

אוסף גיליונות

מבית 'צוף' הוצאה לאור

פרשת נשא | גיליון 178 | סיון תשפ"א

חיי נשמות אויר ארצך

פרקי חיים עמוסי הוד גדולת קומתו ותורתו ופעליו
המופלאים בהנהגת ישוב תלמידי הגר"א בא"י
מרא דארעא קדישא

רבינו ישראל משקלוב זצלה"ה

מהיושבים ראשונה לפני הגר"א ומעתיק שמועתו
בעל פאת השולחן ותקלין חדתין
נלב"ע ט' סיון תקצ"ט

השבוע ב"אוסף גיליונות"

עומק הפשט

החזר דמי הנסיעה למירון

אז נדבר

קול בת ציון תתייפח... אוי נא לי
כי עייפה נפשי להורגים...

שמעתא עמיקתא

הלכות מצויות בשעת חירום

לקראת שבת

לקט נרחב מהגיליון הנפלא של דרשו

נקודות אור במשנתו של

הגאון הגדול רבי משה שפירא זצ"ל

היום טוב של שבועות מתפרש על פני
שבוע - זה כח ה'מאד' של תורה

שיעור חומש

עבידנא דלא תשתכח תורה מישראל
לרגל מלאת מאתיים שנה להסתלקות
מרנא ורבנא רבנו חיים מוואלוז'ין נ"ע

תמצית חפץ חיים

סיכום קצר וברור של ספרי החפץ חיים

חדש!!

מבחנים שבועיים בספרי חפץ חיים ואהבת חסד
מבית אגודת 'נוצרי לשון' בשיתוף מבחני 'לדעת'

לעילוי נשמת ר' צבי הערש ב"ר שרגא פייבל קנול ז"ל נלב"ע י"ח ניסן תשי"ג תנצב"ה

זמני כניסת ויציאת השבת

פרשת נשא

ר"ת	יציאה	כניסה	
20:57	20:15	18:58	ירושלים
21:00	20:17	19:13	בני ברק
21:02	20:18	19:06	חיפה
20:58	20:16	19:07	מודיעין עילית
20:58	20:15	18:57	בית שמש

הפסק המהודר

הפתרון הבלעדי לחיסכון לחתונות הילדים מגילאי 6-14, ללא חשש ריבית!

freedberg.co.il

טבת תשע"ט - תש"פ

בס"ד

באנו להמליץ בזה ע"ד תכנית הגמ"ח "אושר בכבוד" שנועדה להלוות סכומים נכבדים לצורך עזרת נישואין, וכי"ב, ובעיקר לבני המצטרפים להיות חברי הגמ"ח [כאשר קיים נתק הלכתי גמור בין המפקידים לבין הגמ"ח].

הנהלת הגמ"ח שקדה זמן רב בליבון ובירור התכנית שתהיה עה"צ היותר טוב ללא כל חששות של איסור ריבית, ובעז"ה יחד עם חברי וועד ההלכה להשקעות וקרנות שע"י בתה"ד בני ברק [- גלאט הון"], ליבנו את כל פרטי ההלכה שיהיו ללא כל חשש של איסור ריבית, ללא עיקולי ופשוטי, וללא צורך בהיתר עסקא (כמובן, לרווחא דמילתא ייעשה היתר עסקא).

תכנית הגמ"ח מתייחדת בזה שהיא מאפשרת מתן הלוואות גם לחברים חדשים, ולא רק לחברים שיש להם וותק ארוך של הפקדות.

הנהלת הגמ"ח שקדה בעמל ויגיעה על ביסוס התוכנית באופן יציב ביותר מבחינה פיננסית בעז"ה, וכן התוכנית עברה בדיקה מעמיקה ויסודית אצל מומחים כלכליים מהשורה הראשונה בתחום, וב"ה קיבלה את אישור והמלצת המומחים על יציבותה הפיננסית. אמנם אין לראות בהמלצתנו משום בדיקה ואחריות פיננסית אישית.

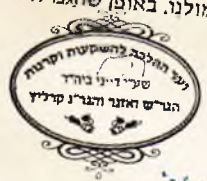
הגמ"ח יעמוד תחת פיקוח ועד ההלכה "גלאט הון", וכן ילווה ע"י מומחים ור"ח בכירים. ואשר על כן הננו בקריאה של חיבה, שראויה והגונה תכנית זו להיות רווח והצלח לעזר נישואין, וכי"ב, ולהיות אחיעזר ואחיסמך בעול החובות המשתרגים, והכל באופן המדוקדק ביותר בלא שום חשש איסור ריבית.

ע"ז באנו על החתום

יחודא סילמן, שבה צבי רוזנבלט, מסעוד בן שמעון, שריאל רוזנברג, שמואל אליעזר שטרן, יצחק מרדכי הכהן רובין, שלום יוסף גלבר

הננו לאשר בזה כי גמ"ח "אושר בכבוד" עומד תחת פיקוחנו בתמידות, והנזולתו התחייבה בפנינו שכל ההתנהלות תהיה בשקיפות מלאה מולנו. באופן שהגמ"ח הינו ללא כל חשש וריבית ללא כל עיקולי ופשוטי וללא צורך בהיתר עסקא על"פ הדין.

כאן לפני האוכרים החשובים שליט"א מקימי גמ"ח "עזר נישואין-אושר בכבוד" והסכירו את מטרת הקמת הקרן לאשר בזה השקעה באופן שלא יהיו קיימת כל חששות של איסור ריבית. וזה"ר שאכן ישמש עזר וסיוע להקמת בתים נאמנים בישראל באשר ובכבוד.

ביקרא דאורייתא שלטח דידויה דעפראו, לרבים השואלים הרינו לגלות דעתנו

כי אפשר לכתחילה להצטרף לגמ"ח עזר נישואין 'אושר בכבוד' מכספי מעשר. ככל הנראה יבטיח מעט יותר ויחזיק את סכום כולו, ויחזיק את סכום כולו, ויחזיק את סכום כולו, ויחזיק את סכום כולו.

פיקוח הלכתי: גלאטהון ועד ההלכה שע"י דיני בתי הדין של הגר"י קרליץ והגר"ש ואזנר זצ"ל חברי הועד: רבי יעקב לנדו ורבי נעם פל שליט"א

למידע מפורט צור קשר עכשיו <<< 073-3679295

פיקוח פיננסי וליווי משפטי: חברת וזי, מודל כלכלי, הרצוג פוקס ואחין ע"ד

אוסף גיליונות

מבית 'צוף' הוצאה לאור

גיליונות נבחרים
בהלכה ובאגדה
וסביב פרשת השבוע

”ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד”

’אוסף גיליונות’ מבית צוף הוצאה לאור מופץ באלפי עותקים

ניתן לפרסם מודעות ב’אוסף גיליונות’

לפרסום, נקודות הפצה, הוספת גיליונות, תרומות, חסויות והנצחות,
ניתן לפנות לטלפון 050-4102061 (בשעות בין הסדרים) או באמצעות דוא”ל.

ניתן לתרום וכן לשלם עבור קניית גיליונות

בעמדות ”נדרים פלוס” או ”קהילות” בחיפוש קופת ”אוסף גיליונות”

תרומה טלפונית בנדרים פלוס: 03-7630543 מס’ 1335

תרומה טלפונית בקהילות: 073-2757000 מס’ 9641

ניתן להצטרף לרשימת תפוצה לקבלת ’אוסף גיליונות’ ושאר גיליונות במייל
יש לשלוח בקשת הצטרפות לכתובת המייל של ה’אוסף’ ולפעול לפי ההנחיות

מערכת ’אוסף גיליונות’
9518479@gmail.com

ראש המערכת:

הרב נתן פלדמן שליט”א

חברי המערכת:

הרב צבי קנול שליט”א

הרב חיים וכסלר שליט”א

הרב משה הכהן שליט”א

הרב יוסף בן יהודה שליט”א

הרב עקיבא יוסף לוי שליט”א

הרב יוסף שלמה בייפוס שליט”א

הרב בנימין יודלביץ שליט”א

הרב אליעזר וייס שליט”א

מבית ’צוף’

הוצאה לאור

אוסף גיליונות

מבית 'צוף' הוצאה לאור

עומק הפשט | 39

דיוני הלכה אקטואליים

פניני הלכה | 43

מראשי ורבני החבורות בישיבת מיר

יסודות אמונה בין בתרי הפרשה | 47

תובנותיו של הרה"ג **מרדכי דוד נויגרשל שליט"א**

אז נדברו | 49

מחשבות לבני הישיבות

תוספת שבת | 53

מעלת השבת וקדושתה

שמעתא עמיקתא | 55

הלכות מצויות לשעת סכנה

דרישה וחקירה | 57

קובץ תורני לכל המשפחה

הפרשה המחכימה | 59

לקחים מעשיים ואקטואליים מפרשת השבוע

שמונה בפרשה | 61

עלון לבני הנעורים

לעידוד העיון והבקיאות בפרשת השבוע

"חיי נשמות אויר ארצך" | 64

פרקי חיים עמוסי הוד גדולת קומתו ותורתו ופעליו המופלאים

בהנהגת ישוב תלמידי הגר"א בא"י

מרא דארעא קדישא

רבינו **ישראל משקלוב** זצלה"ה

מהיושבים ראשונה לפני הגר"א ומעתיק שמועתו

בעל פאת השולחן ותקלין חדתינ

נלב"ע ט' סיון תקצ"ט

לקראת שבת | 68

לקט נבחר מתוך הגיליון הנפלא של "דרשו"

חישבתי דרכי | 7

נקודות אור במשנתו של

הגאון הגדול רבי **משה שפירא זצ"ל**

בנתיבות יצחק | 11

הגאון רבי **יצחק זיסמן זצ"ל**

שיעור חומש | 13

מאת הגאון הגדול רבי **חיים פיינשטיין שליט"א**

ראש ישיבת "עטרת שלמה"

שיעורי בינה | 15

שיעורים על סדר המצוות

מאת הגאון הגדול רבי **ישראל בונם שרייבר שליט"א**

מגיד דבריו ליעקב | 17

מאת הגאון רבי **יעקב חיים סופר שליט"א**

ראש ישיבת כף החיים

מתוקים מדבש | 23

ליקוט נשפי לקח מפרשיות השבוע

מאת הגאון רבי **יעקב ישראל הכהן בייפוס שליט"א**

בעל מחבר "ילקוט לקח טוב"

יעלת חן | 25

דברי חיזוק מהגה"צ רבי **יצחק שמואל גמזו שליט"א**

אב"ד חיפה

תמצית הש"ס | 27

תמצית דף היומי

לדעת | 30

מבחן בדף היומי

תמצית החפץ חיים | 31

סיכום קצר וברור של ספרי החפץ חיים

לדעת | 33

מבחן בספר ח"ח ואהבת חסד

עינינו גל | 35

מאמרי 'עין לא ראתה'

ניתן להשיג את "אוסף גיליונות" בימי חמישי בהיכלי התורה כדלהלן:

מודיעין עילית

ישיבת "מיר"
כולל "עשרת שלמה"
כולל "יששכר באהלך"
כולל "כתר תורה" (הרב אברמוב)
כולל "מגדל עוז" (הרב אתרוג)
בית הכנסת "בית תפילה"
בית הכנסת "אילת השחר"
בית הכנסת "חניכי הישיבות" רשב"י
בית הכנסת "אהל תורה" יהודה הנשיא
בית הכנסת "קהילת רבי עקיבא"
בית הכנסת "זכרון משה" קרית ספר
בית הכנסת "היכל יצחק" קרית ספר
בית הכנסת "בני הישיבות" גרין פארק
בית הכנסת "חזון דוד"
בית הכנסת "משובב נתיבות"
בית הכנסת "אהל אברהם" חפציבה
בית הכנסת "נאות הפסגה" המרכזי

נתיבות

בית המדרש "משכן התורה"
בית הכנסת "בית יצחק"

פתח תקוה

ישיבת "לומזא"
בית הכנסת "אבי עזרי"
בית הכנסת "אהל אברהם" גני הדר
בית הכנסת "הבעש"ט" גני הדר

ראשון לציון

ישיבת "עשרת שלמה" שדה חמד

רחובות

בית הכנסת "כולל בר שאול"

רכסים

בית המדרש "בית יצחק" גבעה ב'
בית הכנסת "שבת אחים" גבעה ב'

תל אביב

מלון דבורה רח' בן יהודה 87 קומה ב'
רחוב רבי ישראל מסלנט 15 (מכולת רחל)

תל ציון

בית כנסת החסידי

תפרח

ישיבת "תפרח"
בית הכנסת המרכזי "בית יוסף"

בת ים

רחוב ויצמן 36 (מכולת פיצהלך)

גבעת זאב החדשה

בית הכנסת "בית אליהו"
בית הכנסת "בני הישיבות"

זכרון יעקב

בית הכנסת "מסילת ישרים"

שלזסטון

בית הכנסת "קהילת בני תורה"

יסודות

בית הכנסת המרכזי

ירושלים

ישיבת "מיר"
ישיבת "חברון" גבעת מרדכי
ישיבת "יד אהרן"
ישיבת "אהבת שלום"
ישיבת "תורה אור"
ישיבת "הר"ן" - רמות ד'
בית הכנסת "מנחת שלמה" בית וגן
בית הכנסת "מנין אברכים" בית וגן
בית הכנסת "חניכי הישיבות" נוה יעקב
בית הכנסת "אהל יוסף" רמת שלמה
בית הכנסת "המרכזי" רמת שלמה
בית הכנסת "חזון איש" רמת שלמה
בית הכנסת "ערוך לנר" רמת שלמה
בית הכנסת "באר שמואל" רח' סורוצקין
בית הכנסת "חניכי ישיבות" זכרון יעקב
בית הכנסת "ברכת יוסף" גבעת שאול
בית הכנסת "משכן באב"ד" גבעת שאול
בית הכנסת "אמרי שפר" הר נוף
בית הכנסת "בוסטון" הר נוף
בית הכנסת "ויז'ניץ" הר נוף
בית הכנסת "קהילת בני תורה" הר נוף
בית הכנסת "שערי תבונה" רמות א'
בית הכנסת "משכן שרגא" רמות א'
בית הכנסת "זכרון אברהם" רמות ג'
בית הכנסת "צא"י" רמות ג'
בית הכנסת "שומרי החומת" רמות ד'
בית הכנסת "אהל יוסף" רמות פולין
בית הכנסת "בני הישיבות" סנה"מ
בית הכנסת "בני הישיבות" רמת אשכול
"גל פז" רח' מלכי ישראל

אלעד

בית הכנסת "מאור שרגא"
כולל "ישיבת הר"ן"
ישיבת "תורה בתפארתה"

אופקים

בית הכנסת "שיויתי"

בית שמש

ישיבת "אור לישרים"
בית הכנסת "היכל אברהם" קריה
בית הכנסת "לב אליהו" רמה א'
בית הכנסת "חניכי הישיבות" רמה א'
בית הכנסת "משאת מרדכי" רמה א'
בית הכנסת "פני שמואל" רמה א'
בית הכנסת "אהבת תורה" רמה ג'
בית הכנסת "הכולל"

ביתר עילית

בית הכנסת "באר אברהם" גבעה A
בית הכנסת "ישיבת הר"ן" גבעה A

בני ברק

כולל "פוניבז"
כולל "חזון אי"ש"
כולל "בית הלל"
כולל שעל ידי "בית הכנסת הגדול"
ישיבת "אורחות תורה"
ישיבת "בית מדרש עליון"
ישיבת "תפארת ציון"
ישיבת "סלבודקא"
ישיבת "גאון יעקב"
בית הכנסת "יד אהרן" רמת אהרן
בית הכנסת "תפארת נחמן" כולל הרב קלאר
בית הכנסת "המרכזי" שיכון ה
בית הכנסת "נחלת משה"
בית הכנסת "רמת אלחנן"
בית הכנסת "משכנות יעקב"
בית הכנסת "נאות יוסף"
בית הכנסת "בית אריה"
בית הכנסת "צא"י" נחלת סירוקה
בית הכנסת "לדרמן"
בית הכנסת "הליכות חיים"
בית הכנסת "דרכי איש"
בית הכנסת "צעירים" רח' האדמו"ר מצאנז
"גל פז" רחוב רבי עקיבא 88
רחוב סוקולוב 46 (מינימרקט ברכת השם)

חשבת דרכי

נקודות אור ע"פ משנת הגר"מ שפירא זצוק"ל

פרשת נשא – אחרי שבועות תשפ"א | גליון מס' 174

לעילוי נשמת האשה בלה בת ר' מנחם הלל לוינ' ע"ה

היום טוב של שבועות מתפרש על פני שבוע – זה כח ה'מאד' של תורה

פירוש המילה "מאד", הוא, מעבר לגבול. כך לדוגמה, כשאומרים "טוב", המילה טוב כוללת את כל מה שיכול להיכנס במושג טוב, אכן, כשאומרים "טוב מאד", הפירוש הוא, שהדבר עובר את הגבולות, זה יוצא מעבר לגבולות, זה נקרא מאד. כי הנה, המושג טוב, שום דבר לא חסר בו, הוא טוב לגמרי, טוב בשלימות, מעתה, כשמוסיפים טוב מאד, הפירוש הוא, שאת הטוב הזה אפשר להגביר, אפשר להעלות, זה מוסיף והולך, היינו, הדבר יוצא מגבולותיו ומוסיף והולך. זה פירוש המושג מאד.

על הפסוק שנאמר בסוף מעשה בראשית "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד", אומרים חז"ל בבראשית רבה (ח' ה' ה') "טוב מאד, טוב אדם", מאד, אותיות אדם, כלומר, המושג מאד בעולם, שייך רק לאדם. האדם הוא זה שיכול לצאת מהגבולות שנקבעו מקודם, ולהתרומם ולעבור מעבר לגבולות. כל העולם כולו נמצא בתוך גבולותיו, ואין שום אפשרות שדברים יעברו את הגבול שלהם, מה שנקבע זה מה שיש, האדם, שהוא בעל בחירה, יכול תמיד לפעול דברים חדשים. לחדש דברים, בכוחו להוסיף ולהגביר, לצאת מהגבולות, ולנסות להתחיל להתחבר למה שנקרא אין סוף, למה שנקרא בלי גבול, לצאת מהגבול. באופן, שהמושג מאד, זה דבר ששייך לאדם, אדם הוא המאד של הבריאה.

עתה, כמתן תורה, עצם מתן תורה הוא שהתורה ניתנה מן השמים, והיא ניתנה לנו, אכן, כתוב כאן שבמתן תורה היה קול אחד, קול השופר, שהוא הוסיף את המימד שנקרא 'מאד' למתן תורה. בעצם התורה שהתקבלה, מה שהתקבל התקבל, אבל כאן ניתנה האפשרות, להשיג יותר, להבין יותר, היינו, העובדה שאדם יכול לצאת מעבר לגבולות של ההבנה שהיתה לו מלכתחילה, להתרומם להבנה גדולה יותר, ולהשיג דברים שהם מעבר לגבולות שלו, דברים שהם לא במסגרת שהוא כשלעצמו היה יכול להגיע אליה, זו הניתנה של מה שנקרא 'מאד', במתן תורה. כאשר כבר מלכתחילה נאמר בו "קול שופר חזק מאד", והתורה מספרת, שאותו "קול שופר חזק מאד" היה היה "הולך וחזק מאד", יותר ויותר הוא היה הולך וחזק.

ההופעה של מתן תורה התגלתה בקול השופר

בתפילת שופרות, בראש השנה, אנו פותחים "אתה נגלית בענן כבודך על עם קדשך לדבר עמם, מן השמים השמעתם קולך ונגלית אליהם בערפלי טוהר", ובהמשך כתוב "בקולות וברקים עליהם נגלית, ובקול שופר עליהם הופעת".

"בקולות וברקים עליהם נגלית", קולות וברקים, זה גילוי מסוים. קולות מגלים את עצם העובדה שיש מי שמשמיע את הקולות האלה, הם מגלים את

ימי התשלומין – יום שמתפרש על פני שבוע

אנו נמצאים בימים של תשלומי עצרת, זה עדיין השבוע של חג השבועות. הגמרא במסכת חגיגה (י"ז ע"ב) לומדת שיש תשלומין לעצרת שבעה ימים, כי אחר שחג השבועות חל מכה המניין, הרי שאנו מונים ימים ומקדשים את יום חג השבועות למקרא קודש, מעין המניין, אבל נצטוינו גם למנות שבועות, ומכאן זה אנו מקדשים שבוע, מנין הימים הביא ליום טוב, יום מקודש, ומנין השבועות הביא לשבוע קדוש, מכאן שורש הדין של תשלומין לעצרת.

המושג תשלומים, פירושו, שמכח דין זה ניתן להקריב בימים אלו את הקרבנות שזמן הקרבנות הוא אך ורק ביום טוב, ואינו אומרים שאחרי יום טוב לא ניתן להקריבם כי עבר זמנם ובטל קרבנם. הדין הזה של התשלומים אומר שהיום טוב עדיין קיים, ואנחנו יכולים להשלים בהם את ההקרבה. אכן, לכאורה, הלא ההקרבה חייבת להיות הקרבה של יום טוב, אלו קורבנות של יום טוב, נמצא, שבצד מסוים הימים האלה הם עדיין יום טוב, עדיין אנו ביום טוב של עצרת, ביום טוב של חג השבועות. היום, מתפשט על פני שבוע.

הדברים מגיעים עד כדי כך שהמנהג לא לומר תחנון בימים האלה, [עי' משנ"ב קל"א סקל"ו], אף שרבים חולקים על כך], יש בימים האלה משהו שהתפשט מיום לשבוע. זה יום טוב, יום אחד, והימים האלה מצד עצמם הרי הם כבר לא ימים קדושים, אבל ענין הימים האלה הוא, שהיום האחד הזה התפשט והתפרש על פני כל השבוע. הכוונה בזה, שבכל השבוע כולו יש לנו עדיין אפשרות לעשות פעולות ששייכות ליום המסוים הזה. אלו ימי חול, אבל הם נושאים בתוכם אפשרות לפעול את המעשה שצריך היה להיעשות ביום הראשון, זה נקרא תשלומין דראשון, ניתן להקריב בהם את הקרבנות שצריכים להיקרב ביום הראשון כגון עולת ראייה. באמת, בכל הימים הטובים, גם בפסח וסוכות, כל הימים הם תשלומין דראשון, אבל כאן, זה עצם עניין הימים האלו, עצם השם יום טוב שלהם הוא בזה שאפשר להשלים בהם את היום הראשון, היינו, יש כאן יום שמתפרש על פני שבוע. עלינו לנסות להבין מה תוכן הדברים.

'מאד' זו התפרשות שיוצאת מהגבולות

במעמד הר סיני נאמר "ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר ויהי קולות וברקים וענן כבוד על ההר וקול שופר חזק מאד ויחדר כל העם אשר במחנה". ובהמשך "ויהי קול השופר הולך וחזק מאד משה דיבר והאלקים יענו בקול". היה כמתן תורה משהו שלא נגמר, משהו שהיה הולך ומתגבר.

משמיע הקולות, והם מגלים גם תוכן מסוים, את מה שנשמע ומוכן מתוך הקולות,

"ובקול שופר עליהם הופעת", כתוב בספרי, בפרשת וזאת הברכה, על הפסוק "הופיע מהר פארץ", "ארבע הופעות הן", ארבעה פעמים כתובה המילה הופעה בתורה שבכתב, "הראשונה במצרים שנאמר רועה ישראל האזינה נוהג כצאן יוסף יושב הכרובים הופיעה", פסוק זה נאמר בלשון תפילה, והפרק הזה מדבר על יציאת מצרים כפי שנאמר בהמשך "גפן ממצרים תסיע וגו'", כתוב שם שבורא העולם, יושב הכרובים, הופיע במצרים, "שנייה בשעת מתן תורה שנאמר הופיע מהר פארץ", זו ההופעה של מתן תורה "שלישית לימות גוג ומגוג שנאמר אל נקמות ה' אל נקמות הופיע", אלו תפילות ובקשות שתבוא אותה ההופעה, "רביעית לימות המשיח שנאמר מציון מכלל יופי אלהים הופיע", כאן כבר כתובה עובדה, בלשון עבר, מציון מכלל יופי, אלקים הופיע, חז"ל מגלים, שפירוש הפסוק הוא, שיש כאן הופעה של ימות המשיח.

המיוחד במושג הנקרא הופעה בלשון הקודש, שהופעה היא לעולם לא המשך. המיילדות העבריות, האחת נקראה שפרה על שם התפקיד של המיילדת שמשפרת את הולד, היא משיכה ומתקנת אותו כדי שירגיש טוב יותר, והשניה נקראת פועה, על שם שהיא פועה את הולד. פועה, הכוונה, שהיא גורמת לו להשמיע קולות. הדבר הזה הוא הכרחי לתינוק שנולד, הוא חייב להשמיע קולות, אם הוא לא עושה זאת מכים אותו לשם כך, זה טבעם של דברים. הקולות הראשונים שיוצאים, נקראים הופעה, פעה, זה נקרא דברים שהם התחלה, לא חלק מסדר קבוע, מדבר שהוא המשך, אלא יש כאן איזו שהיא התחלה.

כך גם כשהגמרא מדברת על פטפטנים, אנשים שמדברים דברים שלא צריכים לומר, נוקטים את הלשון הזאת. דוגמא לדבר, הגמרא אומרת (חולין קל"ג ע"ב) "סתם עכו"ם מפעא פעי", פועה, הכוונה היא, הוא מפטפט, הוא מדבר את מה שהוא לא צריך, כמו שתינוק משמיע קולות, סתם. קולות כאלו שהם דברים לא צפויים, דברים שלא צריכים לומר אותם, וכן "כילודה אפעא" (ישעיהו מ"ב י"ד), הכל מאותו שורש שנקרא הופעה. הופעה פירושה תחילת גילוי.

עתה, בנוסח התפילה נאמר, שבקולות וברקים היתה התגלות, "בקולות וברקים עליהם נגלית", אבל הבחינה במתן תורה הנקראת הופעה, כפי שנאמר בפסוק "הופיע מהר פארץ", חלק ההופעה של מתן תורה שייך לקול השופר, על ידו היתה ההופעה, "ובקול שופר עליהם הופעת", הופעה פירושה, כאמור, קול, שעצם עניינו זו התחלה, גילוי חדש. לא גילוי של דבר קיים, דבר שכבר היה, אלא גילוי של חידוש.

נמצא, בקול השופר שהיה במתן תורה, הקול שעניינו שהוא התחיל, היה מונח המאד של מתן תורה. הקול הזה, זה קול של חידוש, והחידוש הזה, זה חידוש שאין לו גבול, כאן נמצאת הנגיעה בבחינה שנקראת אין סוף, כאן נמצאת תחילת הדרך להגיע לאין סוף, להגיע לבלי גבול.

יש כאן בחינה של התגלות, שהיא רק נקודת התחלה, אבל ההמשך שלה יוצא מהגבולות שלנו, עובר את הגבול. כאן מונח ה'מאד', כאן מונח ה'הולך וחזק מאד'. כל קול זאת התגלות, אכן, בקול השופר של מתן תורה היתה התגלות שהיה בה ענין של מאד. התגלות שיכולה להוסיף וללכת, להוסיף ולהתגבר, "הולך וחזק מאד".

להבנת עניין ה'מאד' של גילוי תורה, היינו, מה לא ניתן בגילוי עצמו, בקולות וברקים עצמם, עד שצריך היה להגיע לקול שופר שהיה חזק מאד, ואף הולך וחזק מאד. נבאר זאת עם דוגמא, שבאמת שייכת לעצם הדבר.

הכניסה לפרדס עניינה לחזור לדרגת מתן תורה

הגמרא במסכת חגיגה (י"ד ע"ב) מביאה את הברייתא על הארבעה שנכנסו לפרדס, "תנו רבנן ארבעה נכנסו בפרדס ואלו הן בן עזאי ובן זומא אחר ורבי עקיבא, אמר להם רבי עקיבא כשאתם מגיעין אצל אבני שיש טהור אל תאמרו מים מים משום שנאמר דובר שקרים לא יכון לנגד עיני, בן עזאי הציץ ומת עליו הכתוב אומר יקר בעיני ה' המותה לחסידי, בן זומא הציץ ונפגע ועליו הכתוב אומר דבש מצאת אכול דייך פן תשבענו והקאתו, אחר קיצץ בנטיעות, רבי עקיבא יצא בשלום". אין לנו מושג מה זה בדיק, ובקושי אנו יכולים להבין את פירוש המילים. הכוונה לפרדס, היא, כמו שכתוב

ברמב"ם, שזו המערכת הפנימית של התורה, המערכת היותר עמוקה ויותר פנימית. יש עומק בפשט, יש עומק בדרש, כך ברמז וכך בסוד, עתה, מה הם התכוונו, לאן רצו רבי עקיבא וחבריו, נוכפי שמפורש בגמרא, המשמעות היא שהמוכיל היה רבי עקיבא, והוא הדרך והנחה את אותם שנכנסו לפרדס, וגילה להם איך להתנהג במצבים מסוימים]. להגיע מאותה כניסה לפרדס.

רבנותנו מבארים לנו, שהמקום שהם רצו להגיע אליו, היה ההשלמה, של מתן תורה, והחזרה לאותה דרגה שהיתה במתן תורה שמכוחה פסקה זוהמתן. במתן תורה, בעצם, נתגלתה בעולם אותה הארה שמכוחה ועל ידה פסקה הזוהמה, נעקר הרע שבעולם, כך היה, וכפי שהגמרא בעבודה זרה (ה' ע"א) קוראת על בני ישראל מקבלי התורה את הפסוק "אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כולכם", הם היו קדושים וטהורים כמלאכים, לא נשאר שום זכר לחטא, הם נתקדשו ונטהרו לגמרי, נשתחררו לגמרי. הם הגיעו עד לחירות ממלאך המות. אין שטן, אין גנע, אין מלאך מות, אין דבר כזה בכלל, פסקה זוהמתן. כך היה בשעתו. אכן, על מה שקרה לבסוף, קוראת הגמרא את המשך הפסוק "אכן כאדם תמותו", הם חזרו שוב על אותו חטא של אדם הראשון, והביאו בחזרה מות לעולם. קרה מה שקרה, והם השליטו בחזרה את מלאך המות על העולם.

התורה ראויה להינתן על ידי רבי עקיבא

איתא במנחות (כ"ט ע"ב) "אמר רב יהודה אמר רב, בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות, אמר לפניו רבנו של עולם מי מעכב על ידך אמר לו אדם אחד יש שעתידי להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו שעתידי לדרוש על כל קוץ וקוץ תליץ תליץ של הלכות", משה רבינו לא הבין לשם מה זה נחונץ, מה זה מוסיף, מה לא ברור באות עצמה שאותם כתרים מוסיפים, אמר לו הקב"ה, אני עושה זאת לשם אותו אדם שיעמוד בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו, והוא עתיד לדרוש על כל תג ותג, על כל קוץ וקוץ, תילי תילים של הלכות.

"אמר לפניו רבנו של עולם הראהו לי", משה רבינו הוא מקבל התורה, ויש כאן איזה חלק בתורה שגם אותו צריך משה רבינו לקבל, והגמרא ממשיכה ואומרת שהקב"ה הראהו לו כדאיתא התם.

"חזר ובא לפני הקב"ה אמר לפניו רבנו של עולם יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי אמר לו שתוק כך עלה במחשבה לפני", משה רבינו אמר לבורא העולם, יש לך אדם כזה ואתה מבקש ליתן תורה על ידי, הוא ראוי יותר להיות זה שעל ידו צריכה התורה להינתן, והקב"ה ענה לו, שתוק, כך עלתה במחשבה לפני, את הדבר הזה אי אפשר לבאר במילים.

[המשך הגמרא הוא "אמר לפניו רבנו של עולם הראיתני תורתו הראני שכרו אמר לו חזור לאחורך חזר לאחוריו ראה ששוקלין בשרו במקולין אמר לפניו רבנו של עולם זו תורה וזו שכרה א"ל שתוק כך עלה במחשבה לפני", משה רבינו התפעל, ורצה לראות מה מגיע לאדם כזה, לאן אדם כזה יכול להגיע, "הראיתני תורתו, הראני שכרו", והקב"ה הראהו ששוקקים את בשרו במסרקות של ברזל, והוא נזעק "זו תורה וזה שכרה", זו תורה, כמו שהראית לי, וזה השכר, כמו שאתה מראה לי. אמר לו הקב"ה, שתוק, כך עלתה במחשבה לפני, גם על זה אי אפשר לדבר].

רבי עקיבא ראוי לחזור ולהביא את התורה

נמצא, ודאי, התורה חייבת להינתן על ידי משה רבינו, אבל דבר אחד נשאר מוסכם, שרבי עקיבא הוא אדם שראוי שתינתן תורה על ידו. עתה, אחר שעם מתן תורה, התורה שניתנה על ידי משה רבינו, קרה מה שקרה, ואותו מתן תורה נשבר, נשתברו הלוחות, מעתה, רבי עקיבא יכול להיות זה שחוזר ומביא זאת, כי גם הוא ראוי להיות מקבל תורה. באופן, שהכניסה לפרדס היתה, להוציא לפועל את כוחו של רבי עקיבא, להיות זה שמקבל תורה, כלומר, את הלוחות הראשונים.

ההיקף של תורה, זה פשט, רמז, דרש, סוד, כתוב בשם האריז"ל, שבאותם ארבעה שנכנסו לפרדס, בעל הפשט היה בן עזאי, בעל הדרש היה בן זומא, [כפי שאנו מוצאים בכמה מקומות, כגון "משמת בן זומא בטלו הדרשנים" (סוטה מ"ט ע"א), "עד שדרשה בן זומא" (ברכות י"ב ע"א), ידוע שבן זומא הוא הדרשן הגדול], רמז, היה חלקו של אלישע בן אבויה, אחר, [הרמז הוא המקום שבו ניתן לטעות יותר מכל], וסוד, היה חלקו של רבי עקיבא.

אכן, כפי שכתוב שם כברייטא, קרה מה שקרה, עם האחרים שנכנסו לפרדס, ואדם יחיד לא יכול לקבל תורה. לכולם קרה משהו, אחד מת, אחד יצא מדעתו, ואחד, שם היתה השבירה הנוראה הגדולה, והוא נהיה אחר, אולם רבי עקיבא, הוא היחידי שנכנס בשלום ויצא בשלום.

”שכבר עשיתי לרבי עקיבא וחבריו”

אין בידנו להבין מה הביטוי של זה, מה הפירוש ”רבי עקיבא נכנס בשלום ויצא בשלום”, מה יצא מזה. אנו מבינים שהיתה כאן משימה כבירה, אולם למה זה הביא.

באמת, הדבר הזה מפורש בחז”ל במדרש, בכמדבר רבה בתחילת פרשת חקת (”טו”) וכן בתנחומא שם (פרשה ח’), חז”ל מביאים את הפסוק בנבואת זכריה (י”ד ו’) ”והיה ביום ההוא לא יהיה אור יקרות וקפאון”, ושם בפסוק הקרי הוא ”וקפאון” אולם הכתיב הוא ”יקפאון”, אומר המדרש ”קפאון כתיב, דברים המכוסין מכס בעולם הזה עתידים להיות צופים לעולם הבא כהדין סמיא דצפי, דכתיב והולכתי עורים בדרך לא ידעו”.

על אותו אור שאין להשיגו בעולם הזה, אין לנו כאן את הכסף לשלם כדי להשיגו, הוא יקר מדי, עליו נאמר, שדברים שהם יקרים בעולם הזה עתידים להיות צפויים בעולם הבא, חז”ל דורשים את המילה קפאון, מלשון מקופיא, זו מילה ארמית על דבר שצף, דבר שהוא לא לעומק, יעני’ רש”י בסוכה נ”ג ע”א ”קפא תהומא, צף התהום למעלה ויצא, ויצף הברזל מתרגמינן וקפא פרזלא”]. וכך, אותם הדברים שהם יקרים בעולם הזה, ”אור יקרות”, עתידים להיות בקפאון, הם עתידים להיות מקופיא, הם עתידים להיות דבר שצף על פני השטח, ובקלות, זה בהישג יד. ניתן לאחוז בזה, להבין את זה, לתפוס את זה.

ממשיך המדרש ”וכתיב אלה הדברים עשיתם ולא עזבתם, אעשה אין כתיב כאן אלא עשיתם, שכבר עשיתי לרבי עקיבא וחבריו, דברים שלא נגלו למשה נגלו לרבי עקיבא וחבריו, וכל יקר ראתה עינו זה רבי עקיבא וחבריו”.

מלמדים אותנו פה, שאותם דברים שהם יקרים בעולם הזה ועתידים להיות צפויים רק בעולם הבא, היו נחלתו של רבי עקיבא כבר בעולם הזה, כבר עשיתם לרבי עקיבא וחבריו. כביכול, כורא העולם כבר נתן אותם, הוא איפשר לרבי עקיבא וחבריו להשיג אותם, להגיע אליהם.

מכאן אנו מבינים, ש”רבי עקיבא נכנס בשלום ויצא בשלום”, פירוש, הוא השיג דברים שהם מהעולם ההוא, מהעולם המתוקן, מהעולם של לעתיד לבוא, אותו עולם שיהיה אחרי שיתוקן חטא אדם הראשון. לרבי עקיבא יש כבר כאן תפיסה באותם סודות, באותם דברים, באותו עומק שעתידי להתגלות.

אנו מובטחים שהקב”ה יופיע שוב לגלות את הסוד

על הפסוק שנאמר בתחילת שיר השירים ”ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין”, מבאר רש”י את פשט הכתוב, והוא ממשיך ואומר ”זהו ביאור משמעו, ונאמר דוגמא שלו [היינו, זה נאמר בדרך משל], על שם שנתן להם תורתו ודיבר עמם פנים אל פנים”, כביכול, כורא העולם דיבר איתנו במתן תורה פנים אל פנים, ”ואותם דודים”, אותה אהבה גדולה, אותו יחס, אותו קשר, ”עודם ערבים עליהם מכל שעשוע”, הזכרון של הדבר הזה הוא הזכרון הנפלא ביותר שיש.

וממשיך רש”י וכותב דבר מאד מחדש ”ומובטחים מאתו להופיע עוד עליהם לבאר להם סוד טעמיה ומסתרי צפונותיה, ומחלים פניו לקיים דברו וזהו ישקני מנשיקות פיהו”.

כתוב כאן שישנה הבטחה, [לא ברור לגמרי מנין המקור, על כל פנים, רש”י אומר זאת בפירושו], ”ומובטחים מאיתו להופיע עוד עליהם”. כביכול, כורא העולם הבטיח במעמד הר סיני שזה לא סוף דבר. מעמד הר סיני הוא לא הסוף, זה לא נגמר כאן. ”להופיע עוד עליהם לגלות להם סוד טעמיה ומסתרי צפונותיה”, תבוא עוד הופעה, והכוונה בזה, עוד מעמד של מתן תורה, ההופעה ההיא תהיה הופעה לגלות להם סוד טעמי תורה, וסתר צפונותיה של תורה. על זה אנחנו מתפללים ישקני מנשיקות פיהו, אנחנו מתפללים מייחלים ומבקשים את אותה הופעה שניה. את אותה הופעה שעליה אנו מובטחים שהיא תבוא, אנחנו מבקשים שהיא תגיע.

גילויים של דברי תורה, מאותה הופעה שניה, אלו דברים שכבר נמסרו לרבי עקיבא וחבריו. לפי ערכנו, זו התוצאה מה”נכנס בשלום”. נכנס בשלום, הכוונה היא, הכניסה שלו היתה לכוונה הזאת. אבל אחר שהוא רק חלק אחד מארבעה, הוא לא יכול להביא לבדו את כל התורה כולה בחזרה. יש מי שצריך להביא גם את הפשט, וגם את הדרש, וגם את הרמז, ושם הכל נשבר, קרה מה שקרה, וזה נחרב. אבל מה שהיה עניינו של רבי עקיבא, הדבר הזה נעשה, הוא נכנס בשלום וגם יצא בשלום. הוא יצא, אחר שהוא הגיע למה שהוא התכוין כשהוא נכנס.

ההבטחה להופיע עוד עליהם מונחת בימאד’

עתה, כתוב כאן, שהיתה הבטחה כזאת, להופיע עוד עליהם לגלות להם סוד טעמיה ומסתרי צפונותיה, ועל כרחנו, ההבטחה הזאת היתה במעמד הר סיני, מעתה, מובן מאד, שההבטחה הזאת היתה מונחת בקול שופר שהוא הולך וחזק מאד, שם היתה הבשורה וההבטחה שהדברים יעלו ויגיעו יותר ויותר ויותר, עד שהם יגיעו למקום שהוא מְעַבֵּר לאפשרות של תפיסה בעולם הזה. הדברים האלה יעברו את הגבולות של אפשרות התפיסה כאן, בעולם הזה. דברים שהם יקרים בעולם הזה, הם עתידים להיות צפויים לעולם הבא, היינו, העולם שהוא מעבר לגבולות של העולם הזה. התורה ניתנה בעולם הזה, והבשורה היתה, שבעולם הזה התורה ניתנה עם קול שופר חזק מאד, והולך וחזק מאד.

רבי עקיבא הגיע לאותו מקום, ואצלו התקיים ה’מאד’. ”שכבר עשיתי לרבי עקיבא וחבריו”. אותם דברים שנכנסו עמו, אצלם קרתה אותה שבירה גדולה, אבל התלמידים האחרים, נקראים גם הם חבריו של רבי עקיבא.

על רבי שמעון בר יוחאי, תלמידו של רבי עקיבא, שאמר לתלמידיו ”בניי, שנו מדותי, שמדותי תרומות מתרומות מידותיו של רבי עקיבא” (גיטין ס”ז ע”א), למי שיש לו אוזן שומעת, אף שאין לנו השגות בדברים כאלה, אבל כתוב עליו בפזמון הידוע שנאמר מפיו של אחד מתלמידי האריז”ל, ”נעשה אדם נאמר בעבורך”, משום שהוא היחידי, [או אחד היחידים], שהגיעו ל’מאד’ של תורה, זה נקרא ’אדם’. מאד, זה נקרא, שהוא עבר את הגבולות של אפשרויות ההשגה כאן בעולם הזה.

עוד אנו מבינים עתה, אותם דברים שבורא העולם קשר לאותיות כשמשה רבינו עלה למרום, הם כשלעצמם חסרי משמעות, אכן, עניינם של הכתרים האלה, שהם גילוי ה’מאד’ של האות. רבי עקיבא דורש על הכתרים האלו תילי תילים, ואילו בשבילנו זה חסר משמעות, זה כמו קו על הקיר, זה לא אומר כלום. עתה, מה שהאות אומרת כלול באות, אולם ה’מאד’ יוצא מן האות בלי שתהיה לנו איזו שהיא השגה מה זה, זה הוא גילוי המאד של האות, כך הדברים יוצאים מתוך הגבול, ועוברים ליותר גבוה, למציאות שהיא התחלה של הבלי גבול.

כל יום זו מציאות שלמה של הויה והפסד

נשוב עתה לעניין שבו פתחנו. העניין של יום ושבוע, איך עושים מיום שבוע, כאשר הכוונה אינה שמוסיפים עוד יום ועוד יום עד שמגיעים לשבוע, אלא היום עצמו מתפרש על פני שבוע, היום עצמו נהיה שבוע, עלינו להבין מה המשמעות של זה, איך צריך להבין בזה.

כידוע, יום, זאת מציאות שלמה. כורא העולם מחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית, כפי שאנו אומרים זאת בכל יום בתפילה. כל יום הוא יום חדש, יצירה שעוד לא היתה כמוה ולא תהיה כמוה, כל יום הוא זמן שלם בפני עצמו, מחזור שלם של קיום. היום הוא הקיום והלילה הוא החושך וההעדר, ולמחרת, כורא העולם מחזיר נשמות לפגרים מתים, והדברים, כמו נבראים מחדש, זה נקרא המחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית.

כך אנו רואים, שבכל יום אנו חוזרים ומברכים ברכות שכבר ברכנו אותן אתמול. כי הנה, לכאורה, אם ברכת היום שלא עשני גוי, זה מיותר לברך זאת שוב מחר, הלא מהיום עד מחר איני יכול להפוך להיות גוי, ואם כן, הלא את הברכה הזאת כבר ברכתי, ולמרות זאת אני מברך בכל יום מחדש, כך בשלא עשני גוי, כך בשלא עשני עבד, כך בשלא עשני אשה, ובעוד כמה ברכות. איזה טעם יש לברך בכל יום דבר שכבר ברכנו עליו בכל יום, ואנו חוזרים ומברכים שוב ושוב. אכן, באמת, אין שום חידוש בעצם הדבר, אולם החידוש הוא ביום, היום הוא הדבר החדש, היום, הקיום שלי הוא לא הקיום של

אתמול, היום, זה מחזור חדש של קיום. מחזור של קיום, זה מחזור של הויה ושל הפסד, ובורא העולם מחדש בכל יום הויה חדשה, זה יום.

שבוע זה היקף של כל הבריאה כולה

שבוע, זה היקף של כל הבריאה כולה, היקף של כל מחזור הזמן כולו. הגמרא בסנהדרין (צ"ז ע"א, עיי"ש) אומרת "אמר רב קטינא שית אלפי שנין הוו עלמא וחד חרוב", העולם כולו עומד ששת אלפים שנה, כנגד ששת ימי בראשית שכל יום בהם הוא אלף שנה, כידוע מדברי חז"ל שיומו של בורא העולם הוא אלף שנים, "כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבור". זה כל היקף הזמן כולו, שית אלפי שנין וחד חרוב, באלף השביעי העולם שובת, כל מה שנעשה בעולם שובת, העולם מפסיק לפעול ולעשות, הוא שובת ונח וכמוכן, כשאין שום פעולה בעולם, העולם איננו, העולם חרב. נמצא, כשמדברים על שבוע, פירוש הדבר, כאן איננו עסוקים במחזור שלם של קיום של הויה והפסד, דוגמת יום, אלא בהיקף שהוא כולל את כל הבריאה כולה. מיציאתה להתגלות, מה שנקרא היום הראשון, עד לתכלית מעשה שמים וארץ, שזו השבת. מהמקור עד התכלית. כל ההיקף כולו, של כל הבריאה כולה, כל ההתגלות כולה, זה נקרא שבוע.

בני אדם חיים במחזורים של יום. בכל יום ויום, בורא העולם מחדש מעשה בראשית, וכך חיים בני אדם. אבל יש מחזור אחד גדול, שהוא המחזור של כל הבריאה כולה. המחזור שהוא היקף, שכולל את כל ההויה כולה, את כל הקיום כולו. ההיקף הזה הוא היקף שמגיע מהמקור הראשון, עד התכלית. מהמחשבה תחילה, עד לסוף מעשה. השבת היא סוף מעשה, והיא מתחברת למחשבה תחילה. התכלית הזאת, שהיא היתה נקודת המוצא של כל הבריאה, זאת היתה המחשבה תחילה של כל ההויה כולה, והמחשבה תחילה הזאת מתגלה בסוף המעשה. מהמחשבה תחילה עד הסוף מעשה, כל ההיקף הזה, הוא ההיקף שכולל את כל ההויה כולה.

האדם אחרי החטא אינו יכול להתפרש יותר מיום

אין לנו התפרשות כזאת, אין לנו פרישה כזו, איננו יכולים להגיע לכך אחרי החטא. הגמרא בחגיגה (י"ב ע"א) אומרת, שכאשר אדם הראשון נברא הוא היה מסוף העולם ועד סופו, "כיון שסרח הקב"ה את ידו עליו ומיעטו", והעמידו על מאה אמה (ע"י ב"ב ע"ה ע"א), זה הכל. מסוף העולם ועד סופו, הוא הגיע עד למאה אמה, ההתפשטות וההתפרשות של אדם, לכל היותר, היא רק על חלק מהבריאה, על יום. אדם הראשון צריך היה לחיות אלף שנה ולא יותר, זה יום אחד מימי הבריאה, ליותר מזה הוא לא מגיע. לאחר שכביכול בורא העולם הניח את כפו על אדם ומיעטו, והעמידו על מאה אמה ולא יותר, הרי שאחרי שהאדם עבר את המאה הוא "כאילו מת ועבר ובטל מן העולם", כלשון המשנה באבות (פ"ה מכ"א), זה המירב שניתן, עד כאן הפרישה של האדם. מאה, זה המספר. ביחס להויה כולה, לכל המציאות כולה, זה מספר אפסי וקטן.

בכח ה'מאד' של תורה האדם מתפרש בכל היקף

עתה, התורה ניתנה ביום, ביום מסוים, יום החמישים, וכפי שנאמר בפסוק "ביום הזה באו מדבר סיני" (שמות י"ט א'), ורש"י מביא את דרשת חז"ל "שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאלו היום נתנו", אכן, התורה ניתנה ביום, אבל היא ניתנה לכל ההיקף של הזמן כולו, לכל הבריאה כולה. זאת לא הויה מסוימת ששייכת ליום שבו הדבר קרה, כאשר באופן זה, דבר שקורה היום שייך להויה של היום הזה, ומחר, הרי שמה שקרה היום, כבר נהיה יום אתמול, אלא זה דבר המקיף את כל סדר הזמן כולו, ההיקף של כל המציאות כולה.

עתה נבין את העניין המיוחד שנתגלה במתן תורה, התורה ניתנה למקבלי התורה, התורה ניתנה לבני אדם, והתורה ניתנה לתקן את הויתם של בני האדם, להעמיד אותם על האמת, ולגלות להם את מה שצריך לגלות. התורה פונה לבני אדם, "זאת התורה, אדם", התורה נראית כמו אדם, התורה היא תרי"ג, היא רמ"ח ושס"ה כצורת אדם. אבל הקב"ה נתן כח למקבלי התורה, וזה הוא כח ה'מאד' של התורה.

האדם, אותו אדם שהוא קטן, שנמצא בתוך הגבולות שלו, ויש לו לכל היותר את היום שלו, הוא יכול להגיע למאה, אפשר להתפרש עם זה קצת יותר או קצת פחות, אבל המערכת היא לא יותר ממאה, זה מה שנשאר, העמידו על מאה אמה. אף בתבנית היכל אנו מוצאים כן, בית המקדש היה גבוה מאה אמה, אין יותר, אלה הגבולות שלנו, עד כאן אנחנו יכולים להגיע, אבל, מכיון שאנחנו בני אדם, וכפי שנאמר "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד", האדם הוא 'מאד', יש בידו לעבור את הגבולות. כח ה'מאד' של התורה, נותן לנו אפשרות להתפשט ולהתפרש, ולהגיע לכל ההיקף של כל הבריאה כולה.

אותם ארבעה שנכנסו לפרדס היטו שכם להרים משא שגם בשביל ששים ריבוא זה כבוד, ניתן רק לעמוד מרחוק ולהתפעל עד כמה בני אדם מסוגלים להיות 'מאד'.

מעתה, השבוע הזה הוא לא יום טוב, רבים אף אומרים בו בדווקא תחנון, הימים האלה כשלעצמם הם לא ימים טובים. ואפילו איסרו חג אינם, כשלעצמם, אין בהם כלום, אלו ימי חול רגילים, אבל אותו יום שהתורה ניתנה בו, הרי היא ניתנה כך, שמאותו יום אפשר להתפשט מאד, לעבור את הגבול כשלעצמו, ולהגיע לכל ההויה כולה.

מפני חטאינו גלינו מארצנו, ואין לנו נפקא מינה לדינא, אבל כשבת המקדש היה קיים, בימים האלה הקריבו קרבנות שקרבים אך ורק ביום טוב. הימים האלה הם לא יום טוב, והקריבו את הקרבנות בימים האלה, משום שהיום טוב הגיע אליהם. היום טוב הקיף את כל ההיקף, שבוע שלם, זה ההיקף השלם של כל ההויה כולה.

כשאין את הקול הבת קול היא 'מאד' של 'אוי'

שנינו באבות (פ"ו מ"ב) "אמר רבי יהושע בן לוי, בכל יום ויום בת קול יוצאת מזה חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה".

בת קול, פירושה, מקום שהקול לא מגיע. כפי שתמיד הצאצאים מגיעים הלאה, האבות, ההורים, היו במקומם, והצאצאים ממשיכים את הקיום למקומות שההורים לא הגיעו אליהם, גם במקום וגם בזמן, הם ממשיכים את הקיום למעבר לגבולות של ההורים, כך, למקום שהקולות לא מגיעים בת הקול מגיעה, הבת של הקול מגיעה לשם, זאת הבת שבאה מהקול, מהקולות וברקים של מעמד הר סיני. לקולות וברקים של מעמד הר סיני, יש בנות קול. למקום שהקול לא מגיע, לשם מגיעה הבת קול שמכרזת ואומרת, אוי להם לבריות מעלבונה של תורה.

למקום שהקולות עצמם מגיעים, לשם מגיע הר סיני בעצמו, לשם הקולות עצמם מגיעים, אולם למקום שהקולות עצמם לא מגיעים, טבעם של הדברים, שלשם מגיעות הבנות של הקול, בת קול יוצאת מהר חורב.

כמוכן, אין לנו להאריך בזה, אולם עלינו להבין כאן הערה אחת. כמו שהקול הוא 'מאד', גם ה'אוי להם' הוא 'מאד', וראינו איך שזה נראה, איך נראה ה'אוי להם לבריות מעלבונה של תורה', זה ציור של ה'מאד', מהפנים הפחות טובות.

'אוי' זה קול של שבר, 'אוי' זה קול של חורבן. על חורבן בית המקדש כתוב באיכה (ה' ט"ז) "נפלה עטרת ראשו אוי לנו כי חטאנו", וכך נאמר בפרשת בלק (במדבר כ"ד כ"ג) "אוי, מי יחיה משומו אל", אוי זה קול של חורבן. אין ציור יותר גדול של 'מאד', מאותו 'אוי - מאד'. ה'אוי' הזה יוצא מקול שהוא 'מאד'.

ה' ישמרנו מאותו אוי, שהוא אוי ואבוי, הוא נורא ואיום. עדיף שאנחנו נהיה צמודים ומחוברים, להשתדל לשמוע ולהתחבר אל הקולות עצמם. הם מגיעים גם עד אלינו, אם רק נרצה. אם אנחנו לא רוצים, הרי שאז בנות הקול מגיעות עלינו, אבל אם נרצה, הקולות עצמם מגיעים אלינו. והלא אנחנו אף מצוים ועומדים לא לשכוח את מעמד הר סיני, וכמו שאומר הרמב"ן (בהשגות על ספר המצוות להרמב"ם, שכחת הלאוין, מצוה ב') "ויהיו עינינו וליבנו שם כל הימים".

ה' יעזרנו שנזכה להמשיך את מעמד הר סיני הלאה, ולהביא על ידו את הגאולה השלימה במהרה בימינו.

איש כי יפלא לנדור נדר נזיר להזיר לה'

גבהות הלב גורמת להתגברות היצר

"דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש או אשה כי יפלא לנדור נדר נזיר להזיר לה'" (במדבר ו' ב').

ובגמ' איתא (נדרים ט:): "תניא אמר שמעון הצדיק מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא, אלא אחד פעם אחת בא אדם אחד נזיר מן הדרום, וראיתי שהוא יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים, אמרתי לו בני מה ראית להשחית את שערך זה הנאה, אמר לי רועה הייתי לאבא בעירי, הלכתי למלאות מים מן המעיין ונסתכלתי בבכואה שלי, ופחז עלי יצרי ובקש לטורדני מן העולם, אמרתי לו רשע למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך במי שהוא עתיד להיות רמה ותולעה, העבודה שאגלחך לשמים, מיד עמדתי ונשקתיו על ראשו, אמרתי לו בני כמורך ירכו נזירי נזירות בישראל, עליך הכתוב אומר "איש כי יפלא לנדור נדר נזיר להזיר לה".

ומדברי חז"ל אלו למדנו שהסיבה ל'פחז עלי יצרי' היא מחמת גבהות הלב בהיותו נאה, וה"ה כל גבהות הלב מכל סיבה שתהיה, שהיא גורמת ל'פחז עלי יצרי'.

וצ"ב מה ענינו של גובה הלב להתגברות היצר, ואמאי שייכי ב' כחות אלו להדדי.

ונראה לבאר ע"פ דברי הסמ"ג (ל"ח ס"ד) שמנה את האיסור לגאווה מהפסוק (דברים ח' י"א) "השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך", וכתב ע"ז הסמ"ג "אזהרה שלא יתגאו בני ישראל כשהקב"ה משפיע להם טובה".

ובהמשך דבריו כתב "תוכחת הענוה דרשתי לרבים וכו', אבל לחברה על לאו זה ולמנות זה בלאו לא היה דעתי וכו', וכשהגעתי להשלים עד כאן הלאוין אקראן] בחלום במראית הלילה הנה שכחת את העיקר, השמר לך פן תשכח את ה', והתבוננתי עליו בבקר והנה יסוד גדול הוא ביראת השם, והואלתי לחברו בעזרת יהיב חכמתא לחכימין, אחרי כן עיינתי בספר פ"ק דסוטה (דף ה.) וגרסינן שם בהדיא אזהרה לגסי הרוח מניין, רב נחמן ברבי יצחק אמר מהכא ורם לבבך ושכחת את ה', וכתוב השמר לך פן תשכח את ה'".

הרי מבואר דהגאווה גורמת לשכחת ה', ומשום שמהותה של ענוה היא שאדם יודע שאף שיש בו מעלות מ"מ מעלותיו אינם מחמתו אלא שניתנו לו מן השמים, וכבר כתב הרוח חיים (ריש פ"ד באבות) "והנה מי שאין לו מעלות אף אם ישפיל עצמו לא יתואר בשם עניו, כי במה נחשב הוא שאין לו במה להגאות, אבל מי שהוא בעל מעלות ועם כל זה אינו מרגיש אותם כלל ורוחו נמוכה זה יקרא בשם עניו", והסיבה לכך שאדם צריכה להיות רוחו נמוכה על אף מעלותיו, היא משום שאדם יודע שאין לו מעצמו כלום וכל מעלותיו הם מאתו יתברך, וכן הוא ג"כ לאורך גיסא שגאווה היא שנדמה לאדם שמעלותיו הם מחמת עצמו ולא מעשה ה', נמצא דהגאווה שורשה בשכחת ה', וממילא מחמת שכחת ה' מתגבר כחו של היצר.

ועל כן אותו נזיר מן הדרום שבא להלחם ביצרו שפחו עליו וביקש לטורדו מן העולם, אמר ליצרו 'מה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך, במי שהוא עתיד להיות רמה ותולעה', שדבר זה שאדם עתיד להיות

רמה ותולעה, מראה לאדם שאין הוא הבעלים על מה שיש לו, ואין זה אלא כפקדון שהופקד בידו, עד בא העת להשיבו, ואין לו להתגאות במה שאינו שלו, ובזה מתגבר על יצרו הפוחז עליו.

הדרך להתגבר על היצר הוא ע"י עשיית סייג וגדר

עוד אנו למדים מדברי חז"ל, על מעלתו של הנזיר בזה שהוא גודר את עצמו מלהכשל בעבירה, וכבר כתב האבן עזרא (וי' ח') "כי מלת נזיר מגזרת נזר, והעד כי נזר אלקיו על ראשו וכו', ודע כי כל בני אדם עבדי תאות העולם, והמלך באמת שיש לו נזר ועטרת מלכות בראשו, כל מי שהוא חופשי מן התאות".

והסבא מקלם (אור רש"י מאמר תפ"ה) הביא את דברי האבן עזרא, וכתב "מצינו הנזיר בהכירו מכשולות היין לגרום בלכול הדעת, ובחר לברוח מן העבירה והקלקול ולפרוש מן היין חודש ימים, ועל זה נכתר בכתר גדול ונכתבה עליו פרשה שלמה וכו', ונקרא כמה פעמים קדוש כמו בפסוק ה' "כל ימי נזרו אשר יזיר לה' קדוש יהיה", ובפסוק ח' "כל ימי נזרו אשר יזיר לה' קדוש הוא לה'", וכל כך נתקדש עד שנתעלה למדרגת כהן גדול שאסרה לו התורה לטמא לאביו ולאמו", (וע"ע באור יחל ח"ג שהאריך בדברי האבן עזרא).

הרי אנו למדים מדברי חז"ל מהו הנרצה בעבודת ה' אשר בעבורה יקרא קדוש ונזר אלקיו על ראשו, שמעלתו של הנזיר היא רצונו להתגבר על יצרו, ומחמת יראת ה' שיש בו, הוא בורח מן העבירה, וגודר את עצמו בדברים המותרים, בשביל שלא יכשל בעבירה.

במסילת ישרים (פרק י"א) הביא את דברי חז"ל (שמות רבה ט"ז ב') "אמר הקב"ה אל תאמר הואיל ואסור לי להשתמש באשה הריני תופשה ואין לי עון, הריני מגפפה ואין לי עון וכו', אמר הקב"ה כשם שאם נדר נזיר שלא לשתות יין אסור לאכול ענבים לחים ויבשים ומשרת ענבים וכל היוצא מגפן היין, אף אשה שאינה שלך אסור לגע בה כל עקר".

וכתב ע"ז המס"י "והבט מה נפלאו דברי המאמר הזה, כי המשילו את האסור הזה לנזיר, אשר אע"פ שעקר האסור אינו אלא שתית יין, הנה אסרה לו תורה כל מה שיש לו שייכות עם היין, והיה זה למוד שלמדה תורה לחכמים איך יעשו הם הסיג לתורה במשמרת שנמסר בידם לעשות למשמרתה, כי ילמדו מן הנזיר לאסור בעבור העקר גם כל דדמי לה, ונמצא שעשתה התורה במצוה זאת של נזיר מה שמסרה לחכמים שיעשו בשאר כל המצוות, למען דעת שזה רצונו של מקום, וכשאוסר לנו אחד מן האסורין ילמד סתום מן המפורש לאסור כל הקרוב לו".

הרי מבואר בדבריו דמנזיר למדנו הדרך למלחמת היצר, שהוא ע"י עשיית סייג וגדר.

וברבינו יונה ביאר את גודל המעלה של עשיית גדר להרחקה מן העבירה וכתב (שער ג' אות ד') "עוד אמרו ז"ל (ע"ז לה.) "כי טובים דודיך מיין" (שה"ש א' ב') חביבין דברי סופרים יותר מיינה של תורה, ואנחנו צריכים לפרש גם את זה, ידוע תדע כי יראת השם יסוד המצוות, שנאמר (דברים י"ב) "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך", ובזה ירצה השם את ברואיו וכו', ותקנות חכמים וגדריהם יסוד לדרך היראה, כי יעשו גדר והרחקה פן תגע יד

אדם באסור התורה וכו', ורוב הזהירות והגדר וההרחקה מן האסור, הלוא זה מעקרי המורא, והמרכה להזהר יגיע אל השכר הגדול וכו', על כן אמרו חביבין דברי סופרים יותר מינה של תורה, כי גדריהם וגזרותם מעקרי היראה, ומצות היראה שכרה הרבה כנגד מצות רבות, כי היא היסוד להם, והדוגמא לדבר כי הנזהר מהתיחד עם אשה מפחדו פן ישל בעון וכאשר גזרו ז"ל, הלוא זה מאשר זרח על נפשו אור יראת אלקים יתברך".

המבין אל כל מעשיהם

ועל כן כל מי שחפץ בנזר אלקיו על ראשו, ושתזרח על נפשו אור יראת אלקים, יראה למצוא הגדר והסייג הראוי לו להתגבר על יצרו, ולכל הפחות לסלק עיקר הסיבה להתגברות היצר, והיא הגאווה שעל ידה האדם מגיע לבחינה של 'פחוז עלי יצרי וכיקש לטורדני מן העולם', ועל ידי שאדם יגדור עצמו בשביל לא להכשל בעבירה, בזה יזכה שתזרח על נפשו אור יראת אלקים, ויהיה נזר אלקיו על ראשו.

להכחין מי נותן בלא שום פניה ומי לא, לזה אמר ראה קראתי בשם בצלאל וגו', ואמלא אותו רוח אלקים בחכמה וגו' לחשוב מחשבות לעשות בזה ובכסף ובנחושת, ר"ל שהוא היה מבין המחשבה של כל אחד מן המתנדכים בעם, ולכך היה יודע לעשות בזה, היינו זהב זה להיכן וזהב אחר להיכן".

עוד מצינו בחז"ל (יומא עב.) "אמר רבי חמא ברכי הנינא מאי דכתיב (שמות כ"ו ט"ו) "עצי שטים עומדים" וכו', שמא תאמר אבד סכרן ובטל סכוין ת"ל 'עומדים' שעומדין לעולם ולעולמים".

ובטעם הדבר שבמקדש שבנה שלמה הוצרכו לחזק את בדיק הבית, וכן נפל לבסוף ביד האויב, משא"כ המשכן היה בבחינת עצי שטים עומדים שעומדים לעולם ולעולמים, כתב הספורנו (ריש פרשת פקודי) "סיפר מעלות זה המשכן שבשבילים היה ראוי להיות נצחי ושלא ליפול ביד אויבים וכו', ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה עשה וכו', שהיו ראשי אומני מלאכת המשכן וכליו, מיוחסים וצדיקים שבדור, ובכך שרתה שכינה במעשי ידיהם, ולא נפל ביד אויבם, אבל מקדש שלמה שהיו עושי המלאכה בו מצור, אע"פ ששרתה בו שכינה נפסדו חלקיו, והוצרך לחזק את בדיק הבית, ונפל בסוף הכל ביד אויבים".

הרי שאף שלא היה הכדל בעשיה בין בנית המשכן לבנית בית המקדש, אך מעלתו של המשכן על בית המקדש הוא שנבנה ע"י מיוחסים וצדיקים שבדור, והיינו כנ"ל שכיון שנבנה ככוונה ובמחשבה טהורה, לכך נתקדש בקדושה עליונה ולא הוצרכו לחזקו ולא נפל ביד אויבים.

וזוהו ג"כ הסיבה שהתורה פירטה את קרבנות הנשיאים בפרטות, ולא כתבה זאת רק בכללות, ומשום שאף שפעולתם של כל הנשיאים היתה שווה, שהרי כולם הביאו את אותו קרבן, אך במחשבה היו חלוקים זה מזה, ולכך פירטה התורה את קרבנו של כל אחד מהנשיאים בפרטות.

ולכך עלינו להתחזק ביותר בכל פעולותינו שיהיו מתוך מחשבה טהורה, הן בלימוד התורה שע"י המחשבה שעסק התורה הוא מחמת שמקיים את ציווי הבורא, בזה יגדל מעלתו, וכמבואר בגמ' (קידושין לא.) שגדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה, ובטעם הדבר מבואר בתוס' רא"ש "שאין הקב"ה צריך כלום לכל המצוות אלא שאומר ונעשה רצונו, הילכך המצווה ועושה הוא עושה רצון קונו, אבל מי שאינו מצווה ועושה, לא שייך לומר ביה עושה רצון קונו, שהרי לא צוה לו כלום", וככל שתגדל הבחינה של קבלת עול תורה, שהלימוד הוא מחמת ציווי הבורא יתברך, כך תגדל מעלת עסק התורה.

וכן כתפילה אמרו חז"ל (אבות ב' י"ג) "וכשאתה מתפלל את תעש תפלתך קבע, אלא רחמים ותחנונים לפני המקום ברוך הוא", ויש להתחזק שהמחשבה בתפלה תהיה יותר בבחינת בקשת רחמים ולא כקבע, וכמו כן בחסד שעשיית החסד לא תהיה כמצות אנשים מלומדה, אלא מתוך מחשבה על הזולת, ומתוך כוונה להטיב ולגמול חסד עם חבירו.

וע"י שנקיים בעצמנו "תנה בני לבך ליי" (משלי כ"ג כ"ו), דהיינו שעשיית המצוות יהיו ככוונה ובטהרת הלב, בזה נזכה ש'המבין אל כל מעשיהם' ישפיע עלינו שפע של סיעתא דשמיא והצלחה מרובה.

בפרשתינו התורה מפרטת את קרבנות הנשיאים, ואף שכל הנשיאים הביאו את אותו הקרבן ומשקל כולם היה שוה, מ"מ התורה אינה כותבת את קרבנם רק באופן כללי, אלא גם מפרטת את קרבנו של כל אחד ואחד בפרטות, ובטעם הדבר כתב הרמב"ן (ד' ב' בד"ה ועוד בזה) "ועוד בזה טעם אחר במדרשם (ע"י במדבר רבה י"ג י"ד) כי לכל אחד מהנשיאים עלה במחשבה להביא חנוכה למזבח ושתהיה בזה השיעור, אבל נחשון חשב בשיעור הזה טעם אחד, וחולתו כל אחד מהנשיאים חשב טעם בפני עצמו וכו', ולכך הוזהר אותם הכתוב לפרט כל אחד בעצמו כאילו לא הוזכר האחר".

ובנפ"ח כתב (שער א' פרק י"ד) "וכן על ההתעוררות שלמעלה על ידי בחינת המחשבה אמר דוד המלך ע"ה (תהלים ל"ג ט"ו) "היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם" וכו', ויש לפרשו על בחינת המחשבה.

והוא כי יתכן ששני אנשים עושים עברה אחת, ועם כל זה אין עונשן שוה וכו', מטעם שלא היתה מחשבת שניהם שוה בעת עשית העון, והפגם נמשך בהעולמות גם לפי ענין המחשבה, בשעת העשיה, ואם האחד הדביק יותר מחשבתו להעבירה, ודאי שהוא ראוי לעונש יותר גדול, כי אז הפגם מגיע ח"ו לעולמות יותר עליונים, ומטעם זה השוגג ענשו יותר קל מהמזיד, ולכן אמרו (יומא כט.) שהרהורי עבירה קשים מעבירה.

זהו שכתוב היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם, ר"ל שהיוצר עליון יתברך שמו רואה ומבין מחשבות לבם המצטרף אל מעשיהם, ודן את כל אחד כפי ענין מחשבת לבו שהיה בעת עשית העון.

וכן אמר שלמה המלך ע"ה (קהלת י"ב י"ד) "כי את כל מעשה האלקים יביא במשפט על כל נעלם", ר"ל שמלבד העונש על מעשה העון בפועל, עוד יביא האלקים יתברך שמו במשפט את כל מעשה, לגלגל עליה לדונה גם על המחשבה הנעלמה, איך וכאיזה אופן היתה בעת העשיה", עכ"ל הנפ"ח.

ולאידך גיסא גם בעשיית המצוה אף אם שני בני אדם עושים את אותו מעשה מצוה, אך השכר אינו רק על פעולת עשית המצוה, אלא מצטרף לזה המחשבה בעת עשית המצוה, וככל שתגדל טוהר ואיכות המחשבה כך תגדל מעלתה של המצוה.

והנה בהקמת המשכן כתיב (שמות ל"א ב' ד') "ראה קראתי בשם בצלאל וגו', ואמלא אתו רוח אלקים בחכמה ובתבונה וכדעת וגו', לחשב מחשבת לעשות בזה ובכסף ובנחושת".

ובספר ביאורי רבינו חיים מוולאזין כתב "ולכאו' קשה הא איתא בגמ' (ברכות נה.) יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ, א"כ מדוע שבחו הכתוב רק במה שהיה אומן נפלא, ועוד קשה הוא כל ישראל נתנו זהב כשוה א"כ למה עשו מזהב זה כפורת וכרוכים שלחן ומנורה ונתעלה לקדושה חמורה, ומזהב אחר צפוי קרשים וטבעות וכדו' וירד לקדושה קלה, ויש לומר שהדבר היה תלוי במחשבות המתנדכים, מי שהיה מביא זהב שלו בכל אות נפשו בלב שלם בהתלהבות מרובה ובשמחה גדולה בלי שום פניה רק לשם מצוה, לזה נתעלה הזהב שלו לקדושה גדולה, ומי שלא הביא זהב שלו בשמחה ובהתלהבות ורק מחמת בושה והכרח, נעשה מזהב וקדושה קלה לציפוי קרשים וכדו', אולם קשה מי כהחכם יודע זאת

שיעור חומש

על פרשת השבוע

משיעורי מרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א

ראש ישיבת עמרת שלמה

נשא תשפ"א

נסמכה פרשת ברכת כהנים, לומר שהכהנים מביאים ברכה לישראל.

ויאמר ה' אל משה נשיא אחד ליום נשיא אחד ליום יקריבו את קרבנם לחנוכת המזבח. (ד, י"א).

הנה נאמר דבר מיוחד בהנוכת המזבח, שתהא הנוכח ע"י כל נשיא ונשיא בפני עצמו, והיינו דכל שבט ושבט יהנוך את המזבח בהנוכה בפני עצמה, ולא שתהא הנוכח המזבח לכל ישראל במעשה אחד, ולא מצינו כזאת בשאר דברים.

ונראה לבאר בזה, דהנה כתוב אצל אליהו הנביא (מלכים א' פרק י"ח, ל' ל"א) אחר מה שהיה עם נביאי הבעל, זיאתו אליהו לכל העם גשו אלי וגו', וירפא את מזבח ה' ההרום. ויקח אליהו שתיים עשרה אבנים כמספר שבטי בני יעקב אשר היה דבר ה' אליו לאמר ישראל יהיה שמך, ועיי"ש ברש"י, הנה מבואר דהמזבח יש בו ענין מיוחד שהוא מתייחד לכל שבט באופן מיוחד בפני עצמו, והוא לכל ישראל על ידי שיש בו י"ב חלקים, חלק מיוחד לכל שבט, ולכן לקח אליהו י"ב אבנים, ומהם בנה את המזבח, דמזה המזבח עשוי מ"ב חלקים כמספר שבטי בני יעקב.

אשר לפי זה מבואר היטב, דגם היה צריך הנוכח מיוחדת לכל שבט בפני עצמו, דכל שבט חנך בעצמו, את עניינו המיוחד לו במזבח.

ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו וגו'. (ד, י"ב).

הנה כבר עוררו המפרשים בזה שהאריכה התורה וכפלה את כל קרבנות הנשיאים י"ב פעמים, אע"פ שקרבנם היה שווה, והיה אפשר לכלול כולם יחד, ולומר דכל הנשיאים הקריבו ולפרט פעם אחת את כל הקרבנות.

ונראה לומר בזה, דהנה בגמ' במנחות דף נ' ע"א, הובא ברש"י בפס' י"ד, איתא, שלא מצינו קטורת ליחיד, ולא על מזבח החיצון, אלא זו בלבד, והוראת שעה הייתה.

ויש לומר דההוראת שעה לא נאמרה באופן כללי על הנוכח המשכן, אלא נאמרה הוראת שעה מיוחדת לכל נשיא ונשיא במסוים, ואם כן, יש לומר הביאור דהורה התורה בכל נשיא ונשיא על הקרבנות, משום דבכל נשיא ונשיא נאמר פרשה מיוחדת שבה נאמרה הוראת שעה על הקרבת קרבנותיו.

עוד אפשר לומר בטעם כפילות הקרבנות, עפ"י דברי הו"ל שהביא רש"י בשיר השירים (פ"ה פסוק א') על הפסוק 'באתי לגני וגו' אכלתי יערי עם דבשי וגו', דפסוק זה איירי בימי הנוכח הכית, ונאמר על

ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן יקח כהן וגו'. (ח, י"ז). יש לבאר בזה, דהנה איתא בגמ' בסוטה דף י"ז ע"א, דאיש ואשה, זכו שכינה שרויה ביניהם, והיינו דביתם הוא מקום להשראת השכינה.

מעתה יש לבאר דלכן כשבאים לבדוק אם ביתם היה כראוי למקום השראת השכינה, או שנעשתה בו מעילה, בודקים זאת עם קרקע המשכן, דבעפר זה בודקים, אם אכן ראויה להיות מקום להשראת השכינה, ואם ביתה יכול להיות כמו המשכן.

וזאת תורת הנזיר וגו' יביא אותו אל פתח אוהל מועד. (ו, י"ג). ופירש רש"י, יביא את עצמו, וזה אחד משלושה אתים שהיה רבי ישמעאל דורש כן.

יש לומר בזה, דהנה באמת הנזיר אינו משלח קרבנותיו וצריך שהוא בעצמו יבא ויהיה שם, משא"כ בשאר קרבנות שאפשר לשלחם, ואין צריך שהמקריב עצמו יבא למקדש.

ויש לבאר הדבר דהנה שער הנזיר טעון שריפה והוא ניתן תחת הדוד שבו מתבשלים השלמים, הרי מבואר דהנזיר עצמו משתתף בגופו בקרבן, והוא חלק מהקרבן שהוא מביא.

ובזה יש לבאר דלכן צריך שלא ישלח קרבנותיו אלא יבא בעצמו, כי הוא חלק מגוף הקרבן.

ובזה יש לבאר שכתב הפסוק שמביא את עצמו כחלק מתורת קרבנות הנזיר, כי באמת גם הנזיר עצמו הוא חלק מהקרבן, ולכן צריך שיבא הוא עצמו לשם, וממילא ביאתו למקדש היא חלק מתורת קרבנות הנזיר, על כן כתבה התורה את ביאתו בכלל תורת קרבנות הנזיר.

דבר אל אהרן ואל בניו כה תברכו את בני ישראל אמור להם וגו'. (ו, כ"ג).

יש לומר טעם למה נסמכה פרשת ברכת כהנים, לפרשת סוטה, דהנה איתא בדברי הו"ל הובא ברש"י בפרשת קרח (י"ז, י"ג), בענין המגפה אצל המתלוננים, דהקב"ה ציוה דע"י הקטורת תעצר המגפה, ואיתא במכילתא 'למה בקטורת, לפי שהיו ישראל מלזיזים ומרגנים אחר הקטורת לומר סם המות הוא, על ידו מתו נדב ואביהוא, על ידו נשרפו המישיים ומאתים איש, אמר הקב"ה, תראו שעוצר מגפה הוא, וההטא הוא ממית'.

ולפי זה יש לבאר דאחר שנאמרה פרשת סוטה, שהכהן משביע את הסוטה, ובזה היא מתה, שלא יאמרו שהכהנים מביאים קללה, לזה

שם הקמורת שהקמירו קמורת יחיד הנשיאים על מזבחה החיצון ונתקבלה, והוא דבר שאינו נהוג לדורות, ועל כן נאמר אכלת יערי עם דבשי וכו', יש דבש שהוא גדל בקנים ומוציין הדבש ומשליכין העץ, ואני מרוב חיבה אכלתי יערי עם דבשי, אכלתי הקנה עם הדבש, את את שאינו ראוי עם הראוי, קמורת נדבה, וכן שעירי הטאת שהקריבו הנשיאים ואין הטאת קריבה נדבה ואני קבלתים בו ביום.

ומבואר שקבלת קרבנות הנשיאים היה שלא כשורה, אלא באופן מיוחד לגודל חיבתו, ונאפשר שמשום שהיה כבוד ה' מלא את המשכן היה חשוב כלפנים, ואם כן י"ל דעל כן חוזר הכתוב על הקרבת כל נשיא, להודיע שבכל אחד ואחד מהם הייתה חיבה זו שיתקבלו קרבנותיו.

מה יהיה משפט הנער ומעשהו. (הפטרה).
הנה הרי הנביא כבר אמר לאשתו את הדינים איך לנהוג, ואם כן מה חזר ושאל מה יהיה משפט הנער ומעשהו. וי"ל דהנה בנזיר דף ד: נחלקו אם אפשר לקבל על עצמו נזירות שמשון, דדעת רבי שמעון דאי אפשר לידור בנזירות שמשון, דלא מצינו בשמשון שיצא נזירות מפיו, והא דשמשון היה נזיר הוא משום דהמלאך הדירו בנזיר. ובפירוש הרא"ש שם מבואר דגם לדעת רבי יהודה דהמקבל על עצמו נזירות שמשון נעשה נזיר, מ"מ שמשון עצמו לא קיבל עליו נזירות, ורק המלאך הדירו, ומ"מ מהני מריבוי מיוחד. וי"ל דזהו ששאל מנוח מה יהיה משפט הנער ומעשהו, ר"ל דנסתפק אם סני במה שהמלאך הדירו, או דצריך עוד קבלה מיוחדת כדי שתחול עליו הנזירות.

עבידנא דלא תשתכח תורה מישראל

לרגל מלאת מאתיים שנה להסתלקות מרנא ורבנא רבנו חיים מוואלוז'ין נ"ע

מתוך דברים שנאמרו בועד השבועי לבני הישיבה בספר נפש החיים

הגמרא ביומא אומרת אמר רבי יהושע בן לוי למה נקרא שמן אנשי כנסת הגדולה, שהחזירו עטרה ליושנה. וכזאת יש לומר גם על רבנו הנפש החיים שהחזיר עטרה ליושנה, החזיר עטרת התורה, עטרת תלמוד תורה, עטרת עמל התורה, עטרת כבוד התורה, עטרת כבוד תלמידי חכמים, עטרת כבוד עוסקי ועמלי תורה.

במה החזיר רבנו את העטרה ליושנה? בזה שייסד מחדש את מקום תלמוד התורה ועמל התורה בחיי האיש הישראלי, ובכך שהעמיד את עסק התורה, שאינה רק הדבר החשוב ביותר והגדול במעלתו יותר מכל שאר המעלות והעניינים והמצות, אלא היא עצם חיותן של ישראל, ובעת שמפסיק מעסק התורה הרי הוא כמות ממש, והחיים הם רק בשעת עסק התורה.

ישנן קהילות חשובות בישראל שיש לילה מסוים שמחמת עניינים מסוים שובתים מתלמודם, והנה אם תלמוד תורה הוא רק הראשון במעלתו, והוא רק הדבר החשוב ביותר מכל הדברים האחרים, אזי יש מקום לערוך חשבונות של תלמוד תורה כנגד עניינים אחרים, ולשקול בפלס ולמדוד האם איזה ענין חשוב יש בחשיבותו כדי להיות עדיף על פני תלמוד תורה, ואפשר שבשביל טעם מסוים יתכן לשבות מתלמוד תורה, אבל אם תלמוד תורה הוא עצם החיים, ואין חיים בלא תלמוד תורה, אין שום מקום לערוך חשבונות של עניינים אחרים כנגד תלמוד תורה, כי יהיו העניינים חשובים ככל שיהיו, אבל ליבטל מן החיים עצמם בעבורם אי אפשר, וזהו אחד מן היסודות הנשגבים שלימד אותנו רבנו חיים מוואלוז'ין.

וגם אנו בעצמנו צריכים להשריש בתוכנו היסוד הנשגב הזה, כאשר במשך התקופות באים ומתעוררים שאלות בעניינים שונים שעל ידם באים לידי ביטול תלמוד תורה, וצריכים אנו לשקול הדברים מתוך המבט וההשקפה הזו, כי התורה היא היא עצם החיים, היא נשמת קיומנו ורוח אפינו. ברוח זו והשקפה זו יסד את ישיבת 'וואלוז'ין', שהיה זה בית מדרש ללימוד תורה, לא רק בשביל להעמיד רבנים, ולא רק בשביל להעמיד דור של בעלי בתים כשרים היודעים את הדרך ילכו בחיי המעשה, אלא מקום לימוד תורה, ולכן קבע סדרי לימוד בכל הש"ס כולו, ולא רק במסכתות ובסוגיות הנוגעים להלכה למעשה. ומטעם זה היו קבועים בו משמרות של לימוד במשך כל שעות היום והלילה, ואף במוצאי יום הכיפורים שהיו כולם הולכים לטעום דבר מאכל, היה רבנו הנצי"ב זצ"ל נשאר בבית המדרש ללמוד, שלא יבטל העולם רגע מלימוד התורה ח"ו, וכמבואר בספר נפש החיים חומר הענין הזה.

ובאמת שמאז הקמת הישיבה רבתה תורה בישראל, בכמות ובאיכות, ותלמידי הישיבה חיברו ספרים רבים על כל חלקי התורה, ולא הגיחו פינה זווית שלא משמשו בה והאירו אותה, וגם הראו את עוצם גבורתם בתורה שמפלפלים בשאלות לדינא מתוך דברי הגמרא והעמדת הסוגיא כתקיפי קמאי מדורות הראשונים, וזהו הידוש דרך הלימוד של רבותינו הראשונים, פוק חזי הספרים הנפלאים שו"ת משכנות יעקב, איך שתשובה בנויה על יסודות מהסוגיא עצמה, וכך גם בתשובות של רבי יוסף סלוצקער, ובחידושים על הש"ס בספרי נחלת דוד, וספר ברכת ראש, שידם מגעת לכל פינה זווית, מתוך דברי הגמרא והראשונים, בדרך שמצינו כזאת רק אצל רבותינו הראשונים.

וכל זה הוא מרוחו ודרכו שקיבל מרבו רבנו הגאון זיע"א, והוא דרך הראשונים שלמדו תורה לשם לימוד התורה.

ואמנם אולי הדברים נחזים לנו כפשוטים, באשר אנו כולנו מחונכים שעמלה של תורה היא נשמת קיום האומה ועצם חיותנו, אך באמת שלולי פעולותיו של רבנו הן בחיבור ספרו שבו הוא מעמיד יסודות אלו, והן בהקמת הישיבה, אשר ממנה הושתתו כל ישיבות בישראל עד דורנו אנו, ונמצא כולנו באים מכוחו ומכח כוחו ומכוח תורתו ותלמידיו, והרי כן היה מצב הזמן ההוא שקרן התורה נתרופף, ומקום התורה היה נעדר, והוא במפעלו הגדול בנה את כלל ישראל מחדש, והשריש והחדיר השקפה זו והתייחסות זו, בכל תפוצות ישראל למושבותיהם, כי תעזרת איש ישראל מיום בואו ועד צאתו היא עסק התורה.

מצוה קח

להיות מי נדה מטמאין לאדם טהור
ומטהרין מטומאת מת בלבד.

וכל אלו הדינים של טומאות אלו רוב משפט כל
טומאה וטומאה מהן מבואר בתורה שבכתב

מי חטאת מטהרים ומטמאים

כתב הרמב"ם בסה"מ "והמצוה הק"ח היא התורה שהורנו במשפטי מי נדה שיטהרו בענין אחד ויטמאו בענין אחר". אלו מי חטאת שמטהרים מטומאת מת ומאידיך הם אב הטומאה ומטמאים את הנושא אותם ויש בזה הרבה פרטי דינים כמו שיבואר.

הרמב"ם במנין המצוות הקצר ובסה"מ מנה את הטהרה ואת הטומאה שבמי הנדה למצוה אחת, והשיג עליו הראב"ד וכתב "ולמה לא יחשבו שתים הטומאה והטהרה", דלכאוף הם ב' ענינים חלוקים - שיש בכוחם לטהר ושהם טמאים באב הטומאה, ויש ליישב שיטת הרמב"ם.

טומאה לנוגע במי חטאת וטומאה לנושא אותם

המשנה בריש כלים מחלקת בין שני אופני טומאה של מי חטאת - טומאה לנוגע בהם וטומאה לנושא אותם. והחילוק ביניהם דאם יש במים שיעור של כדי הזיה [שיש בהם כדי להטביל ראשי גבעולי אזוב] מטמאים בין במגע בין במשא ומטמאים את האדם והוא מטמא את בגדיו, וכשאין בהם שיעור כדי הזיה אינם מטמאים אלא במגע ומטמאים את האדם לטמא אוכלים ומשקים אך אין מטמאים בגדים. מקור ההלכה של טומאת נושא נלמד בגמ' ביומא (יד.) מדכתיב בפרשת טומאת מת "ומזה מי הנדה יכבס בגדיו... יטמא עד הערב" (במדבר יט כא), ואמרו בגמ' "מאי מזה - נושא" אבל המזה טהור. והקשו בתוס' (נדה ט.) מנלן לאפוקי קרא ממשמעויותו ולומר שהמזה טהור, ותירצו [בת"י הב'] דכיון דההזאה היא לצורך מצוה סברא הוא דטהור. ודבריהם טעונים הסבר, דמצינו בכמה מקומות שהאדם נטמא ע"י נגיעה אע"פ שהוא נוגע בטומאה לצורך מצוה, כגון המשלח את השעיר ביוה"כ, ושורף פרה אדומה או את פרים הנשרפים, שעושים את מצותם ונטמאים.

שיטת הגר"א - נושא מי חטאת וטמא רק היכא שלא טיהר עצמו לפרה

ובענין מזה מי חטאת שהוא טהור הקשה הגר"א (אליהו רבה פרה פ"ט מ"ח ובב"י הגר"א שם פ"י מ"ז) דאם נושא מי חטאת נטמא, לא משכחת לן מזה שיהא טהור, שהרי מיד כשנטל את המים ע"מ להזות נטמא משום היותו נושא מי חטאת. וכן יש לשאול דנהגו לחלק את מי החטאת לג' חלקים ולשלח לכל המשמרות, והנה אם הכהן המכין את המים נטמא משום נושא, הרי חזר וטימא את המים ופסלם. וכמו"כ מובא במשנה (פרה יב ד) דהיו מזים על הטמא מן החלון, ודנו הראשונים כיצד באו המים לשם, הא הנושא אותם נטמא ומטמא. ומיישב הגר"א דהנושא מי חטאת טמא רק אם לא נטהר לפרה אבל אם טיהר עצמו לפרה לא נטמא וסתם מזה טיהר עצמו לפרה. וכוונתו לדרגת השמירה של המעלות שעשו חכמים בטהרה, כמו שאמרו "בגדי עם הארץ מדרס לפרושין, בגדי פרושין מדרס לאוכלי תרומה, בגדי אוכלי תרומה מדרס לקודש, בגדי קודש מדרס לחטאת" (תלמוד בבלי). ומי שנטהר רק לקודש נטמא כשנושא מי חטאת, אבל אם נטהר לחטאת אינו נטמא כשנושא את המים. ולמד הגר"א דין זה מהא דאמרו בגמ' דמזה היינו נושא אע"ג דכתיב להדיא מזה, ובע"כ כוונת הכתוב שיש אופן דאף המזה טמא, היכא דלא טיהר עצמו לחטאת.

וכבר צווחו קמאי ובתראי על חידוש זה, דמהיכי תיתי לומר דהטומאה תליא בכוונת האדם שיהיה עצמו לקודש או לחטאת, והלא כל

שיטת הראשונים בטומאת מזה

המעלות שנשנו בגמ' בחגיגה אינן אלא מעלות דרבנן, וכיצד נעשו נפק"מ לטומאה דאורייתא. ובאמת שיטת הגר"א היא שיטה יחידאה ולא נמצא בראשונים שהסכימו לשיטתו, וצ"ב כוונתו.

הראשונים יישבו קושיה זו באופן אחר, וכתבו הר"ש (שם ח ב) והרמב"ם (פיה"מ שם יו) וכן הביאו בתוס' בזבחים (קה:) בשם הירושלמי דהנושא מי חטאת נטמא רק כאשר נושא שלא לצורך הזיה אבל אם נושא לצורך מי חטאת אינו נטמא, דאין מי חטאת מטמאין דבר לחזור ולטמאות ממנו. ולא זו בלבד אלא אף מי שנטמא ממי חטאת יכול להזות מי חטאת, והדברים צריכים הסבר כיצד יתכן שנטמאו ומ"מ אינם מטמאים, דבד"כ טמא אינו יכול להזות ומפני מה מי שנטמא ממי חטאת יכול להזות.

מי חטאת שנפסלו

רש"י בפסחים (יה.) מפרש שמי חטאת שנפסלו בטלה טומאתם ואינם ממשיכים להיות אב הטומאה לטמא אחרים, ומ"מ הם ראשון לטומאה דניטמאו מחמת עצמן דאין נגיעה גדולה מזו, שהם נוגעין בעצמן. והקשו עליו היאך מטמאין המים את עצמן הא אין זה אלא מגע בית הסתרים, ושנינו בסוף כלים (כז.) דהנוגע בעצמו חשיב מגע בית הסתרים ואינו מטמא [ובקובץ שיעורים (פסחים שם) מיישב שיטת רש"י דמשקין הנוגעים בעצמם לא חשיבי כמגע בית הסתרים דכמאן דמיפרתי דמי]. ועוד קשה מצד אחר, דבגמ' במנחות (כד.) אמרו כלל שכל דבר שנטמא באב הטומאה אינו חוזר ונטמא בטומאה קלושה דשבע ליה טומאה [כעין אין איסור חל על איסור], והיאך פירש"י שמי חטאת נטמאו מחמת עצמם בטומאת משקין הא שבע ליה טומאה שהיו טמאים באב הטומאה.

וכתב בדברי יחזקאל (סי' א) שאין טומאת מי חטאת כשאר אבות הטומאות אלא היא טומאת מתעסק, דכשם שהמשלח את השעיר ביוה"כ והשורף את הפרים הנשרפים נטמאים ומ"מ אין טומאתם מחמת השעיר והפרים שהם אינם טמאים כלל אלא נאמרה הלכה מיוחדת בהם שעצם העסק עימם מטמא, כך הנוגע ומתעסק במי חטאת נטמא, אע"פ שאינם טמאים מצד עצמם. ובזה סרה הקושיה מהגמ' במנחות דלא שייך הכא שבע ליה טומאה דאין המים טמאים כלל. ויש בדבריו נפק"מ לדינא דדנו התוס' (פסחים שם חולין עג:) אי שייכא במי חטאת כללא דכל שסופו לטמא טומאה חמורה [אב הטומאה] לא בעי הכשר (חולין קכא. נדה נא.), ולדבריו אין מי חטאת טמאים באב הטומאה ולא שייך בהם כלל זה. דכשם שפסק הרמב"ם (פ"ג מהל' אבות הטומאות ה"ג) והתוס' (ב"ק עז.) דמי שנטמא בשילוח השעיר ובשריפת פרים הנשרפים, אינו טמא מצד עצמו ואינו מוכשר לקבל טומאה, כך היא הטומאה של מי חטאת.

אולם מתוך דברי הרמב"ם נראה שלא השווה בין מי חטאת לשעיר המשלח ופרים הנשרפים, דכתב (בפיה"מ כלים א ד) דהא דלא נמנו פרה אדומה ושעיר המשלח ופרים ושעירים הנשרפים עם שאר אבות הטומאות, "לפי שאין בהן לא מגע ולא משא, אלא מטמאין בהתעסק בהם פעולה מסוימת בלבד", וא"כ אינם אבות הטומאות כלל. ומאידיך

מי חטאת עצמם נמנו שם במשנה עם שאר אבות הטומאות, וש"מ דאין טומאתם טומאת מתעסקים אלא הם אב הטומאה לכל דבר. א"כ הדק"ל אמאי לא אמרי' דשבע ליה טומאה.

הלכה נוספת נאמרה ברמב"ם (פט"ו מהל' פרה אדומה) דמי חטאת שנפסלו אינם מטמאים אף אם נפסלו ע"י שנטמאו טומאה דרבנן, ויש לתמוה היאך בטלה טומאתם הא מדא"ל לא נפסלו ועדיין טומאתם עליהם.

ועוד מבואר ברמב"ם (שם) דאף אם נתערבו מי חטאת עם מים אחרים נפסלו, ואינם מטמאין. ובתוס' (פסחים שם) נקטו כדבר פשוט דלא נפסלו ומטמאים. וצ"ב מחלוקתם.

פלוגת ר"ע ורבנן לענין טהור שנפלו עליו מי חטאת

נחלקו רבי עקיבא ורבנן בגמ' (יומא יד.) לגבי טהור שנפלו עליו מי חטאת, ר"ע דבר שהמים מטמאים אותו ורבנן אמרו ק"ו, אם מזה על הטמא טהור, מזה על הטהור היאך יטמא. והשיב ר"ע דאה"נ הוא דין מוקשה ובכלל דיני פרה אדומה שאמר שלמה "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני" (קהלת ז כג). ודחו רבנן דשלמה אמר כן על דין אחר שהנוגע והנושא טמאים והמזה טהור. וצ"ב מה השיבו לו רבנן, דק"ו שאמרו שייך גם נוגע ונושא ונימא דאם נוגע ונושא טמא מזה לא כ"ש דטמא, ואעפ"כ אמרי' שיש חידוש מיוחד בפרה אדומה שאינו מובן, ומאי שנא טהור שנפלו עליו מי חטאת שהוא נידון בכללים הרגילים.

הטהרה היא סיבת הטומאה

והנראה לומר, דמה דאמרה תורה שמי חטאת מטהרים ומטמאים אינם ב' גדרים שונים וב' תכונות סותרות, אלא מאחר והמים עומדים להזאה ולטהר זהו סיבת טומאתם שמטמאים אחרים. ובאמת אין בכוחנו להבין בסברא כיצד הדברים מתיישבים, ואף שלמה המלך אמר שטעם פרה אדומה שמתהרת ומטמאה רחוק ממנו, אך מ"מ זהו הגדר של המצוה. וכיון שהם ב' צדדים של דבר אחד, והטהרה היא סיבת הטומאה אין מקום לחלק ביניהם לב' מצוות ולכן מנאם הרמב"ם כמצוה אחת.

ובזה יתיישבו כל הקושיות כמו שיבואר.

מי חטאת שנפסלו אינם מטמאים, דאם אינם עומדים לטהר בטלה סיבת טומאתם. ואף אם נפסלו מחמת טומאה דרבנן, ג"כ אינם מטמאים מאחר וסיבת הטומאה פקעה דסו"ס אינם עומדים להזיה.

ומה"ט נחלקו הראשונים היכא דנפסלו המים מחמת תערובת אי בטלה טומאתם או לא, דאחר שלא נפסלו המים מצד עצמם אלא אין אפשרות להזות את המים מחמת שאינם מבוררים, פליגי אם נחשב שאינם מוכנים לטהרה מחמת כך ופקעה הטומאה, או שעדיין לא פקעה מהם שם מי חטאת.

וכן יש לפרש בשיטת רש"י שפירש שהמים שנפסלו נעשו ראשון לטומאה, דאין הכוונה שהם טמאים ע"י עצמם שהיו טמאים קודם לכן באב הטומאה. אלא עצם מה שעמדו לטהר הם מטמאים, ולכך אין בהם חיסרון של מגע בית הסתרים ולא אמרי' בהו דשבע לה טומאה, מאחר ובמים עצמם מונחת סיבת הטומאה.

מים העומדים להזאה אינם מטמאים

ע"פ הדברים האלו נראה לומר סברת רבנן דפליגי אר"ע, דכשאמרה תורה שכאשר מזים את המים אינם מטמאים אלא מטהרים, מעתה כל הזאה אינה מטמאה ואף אם היזה על הטהור אין הטהור נטמא מן המים. ובאמת שיש לטעון מסברא על הדברים, אך כנראה הבינו חז"ל את שורשי הדברים וידעו להבחין אימתי המים מטמאים ואימתי מטהרים, כמש"כ הרמב"ן (דברים כב ו) על דרשת חז"ל דטעמי פרה

אדומה וכל המצוות נגלו לרבי עקיבא וחבריו, וז"ל "הנה בארו שאין מניעות טעמי תורה ממנו אלא עיוורון בשכלנו, ושכבר נתגלה טעם החמורה שבהם לחכמי ישראל". וא"ש שיטת הראשונים דהנושא מי חטאת לצורך הזאה אינו מטמא.

וכן יש לפרש מה שכתבו התוס' בנדה דכל שההזאה היא לצורך מצוה סברא היא שהמזה טהור, לא מצד שתכלית הנשיאה וההזאה היא לצורך מצוה, דאין זו סיבה לטהר את המזה כדחזינן בשורף את הפרה וכיו"ב. אלא דהטומאה היא רק כשעושה ומשתמש במים לצורך אחר, אבל לצורך הטהרה וההזאה לא נאמר בתורה שהמים מטמאים.

ואחר דנתפרשו הדברים דהמים מטמאים כאשר הם משמשים לדבר אחר, יש להעמיד בדרך זו את שיטת הגר"א, דנקט שכל שטבל לקודש ולא לחטאת אין המים מוכנים להזאה וממילא באה עליהם הטומאה ומטמאים את הנוגע והנושא.

ביאור ענין הזאת שלישי ושביעי

יש לבאר ענין נפרד שנסתעף מהנ"ל. נחלקו הרמב"ם והראב"ד בהזאת מי חטאת בשלישי ושביעי. דעת הרמב"ם שאחר שהיזה שלישי מונה ד' ימים ומזה שביעי, והוא שיעור למטה שאין למנות פחות מד' ימים אך אם לא היזה בשביעי יכול להזות כשידעה אף אחר ימים רבים. והראב"ד חולק וסובר שיש להזות אחר ד' ימים בדווקא ואם עבר יום השביעי ולא היזה צריך להתחיל את המנין וההזאה מתחילה. ורבים הקשו על הרמב"ם דבגמ' בקידושין (סב.) מבואר להדיא כשיטת הראב"ד שהמנין הוא ביום השביעי בדווקא, ויישבו בכמה אופנים יעו"ש.

כלי מתכות שנשבר ותקנוהו חוזר לטומאה ישנה, ושנינו בכלים (יד ז) דאמר רבי אליעזר אם היזו עליו ואח"כ נשבר ותקנוהו באותו היום טהור ורבי יהושע אומר אין היזה פחות משלישי ושביעי. וכתב החזו"א דטעמו של ר"א דכשאמרה תורה שיש להמתין ד' ימים בין הזאה ראשונה לשניה, אחר שנשבר הכלי ותוקן נתרחה הטומאה מרחק נצחי. והדברים מתאימים עם שיטת הרמב"ם אבל לדעת הראב"ד דס"ל שתמיד צריך ד' ימים בדיוק קשה איך תבוא הטהרה.

ויש לבאר בזה, דוודאי ההזאה מטהרת ואפשר לפרש דקבעה תורה שתהיה הזאה בשלישי ובו תתחיל הטהרה והזאת השביעי תגמור את הטהרה. אך יותר נראה לפרש שהזאת שלישי היא הכשר להזאת שביעי ומשמע כך ברמב"ם, דאיתא בגמ' בזבחים (צג.) דמי חטאת שנטמאו כגון שנגעה בהן נדה, מטהרין, ומביא הרמב"ם הלכה זו (פי"א מהל' פרה אדומה ה"ג) וכתב שיש ללמוד מטהרת טמא מת שמזים עליו ביום השלישי אע"פ שהוא עדיין טמא ומי החטאת נטמאים מחמתו, ואעפ"כ נטהר אח"כ ביום השביעי. ש"מ דמי חטאת שנטמאו מטהרין.

ויתכן לפרש לפי זה את סברת הראב"ד דבין אם נאמר שההזאה הראשונה היא תחילת הטהרה ובין אם היא חשובה הכשר, בעינן שלישי ושביעי בדווקא, כדי שיצטרפו ההזאות זו לזו לטהר את הטמא, ונקבעו ד' ימים לשייך אותם לטהרה אחת. ומובן בזה דכאשר נשבר הכלי ותקנוהו הרי הוא כלי חדש ועד כמה שיש הפסק של מרחק נצחי כלשון החזו"א אין צורך בהמתנת ד' ימים.

נומא - מי חטאת מטהרים מטומאת מת, ומטמאים את הנוגע ואת הנושא אותם באב הטומאה, וטהרתם היא סיבת טומאתם. וככל שהם עומדים לטהר שייכים בטומאה, וכשאינם ראויים לטהר פסקה טומאתם. ומאידיך כשבא להזות את המים אין המים מטמאים.

מגיד דבריו ליעקב

שיחות מוסר על סדר הפרשיות

כולל דברי חיזוק והתעוררות בענייני עבודת ה'

שנאמרזו במקהלות על ידי

הגאון הגדול רבי יעקב חיים סופר שליט"א

ראש ישיבת "בף החיים"

להערות והארות
ולחצטרפות לשימת התפוצה
במייל:
8542164@gmeil.com

פרשת נשא

האילן, בראש השנה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרוק, ובהג גידונין על המים" (ראש השנה טז ע"א), ובודאי פשוט המשנה "בעצרת על פירות האילן" הכוונה היא שדנים על הפירות אם יהיו טובים ואם יהיו נאים, ואין המשנה יוצאת מידי פשוטו.

אבל עוד נרמז בדברי התנא שאמר שבעצרת גידונין על פירות האילן, כי האדם משול לאילן וכפי שנכתב בתורה "כי האדם עץ השדה", ובעצרת - בחג השבועות - גידונים פירותיו של כל אדם ואדם. ומהם פירותיו של אדם? פירותיו הרוחניים של האדם, כמה יזכה לשקידת התורה, לאהבת התורה, ולמתיקות התורה. אדם במשך השנה מאוד לפעמים יש לו חשק ותענוג בתורה הקדושה ואין לתאר את שמחתו, ולעתים אין לו טעם כלל ואז הוא מצטער על זה ונשבר בקרב. וכל מדת המתיקות ושאר ענייני התורה תלויים בפסק הדין שישגורו עליו ביום זה.

ונמצא כי יום זה הוא היום אשר אם נשכיל לנצלו על ידי הידיעות הנצרכות לנו כיצד זוכים לכתרה של תורה, נזכה לפסק דין שכל עניינינו הרוחניים יכתבו ויחתמו לטובה, ומאחר ונתברר שלפסק זה עלינו להתחזק ביתר שאת וביתר עוז בלימוד התורה הקדושה עלינו להתבונן ביקר לימוד התורה, בקניינים הנצרכים לה, ואופן השגחה.

מדות טובות הם כלי הקיבול לתורה הקדושה

והנה נהגו בכל תפוצות ישראל מקדמת דנא ללמוד פרקי אבות בין פסח לשבועות. יש שביארו הטעם לזה כי כמו שאמרו רבותינו (ברכות לג.) שהרואה שור שחור בימי ניסן זהר מאוד, והפליגו בזה כל כך עד שאמרו שאם עולה לעליה יקח את הסולם מאחוריו בכדי שלא יעלה אחריו השור ויזיקנו, ופירש רש"י שם הטעם כי בכל ימי החורף שלפני ניסן היה השור מסוגר ברפת ולא היה לו לאן לצאת לטייל, אולם בימי ניסן אשר מזג האוויר נח, השדות מוריקים והעצים מלבלבים, כשיצא השור ורואה לכל זה נכנס בו יצר ומשתגע ומזיק.

1. וכפי שכתב האור החיים הקדוש (הרי"ם כו, יא) לבאר מה שאמרו רבותינו (ברכות ה.) ש'אין טוב אלא תורה' כי היא הו בני אדם מרגישין במתיקות ועריבות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף זהב למאומה כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם, וכל אחד שעוסק בתורה מרגיש זאת לפעמים שכל הענוגי עולם הזה נמאסים בעיניו.

מעשה היה כאן בירושלים לפני כמאה שנה בתלמיד חכם מפולג שהיה שקדן עצום בתורה עד שלא יאומן מה שספרו עליו דברים נוראים מגדולי עמלו ויגיעתו, ופעם אחת נכנס לדבה של ירושלים הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל בדמעות שליש באומרו לרבי שמואל - רבינו, לא אליכם - נכשלתו בעון גדול, אכלתי ושכחתי לברך ברכת המזון, רבי שמואל לא נבהל, אלא השיב לו ברונג - תנוח דעתך כי לא שכחתי כלום. אותו תלמיד חכם המשיך לבכות עד שאמר לו רבי שמואל, וכי אתה חושב שאני מתבדח אחרך? לך נא לביחך ותראה שהארוחה שלך עודנה עומדת על השולחן! התלמיד חכם הקשיב בתמון ודין לביחו, ואכן מצא את האוכל על השולחן. התברר שבאותה כדברי רבי שמואל, אותו חכם כלל לא אכל את האוכל ולא החתיב בברכה, אבל מרוב שקיעותו בתורה ומתיקותה שחש - הרגיש שהוא שבע (משביעות התורה), עד שחשב שאכל ולא בירך ברכת המזון.

על גאון ישראל רבי דוד פרידמן מקרלין זצ"ל מסופר, שכששאלוהו פעם אם יכול להת דוגמא מה הם יסורי גיהנם, ענה שבודאי אוכל ליתר דוגמא מהם יסורי גיהנם. אם אני יושב בלילה ועוסק בתורה מתוך עמל ויגיעה ועולה בדעתי איזה הסבר נפלא ליישב את קושיית המפרשים על הרמב"ם בטוב טעם ודעת ואני קני ממקומי לקחת את ספר הרמב"ם בכדי לפתוח אותו ולראות את דבריו בפנים הספר ואז לפתע נכבה הנר - אלו הן יסורי גיהנם. כך היא צורת לימוד התורה אצל גדולי ישראל אשר עמלים בתורה עד כלות הכוחות, לומדים הם את התורה ועריבה היא עליהם, במתיקות שאין לשער ולהאר.

מעלת חג השבועות שגדול מכל המועדים

בעזרת ה' יתברך, פרשת השבוע פרשת נשא, ונראה לדבר קצת בענייני הזמן, חג מתן תורתנו, חג השבועות.

כתב רבינו חיים ויטאל בהגהותיו לספר הזהר הקדוש (ה"ג צ"ו א'), חג הפסח זמן הרתנו והג סוכות זמן שמחתנו, אבל היותר משובח במועדים הוא חג השבועות. ובאמת אין בדברים חידוש כיון שבחג השבועות קבלנו את התורה, ואין דבר שישווה לתורה הקדושה, וכמבואר בהרבה מקומות בדברי רבותינו.

יש ראה לזה ממה שבראש השנה עם היותו יום גדול ונורא, ובו בא האדם במשפט על כל מעשיו ונגזר ביום זה מי לחיים ומי למוות ואת תוצאות האדם במשך כל השנה כולה, בכל זאת אנו מזכירים בתפילת המוסף את ענין מתן תורה, "אתה נגלית בערפלי טוהר" וכו', ולכאורה צריך לבאר מה שייכות ענין מתן תורה לראש השנה. והביאור בזה הוא כי אי אפשר לעמוד במשפט בלא זכות התורה ולכן ראש השנה נזקק להזכרת יום מתן תורה, קטן נתלה בגדול, וכמו שהבאנו.

ומזה הטעם נראה כי לכל חג וחג יש את מצותיו המיוחדות לו. בראש השנה את מצות תקיעת שופר, תשליך, סימנים וכו', ביום הכפורים את מצות היום לצום, בסוכות - מצות סוכה וארבעת המינים, ובפסח - כל מצוות ליל הסדר. שונה מכל אלו חג השבועות שלא מצאנו בו מצוה מיוחדת לישראל, והטעם לזה כי בכל החגים כולם שהם זמנים המסוגלים להתרוממות ולקרבת ה', מוסיפים לקיים בהם מצוות כדי להטהר ולהתקדש על ידם יותר ויותר, וכפי שמברכים עליהם 'אשר קדשנו במצוותיו וצונו', אבל חג השבועות שהוא גדול יותר מכל המועדים, שבו קבלנו את התורה, אינו צריך לכלום.

וכתבו בספרים הקדושים (הובא בשפת אמת בראשית, חנוכה, שנה תרמ"ד ועוד) שהטעם שכל המועדים נקראו בשם "רגלים", לרמז שכל עבודת השי"ת במשך כל השנה עומדת על המועדים האלו [רגלים מלשון רגל], ולפי זה מאחר וחג השבועות גדול הוא מכל המועדים, חובה עלינו לדעת את עיקר עבודתנו ביום הזה, שממנו תוצאות חיים לעבודתנו במשך כל השנה כולה.

ואם נחפוץ להשכיל ולהבין מהי עבודתנו בחג השבועות, נוכל ללמוד זאת משמו של החג כפי שנקרא בתורה "עצרת", לשון עצור, כי תפקידנו להיות עצורים ומכונסים בבית ה' לתורה ועבודה, והדברים מפורשים בפסיקתא זוטרטא (פרשת פנחס דף קלו.) "עצרת תהיה לכם - אין עצירה אלא כניסה שנאמר ואני עצור בהדר המטרה". זו עבודתנו ביום השבועות, לעסוק בתורה ביתר שאת ולקבל על עצמנו להיות מן היושבים בבית ה', שהרי יום זה הוא יום מתן תורתנו וכתבו בספרים שההשפעות שהיו מאת ה' יתברך בזמן מתן תורה מתעוררות מחדש בכל שנה ושנה, ומסוגל הוא היום לכל המבקש באמת לזכות לכתרה של תורה, שבקבלת עול התורה על עצמו ובהשתדלותו לקנותה - יאר לו ה' את פניו וימלא משאלותיו.

חג השבועות הוא יום המשפט הרוחני של האדם

ומלבד מה שיום זה מסוגל הוא לקנין התורה, הוא גם כן יום הדין על התורה, וכמו שכתב השל"ה הקדוש (ראה שלי"ה מסכת שבועות פרק ג' מצוה אות ט' ע"ש) לרמז דבר זה בדברי המשנה במסכת ראש השנה "בארבעה פרקים העולם נידון, בפסח על התבואה, בעצרת (חג השבועות) על פירות

ועל כן כותב הגר"ח מוולוז'ין דבר נורא, שגם בדורנו שלנו אם ימצא אדם אשר יהיה עניו כמשה רבינו ע"ה (מה שרחוק מן המציאות), אף הוא יוכל לדעת ולהשיג בתורה הקדושה כמו משה רבינו עליו השלום.

הזמן מסוגל לקנות מדת הענוה

וכך לשונו של גאון עוזנו החיד"א בספרו לב דוד (פלא): "הלוא לאמונה מודעת זאת בכל הארץ, כי הימים טובים מדי שנה בשנה עושין מעין מלאכתן כימים הראשונים, ומתגלים אורות עליונים בשמים ממעל על ישראל עמו, כל קבל דנא כי בא מועד (הג השבועות), ימים אשר נחו בהם היהודים לפני ההר הגדול במעלה, הלוא מזער כמדתו לכל רוח נשברה, ההר חמד אלוקים הר סיני זה, שם ישבנו והיינו לאחדים ויחן שם ישראל כאיש אחד, ועל ידי זה פסקה זוהמתנו וזכינו לקבל התורה, ומן הוא והלאה, הימים הללו קודש הם ומסוגלים ליטהר, ואף גם זאת ימים טובים לקנות ענוה ואחדות עם ישראל כאשר היה לימים ראשונים במעמד המופלא והנורא לפני הר סיני ואף גם להבין ולהשכיל בתורה", ע"כ לשונו.

הרי מבואר מדבריו, שכל מה שפסקה זוהמתנו וזכינו לקבל את התורה הוא מפני אחדות ישראל והענוה. ובאמת האחדות והענוה חד המה, מפני שאם אדם אינו עניו אלא מוחזק מעצמו לעולם לא יוכל להיות באחדות עם חבריו כי אומר מה המה לערכי, לא ידמו לי ולא ישוו לי, ומבואר עוד מדברי החיד"א כי ימים אלו מסוגלים לקנות את מדת האחדות והענוה, ויש שרמזו לזה גם ממזל החודש שהוא מזל תאומים, כי עם אמנם ידוע שכל אח אהוב מאד את אחיו אבל מכל מקום הדבר ניכר בפרט באחים תאומים שהם כגוף אחד ממש, עד שאם אחד מהם אינו חש בטוב גם תאומו כן, וכן גם אנו בחודש זה ובימים אלו צריכים להשתדל להתאחד זה עם זה ולהיות תאומים ותאומים לכל חברינו.

ויש הרבה שחושבים שהגיעו למדרגת הענוה ואינם אלא טועים, וכבר כתב הגאון המהרש"ם ז"ל בהסכתו לספר , שאם אדם רוצה לבדוק את עצמו אם הוא עניו אמיתי או עניו מדומה, ישית לבו ויבחן, אם אומר בנפשו אני כלום, אפס, אבל כשמסתכל על חבריו אומר בלבו שגם חבריו הוא כן, ולפעמים אומר על חבריו שהוא אפס אפס... אזי אות הוא כי לא בא עוד אל הענוה, ולא תקרא ענוה אלא כאשר הוא משפיל את עצמו ומכבד את זולתו.

האדם צריך לעמול בתורה בכל כחו

מובא בפוסקים (רמ"א אורח חיים סימן תצ"ד ס"ג) המנהג להניח ולקשט את הבתים בחג השבועות בפרחים ועשבים, ויש בזה הרבה טעמים. יש אומרים (פרדס יוסף שמות ב, ג בשם הגאון רבי מרדכי בנעט זצ"ל, החידושי הר"ם ועוד) שהטעם בזה לזכור את משה רבינו עליו השלום, שהרי משה נולד ב' באדר והצפינה אותו אמו בביתו שלושה חדשים, ולאחר ג' חדשים כשכבר לא היה ניתן עוד להחביאו לקחתו והניחתו בין העלים, זה היה ב' בסיון (שלושה חדשים אחר ז' אדר), חג השבועות, ולכך אנהנו שמים עליהם ועשבים בחג השבועות להזכיר את זכותו של משה רבינו שעל ידו נתנה תורה לישראל.

אולם יש בזה טעם נוסף על פי מה שדרשו בגמרא (עירובין כב.) על הפסוק "שחורות כעורב" – 'במי אתה מוצא את התורה במי שמשכים ומעריב עליהם לבית המדרש'. ופירש רש"י כי 'שחורות' הוא לשון שחרית, דהיינו שמגיע לבית המדרש בבוקר מוקדם, או מגיע לשיעור בזמן ואינו מאחר לעסק התורה שלו, וכ'עורב' לשון ערבית, כלומר, שלומד גם בערב. דבה אמר שמשחיר פניו כעורב דהיינו שלא תמצא התורה אלא במי שמתאמץ עליה ומתייגע בה עד כדי כך שפניו משחירות, ואמנם אין לנו השגה בזה, אבל רבי חיים מוולוז'ין כותב (הקדמה לביאור הגר"א על ספרא דצניעותא) שראה אצל רבו הגר"א זיע"א איך שהשחיר פניו על התורה.

3. ועל כן לא זכו ישראל לקבלת התורה אלא בהיותם מאוחדים אלו באלו, כי לא התכן מציאות התורה אלא אצל מי שהוא עניו ושפל, ומטעם זה גם לא נתנה התורה אלא על הר סיני שהיה נמוך. והנה כתב החיד"א בלשונו הוב"ב 'ההר הגדול במעלה', כי באמת הר סיני הוא הגדול מכל ההרים, כי במעלתו שהוא עניו הרי הוא גדול מכולם.

4. רבי חיים גם סיפר שפעם אחת הגיע אל רבו הגאון מוילנא ואמרו לו בני הבית שטוב עשה כשבא כי הגר"א עוסק בסוגיא קשה ומעמיק בה בעמלו וביגיעתו העצומה והנורא, ומה שלשה ימים שהוא ספון בחדרו ואינו אוכל ושותה דבר.

כמו כן האדם אשר כל ימי החורף היה מסוגר בביתו ולא הסתובב בחוצות, אולם כשמגיעים ימי הקיץ והוא יוצא מביתו עלול לבוא לידי קלקול כי הרחוב מסוכן לרוחניות האדם, ובפרט שימים אלו מסוגלים לתורה וקרבת ה' וכבר ידוע (אגרת הרמב"ן ששלח לבנו רבי נחמן) כי כל המקודש מחבירו חרב מחבירו, על כן ראו חכמי ישראל ותקנו בקהילות הקודש להיות עוסקים בזמן זה במסכת אבות שכולה מוסר ודעת ביראת ה', וכל מי שעוסק במסכת זו וחוזר עליה שוב ושוב, סוף שנקבעים הדברים בלבו.

אולם טעם נוסף יש בדבר. הנה הפרק האחרון של פרקי אבות הוא פרק קנין תורה, ובו מסודרים כל הקנינים בהם נקנית התורה, ואמר הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל שכשם שכל דיני התורה בנייים ומיוסדים על מערכת הקנינים, קרקע נקנית בקנינים שונים, אשה נקנית לבעלה בקנינים מסוימים וכן הלאה, כך גם התורה הקדושה יש לה את הקנינים שלה. וכשם שאם אחד יקנה אשה בקנין שקונה בקרקע לא תהיה האשה קנויה לו בשום פנים, כמו כן התורה אינה נקנית בשום קנין מלבד אלו הקנינים אשר סדרו לנו שם רבותינו, וכבר כתב החזון איש זצ"ל (אגרת ד') שכל המרבה בקנינים מרבה תורה, כפי מדת הקנינים שאדם רוכש, כך שיעור התורה שישג.

ורבינו יוסף יעבץ ז"ל (ממנושי ספרד) בפירושו היקר והמופלא למסכת אבות (ריש פ"ו) כתב, דהנה אין לך דבר גדול כתורה, ומאחר ופרק זה עוסק בקניני התורה לכאורה היה צריך לסדרו בראש מסכת אבות כפי השיבותו ומדוע נדחה לסוף המסכת?! – וביאר בזה, כי אמנם המצוה הגדולה ביותר היא התורה ותיבה אחת של לימוד התורה מכריעה את כל המצוות כולם (כמו שאמרו בירושלמי פאה פ"א ה"א), אך בכדי לקנות את התורה בקנייניה צריך להקדים לזה מדות טובות, ולכך הקדימו רבותינו מקודם את המשת הפרקים הראשונים אשר באו ליישר אורחותיו של אדם ורק אחר כך נסדר הפרק השישי – פרק קנין תורה. וכן כתב רבינו יונה בפירושו למסכת אבות (פ"ג ס"ז) שאין התורה שוכנת לעולם במי שאין בו מדות טובות. והדברים נוראים...

ועל כן נהגו בימים אלו שהם ימי ההכנה לקבלת התורה ללמוד פרקי אבות, משום שההכנה הנצרכת להשגת התורה בראש ובראשונה הן המדות הטובות, ואדם יכול להשיג ולסגל לעצמו מדות טובות על ידי לימוד המוסר, אם בדברי חז"ל העוסקים במדותיו ובהליכותיו של האדם ואם בדברי רבותינו בעלי המוסר.

העניו זוכה לקבלת התורה

ואחת מן המדות הטובות היא מדת הענוה אשר קנינה הכרחי בכדי להגיע לשלמות בתורה הקדושה. והמפרשים אמרו רמז לזה שכמעט בכל שנה יוצא שלפני חג השבועות קוראים בתורה בפרשת במדבר, ללמדנו שמי שרוצה לזכות לכתרה של תורה צריך קודם לכן להשפיל עצמו ולהיות עניו כמו מדבר, וכפי שדורשת הגמרא (עירובין נד.) 'מאי דכתיב ממדבר מתנה, אם אדם משים עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו תורה נתנה לו במתנה', ובגמרא בתענית (י.) אמרו רבותינו, 'למה נמשלו דברי תורה למים דכתיב הוי כל צמא לכו למים, לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה'.

וכתב הגאון רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל בספרו רוח חיים על מסכת אבות (פ"א ס"א) שהשבח הגדול שבו משבחת התורה את משה 'האיש משה עניו מכל האדם אשר על פני האדמה' הוא הוא גם כן הסיבה שמושה זכה לכתרה של תורה והשיג בה יותר מכל ישראל.

וכותב שם רבי חיים מוולוז'ין שכל מי שעניו יותר זוכה לקבל תורה יותר, ולמה הדבר דומה למי שיש ברשותו כוס משקה, ובדאי ככל שדופן הכוס תהיה דקה יותר – כך יהיה יותר מקום בכוס למלא בו משקה, אבל אם דפנות הכוס עבות מאוד ממילא אין בו הרבה מקום לקבל משקה, וכך כביכול משה רבינו עליו השלום, מחמת שהיה עניו גדול והמציאות שלו היתה בגדר של "ונחננו מה" (שמות טז, ז), היה לו בית קיבול גדול לתפוס בו תורה.

2. והנה רש"י (במדבר יב, ג) פירש 'עניו' – שפל וסבלן, וכבר ידוע החילוק בין 'סובל' לסבלן, כי סובל הוא באופן מיקרי אולם סבלן הכוונה שדגל ומתמיד בכך. ואכן בקביעות לימוד המוסר וההתמדה בזה יכולה מדת הענוה להקבע בלבו של האדם עד שתהיה לו לטבע ולהתנהגות המידית. [כהרי"א דבבא מציעא (י"ג א) רובץ ולא רבץ, ופירש רש"י שרגיל בכך].

לא נאריך בספורים על עמלה של תורה אצל גדולי ישראל, ודי להזכיר מה ששח הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל על רבו רבן של ישראל הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל, שפעם אחת היה שקוע בכל עיונו בסוגיא עמוקה והיו ידיו מאחורי גבו וגמרתו מונחת לפניו, וכך עמד רבי חיים ללא הפסק שש שעות רצופות בתנוחה זו ועיין בגמרא, עד שלפתע שמעו אותו צועק מה זה הדבר שתלוי לי על הגב! כי ברוב עיונו בתורה שכח שידיו הם אלו שתלויות לו מאחורי גבו. כך היו רבותינו משחירים את פניהם על התורה עד שפשטו עצמם מהגשמיות, וכל ענין זה של אהבת התורה ושקיעות בתורה נפסק במשפט האדם בחג השבועות.

עוד אמרו שם בגמרא ר'בא אמר במי אתה מוצא את התורה במי שמישים עצמו אכזרי על בני ביתו כעורב, עורב מתאכזר לבניו כמו שכתוב (ההלים קמז, ט) "לבני עורב אשר יקראו", משום שכשהאפרוח יוצא מהביצה של העורב, רואה העורב ששערותיו של הגוזל לבנות, ואומר, הרי אני שחור ואיך יתכן ששערותי לבנות?! - בודאי אינו בני. ולכן הוא אינו דואג למזונות בניו, אבל הקב"ה מזמן יתושים לתוך פיהם של גוזלות העורבים וזהו מאכלם. וגם מי שעוסק בתורה צריך שיוותר על הכל ויהיה סמוך ובטוח שהקב"ה ידאג לבני ביתו כמו שדואג לבני העורב.

ומביאה הגמרא דוגמא לזה מרב אדא בר מתנא שרצה ללכת לשיבה ללמוד תורה, ואשתו רצתה למנוע אותו מזה ואמרה לו 'הרי יש לנו תינוקות ומה אתן להם לאכול, והשיב לה 'זכי אין עשבים באגם? - שיאכלו עשבים! והלך ללמוד תורה.

ולכן אנחנו שמים עשבים בחג השבועות, לידע ולהודיע שמי שחשקה נפשו בתורה ורוצה לזכות בה בשלמות צריך להשקיע כל כולו בתורה בלא הפסקה משום טרדה ודאגה, ויהיה סמוך ובטוח על ה' יתברך שידאג לכל דאגותיו ויספק לו את כל צרכיו.

עד היכן עמלה של תורה

והנה הכתוב אומר (יהושע א, ה) 'לא ימוש ספר התורה הזה מפיו והגית בו יומם ולילה'. וצריך להבין הלא כל אחד מוכרח לאכול וחייב לישון, וכפי שמבואר בגמרא (יבמות קכא): שמי שלא יישן ג' ימים רצופים - ימות, והיאך שייך להגות בתורה בלא הפסק - להיות בגדר של 'לא ימוש ספר התורה הזה מפיו'!?

וביאר בזה שר התורה רבי צדוק הכהן מלובלין זצ"ל בספרו פרי צדיק (פרשת וילך אות ג) שכונת התורה שאדם צריך להגות בעמל התורה בכל כחו ביום, עד כדי כך שגם בלילה תהיה דעתו על התורה.

וכבר מסופר במסכת ברכות (נז). ששבור מלכא מלך פרס פגש פעם באחד מגדולי רבותינו האמוראים - שמואל, ואמר לו: שמעתי שאומרים עליכם שאתם חכמים, אם כן אמור לי מה אחלום בלילה. שמואל לא התפעל ומיד השיבו, הלילה תחלום שיבואו רומיים ויקחו אותך בשבי ויכפו אותך לטחון להם גרעיני תמרים בריחיים של זהב, ואכן כך היה ששבור מלכא חלם על זה בלילה, משום שהרהר כל היום בדבריו של שמואל ואין מראין לו לאדם בחלומותיו אלא מהרהורי לבו ביום (שם נה). ולכן אם אדם שקוע כל כך בתורה במשך היום כולו, איז גם בלילה מוחשבתו והגיון לבו יהיו נתונים בתורה הקדושה.

ובעלי חכמת הנפש אמרו שדבר זה ניתן למראה עיניים ממש, שהרי כל אחד מאתנו בשינתו מתגלגל מקצה אחד של המטה לקצה השני, ואחרי זה חוזר לקצה הראשון, אבל לעולם לא קורה שאנחנו מתגלגלים עוד אל

הרצפה. וזאת, משום שגם כאשר אדם ישן נשארת בו ובנפשו מעט דעת להרגיש ולהבין שאם ימשיך להתגלגל לאותו כיוון - יפול מן המטה, ולכן תינוקות שאין בהם כל כך דעת ושינתם עמוקה באמת אין להם את הדעת לזה והם עלולים להתגלגל אל הרצפה.

נמצא שגם כאשר אדם ישן מכל מקום נשארת בו מעט דעת אשר היא ערנית ושומרת עליו בשנתו. מי חכם וישיכיל להעמיד לעצמו עוד שומר בשנתו ועוד חלק בדעתו אשר יעסוק בתורה בינתיים. וכיצד אפשר לבוא לזה? - על ידי עסק התורה ביגיעה גדולה ובהתמדה במשך היום כולו.

עונה אחדות והתמדה - עיקרי ההכנה לחג השבועות

שלושת הדברים האלו שדברנו למעלה אשר ראוי לנו להתחזק בהם בימים אלו, עונה, אחדות הכלולה עמה, והתמדת התורה, מפורשים הם בדברי האור החיים הקדוש לדייק מן הכתוב בפרשת יתרו (שמות יט, ב) 'ויסעו מרפידיים ויבואו מדבר סיני ויתנו במדבר ויחן שם ישראל נגד ההר', ויש להקשות לשם מה התורה כפלה דבריה שבאו מדבר סיני אחר שכבר פירשה זאת בפסוק הקודם "בחדש השלישי כ' באו מדבר סיני". עוד קשה למה כתוב "ויחן במדבר", הלא פשוט הדבר שאם לשם באו - שם היתה חנייתן.

ומבאר האור החיים בדברים נפלאים, שיש כאן רמז לשלושה דברים אשר הם עיקרי ההכנה לקבלת התורה. כי אף על פי שבמסכת אבות שנו רבותינו ארבעים ושמונה קנינים לתורה, מכל מקום ישנם שלשה דברים שהם עיקרי הקנינים ושורשיהם ובהם ביחוד היתה הכנת ישראל לקבלת התורה. ובאמת שדברים אלו עלינו לשנן במשך כל השנה, אבל בפרט טוב הדבר ערב חג השבועות שהוא יום מתן תורה בכל שנה.

העיקר הראשון - כותב האור החיים, הוא "ההתגברות וההתעצמות בעסק התורה, כי העצלות הוא עשב המפסיד השגתה", והוא הוא שדברנו שאם אדם לומד ברפיון קנין התורה שלו חלש מאוד, וכדי לזכות באמת לקנין התורה אדם צריך לעמול בתורה בכל כחו, וכבר כתב רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל במכתב לנכדו שלפעמים מה שאדם לומד ביום שלם ברפיון ועצלות, יכול להשיג וללמוד את זה בשעות ספורות אם יהיה עוסק בתורה מתוך זריזות עמל ויגיעה כנדרש (וראה עוד בספרו רוח חיים פ"ו מ"ו).

והאור החיים מגדיר את הרפיון והעצלות ל"עשב המפסיד השגתה", כלומר, כשם שאנחנו יודעים שקיימים עשבים רעילים ומסוכנים וללא ספק מי שנוטל מהם - נפגע, כך הדבר ממש בעסק התורה, כאשר לומדים ברפיון - הדבר ברור ומוחלט שחסר בהשגת התורה.

זהו הטעם שבכל מקום בתורה אשר נזכר בו עסק התורה, הכתוב מדקדק בלשון חוזק ואומץ - לומר שלא יהיה הלימוד בדרך רפיון אלא בזריזות ובהתאמצות עד כדי שימית עצמו על התורה, וכפי שדרשו חז"ל על הפסוק "זאת התורה אדם כי ימות באהל", ואמרו בגמרא (שבת פג:) 'אמר רבי יוחנן לעולם אל ימנע אדם את עצמו מבית המדרש ומדברי תורה ואפילו בשעת מיתה', וזה כוונת הפסוק ויסעו מרפידיים - שמי שרוצה לזכות ל"ויחן במדבר סיני", לזכות לתורה הקדושה, צריך ליסוע מרפידיים

6. וניתן לדמות דבר זה אצל כל תלמיד חכם היגע בתורה בכל כחו, וכשהיה אברך צעיר פגשונו אני וחברי האברכים תלמיד חכם גדול שלמד בשיבת חברון עוד כשהיה בעיר חברון, ושאל אותנו, אם אתה חולם בלילה בדברי תורה, ואמר לנו, כי כשאנחנו לומדים בשיבת חברון היינו תולכים לישון בלילה עם קשיא ומתעוררים עם תרוץ, ונמצא שהיו עוסקים בתורה כל היממה ממש.

וכתבו בני הגר"א בתקדמה לביאור הגר"א על השלחן ערוך, שאביהם הגר"א קיבל על עצמו שלא לישון בכל מעת לעת (במשך כ"ד שעות) יותר משתי שעות, וגם בשתי שעות אלו לא היה ישן בהם חצי שעה רצופה, בלילה היה ישן ג' מחציות השעה דהיינו שכל קרוב לחצי שעה היה מתעורר משנתו, נוטל ידיו ועוסק בתורה, ואחר כך הולך לישון עוד מעט כסדר הזה, וחצי שעה נוספת היה ישן ביום, אולם גם בשינתו הקצרה שהיה ישן היו שפתותיו מרחישות הלכות ואגדות.

זו דדנה גבוהה מאד שאפילו שפתותיו ממש לחשו דברי תורה, אולם את ענין המחשבה בתורה אפשר לדמות אצל כל תלמיד חכם אמיתי וכל אחד מאתנו יכול לזכות לזה. וכבר שאלו פעם את הרב מבריסק זצ"ל למה יש אנשים שלא לומדים תורה, והשיב: "לא לומדים כי לא לומדים, אם ילמדו - ילמדו", וזו תשובה עמוקה ונפלאה, כי אמרו רבותינו (ירושלמי סוף פרשת פסח) 'הוא ברשי' דברים יא, ג' 'אם תענינו יום - יומים אעובך', ובודאי אין הכוונה דוקא ליום ויומים, אלא כל זמן שאדם יכול ללמוד ולא לומד אפילו דקה - התורה מרחיקת ממנו ולכן אין לו אחר כך חשק ללמוד, אבל אם אדם עושה משהו, לומד קצת - כבר התורה מראה לו פנים יותר והחשק שלו לעסוק בתורה נובט. על כן אין נכון לחשוב 'זכי אני במצבי יכול להגיע לכאלו מדרגות של עמל התורה, משום שכשתחיל לעסוק בתורה יותר ויותר - תהיה לך יותר אהבת תורה ויותר שמהתחשק בתלמודה.

כשנכנס רבי חיים אל הגר"א אמר לו הגר"א כי אכן זה שלשה ימים שמעמיק בסוגיא ואינו מצליח להבין אותה על בוריה וביקש מרבי חיים ללמוד עמו את הסוגיא, השיבו רבי חיים וכי איך יועיל הגר לפני השמש בצהריים? וכי דבר שאתה לא תבנת אני יוכל לעזור? אבל אמר לו הגר"א, הן כבר אמרו רבותינו (תענית ז') 'מתלמידי יוהר"ם מכולם, ולמדו אז ביהוד את הסוגיא, ואז ראה שהגר"א הוצרך לקשור מגבות על מצחו מרוב יגיעתו בתורה.

וספרו שרבי חיים הציע פשט בסוגיא והוטבו דבריו בעיני הגר"א וצהלו פניו, וביקש שיביאו לו כיה פת כי היה זה ביום שישני ולא רצה להכנס לשבת מעונה. ויש לנו בזה מוסר השכל נוסף כי הרבה חושבים שלגר"א לרוב מעלתו היה חיים קלים, וצריך לדעת שגדלו עמלו ויגיעתו בתורה היה בצורה שאין לשער ולתאר.

ז. ונאים הדברים למי שאמרו, שאחר פטירתו של רבי צדוק מצאו חיבור גדול הנקרא 'קונטרס דברי חלומות' ובו רשם בקומו משנתו בבוקר חידושי תורה מופלאים בפרד"ס תורתנו הקדושה שהתחדשו לו בלילה בחלומותיו.

לברוח מהרפיון ידים ומן העצלות שמעכבים את קנין התורה?

העיקר השני - הוא "השפלות והענוה, כי אין דברי תורה מתקיימין אלא במדבר" - לומר לך שחלק מההכנה לקבלת התורה היתה שעשו עצמם כמדבר. וכבר דברנו שעיקר הענוה הוא שיכיר בשפלות עצמו אבל לגבי חבירו אסור לו לחשוב כך שחבירו שפל אלא אדרבה צריך לכבדו ולייקרו. ובספרי המוסר כתבו עצה טובה שיכיר אדם בשפלותו שייביט בארון הספרים ויבוא השבון עם עצמו, כלום יודע משם ולו ספר אחד על בוריו, ומכל שכן את הש"ס כולו, את הבבלי ואת הירושלמי, את הרמב"ם ואת השולחן ערוך, וכיון שפשפש ולא מצא דבר, במה יש לו להתגאות?

והסיבה שמדת הענוה לאחד מן העיקרים החשוב, כי מסיבתה יבוא לאדם כל המדות הטובות, כי מי שהוא ענו לא יפגע בחבירו כי הרי תמיד הוא מחשיב את חבירו יותר ממנו, ומסיבה זו גם לא ידבר עליו לשון הרע לעולם, ולכן כתב הרמב"ן באגרתו שמכל המדות הטובות מדת הענוה היא המדה הטובה ביותר.

והעיקר השלישי הוא - "בחינת ייעוד החכמים בהתחברות בלב שלם ותמים - לא יהיו בד בבד שעליהם אמר הכתוב (ירמיהו ג, לו) 'חרב אל הבדים ונאלו, אלא יתועדו יחד ויחדדו זה לזה ויסבירו פנים זה לזה, וכנגד זה אמר הכתוב ויחן שם ישראל - לשון יחיד, שנעשו כולן יחד כאיש אחד, והן עתה הם ראויים לקבלת התורה", עד כאן דברי האור החיים.

השמחה בהתקרב חג השבועות

דברנו עד עתה מעיקר קניני התורה וההכנות הנדרשות לנו קודם חג השבועות אשר בימים אלו יש עזר אלוקי ממעל לסייע בידנו לטהר נפשנו קודם הרגל. אולם צריכים זהירות רבה שלא לחשוב שאם אין אנחנו מרגישים בהתעלות רוחנית עצומה וקרבת ה' שאין לתאר בימים אלו - אות הוא כי אין לנו חלק ונחלה במועד זה. משום שאין לך ולו יהודי אחד מישראל אשר אין לו שייכות אל התורה הקדושה, וכמו שאמרו הקדמונים כי ראשי תיבות ישראל - יש ששים רבוא אותיות לתורה, פירוש, לכל נשמה מישראל יש אחיזה ושורש משלה בתורה הקדושה, וכמו שאנו אומרים בתפילה "ותן חלקנו בתורתך" היינו החלק המיוחד לנו בלבד, וכל אחד קשור אל התורה הקדושה בדרגתו הוא, וכל מי שמתחזק בימים אלו לפי כחו ומצבו כבר עולה הוא בהר ה' וסגולת הימים העצומים הללו לטהר אותו ולקדשו בקדושת התורה.

וכמו שרואים מכך שביום הראשון של ספירת העומר מקריבים את קרבן העומר אשר בא משעורים שהוא מאכל בהמה, וביום האחרון של הספירה מקריבים את קרבן שתי הלחם שהוא עשוי מחיטים - מאכל אדם, יען כי קודם ימי הספירה וההכנה היינו במדרגת בהמה, אולם אחר הכנתנו לקבלת התורה התעלינו ונטהרנו והגענו למדרגת אדם.⁷ וכמו שכתב בעל כלי יקר ז"ל בספרו עוללות אפרים (ה"ב עמוד ב' מאמר מ"ד).

והתבוננותנו ביקרת ערך התורה והשמחה בה היא מעיקרי חובתנו, עד שדרשה הגמרא (נדרים פא.) על מה אבדה הארץ, דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא ידעו, למלאכי השרת ולא ידעו, עד שאמר הקב"ה בעצמו

7. וכך כותב האור החיים הקדוש על עצמו (בהקדמה לפירושו) "ולמות מתוך תורה חשבתי".

לחפץ חיים היה תלמיד רבי שלמה בלוק זצ"ל שנתכנה "רבי שלמה הצדיק" שאמרו עליו שהיה מל"ו צדיקים [ובזכרוננו שביום פטירתו היתה קשת בשמים והיה זה בחדש סיון אשר כבר לא מצוי שתראה קשת], ומעודו כשהייתי נכנס לשיטילבאן וזכרנו משה הייתי מוצא אותו עוסק בתורה עם חברותא, ורבי שלמה הנ"ל היה מזדובק ביסורין.

יום אחד בשעת לימודו בחברותא עצר לפתע ואמר לחברותא שלו, אני לא מסוגל להמשיך ללמוד, אני מרגיש שבעוד רגע נשמתי פורחת ממני ואני מת, גש נא והבא לי סידור בכדי לומר וידוי (יש בסידור נוסח מיוחד של וידוי למי שנספס וכו'). אמר את הוידוי ונשכב שם על הספסל.

לא עברו אלא כמה דקות ורבי שלמה התרומם והתיישב לנגד עיניו הקמות של חברותא, ממשכים ללמוד - אמר לו, חברותא השתומם, מה קרה? - תראה, השיב רבי שלמה בפשטות, אני גמרת את הוידוי אבל המלאך לא הגיע ליטול את נשמתו, לא חבל על המון? בא ונמשיך ללמוד.

8. עוד יש להעיר בזה כי בקרבן שתי הלחם יש חידוש גדול, שהרי כמעט ולא מצונו בשאר הקרבנות שיאפו חמץ [שהרי נאמר (ויקרא ב, יא) כל שאור וכל דבש לא תקטירו], אבל קרבן שתי הלחם כולו חמץ, והטעם לזה משום שכולנו מתעסקים בזמן אנו בלימוד ובעסק בתורה יותר מבכל זמן אחר, ועל כן אין חשש מיצר הרע הנמשל לחמץ.

"על עזבם את תורת - שלא בירכו בתורה תחילה".

ופירש שם הר"ן בשם החסיד רבינו יונה זצ"ל, שהסיבה שדרשה הגמרא את כוונת הפסוק "על עזבם את תורת" - "שלא בירכו בתורה תחילה", כי אם פירוש הפסוק כפשוטו שהיה ביטול תורה גדול ולכן נחרבה הארץ, מפני מה לא ידעו החכמים והנביאים לפרש שלכן נחרבה הארץ וגלו ישראל מארצם, הלא הדבר פשוט שבעוון ביטול תורה נעשה כל זה, שהרי כל המעמיד של הבריאה הוא עסק התורה וכמו שכתוב (ירמיהו לג, כה) "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי", ובנפש החיים כתב (שער ד' פ"א ופכ"ה) שאם יהיה רגע אחד שהעולם כולו מקצה לקצה יהיה פנוי בו מתורה - יחזור כל העולם להיות תוהו ובוהו, ואם כן דאי שבעוון ביטול תורה בא חורבן, ולמה לא ידעו?

ולכן מפרשת הגמרא "על שלא בירכו בתורה תחילה" - בודאי שבתו המדרשות היו מלאים בתלמידים ואף היו לומדים בהתמדה גדולה, אבל התורה לא היתה חשובה בעיניהם לברך עליה ולעסוק בה לשמה, ואת זה לא ידעו החכמים והנביאים כיון שערך התורה והכבוד שדחשו לה ישראל נסתר היה בלבבם, עד שבא הקב"ה חוקר לבות ובוהן כליות וגילה דבר זה. ומדברי הגמרא מבואר דבר נורא, שהתביעה על כלל ישראל שנגרמה לחורבן בית המקדש היתה על שלא החשיבו את התורה הקדושה, לכן שומה עלינו להתבונן במעלת התורה, וכבר הזהיר בספר הישר המיוחס לרבינו תם (פרק י"ג) שראוי לאדם ללמוד לכל הפחות פעם בחודש בספר איוב (פרק כ"ח), ששם כתובים הרבה פסוקים במעלת התורה הקדושה.

והנה לכל אחד יש דברים שבהם הוא מבין יותר ויש דברים שבהם הוא מבין פחות, ומה הוא עושה אם צריך לברר פרט בדבר שהוא לא מבין בו? שואל את המבין. אנחנו שעוד לא זכינו להשיג את אור התורה, אם נרצה להשכיל ביקרת התורה, נראה איך מספרת הגמרא (שבת פז:) שכשמשוה עלה למרום התווכחו מלאכי השרת ורצו שהתורה תמסר להם, ואמרו לפני הקב"ה "מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו תנה הדרך על השמים", ומי לנו מבין בתורה יותר ממלאכי השרת, וכל כך הם חשקו ליזכות בה - חכינו אנו.

והנה, הפסוק אומר (ישעיהו מ, טו) "הן גויים כמד מדלי וכשחק מאזנים נחשבו", פירושו הפשוט של "כמד מדלי", שכאשר אדם לוקח דלי מים ושופך ממנו את כל המים ולא נשאר בדלי אלא טיפות בודדות, כלום יש להם חשיבות בזה ["מרו" - זה טיפה], "וכשחק מאזנים" - אדם שיש לו מאזנים ואינו משתמש בהם זמן רב סופן שיעלו שכבה דקה של אבק על כפות המאזנים, וכי אבק זה שווה כסף? בהאי שלא, אף שווה פרוטה אין בזה, וכך הם אומות העולם בלא התורה - שווים הם כמד מדלי וכשחק מאזנים.

ואמרו בזה בעלי המוסר הערה נפלאה, שמשל זה צריך להמחיש לנו את יקרת נשמת כל אחד מאתנו. נדמה בעצמנו ונשווה בנפשנו שאנחנו חיים לפני כאלפיים שנה ויותר, ונמצאים בחדר הסמוך לנו תשעה מגדולי התנאים, רבי עקיבא, רשב"י, ועוד, והגיע זמן מנחה, כלום יכולים הם להתפלל? לא, זקוקים הם לעשיית רוק אתו יוכלו לזכות ל'נקדש את שמך בעולם'. אם יבואו לשם מליארד סינים, היצטרפו עמם? לא, זקוקים הם לעשיית יהודי דוקא. אבל בודאי שאם אחד מאתנו יכנס לחדר מיד יתפללו מנחה, אמנם אין לתאר ולשער גדל החילוק במצב הרוחני שיש בינינו לבין התנאים, אבל לקדש את שם ה' בעשרה הם לא יוכלו בלא עוד אחד, ולזה אנו מצטרפים יחד עמם, וכל זאת למה, משום שאנו יהודים, נבחרנו אנו לבניו של ה' יתברך ולהיות לו עם סגולה.

וכתב הרמב"ן (בדרשות תורת ה' תמימה) "תחילת כל דבר יש לך לדעת שכל מה שהנביאים יודעים ומבנים כולם פירות התורה או פירי פירות שלה, שאלמלא כך אין בין אדם לחמור שהוא רוכב עליו כלום, וכן תראה היום באומות הרחוקות מארץ התורה והנבואה, יושבי הקצוות רומניא והתותרים ואומות צאבה שאינם מכירים את הבורא וסבורים שהעולם קדמון [כי אין להם את התורה שתדריך אותם], אין אצלם לא מצוה ולא עבירה, לא דעת ולא חשבון, ואין אצלם שום מעשה טוב ונרצה יותר מאחר, וכל שכן הימים והשנים שכולם שווים אצלם נמצא הכל שווה אצלם כמו שהוא שווה אצל הבהמות", עד כאן לשונו.

הרי מפורש בדברי הרמב"ן, שאדם שאין לו תורה הוא והחמור - אחד הם, ואילו מי שיש לו את התורה - מזה יוכל לבוא אל השגת הנבואה. וכל כך עצומה קדושת התורה, עד כדי כך ששמעתי דבר נכון מנ"ח אחד, שאם נבט סביבנו נראה שבכל מקום שהיתה בו תורה ישיבות וכו' - גם אומות העולם שם הפסיקו לעבוד עבודה זרה, נתבונן בארצות שמסביב לארץ ישראל - רובם ככולם אינם עובדי עבודה זרה, אבל מקומות שבהם לא היתה תורה ולא היו שם ישיבות כמו המזרח הרחוק ומרכז אפריקה - עודם עובדים ומשתחווים לעץ ואבן.

ולשון הרמב"ן שזוהו "תחילת כל דבר שיש לך לדעת", חובה גמורה עלינו להתבונן במעלת התורה אשר הבדילה אותנו מן החמורים, וכשנכיר יקרת התורה נוכל לעסוק בה בהתמדה ובשמחה ולהתעלות בעבודת ה'.

וכל זה אירע בחג השבועות, אשר ביום מתן תורתנו נבחרנו לו לעם להיות בניו ועבדיו. וכמה יש לנו לשמוח בהתקרב ובבוא היום הקדוש הזה, באשר השפעה זו של בחירת ישראל מכל העמים מתעוררת גם היא בכל שנה ושנה. על כן עלינו לשים לבנו אל הדבר הזה ולהיות שמחים בזייתנו לקבל את יום חג השבועות, ומשלו משל למה הדבר דומה לארץ רחוקה שהיו עושים בה פיס פעם אחת בשנה על סכום עתק, הגיע עת ההגדלה וזכה אחד מן הקונים את הכרטיסים, כאשר בא אל משרד הפיס לקבל את זכיותו, אמרו לו ראה, הסכום הוא עצום, בוא עוד חודש וקח את כספך. היאך נראה האדם הלז באותו החודש? הרי כל מחשבותיו תפוסות בזה, וכל העת חושב היאך לשמור את הכסף מגנבים ואיפה ישקיע מן הכסף, וככל שחולף הזמן ומתקרב עת בואו לאסוף את כספו אין בדעתו שום דבר אחר, בעת הילוכו אכילתו שינתו וקומו - תמיד חושב ומהרהר הוא בזה.

חג השבועות קרב ולא יחזור עד שנה הבאה. נמצאים אנו סמוך אל היום הקדוש הזה אשר בו יוכל כל אחד לזכות בפיו האמיתי כי בכל שנה הוא יום מתן תורה מחדש ויום דין על עניינינו הרוחניים של האדם, ואין לנו אלא לקבל על עצמנו להתחזק כפי יכלתנו בעסק התורה ובה אנו זוכים בכרתה של תורה אשר כל חפצים לא ישוו בה, היאך נסיה דעתנו מזה והכיצד לא יעלו לבנו בקרבנו על הדבר הזה?!

***

ליל חג השבועות - התפילה בחג השבועות

עם כניסת היום הגדול והקדוש חג השבועות, צריך כל אחד לשים לנגד עיניו את דברי רבותינו שבימים זה נפסק הדין כמה יזכה לעלות בתורה וכן כל עבודת ה' הרוחנית שלו, וגם אחר שהכין עצמו כראוי לקבלת התורה אם לא יזכה לסייעתא דשמיא לא תצלה דרכו במאומה, ולכן צריך לכוון מאד מאד בתפילות החג מכניסתו ועד צאתו, ולא על עצמו בלבד יתפלל אלא יתחנן על בניו ובני בניו עד סוף כל הדורות שיזכו להיות עמלים בתורה וגדלים בעבודת ה' כל ימי חייהם.

וכמבואר כן מזמן שנכנסו ישראל לארץ ובאו למלחמה על העי, ומאחר וקודם לכן חטא עכן נפל חללים רבים מקרב ישראל, ואמרו רבותינו (סנהדרין מד): שאם לא היה אברהם אבינו מקדים תפילה על ישראל, לא היה משתייר משונאיהם של ישראל שריד ופליט חס ושלום. והנה מזמן אברהם אבינו ועד יהושע היו כמה מאות שנים ואף על פי כן חשב על זה אברהם אבינו והתפלל בעדם, וכן אנחנו שלומדים כל הנהגותנו מאבותינו, וכמו שאמרו רבותינו (תנא דבי אליהו רבה פכ"ה) שצריך כל אחד לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, צריכים גם כן להקדים לעולם תפילה על זרענו, וכן כמה שתקנו לנו לומר בתפילה "ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו כולנו יודעי שמך" צריך לכוין על כל צאצאינו עד סוף כל הדורות כולם.

ומכיון שיום חג השבועות הוא זמן עת רצון עצום ופתיחת שערי שמים, לא צריך להיות מסתפק במועט, אלא לבקש ולבקש לזכות להתעלות ברוחניות כל השנה כולה ובכל ימי חייו הוא חרעו אחריו.

גודל שכר לימוד התורה בליל חג השבועות

מאחר ועיקר ענין חג השבועות הוא עסק התורה ברור שעלינו ללמוד תורה בלא הפסק כלל בכל החג ובייחוד בליל החג, וכפי שכתב מו"ז הגאון ז"ל בכף החיים (סי' תצ"ד) משם הזהר הקדוש שחסידי הראשונים לא היו ישנים בליל שבועות אלא עוסקים כל הלילה בתורה והיו אומרים בואו ונירש ירושה קדושה לנו ולזרענו בשני העולמות, וכל מי שיושב ועוסק בתורה באותו לילה ושמח בה וזכה להיות כתוב בספר הזכרון של הקב"ה והקב"ה מברך אותו בשבעים ברכות ועיטורים (כתרים).

וכשנדמה לעצמנו אם יאמרו לנו שבחדר הסמוך שווה גדול הדור ומאציל מברכותיו לרבים, האם לא היינו הולכים? ואם היינו שומעים שרבי שמעון בר יוחאי מברך? הלא למרחקים היינו רצים! וכל שכן אם היו אומרים לנו שדוד מלך ישראל נתן ברכות, וכיצד היה הדבר אם לא גדול דורנו ולא רשבי' ולא דוד מלך ישראל מברכים אלא המלאך מיכאל? וכאן אין זה צדיק מפורסם או מלאך אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו הוא שמברך כל מי שעוסק בתורה בלילה ושמח בה, ולא ברכה אחת אלא שבעים ברכות, כמה נפלאים הדברים מהשגותנו.

ותנאי יש לדבר כמו שמפורש בזהר הקדוש שצריך לעמול בתורה ולהיות "שמח בה", וכבר ידוע מה רב ההבדל בין מצוה הנעשית מתוך שמחה למצוה שעושים בקרירות הלילה וכמו שכתוב בארחות צדיקים. (שער השמחה) שמצוה הנעשית בשמחה עדיפה אלף פעמים ממצוה הנעשית בלא שמחה, ובייחוד בעסק התורה שה' קורא לה "חזונו דילי" (זהר הקדוש ח"ב דר"א ע"ב וחי' דלה"ע"ב ועוד), צריכים לעסוק בה בשמחה. לא להעיף מידי רגע מבט אל השעון ולצפות שיאיר הבוקר, אלא להיות שמחים על יום זה שבו ה' נתן לנו את התורה ובהר בנו לעמו וסגולתו, וזיכה אותנו שנוכל לשבת ולעסוק בתורה, וצריכים להתבונן עוד שהקב"ה שמח מזה ומברך אותנו בשבעים ברכות, ורבי חיים פלאי' כותב בספרו כף החיים (סימן כ' אות א'): "ומי יתן והיינו קושרים את השעון בשרשראות של ברזל להמשיך ללמוד", ע"ש. וכל שכן וכל שכן בלימוד תורה בלילה הקדוש והנורא ליל שבועות זמן מתן תורתנו הקדושה.

ולכשנדקדק נראה שלשון הזהר הקדוש שחסידי הראשונים היו אומרים "בואו ונירש ירושה לנו ולזרענו", לא אמרו שהיא מתנה לנו ולזרענו כי אם ירושה, כי אכן יש חילוק גדול בין מתנה לירושה. מתנה אינה מוכרחת שתנתן לבסוף, כי הלא שמא יחזור בו הנותן או אולי לא יחפוץ בה המקבל, אבל ירושה אדם יורש בודאות ואין מציאות שלא יירש, וכמו כן מי שעוסק בתורה בלילה הזה מתוך שמחה וזכה בודאות גמורה לירושה קדושה לו ולזרעו בשני העולמות.

ורבינו האר"י ז"ל כתב (בשער הכוונות) שכל מי שלא יישן בלילה הזה אפילו רגע אחד אלא יעסוק בתורה כל הלילה מובטח לו שישלים את שנתו ולא יארע לו שום נזק בכל אותה השנה, ולא עוד אלא שהנהגת חיי האדם בשנה היא תלויה בזה. על כן עלינו לעסוק כל ליל החג בתורה הקדושה בלא הפסק [ככל יכלתנו] ונזכה בכך לברכותיו של ה' יתברך ולפסק דין טוב בתורה וברוחניות לכל השנה כולה.

לא להפסיק מהלימוד לדברים בטלים

וכבר ידועים דברי הרמב"ן (באגרותיו לבנו רבי נחמן) כי כל המקודש מחבירו חרב ממנו. היצר מנסה בכל כחו שהאדם לא ילמד ולא יציל כראוי את הלילה, ולפעמים אדם פוגש בבית המדרש את חבירו שלא ראהו זמן רב באמצע הלילה ומתחיל לדבר עמו וכך מבטל את הזמן היקר, ולפעמים אם מפסיקים כמה אנשים מן הלימוד יוכלו לבוא במהרה גם אל שחוק וקלות ראש תלילה. ומאוד צריך להזהר לשמור את הלילה הזה בקדושה שעושה פרי למעלה מאוד מאוד, ורבינו הגדול בעל הן איש חי זצ"ל (פרשת במדבר אות ג) וסבא זצ"ל בכף החיים (סימן תצ"ד אות י"א) מזהירים על זה הרבה שלא לשוח במשך כל הלילה שיחת חולין כלל וכלל וכל שכן שלא לדבר בו דברים בטלים.

דודי מרן ראש הישיבה רבי יהודה צדקה זצ"ל היה מזהיר הרבה שלא לדבר

9. וכתב בספר שמן ששון (דודי חג שבועות דרוש א' אות י') שאין כוונת האר"י שישלים את שנתו - עד ראש השנה של אותה השנה, אלא היא שנה תמימה עד חג השבועות הבא.

כלל במה שאינו קשור לעסק התורה, והיה רגיל לומר כי המפסיק לדברים בטלים באמצע לימודו למה הוא דומה, לאחד שביקש מאת המלך שיבוא לאכול אצלו סעודה אחת שיעשה לכבודו, ואחר זמן רב שהרבה להפציד בו הסכים המלך וקבע לו זמן שבו הוא ופמלייתו יגיעו אל ביתו, כמובן שהאיש הכין סעודה כיד המלך אבל פיזר קצת על התבשילים מעט מאוד חול, לא הרבה, רק קצת, הרי סופו של האיש הלז ידוע.

כך, אמר רבי יהודה צדקה, מי שיושב ועוסק בתורה אשר אין לשער ולתאר גדל יקרת מעלתו, ובפרט כשלומד בחג השבועות שקדושת התורה עצומה מאוד, אולם כשבאמצע תלמודו מפסיק ממשנתו ומפטפט מעט בדברים בטלים - הרי קלקל והפסיד את הכל.

חשיבות לימוד תיקון ליל שבועות

יש להקפיד לומר בליל שבועות את סדר התיקון כפי שתיקון רבינו האר"י, ובפלא יועץ (עדר עצרת) האריך בזה ונעתיק מלשונו:

"וקריאת התורה בליל עצרת בסדר המתוקן מרבינו האר"י ז"ל היא נפלאה ועושה רושם למעלה קשוטין של השכינה, אשרי ילד אשה שזכה לכך אשר מלך איום ונורא מלך גדול אשר לגדולתו אין חקר המשילו במעשי ידיו, ורוכב שמים בעזרו וישראל עושה חיל ומוסיף כח בפמליא של מעלה, על זאת יגל יעקב שימח ישראל בעושי יעלו חסידים בכבוד, והיו רק עסוקים בסדר הלימוד כל הלילה, אל דמי להם בשפה ברורה ביראה ואהבה ושמחה רבה יותר ויותר ממוצא שלל רב בתת לב מה נעשה בשמים ממעל על ידינו ומה הימים האלו ומה הגיע אלינו, ובכן עושה אלה שכרו אתו בני סמיכי וחי אריכי ומוזני ריחי כמו שכתוב בזוהר הקדוש, ולפי גדל השכר שממנו נדע שעושה נחת רוח למעלה, לו בכח יגבר איש להעביר שינה מעיניו ולהיות ער כל הלילה".

רבינו הפלא יועץ מעיר בדבריו "בתת לב מה נעשה בשמים ממעל על ידינו", צריך להתבונן בזה שהמקראות שתיקון רבינו האר"י לומר בליל שבועות פועלים תיקון גדול מאוד.

וגם החיד"א בספרו לב דוד (פרק לא) עורר על ענין אמירת התיקון, וזה לשונו: "המנהג הקדום בכל ישראל ללמוד באהבה תיקון ליל שבועות המסודר ויש לזוהר לקרוא הסדר המתוקן מרבינו האר"י זצ"ל, והוא המפורסם בכל תפוצות ישראל מכמה מאות שנים, ועין שמעתי שיש קצת לומדים שקבעו ללמוד ספר אחר ואינם רוצים ללמוד תיקון סדר האר"י זצ"ל לא טוב לעשות במה לעצמם לשנות מנהג כל ישראל ואם יגידו כי דלים הם ולא למדו ספרי תורה, רוח יזרע, כי אף על פי שלא יבינו רזי תורה מכל מקום חיובא רמיא עליהו ללמוד זה בכלל כל ישראל, ומה גם כי כן ייסד המלך וגם אם לא ידעו ולא יבינו - קריאתה זו הלולא, ובכן ישחקו ולא יאמרו שום לימוד בלילה הקדוש הזה עד אשר ילמדו את הסדר המתוקן".

וכך כותב גם כן הגאון האדר"ת זצ"ל על אביו" שבלייל שבועות היה לומד דוקא את סדר התיקון ולא לימוד אחר, ועל עצמו כותב האדר"ת "לא ישנתי בלילה זה מעודי וכבר קודם בר מצוה עשיתי כן, והיה חביב עלי אמירת תיקון ליל חג השבועות" (ספר נפש דוד דף מ' וע"ש).

טבילה באשמורת הבוקר

מובא בספרים הקדושים שאחרי העסק בלימוד התורה כל הלילה, יש לטבול במקוה. וההשלמה של כל הברכות והספירות של ימי ספירת העומר היא על ידי הטבילה באשמורת הבוקר, ובזה נשלם התיקון הגדול של ספירת העומר ולכן כדאי להזהר בזה מאוד מאוד. וכמו שכתב מו"ז הגאון זצ"ל בספר כף החיים (סימן תצ"ד אות ז'), וראה שם כל הפרטים בזה.

10. והחיד"א מוסיף שם שהרי כל ענין עסק התורה בליל שבועות נתקן על ידי האר"י זצ"ל עפ"י הוזה"ק, ואם כן אין נבוא ונלמד דברים אחרים, הלא הם אמרו והם אמרו, הם שהודיעונו את ענין הלימוד בלילה למדנו גם כן שצריך לומר אז את התיקון

11. אביו של הגאון האדר"ת היה מגדולי דורו, וכבר בגיל שימונה עשרה התמנה לרב בקהלה גדולה בתר"ל. למד תורה מתוך הדחק עד שאפילו לחם לא היה בביתו. בנו הגאון האדר"ת זצ"ל בספרו סדר אליהו (דף א') מספר עליו כי בכל חידוש היה אביו מסיים את הש"ס כולה, ופעם אחת בלילה אחד של חודש טבת [שאו הלילות ארוכים] למד את כל מסכת חולין.

תפילת שחרית ומוסף בערנות

הרבה אנשים באים אלי ביום חג השבועות עם שאלות בהלכה כי התבלבלו בתפילתם מרוב עייפותם. צריך להזהר להיות ערני בתפילה ולהתפלל בשמחה, ומי שקשה לו שלא להרדם כדאי שיעמוד כל התפילה (כפי כח), וזכורני שכשהיינו עושים את התיקון עם רבינו הגדול רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל היה יורד מהתיבה לפני קריאת שמע ומעיד את כל הנרדמים.

והלא הלכה פסוקה שאם החסיד תיבה אחת בהלל לא יצא ידי חובתו, ואם לא יהיה ערני איך ישית לבו לזה לומר מלה במלה? וגם לגבי תפילת מוסף, הרי כבר כתב הבן איש חי (פרישת במדבר) שגמר התיקון של ספירת העומר ושל לימוד ליל שבועות הוא בתפילת מוסף [מלבד הטבילה באשמורת הבוקר שגם היא מהווה חלק מגמר התיקון וכמו שנתבאר], והוא עיקר העקרית שהרי בכל דבר מצוה הכל הולך אחר החיתום, על כן כל אחד יאזור כחו כחלמיש, ולפום צערא - אנגא.

לימוד תורה ביום שבועות

יש הרבה שהדבר מהווה חידוש בשבילים שצריך וחייבים ללמוד גם ביום שבועות, ולא רק בליל שבועות, וצריך להזהר לעסוק בתורה גם ביום, ואדרבה, מאחר שרבים עייפים וישנים, הרי שמי שעוסק בתורה מעלתו רבה מאוד ויריחי הרבה.

אמירת תהלים בחג השבועות

נהגו לקרוא תהלים בחג השבועות שהוא יום פטירתו של דוד המלך ע"ה, וכבר אמר הרב מבריסק זצ"ל שיבוא זמן שאדם ימרוט שערות ראשו על שלא אמר תהלים כמו שצריך, וזה נכון לכל השנה כולה ובפרט בחג השבועות.

ובספר אורחות חיים לר"י מלוגיל כתב (הלכות תלמוד תורה אות כ"ד) שקבלה בדינו מרבינו פרץ, שכל הרגיל במזמור ק"ט שהוא מזמור העוסק בכל מיני קלוסים ושבחים במעלות התורה, יהיה לבו פתוח בתורה. ומי שאומר את המזמור מתוך התבוננות - אשריו ואשרי חלקו, והיא סגולה נפלאה, ובפרט בחג השבועות שהוא יום מתן תורתנו.

וסיפר לי חכם אחד, שהנהיגו כאן בארץ ישראל בתלמוד תורה מסויים לקרוא עם הילדים פעם אחת בשבוע את מזמור ק"ט בנגימה, ולאחר זמן הופסק המנהג הזה מסיבות שונות, ומאז ראו אצל התלמידים שינוי לגרועותא, והילדים שעד אז למדו תורה בחשק ובהתמדה ירדו ממעלתם.

לחדש בתורה בחג השבועות

ובהיות וחג השבועות הוא יום הדין לעסק התורה, כתבו האחרונים, וכך הביא גם סבא בכף החיים, שסימנא טבא לחדש בתורה ביום זה, והיינו או לחדש חידוש תורה ממש, או כפי שכתב הגר"ח מוולוז'ין שכשלומד היטב והדברים מתחזרים על בוריים גם זה נחשב לחידושי תורה, או כמו שכתב ביסוד ושורש העבודה שמי שהוא לאו בר הכי לחדש בתורה - ילמד איזה דבר חדש בתורה שעוד לא ידע ממנו וגם זה ייחשב לו לחידוש.

אחרי קבלת התורה

שמעתי מתלמיד ישיבת חברון שראש הישיבה הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל היה אומר, אף על פי שגדול חג השבועות למאוד, אנחנו מזלזלים בו. לומדים בלילה וישנים הרבה ביום שלמחרת ואחר כך ממשיכים לישון עד היום הראשון של סליחות... צריכים להשמר מזה כי גם אם למדנו כל הלילה וגם למדנו ביום, אסור לישון עד סליחות, אחר שזכינו לקבלת התורה צריכים להמשיך לאחוז בה בכל הכח ולא להרפות ממנה, כי הפרוש ממנה פורש מן החיים.

והשי"ת ברחמי יזכנו לעשות רצונו כרצונו, ולא תמוש התורה הקדושה מפניו ומפי זרעו וזרע זרעו עד עולם אמן.

מתוקים מדבש

נטפי לקח מפרשיות השבוע
מאת הגאון רבי **יעקב ישראל הכהן בייפוס** שליט"א
בעל מחבר "ילקוט לקח טוב"

כח ההשפעה

כתב הרמב"ם בהלכות דעות (ו, א): "דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו, אחר רעיו וחבריו ונוהג כאנשי מדינתו. לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמד ממעשיהם ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחושך כדי שלא ילמד ממעשיהם, הוא ששלמה אמר (משלי יג) 'הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ירוע'".

אכן, אומר הגרש"ז ברוידא זצ"ל בספרו "שם דרך", רואים אנו בעליל כי טבע האדם להיות מושפע מהחברה שבה הוא נמצא, והוא נתון תחת סכנת השפעות זרות וגורמים שליליים. ועד היכן הדברים מגיעים? מצינו בדברי חז"ל (סוטה ב.) שהביאום רש"י והרמב"ן: "למה נסמכה פרשת נזירות לפרשת סוטה, שכל הרואה סוטה בקילקולה יזיר עצמו מן היין".

כאן גילו לנו חז"ל מה גדול הוא כח ההשפעה של קלות ראש, עד שאפילו הרואה סוטה בקילקולה יושפע מכך ועד כדי כך, שמחוייב לחזק את עצמו בנזירות, על מנת לגדור את עצמו ולהסיר מעליו את סכנת ההשפעה.

את מידת גודל הסכנה בהשפעות אלו, מוצא הגר"א בפסוק (משלי יז): "פגוש דב שכול באיש, ואל כסיל באיוולתו". וזה לשון הגר"א: "דוב הוא רגזן מאוד, וכל שכן בעת שנקרא שכול והוא בעת שהורגים את בניו, וכל שכן אותו איש שהרג את בניו, ובעת שיפגשנו ודאי סכנתו עצומה מאד. מכל מקום, טוב יותר פגוש את הדב מלפגוש כסיל, בעת שהולך לעשות איוולתו או כשעוסק באיוולת".

הרי לנו כמה מסוכנת הפגישה עם הכסיל השונה באיוולתו, שכל מגע עימו מוליד פגם בנפש האדם, שעלול להשריש בנפשו שורש פורה ראש ולענה. מעתה לא ייפלא מדוע הרואה סוטה בקילקולה, יזיר עצמו מן היין. שהרי הגורמים לקילקול הסוטה הם: שתיית יין, שחוק, ילדות והשפעת שכנים רעים, כמבואר במשנה במסכת סוטה (פ"ט מ"ד). כל פגישה עם גורמים כעין אלה, טומנת בחובה סכנה גדולה שאת סופה מי ישורנו. ואין עצה להינצל מזה, אלא ע"י חיזוק עצמי וגדירת גדרות וסייגים, דוגמת הנזירות.

בל נחשוב שאנו מחוסנים מפני השפעות רעות, היכולות לחדור אל בתינו בדרכים שונות ומשונות. (זה כולל ביטאונים שאין רוח חכמים נוחה מהם, פגישה עם רחוקים

במקומות העבודה, ספרי קריאה, ועוד). הנה רואים אנו שאפילו בני דור דעה הושפעו, דבר זה נלמד מפרשת קברות התאווה. בתחילה רק "האספסוף שבקרבו התאוו תאוה". ומי הם האספסוף? אומר רש"י: "אלו ערב רב שנאספו עליהם בצאתם ממצרים. בסופו של דבר, הושפעו גם בני ישראל. ככתוב: "וישובו ויבכו גם בני ישראל", ופרש"י: "גם בני" בכו עמהם". [עם האספסוף, הערב רב. וטעם בכייתם אמרו חז"ל - "על עסקי משפחות, על עריות הנאסרות להם"].

לעומת השפעת החברה הרעה, מצינו לאידך גיסא, כי השפעת הטוב והחכמה בחברת בעלי החכמה ומבקשיה, גדולה היא לאין שיעור.

רבותינו בעלי התוס' אומרים על בקשת משה מיתרו שלא יעזוב אותם וילך לארצו, ומנמק זאת: "והיית לנו לעיניים" - "פירוש, על כן אני מחלה פניך שתלך עמנו, לפי שידעת חנותנו והניסים והגבורות שעשה עמנו הקב"ה, והיית לנו לעיניים. שכשרואים אותך עמנו, יאמרו לא עזב ארצו ואת נחלתו אם לא מפני שראה וידע גדולותיו של הקב"ה והטובות שעשה לעמו".

מבואר כאן שאע"פ שבני הדור ההוא ראו את היד הגדולה אשר עשה ה' למצרים, ואת כל הנסים והנפלאות במדבר. בכל זאת כשראו שיתרו עוזב את נחלתו ומצטרף לבני"י במדבר, אחרי שראה את כל הנסים שעשה להם ה', דבר זה הביא ברכה והשפעה טובה על הכלל ישראל. הרי לנו כמה מופלאה יכולת ההשפעה של אדם יחיד, אשר בהנהגתו יכול להיות "לעיניים" לבני דור דעה!

העצה היעוצה כיצד לא להיסחף בזרם העכור של הרחוב, היא הידברות של יראי ה' בצוותא. לשאת ולתת ביחד בדברי אמונה ובטחון ובתיקון המעשים ובמידות. זוהי העצה היחידה איך לא להיסחף אחר הלך הרוח של הרחוב ולא להיות מושפע לרעה ח"ו. אדרבה, דיבוק חברים כשאיש לרעהו יאמר חזק, יבצר את בתינו ויחסן אותנו ואת ילדינו, כדי שנוכל להרוות נחת לבוראנו.

ועלת הון

נשא תשפ"א

דברי חיזוק מהגה"צ רבי יצחק שמואל גמזו שליט"א אב"ד חיפה

שליח ציבור כהן האם ישא כפיו

א- יש לעיין כיצד יתנהג כהן כשיש לו שתי אפשרויות או לילך לבית הכנסת שיש שם כבר כהן אחד וע"ז הם יהיו שני כהנים ויקיימו ברכת כהנים דאורייתא ולבית הכנסת השני לא יהיה אף כהן, או שילך לבית הכנסת שאין שם כהן, ויהיה לכל בית כנסת כהן אחד שיברכם?

ולענ"ד נראה מדברי התול"ט לכאורה נראה שעדיף שילך לבית הכנסת שאין שם כהן, כדי שיהיה להם כהן אחד שיברכם. דהנה במשנה פרק ה' דברכות משנה ב', העובר לפני התיבה לא יענה אחר הכהנים אמן מפני הטיורף, ואם אין שם כהן אלא הוא לא ישא את כפיו ואם הבטחתו שהוא נישא את כפיו וחוזר לתפילתו רשאי. וכתב התול"ט ואם הבטחתו וכו' וז"ל: כתבו הגהות מיימוני, והטעם כדי שלא תתבטל נשיאות כפים, אבל אם יש שם כהן אחר שישא את כפיו לא ישא שליח ציבור את ידיו ואפילו אם הבטחתו וכו' וכ"כ הר"מ. עכ"ל. והלכך לא התירו בעובר לפני התיבה לענות אמן, אפילו אם הבטחתו וכו', דסתמא תנן לא יענה וכו' דדוקא משום ביטול נשיאות כפים התירו בסיפא באם הבטחתו. עכ"ל.

והגרע"א שם כתב וז"ל: וכ"כ הר"מ, ודקדק כן מדקתני ואם אין שם כהן אלא הוא, ולא קתני ואפילו אם וכו', אלא על כרחך דנקט כן משום סיפא ואם הבטחתו וכו' דמיירי רק בכי האי גוונא דאין שם כהן אלא הוא. עכ"ל.

ומבואר מדברי הגהות מיימוני והר"מ דבאין שם כהן אלא הוא, התירו לשליח ציבור לשאת את כפיו, באם הבטחתו שחוזר לתפלתו כדי שלא תתבטל נשיאת כפים, ואף שזה רק נשיאת כפים של כהן יחיד, אבל אם יש שם כהן אחר לא התירו לש"ץ הכהן לשאת את כפיו אף שאם הוא ישא את כפיו אז יהיו שני כהנים ויקיימו מצוה דאורייתא בכ"ז לא התירו לשליח ציבור לשאת את כפיו. ומוכח מדבריהם שעדיף יותר שלא תתבטל נשיאת כפים מהציבור, ולכן התירו לש"ץ לשאת את כפיו, ממה שיהיו שני כהנים שישא את כפיהם, ואף שאז יהיה מצוה דאורייתא של נשיאת כפים, ובזה לא התירו שש"ץ ישא את כפיו.

וא"כ בשאלה לגבי כהן שיש לו שתי אפשרויות, או לילך לביהכ"נ שיש שם כבר כהן אחד וע"ז יהיו שני כהנים ויקיימו ברכת כהנים דאורייתא, ולביהכ"נ השני לא יהיה אף כהן, או לילך לביהכ"נ שאין שם כהן ויהיה להם כהן אחד שיברכם, יוצא שעדיף ללכת לבית הכנסת שאין שם כהן, כדי שלא תתבטל נשיאת כפים מהציבור.

ב- בשו"ע סימן קכ"ח סעיף ב' כתב וז"ל: אם שליח ציבור כהן, אם יש שם כהנים אחרים לא ישא את כפיו, ואפילו אין שם כהן אלא הוא לא ישא את כפיו אלא אם כן מובטח לו שיחזור לתפלתו בלא טירוף דעת, שאם הוא מובטח בכך כיון שאין שם כהן אלא הוא ישא את כפיו כדי שלא תתבטל נשיאת כפים וכו' עכ"ל.

וכתב המשנה ברורה ס"ק ע"ב וז"ל: ואפילו אם בטוח הוא בעצמו שלא תטרף דעתו גם כן לא רצו חכמים להקל בזה לעקור ממקומו ולעלות לדוכן היכי שיש כהנים אחרים בביהכ"נ ולא תתבטל נשיאת כפים. ומבואר מהשו"ע שאם אין שם כהן אחר אלא הוא, בזה הקלו חכמים שישא את כפיו כדי שלא תתבטל נשיאת כפים אף שהווי רק כהן אחד, אבל אם יש עוד כהן אף שאם גם הש"ץ ישא את כפיו יהיו שני כהנים והווי ברכת כהנים דאורייתא בכ"ז לא הקילו שישא את כפיו וכמו שבארנו לעיל, ומוכח שעדיף שלא יתבטל הנשיאות כפים מהציבור ממה שיהיה שני כהנים ויקיימו מצות ברכת כהנים דאורייתא.

ג- בשו"ת 'אז נדברו' מהגאון הצדיק רבי בנימין זילבר זצ"ל (חי"ג סימן ל"ד) כתב, שאם יש כהן אחד מלבד הש"ץ, שיעקור רגליו ויעלה לדוכן, מכיון שיש הסוברים שמדאורייתא ברכת כהנים אינה מתקיימת בכהן

אחד כמבואר בביתאור הלכה סעיף כ"ה בד"ה יותר מעשרה וכו'. ובטור מביא את שיטת רבינו פרץ, שבכהן אחד אין מצוה מדאורייתא, וכמו שכתוב בפסוק 'אמור להם' דמשמע דוקא לרבים, לכן אם יש כהן אחד, שהש"ץ ישא את כפיו, כדי שיהיה מצוה דאורייתא, וזה שהשו"ע כתב שאם יש שם כהנים אחרים, השליח ציבור הכהן לא ישא את כפיו, היינו אם יש שם כהנים רבים ולכה"פ שנים וכיון שמתקיים המצוה דאורייתא על נשיאת כפים לכן לא ישא את כפיו. עיי"ש.

ומלשון השו"ע לכאורה יש משמעות כדבריו ושלא כדבריו, דבתחילת הסעיף כתב השו"ע וז"ל: אם שליח צבור כהן אם יש שם כהנים אחרים לא ישא את כפיו וכו' עכ"ל, ומשמע דוקא אם יש כהנים אחרים, אז לא ישא את כפיו אבל אם יש שם רק כהן אחד ועל ידי שישא את כפיו יהיה שנים ישא את כפיו וכדברי הא"ז נדברו' שאם יש כהן אחד, ישא את כפיו, אולם בסוף הסעיף כתב וז"ל: שאם הוא מובטח בכך כיון שאין שם כהן אלא הוא ישא את כפיו כדי שלא יתבטל נשיאת כפים. משמע דוקא אם אין שם כהן אלא הוא ישא את כפיו כדי שלא תתבטל נשיאת כפים, אבל אם יש שם כהן אחר ולא תתבטל נשיאת כפים אזי לא ישא את כפיו.

ומפשטות לשון התול"ט ומהשו"ע משמע שאם יש שם כהן אחר לא ישא את כפיו, ומזה מוכח לנידון דידן שעדיף שלא תתבטל נשיאת כפים מהציבור ממה שיהיו שני כהנים ויקיימו מצות ברכת כהנים דאורייתא, אבל לפי דברי הא"ז נדברו' שאם יש כהן אחד אזי ישא השליח ציבור את כפיו כדי שיקיימו המצוה דאורייתא, א"כ אין ראייה שעדיף שלא תבטל נשיאת כפים מהציבור ממה שיקיימו מצוה ברכת כהנים דאורייתא, שהרי גם משום המצוה דאורייתא הדין הוא שהשליח ציבור נושא כפיו. אולם צ"ב כיון שמשלשון השו"ע יותר משמע שאם יש כהן אחד אזי לא ישא שליח ציבור את כפיו.

ד- ובספר כאיל תערוג על מרן רבינו הגרא"ל שטינמן זצוק"ל על הלכות והנהגות בעניני תפילה כתב: נשאלה שאלה, כהן שיש לו שתי אפשרויות או לילך לבית הכנסת שיש שם כהן אחד, ועל ידי זה הם יהיו שני כהנים ויקיימו ברכת כהנים דאורייתא, ולבית הכנסת השני לא יהיה אף כהן, או שילך לבית הכנסת שאין שם כהן, ויהיה להם כהן אחד שיברכם, מה עדיף. ונקט רבינו שילך למקום שיש שם כהן, ויקיימו ברכת כהנים דאורייתא. עכת"ד.

ונראה לפי מה שאמר מרן רבינו הגרא"ל שטינמן זצ"ל, שמצד הסברה עדיף לכהן שילך למקום שיש שם כהן ויקיימו ברכת כהנים דאורייתא, ממה שילך לבית הכנסת שאין שם כהן, כדי שלא תתבטל נשיאת כפים, לכן השו"ע נקט שאין שם כהן אלא הוא, לחדש שאפילו שהשליח ציבור הוא הכהן היחיד והברכת כהנים היא רק מדרבנן, בכל זאת ישא את כפיו כדי שלא תתבטל הברכת כהנים, וכל שכן אם יש כהן אחר מלבד השליח ציבור שאז הברכת כהנים היא דאורייתא שודאי ישא את כפיו, כדי שתתקיים המצוה דאורייתא.

אולם מה שכתבנו שהשו"ע כתב באם אין כהן אחר אלא הוא שאם מובטח לו שיחזור לתפלתו בלא טירוף ישא את כפיו, כדי שלא תתבטל נשיאת כפים, אין כונתו לאפוקי שאם יש כהן אחד שלא ישא את כפיו, זה מיושב בשו"ע כיון שבתחילת דבריו כתב, אם שליח ציבור כהן, אם יש שם כהנים אחרים לא ישא את כפיו, ומשמע דוקא אם יש כהנים אחרים, היינו שנים לכל הפחות אזי לא ישא את כפיו, אבל אם יש כהן אחד ישא את כפיו, ולכן אף שמסוף לשון השו"ע לא משמע כן, מ"מ סמך השו"ע על תחילת דבריו, ולא חשש לפרש, כמו שכתבנו בסוף אות ג', שזה נלמד מכל שכן שאם יתקיים מצוה דאורייתא של ברכת כהנים ודאי שישא את כפיו.

אבל מלשון הגהות מיימוני שכתב רק שאם הבטחתו שהוא נושא בפיו וחוזר לתפילתו ישא את כפיו. שהטעם כדי שלא תתבטל נשיאת כפיים, אבל אם יש שם כהן אחר שישא את כפיו לא ישא ש"ץ כפיו ואפילו אם הבטחתו וכו'. משמע שאפילו אם יש כהן אחד בלבד לא ישא את כפיו, שהרי לא כתב אם יש כהנים אחרים לא ישא את כפיו. וכן מלשון תוספות רע"א שכתב: ודקדק כן מדקתני ואם אין שם כהן אלא הוא ולא קתני ואפילו אם וכו', אלא על כרחך דנקט כן משום סיפא ואם הבטחתו וכו' דמירי רק בכי האי גונא דאין שם כהן אלא הוא. עכ"ל. מבואר בגרע"א דמירי רק בכי האי גונא דאין שם כהן אלא הוא, אבל אם יש שם כהן אחר לא ישא את כפיו, אף שיתקיים מצוה דאורייתא של ברכת כהנים.

אולם צ"ב מה טעם שלא התירו חכמים שישא את כפיו כדי שיתקיים מצוה דאורייתא של ברכת כהנים?

ה- ונראה שהדין שבכהן אחד אין מצוה דאורייתא של ברכת כהנים, מביא הטור בשם רבינו פרץ, וכמשמעות הפסוק 'אמור להם' משמע דוקא לרבים, אולם מבואר בביאור הלכה בסעיף כה בד"ה יותר מעשרה וכו' שיש פוסקים שחולקים וס"ל דאפילו כהן אחד הוא מצוה דאורייתא. עיי"ש. ולכן אפשר דהגהות מיימוני, וכן הגרע"א דדייק מלשון הר"מ, שאם יש כהן אחר מלבד השליח ציבור, לא ישא השליח ציבור את כפיו, ס"ל שגם כהן אחד הוא מצוה דאורייתא, ולכן לא ישא את כפיו, רק אם אין כהן אחר כדי שלא תתבטל נשיאת כפיים. ומה שכתב ה"א נדברו' שאם יש רק כהן אחד, אז ישא השליח ציבור את כפיו כדי שיתקיים מצוה ברכת כהנים מדאורייתא זה לדעת הטור בשם רבינו פרץ, ולכן צריך לשאת כפיו כדי שיהיה ספק מצוה דאורייתא.

וכן בשאלה מה עדיף לכהן האם ילך לבית הכנסת שאין שם כהן, כדי שלא תתבטל נשיאת כפיים נקט מרן הגר"ל שטינמן זצוק"ל, שעדיף שילך לבית הכנסת שיש שם כהן אחד כדי שיתקיים מצוה דאורייתא לדעת רבינו פרץ והטור.

בענין להתפלל על כלל ישראל

א- אצל הנזיר שנטמא כתוב "ועשה הכהן אחד לחטאת ואחד לעולה וכפר עליו מאשר חטא על הנפש" (במדבר ו,יא) ומפרש"י וז"ל: מאשר חטא על הנפש, שלא נזהר מטומאת המת (ספרי), רבי אליעזר הקפר אומר שציער עצמו מן היין (תענית יא,א וספרי) עכ"ל. והשפתי חכמים מקשה הרי לעיל (פסוק ב') בתחילת פרשת הנזיר פירש רש"י שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין, וא"כ לכאורה זה מצוה להיות נזיר ולא חטא?

והכלל יקר מנשמה אם החטא מפני שציער עצמו מן היין למה מביא הכפרה הזו רק אחר שנטמא במת, ועוד שהכתוב קראו קדוש ולא חוטא? ע"ש.

ונראה ליישב ע"פ דברי המשך חכמה שכתב וז"ל: וכפר עליו מאשר חטא על הנפש, פירוש כיון שהוא איש קדוש ורום המעלה צריך להביא כפרה על שאירע שמת איש באהלו, וכמו שאמרנו במכות בהא שיושב הרוצח עד מות הכהן הגדול דהוי להו למיבעי רחמים על דורן ולא בקשו, והנזיר מעלתו כמעלת הכהן גדול שלשניהן נזר אלוקיו על ראשו, וזה אשר חטא - על הנפש שמת, וכמו בההוא דאכליה ארי ברחוק תלתא פרסי מיניה דרבי יהושע בן לוי ולא אישתעי אליהו בהדיה וכו' עכ"ל. דהמשך חכמה מבאר שה- וכפר עליו מאשר חטא על הנפש' זהו על הנפש שמת, כיון שלא התפלל עליו שלא ימות באהלו.

והנה כשמקבל עליו נזירות ומצער עצמו מן היין, ישנם שני אפשרויות, אפשר שכוונתו כיון שראה סוטה בקלקולה ורוצה לקבל עליו לפרוש מן היין ולקבל עליו קדושה וכדי לרומם את נפשו לכן מצער עצמו מן היין ובאופן זה נקרא 'קדוש', אולם אפשר שזה שמצער עצמו מן היין זהו מכיון שלא מעריך את נפשו שהיא חלק אלוה ממעל ואסור לצער את נפשו ובאופן זה נקרא חוטא, והסימן בכדי לדעת מה היא כוונתו הוא- שאם מתפלל על תבירו שלא ימות, אז ראייה שהוא מעריך נפש האדם, ולכן מתפלל שגם אחרים לא ימותו, וזה שמצער עצמו מן היין זה כדי לפרוש מן החטא ולרומם את נפשו ואין זה חטא, ונקרא קדוש, אבל אם מת באהלו מת והוא נטמא, ראייה שלא יתפלל על אחרים שלא ימותו וצריך להביא חטאת מאשר חטא על הנפש שמת מת באהלו, וכיון שהוא לא התפלל על נפש האדם שלא ימות, ראייה שהוא לא מעריך את נפש האדם, וגם את נפשו אינו מעריך, לכן צריך להביא כפרה על שציער עצמו מן היין, כיון שהוא חטא שהוא לא העריך את נפש האדם.

ב- בגמ' בבא בתרא דף צ"א ע"א: וכן היה רבי שמעון בן יוחאי אומר, אלימלך מחלון וכליון גדולי הדור היו, ומפני מה נענשו מפני שיצאו מארץ לחוצה לארץ. אמר רב חייה בר אבין אמר ריב"ק ח"ו שאפילו מצאו סובין

לא יצאו, ואלא מפני מה נענשו שהיה להם לבקש רחמים על דורם ולא בקשו שנא' 'בזעקתך יצילוך קבוציך'. ומפרש רשב"ם: ע"י שתזעק לבקש הנדחים תנצל. עכ"ל. **וצ"ב** למה לא בקשו רחמים על דורם?

ונראה דהגמ' (בע"ב) אומרת כתיב מחלון וכליון (רות א') וכתביב יואש ושרף (דה"א א' ד'), רב ושמואל, חד אמר מחלון וכליון שמן ולמה נקרא שמן יואש שנתאישו מן הגאולה שרף שנתחייבו שריפה למקום. ופירש רבינו גרשום: שנתאישו מן הגאולה שלא בטחו בקב"ה שיגאלם מן הרעב עכ"ל.

והנה כדי שהתפילה תהיה בשלמות צריך ב' תנאים. א. שידע שהדבר נוגע לו. ב. לבטוח בהקב"ה שהוא יעזור ויגאל אותו מן הצרה, וכיון שהם יצאו מא"י שהיה רעב והלכו לשדה מואב, עכשיו הדבר לא נוגע להם כיון שיש להם מזונות, וכן כיון שלא בטחו בהקב"ה שיגאל אותם מן הרעב, התפילה לא היתה בשלמות, ולכן נענשו, כי האדם צריך להתפלל על חבירו ועל כלל ישראל כמו שהדבר נוגע לו וע"י שתזעק לבקש הנדחים תנצל.

לדבר דברי תורה על השולחן

בפרקי אבות (ג,ג) רבי שמעון אומר שלשה שאכלו על שולחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו מזבחי מתים שנא' (ישע' נח) כי כל שלחנות מלאו קיא צואה בלי מקום. ומפרש הרע"ב וז"ל: מזבחי מתים, תקרובת ע"ז דכתיב ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים. מלאו קיא צואה: ועבודת כוכבים קרויה צואה וכו'. בלי מקום: בשביל שלא הזכירו שמו של מקום ברוך הוא על השולחן עכ"ל

ובהמשך המשנה: אבל שלשה שאכלו על שולחן אחד ואמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו משלחנו של מקום ברוך הוא שנא' (יחזק' מא) וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'. ומפרש הרע"ב וז"ל: מיד כשידבר בדברי תורה נקרא שולחן אשר לפני ה' עכ"ל.

ורואים שאם לא מזכירים את שמו של הקב"ה על השולחן זה גורם לאדם שהאדם יורד למטה עד שיכול להגיע כאילו אכלו מזבחי מתים ומידה טובה מרובה שאם אומר דברי תורה על השולחן, מגיע לדרגה כאילו אכל משלחנו של מקום.

והנה הרע"ב כתב ולא אמרו עליו ד"ת ובבהמ"ז שמברכין על השולחן יוצאין י"ח וחשוב כאילו אמרו עליו ד"ת כן שמעתי **וכתב התו"ט** וז"ל: לא נתייבשה דעתי בפסק הזה לצאת י"ח בכך דודאי דר' שמעון לאו בהכי מיירי דאטו ברשיעי עסקינן שאינן מברכין ברכת המזון שהיא מצות עשה מן התורה, ומילי דאבות מילי דחסידות נינהו וכו', ולשון רש"י ורגילין בני אדם לפטור עצמן בברכת המזון עכ"ל.

ונראה לישב דהנה לכאורה צ"ב למה על הרישא של המשנה שכתוב ולא אמרו עליו דברי תורה, כותב הרע"ב שבברכת המזון שמברכין על השולחן יוצאין י"ח וחשוב כאילו אמרו עליו ד"ת, לכאורה על הסיפא של המשנה שכתוב אבל שלשה שאכלו על שולחן אחד ואמרו עליו ד"ת וכו' היה צריך הרע"ב לכתוב שבברכת המזון חשיב כאילו אמרו ד"ת?

ונראה שרק על הרישא שכתוב שאם לא אמרו ד"ת נחשב כאילו אכלו מזבחי מתים, דהיינו תקרובת ע"ז, בזה כתב הרע"ב שאם מברכין ברכת המזון לא חשוב כאילו אכלו זבחי מתים, ומדויק לשון המשנה שילפינן ממה שנא' כי כל שלחנות מלאו קיא צואה בלי מקום ופירש הרע"ב בשביל שלא הזכירו שמו של מקום ברוך הוא על השולחן, היינו שלא בירכו ברכת המזון, אבל להיקרא זה השולחן אשר לפני ה' כתב הרע"ב וידבר אלי זה השולחן אשר לפני ה', מיד כשידבר בד"ת נקרא שולחן אשר לפני ה', וזה דווקא כשמדבר בד"ת ממש, ואז נקרא אוכל משולחנו של מקום.

ולכן צריך כל אדם לעשות לו קביעות ללמוד ספר מוסר או ללמוד הלכה על השולחן שאז אכילתו מתעלה ונקרא שאוכל משולחנו של הקב"ה, שבפר' קורח "ויאמר ה' אל אהרן וגו' אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל" (במד' יח,ג) ופירש הרמב"ן וז"ל: אני חלקך על שולחני אתה אוכל עכ"ל. היינו שאוכל כמו על שולחן הקב"ה ואם אוכל על שולחן הקב"ה ודאי שע"י האכילה הוא מתעלה ברוחניות, וכל אדם יכול לעשות כן ע"י שמדבר ד"ת על השולחן וכמו שאומר ר' שמעון במשנה באבות 'כאילו אכלו על שולחנו של מקום'.

עוד יש תועלת גדולה מזה (שמעתי) שהעולם הזה הוא עולם יקר שעל כל הנאות שאדם נהנה בעולם הזה צריך לשלם משכר מצותיו ומעשיו הטובים, אבל אם האדם הוא אוכל על שולחן המלך אזי כל האכילה והשתיה מאת המלך ואין צריך לשלם ע"ז וישאר לו כל השכר ממצותיו ומעשיו הטובים לעוה"ב וזה כל אדם יכול לעשות ע"י שידבר ד"ת על השולחן שנקרא אוכל משולחנו הקב"ה.

לבירורים: 0527626683

תמצית הש"ס

סיכומי גפ"ת קצרים וברורים ללומדי הדף היומי

גליון 197 | יומא ל"ה עד מ"א | נשא התשפ"א

בקדשי

מקום וצורת הסמיכה, ונוסח הוידי, וקדשים, ובפרו של כה"ג ביה"כ

קדשי קדשים שחיתם בצפון, וכן הדין בפרו של כה"ג, הגמ' מנבאת מה נחשב צפון, ומהי צורת עמידת הקרבן והסומך בזמן הסמיכה, ומהו נוסח הוידי, בקדשי קדשים, ובפרו של כהן גדול ביום הכיפורים.

ל"ה מקום שחיתת קדשי קדשים - לרבי יוסי רבבי יהודה צריך לשחוט קדשי קדשים בין הקיר הצפוני של המזבח לכותל העזרה, כנגד כל המזבח שהיה לי"ב אמה, אבל לצד מערב ומזרח אע"פ שהוא צפון העזרה אינו צפון לענין שחיתו, דכתיב "על ירך המזבח". לר"א בר"ש גם בין האולם למזבח - ממערב למקום הנ"ל נחשב צפון. ורבי מוסיף מקום דריסת רגלי הכהנים וישראל - ממזרח למקום הנ"ל. אבל מן החליפות - המקום שהאלים עודף על ההיכל, ששם יש כ"ד חלונות לכ"ד משמרות להנחת הסכינים הנקראים חף בלשון ערבי ולפנים לכ"ע פסול כיון שאין המזבח נראה משם. והיה הזבח עומד בצפון דקדשי קדשים טעונים צפון ופניו למערב ואחריו למזרח.

הסמיכה והוידי בקדשי קדשים - הסומך - הבעלים עומד במזרח - אחריו למזרח ופניו למערב, ומניה שתי ידיו בין שני הקרניים של הזבח, וצריך לזוהר שלא יהיה דבר חוצץ בינו לבין הזבח. בחטאת ואשם מתוודה על החטא שמחמתו הביא את הקרבן, ובעולה לריה"ג מתוודה על עוון לקט שכחה פאה ומעשר עני שאינם בכלל וידוי מעשרות, ונתוספת לא גורמים מעשר עני, כיון שמה שנאמר בוידי מעשרות "ליתום ולאלמנה, זה מעשר עני, רש"י. אבל דעת התוס' (ד"ה ומעשר) שבברייתא אפשר לגרום מעשר עני, כיון שאין לו וידוי בפני עצמו, ועוד שוידי מעשרות הוא כשעשה כדן וכאן וידי הוא כשלא עשה כדן. ולר"ע אין עולה באה לכפר אלא על עשה ולא שניתק לעשה אבל על לא תעשה ענוש מלקות, ומירות ומיתות ביד זה עונשם. (ולא שבכללות ולא שאין בו מעשה אע"פ שאין לוקים עליהם, כיון שאין להם תיקון או כפרה במקום אחר, אינם מתכפרים ע"י עולה. תוד"ה על). לרבי ירמיה נחלקו אם לאו דנבילה דכתיב בתריה "לגר אשר בשעריך תתנה ואכלה" הוא לאו גמור שהרי אין זה תיקון, דאחרי שאכל את הנבילה אינו יכול לתתה לגר או לנכרי, וממילא לוקים עליו, והכונה שמתחילה יתן גר או לנכרי ולא יאכל, אלא אע"כ עשה דבתרי מעיקרא משכנו, כיון שאחרי הלאו כתוב עשה, ולא דמי ללאו דחסימה. (וכתבו התוס' ד"ה לאו) דלא קאמר לאו דטריפה איכא בנייהו, דכתיב בתריה "לכלב תשליכון אותו", כיון שלא זה כולל איסור אכילת בשר קדשים שנפסלו ביוצא, ועל זה לא נאמר "לכלב תשליכון אותו, וי"ג לאו דנבילה וטריפה איכא בנייהו. עוד כתבו התוס' שהמחלוקת היא רק בלאו דנבילה, אבל בלקט שכחה ופאה לכו"ע הם מתכפרים ע"י עולה, לריה"ג משום שיש אחריהם עשה, ולר"ע משום דס"ל כרבי ישמעאל שאף אם עשה מזה עשה עדיין הוא מחויב בלקט שכחה ופאה. ולר"א לכו"ע לאו דנבילה לאו גמור כיון שלא שייך לתקן אחרי שאכל, ונחלקו אם הא דכתיב "תעזוב" זה ציווי שמתחילה יעזוב ואינו ניתק לעשה, או שכוונת התורה שאם עבר על הלאו יעזוב והוא ניתק לעשה.

מקום עמידת פרו של כה"ג - מבואר במתני' שהפר של הכהן גדול היה עומד בין האולם למזבח. הגמרא אומרת שדן זה נכון לראב"ד ש"ו ולרבי הנ"ל בענין מקום שחיתת עולה, והעמידו את הפר של הכה"ג דווקא בין האולם למזבח, משום חולשת דכהן גדול שלא יכבד עליו נשיאת מזרק הדם מרחוק, ולהלן ל"ז. מבואר דמתני' כראב"י והפר היה עומד בבין האולם ולמזבח" סמוך לטם, בצפון של מזבח, כדי שיהיה הפר בצפון, שהרי לראב"י המזבח היה בדרום.

צורת עמידת הפר והסמיכה - ראש הפר היה לדרום, והכה"ג היה מעקם את ראשו שיהיו פניו למערב, ואין מעמידים אותו כשאחריו למזבח שהוא ירביץ גללים. והכה"ג היה עומד במזרח - כשאחריו למזרח ופניו למערב, והיה סומך את ידיו עליו ומתוודה.

נוסח הוידי - אלא (דילפינן כפרה כפרה משה שאמר משה אחרי חטא העגל "אנא חטא העם הזה"), השם (דילפינן כפרה כפרה מעגלה ערופה, והגמ' שואלת למה לא ילפינן עגלה ערופה מחורב לומר אנא, ונשאר בקושיא) עויתי פשעתי חטאתי לפניך אני וביתי, אנא השם כפר נא לעוונות ולפשעים ולחטאים שעויתי ושפשעתי ושחטאתי לפניך אני וביתי, ככתוב בתורת משה בעבך "כי ביום הזה יכפר עליכם וכו', והם עונים אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד (דכתיב "כי שם ד' אקרא הבו גודל לאלוהינו", וי"א מדכתיב "זכר צדיק לברכה").

סדר הזכרת העוונות הפשעים והחטאים - לר"מ אומר עויתי פשעתי חטאתי, דכתיב "והתוודה עליו את כל עוונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם", וכתיב "נושא עוון ופשע וחטאה". ולחכמים אומר חטאתי עויתי פשעתי, כדמצינו בוידיים שנתוודו דוד ושלמה, דחטא היינו שוגג, ועוון זהו זדון, ופשע זהו מרד להקעים, ואין להתוודות על השגגות אחרי שהתוודה על זדון ומרד, והא דכתיב "נושא עוון ופשע וחטאה" הכונה שמשאמר אמר לפני הקב"ה שכישראל עושים תשובה עשה להם זדונות כשגגות. והלכה כחכמים.

ל"ה, טבילה שניה - הביאוהו לבית הפרוה (על שם מכשף שנבאה ששמו פרוה. ובתוס' מביאים ש"מ שהוא חפר מחילה תחת הקרקע כדי לראות עבודת כה"ג), וזה היה בקודש טבילה שניה טעונה מקום קדוש, פרסו סדין של בוץ (כדי שיוזכר שעבודות היום בבגדי בוץ) בינו לבין העם, פשט וירד וטבל, עלה ונסתפג, הביאו לו בגדי לבן ולבש וקידש ידיו ורגליו. ועוד היה מקדש ידיו ורגליו לרבנן לפני הפשיטה, ולר"מ אחרי הפשיטה, ומחלוקתם נבארה לעיל ל"א:

בגדי כהן גדול ביה"כ

בגדי הלבן - לר"מ בשחר היה לובש בגדי פשתן מומדיית פלוסיין שהוא חשוב ומעולה, ששיום "ב כנה, ובין הערבים בגדים שלובש להוצאת כף ומחנתה היו בגדי פשתן מומדיית הנדווין והיינו כוש, ששיום שמונה מאות וזו. ולרבנן בשחר היה ששים י"ח מנה, ובין הערבים של י"ב מנה, ואין לפחות משיעור ל' מנה לשניהם, ויכול להוסיף לאחד ולגרוע מאחר. ומה שלכו"ע בגדי שחר עדיפי, דכתיב בהו ד' פעמים בד (בד ראשון לגופיה, שני לומר שלא ילבש גם בגדי זהב, שלישי לומר שהוא טוב יותר משאר השנה, ורביעי לומר שהוא טוב משל ערבית. אי נמי שלישי ורביעי לומר שזה הבד המובחר ביותר. תוד"ה בד). והא דכתיב ביהזקאל "ולא יעלה עליהם צמר וכו' ולבשו בגדים אחרים" הכונה לבגדים פחותים מהם, שהעבודה הראשונה היא חשובה ומכפרת, והשניה אינה אלא לפנות את המקום, דאין כבוד שיהיו מנוחים שם. השיעור הנ"ל הוא משל ציבור, ואם רצה להוסיף מוסיף משלו.

ל"ה: כהן שעשתה לו אמו כתונת יכול ללובשה ביה"כ ולעבוד בה עבודת יחיד - הוצאת כף ומחנתה, ובלבד שימסרנה לציבור דסוף סוף היא עבודת ציבור, וי"מ שהכונה לקריאת הפרשה, ואין חוששים שמוא לא ימסור יפה. ואפילו לרבנן דס"ל ששומרי ספחים בשביעית נוטלים שחרם מתרומת הלשכה, ולא יעשו בחנים (כדעת רבי יוסי), שמוא לא ימסור לציבור יפה, שאני כה"ג שהוא גדול בתורה וידוע שיש למסור יפה, ועוד דכיון שכל כבוד כהונה שלו מסר ליה יפה אנג חביבות שעובד בה. ובכרטי שסובר שמתור לכהן לתת מחצית השקל כיון שהוא מוסר לציבור, י"ל שבוה לכו"ע מוסירים לציבור יפה כיון שכל ישראל שוקלים, ומשום שכל רווח הבא מן הקרבנות הוא שלהם, תוד"ה ניהוש.

רבי ישמעאל בן פאבי עשתה לו אמו כתונת של מאה מנה, ועבד בה עבודת יחיד, ומסרה לציבור. ורבי אלעזר בן חרסום עשתה לו אמו כתונת מב' רבוא מנה, ולא הניחוהו אחיו הכהנים ללובשה מפני שהיה נראה כערום, שאע"פ שכל חוט הוא כפול שש, היה זה כיון הנראה בכלי זכויות.

חיוב עסק התורה בכל מצב

כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה בין עני בין עשיר בין שלם בגופו בין בעל יסורין בין בחור בין שהיה זקן גדול שתשש כחו אפילו היה עני המתפרנס מן הצדקה ומחזר על הפתחים ואפילו בעל אשה ובנים חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה שנאמר והיגית בו יומם ולילה. (רמב"ם הלכות תלמוד תורה).

עני שבא לדין, אם באו ב"ד שלמעלה לחייבו בדין אומרים לו מפני מה לא עסקת בתורה, ואם אומר שהיה טרוד במזונותיו אומרים לו כלום היית עני מהלל הזקן. אמרו על הלל הזקן שבכל יום היה משתכר טרפיעק והיה נותן חציו לשומר בית המדרש וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו, ופעם אחת לא מצא להשתכר ולא נתנו השומר להכנס ועלה ונתלה וישב על פי הארובה כדי לשמוע דברי אלוקים חיים משמועיה ואבטליון, והיה זה ערב שבת ותקופת טבת וירד עליו שלג, וכשעלה עומד השחר מצאו עליו ג' אמות שלג, ורחצוהו וסכוהו והושיבוהו כנגד המדורה ואמרו ראו זה לחלל עליו את השבת.

עשיר שבא לדין אומרים לו מפני מה לא עסקת בתורה, אם אומר שהיה טרוד בנסיו אומרים לו כלום היית עשיר יותר מר"א בן חרסום. אמרו על ר"א בן חרסום שהניח לו אביו אלף עיירות ביבשה וכנגדם אלף ספינות בים. ובכל יום היה נוטל נאד קמח על כתפיו והולך מעיר וממדינה אלף ספינות לתורה. פעם אחת מצאוהו עבדיו ועשו בו אנגריא, אמר להן שניחוהו ויולך ללמוד תורה, אמרו לו חיי רבי אלעזר בן חרסום שאין מניחין אותך. ומימינו לא הלך וראה אותן, אלא יושב ועוסק בתורה כל היום וכל הלילה.

רשע שבא לדין אומרים לו מפני מה לא עסקת בתורה, אם אמר נאה הייתי וטרוד ביצרי, אומרים לו כלום נאה היית מיוסף. אמרו על יוסף הצדיק שבכל יום היתה אשת פוטיפר משדלתו בדברים, והחליפה בגדים בכל שחרית וערבית, ולא נשמע לה, אמרה לו הריני חובשתך בבית האסורים, אמר לה ד' מתיר אסורים, הריני כופפת קומותך, ד' זקף כפופים, הריני מסמא את עיניך - ד' פוקח עורים, נתנה לו אלף ככרי כסף לשכב אצלה להיות עמה ולא רצה לשמוע אליה. "לשכב אצלה" - בעולם הזה, "להיות עמה" - לעולם הבא.

פרשת נשא ~ יומא לה-מא' ~ מבחן מס' 72

המערכת הטלפונית נפתחת בכל שבוע, מיום חמישי עד יום שני בלילה.

לרישום ועשיית המבחן, לפרטים נוספים ולנקודות ההפצה
ניתן לשמוע בקו הטלפון: 073-7289669.

כמו"כ ניתן לקבל ולעשות המבחן במייל באופן קבוע,
ע"י רישום בכתובת: a0527692282@gmail.com

"לדעת"

מבחן שבועי – כדף היומי

לע"נ ר' ברוך ב"ר יוסף יום טוב ז"ל

073-7289669

- אלו בגדי לבן של כה"ג ביום הכיפורים צריכים להיות יקרים יותר?
  - אלו שנכנס בהם בשחרית.
  - אלו שנכנס בהם בין הערבים.
  - מחלוקת.
- ע"י מה מקיים הכהן גדול "וכפר בעדו ובעד ביתו"?
  - וידוי.
  - שחיטה.
  - זריקת הדם.
- ממה צריכים לעשות את הגורלות להשם ולעזאזל?
  - זהב.
  - אשכרוע.
  - כל דבר כשר.
- מדוע בכה ושחק אחד מצאצאי בית אבטינס?
  - בכה על החורבן ושחק על מה שהוא עתיד להבנות.
  - בכה על כבוד בית אביו, ושחק על מה שזה יחזור בעתיד.
  - בכה על כך שאינו יכול לגלות מעשה הקטורת, ושחק על מה שזכו אבותיו לעסוק בזה.
- מה הכונה שם רשעים ירקב?
  - שאינו לקרוא תינוק בשם של רשע.
  - שכשמוזכרים רשע צריך לדבר בגנותו.
  - שתי התשובות נכונות.
- על איזה שעיר קושרים לשון של זהורית?
  - רק על השעיר המשתלח.
  - רק על השעיר הנשחט.
  - על שני השעירים.
- אם מת השעיר לעזאזל אחרי הגורל, האם צריך להביא אחר?
  - א. בכל גוונא צריך.
  - ב. בכל גוונא אין צריך.
  - ג. אם מת לפני הוידוי צריך, ואם מת אחרי הוידוי לפני מתן דם השעיר השני מחלוקת.
- טמא עשיר שנכנס למקדש והביא קרבן של עני, האם יצא ידי חובה?
  - א. יצא.
  - ב. לא יצא.
  - ג. מחלוקת.*
- היכן ובאיזה בגדים היו עושים את הגורל לד' ולעזאזל?
  - א. בחוץ בבגדי לבן.
  - ב. בחוץ בבגדי זהב.
  - ג. בפנים בבגדי לבן.
- מדוע הקלפי של גורלות השעירים לא היתה קדושה?
  - א. מפני שאין עושים כלי שרת מעץ.
  - ב. מפני שאין הקלפי משמש לקרבנות אלא לגורלות.
  - ג. כדי שלא יבואו למעול בזה.

מדור - לדעת חכמה

לע"נ ר' ישראל יעקב ב"ר יצחק אייזיק ז"ל

- היכן לכו"ע א"א לשחוט קדשי קדשים?
  - רק במקום שאינו מצפון למזבח.
  - גם מן החליפות ולפנים.
  - גם במקום דריסת רגלי הכהנים.
- איזה עבודות יכול הכה"ג לעבוד בכתונת שעשתה לו אמו והוא מוסרה לציבור (גמרא ורש"י)?
  - כל העבודות, מפני שמסרה לציבור.
  - אינו יכול לעבוד עמה, שמא לא מסרה לציבור יפה.
  - הוצאת כף ומחתה.
- האם היה מותר לכתוב פרשת סוטה לצורך העתקה עבור השקית הסוטה (גמרא ורש"י)?
  - א. רק בראשי תיבות מותר.
  - מותר בכל גוונא.
  - מחלוקת.
- האם הרמת הגורלות והנחתם ע"ג השעירים היא לעיכובא (ל"ט: - מ:)?
  - א. י"א שאין הגורל מעכב כלל, וי"א שהרמת הגורלות מעכבת, וההנחה לכו"ע אינה מעכבת.
  - ב. י"א שאין הגורל מעכב כלל, וי"א שהרמת הגורלות מעכבת, וי"א שגם ההנחה מעכבת.
  - ג. הגורל לכו"ע מעכב, י"א שרק ההרמה מעכבת, וי"א שגם ההנחה מעכבת.
- רשות- (תוס') האם מותר לנמצאים בירושלים להנות מריח הקטורת?
  - א. אסור.
  - ב. מותר, מפני שקול מראה וריח אין בהם מעילה.
  - ג. אסור רק לקרב עצמו לעזרה כדי להריח יותר.

ההגרלה השבוע על

תו קניה ע"ס 500 ₪

לבחירה: אושר עד/יש.

הגרלה נוספת על מדור לדעת חכמה:

ע"ס 150 ₪

"לדעת"

לימוד שינון וחזרה ב-
"חפץ חיים" ו"אהבת חסד"

073-7289669

מבחן שבועי – בספר אהבת חסד

1. מהי כוונת הכתוב "מה ד' אלוקיך שואל מעמך וכו' וללכת בכל דרכיו וכו' לטוב לך"?
  - א. שמי שמתנהג ביושר עם הבריות גם הם יתנהגו איתו ביושר.
  - ב. ששכר האדם בעולם הבא נקבע לפי מידת טובו וחסדו בעולם הזה.
  - ג. שלפי ההרגל במידת הטוב והחסד בעולם הזה יקבל מטובו וחסדו יתברך בעולם הזה ובעולם הבא.
2. מידת החסד מועילה לכפר עוונותיו של אדם כמו...
  - א. תפילה.
  - ב. בית המקדש.
  - ג. יסורים.
3. איך קורא הפסוק למי שנמנע מלרחם על חברו?
  - א. רשע.
  - ב. לץ.
  - ג. בליעל.
4. מדוע ענין החסד רפוי אצל האדם?
  - א. מפני חסרון ידיעת פרטי מידה זו.
  - ב. מפני חסרון ידיעת גודל מעלתה.
  - ג. שתי התשובות נכונות.
5. מה נכלל במצות גמילות חסדים?
  - א. הלואת ממון.
  - ב. כל חסד שעושים עם החיים.
  - ג. כל חסד שעושים עם החיים או עם המתים.
6. מה לומד החפץ חיים ממה שהתורה סיפרה המעשה עם נח ובניו והברכה שבירכם ונתקיימה?
  - א. שצריך לחפות על קלוננו של חברו.
  - ב. מעלת הצניעות.
  - ג. שהאדם נברא בצלם אלוקים.
7. האם האדם צריך להתפלל על טובת אלו שהולכים בדרך לא טובה?
  - א. כן.
  - ב. לא.
  - ג. עליו להתפלל שאם ילכו בדרך טובה הקב"ה יסייע להם.

מבחן שבועי – בספר חפץ חיים

1. מה הסיבה שבגללה נחרב בית המקדש השני?
  - א. שנאת חינם ולשון הרע.
  - ב. עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים.
  - ג. חילול שבת שהיא שקולה כנגד כל התורה.
2. אלו עוונות גורמים לאריכות הגלות?
  - א. לשון הרע ומחלוקת בלבד.
  - ב. הרבה עוונות, וחטא הלשון עולה על כולם.
  - ג. כלל העוונות שבין אדם לחברו.
3. אדם הרגיל לדבר לשון הרע ומדבר גם דיבורים של קודש, מה נעשה עם דיבוריו?
  - א. הלשון הרע גורם שדיבורי הקודש שלו לא יעלו למעלה.
  - ב. דיבורי הקודש אינם נפגמים, מפני שמידה טובה מרובה.
  - ג. הוא נענש על שדיבר דברי קודש בפה טמא.
4. אלו טעויות גורמות שחטא לשון הרע נעשה כהפקר?
  - א. שלא יודעים שלשון הרע הוא גם על אמת, או שחושבים שא"א להמנע מחטא זה.
  - ב. שמוצאים התרים שונים למה מותר לדבר דיבור זה, בגלל שלא יודעים את פרטי הדינים.
  - ג. שתי התשובות נכונות.
5. האם ההלכות שבספר חפץ חיים הם מעיקר הדין?
  - א. יש מעיקר הדין ויש מידת חסידות.
  - ב. הכל מעיקר הדין.
  - ג. הכל מידת חסידות.
6. מהי התועלת בידעית מספר איזה הלאוין והעשין שרגיל לעבור מי שאינו נזהר מלשון הרע ורכילות?
  - א. אולי ע"י כך יגנף היצר בראותו גודל המכשול המצוי בזה.
  - ב. לדעת שאפשר בסיפור אחד של לשה"ר לעבור על כל הלאוין והעשין.
  - ג. שתי התשובות נכונות.
7. האם לוקין על לאו של "לא תלך רכיל בעמך"?
  - א. לוקין מלקות ארבעים.
  - ב. לוקין מכת מרדות.
  - ג. אין לוקין.

שבוע א' ~ לימוד יומי: א' סיון – ז' סיון ~ מבחן מס' 1

המבחן מיועד ללומדי הלימוד היומי, המבחן בספרים סגורים.
בכל שבוע תתקיים בעזה"ת הגרלה פרס ראשון 500 ₪ פרס שני 180 ₪ (10 זוכים) - כל מסלול במבחן מזכה בנפרד בכניסה להגלה.
המערכת הטלפונית נפתחת בכל שבוע, מיום רביעי עד מוצ"ש בשעה 5.00.

לרישום ועשיית המבחן, לפרטים נוספים ולנקודות ההפצה ניתן לשמוע בקו הטלפון: 073-7289669.

"עיקר השמירה לא נעשית בקבלת הלב, כי אם שיהיה לו עת קבוע בכל יום ללימוד ההלכות והמוסר" (חובת השמירה פ"ג)

בעקבות ההתעוררות העצומה

★ לתיקון הטא שנאת הינם ולשה"ר והתחזקות במצוות אהבת ישראל ★

ולרגל תחילת מחזור הלימוד היומי
בספר 'חפץ חיים' ובספר 'אהבת חסד'
אגודת 'נוצרי לשון' בשיתוף מבחני 'לדעת'
מכריזים על

מבצע ענק

לעידוד הלימוד ע"י מבחנים שבועיים
בספר 'חפץ חיים' ו'אהבת חסד'

בכל שבוע תערך הגרלה

פרס ראשון 500 ₪ ★ ועוד 10 זוכים ב-180 ₪

בסוף החודש יתקיים בעזרת ה' מבחן חודשי על כל החומר הנלמד

פרס ראשון 1,000 ₪ ★ ועוד 10 זוכים ב-260 ₪

לחודש הראשון: (סך כל הזכיות לחודש סיון 12,800 ₪)

המערכת נפתחת לתשובות בכל שבוע,
מיום רביעי בשעה 13:30 עד מוצאי שבת בשעה 5:00 לפנות בוקר.
ניתן לקבל ולעשות המבחן גם דרך המייל בכתובת: a0527692282@gmail.com

073-7289669

לרישום, הצטרפות
למבחנים, פרטים
ולנקודות הפצה
חייגו:

"לדעת"
לימוד שנתן חזרה ב-
"חפץ חיים" ו"אהבת חסד"
073-7289669

תורת חיים

א. התורה נקראת "תורת חיים" משום שהיא צריכה להיתפס אצלנו כדבר שנוגע לעצם החיים. כלומר, איננו לומדים ועמלים בתורה כעוד דבר שעלינו לבצע מידי יום, אין אנו לומדים את ההלכות רק בכדי שנדע מה פרטי ודיני כל מצוה, ובכדי שלא להיכשל באיסורי תורה, אלא התורה אמורה להתמוזג ולהשתלב עם עצם עצמות חיינו.

יכול להיות שני אנשים שחיים לפי הוראות התורה, אבל השוני ביניהם שמים וארץ, אחד מציית ומקיים את פקודות התורה כמכונה, הוא יודע שה' למעלה והוא חזק וכדאי לפחד ממנו, לכן הוא משתדל לציית לכל הוראה, אבל השני התחבר לה' ברמ"ח ושם"ה, התמוזג והשתלב עם רצון התורה, עד שרצון התורה הפך לרצונו הפרטי, וחפץ ה' הפך להיות אצלו, חפצו ותשוקתו הבלעדיים.

ב. בארבעים יום שאחרי חג השבועות, עד ליי"ז בתמוז, אנו הולכים במצב האידיאלי ביותר שהיה לכלל ישראל בכל ההיסטוריה כולה, שמכוח שכבר בטל מהם זוהמתן מעת שעמדו רגליהם על הר סיני, ונפקעה מהם גזירת המיתה, הם התהלכו במדבר כשלאראשם שני כתרי נעשה ונשמע, כשתיכף עומדים לקבל את הלוחות הראשונות.

מצב של ביטול זוהמת הנחש, והפקעת גזירת המיתה, מבטא את החיבור המוחלט והגבוה ביותר לחיי התורה, לא כמקיים ומבצע כמעשה קוף בעלמא, אלא כמזדהה הזדהות גמורה עם עבודת השם, ולימוד התורה וקיום כל מצותיה בדחילו ורחימו. למצב זה יאה ביותר כתרי נעשה ונשמע, כמו שהכתר אצל המלך מבטא את עליונותו על פני כל העם, כך הכתרים הללו מבטאים את עליונותם של כלל ישראל על פני כל האנושות, כאשר ניכר עליהם אופיים המיוחד, עד שאפי' גוי בער שפל וטיפש רואה על היהודי, את נשגבותו ורוממותו, כשזיו פניו מאיר קדושה.

בי יהודי הוא לא בן-אדם שחי בעוה"ז ו"גם" מקיים מצוות, הוא לא גוי משודרג שיש לו חיי עוה"ז מסודרים ו"גם" מסתדר עם התורה, יהודי זוהי מציאות שונה לחלוטין, מציאות מרוממת עליונה ונשגבת, המעניקה לאדם תפיסה אחרת ומבט שונה על כל שטחי החיים.

אם נתבונן נכון, זהו המצב הפשוט של כל יהודי כעת, בארבעים יום המיוחדים שלפנינו, אחר מתן תורה, מכוח כל מה שחווינו החל מפסח תשפ"א זו זמינו למעין לידה מחודשת, דרך ימי ספירת העומר תשפ"א שגידלו רוממו

והעצימו אותנו, עד חג השבועות תשפ"א בו ניתן לנו חלק חדש בתורה, בהתאם לתפקידנו עלי אדמות. נמצאים אנו עתה בגובה רוחני עצום, שעד כמה שנהיה מודעים אליו, נזכה לנצלו בכל כוחינו, ולשמור עליו כבבת עינינו.

ג. והנה תיכף ומיד כשנסתיים מעמד הר סיני אמר משה רבינו לישראל שהי"ת ציוה "שובו לכם לאהליכם", ולמדו מזה הז'ל שכל אחד נתעברה אשתו זכר, וצריך להבין מהי המתנה הזאת שקיבל כל אחד שיוולד לו בן, הרי בוודאי כשמחליטים לחלק באירוע מזכרת מתנה, זה אמור להיות "מזכרת", שכשמה כן היא שיש בה בכדי להזכיר לימים רבים את תוכנו של האירוע, וא"כ מדוע לידת בן אמור להיות מתנה מזכרת ממעמד מתן-תורה.

התשובה לכך כתובה ברמז בתפלת השל"ה הנודעה, שיש לנו שני ציונים שהכוונה בשתייהן אחת, וז'ל: "...ועל קיום העולם, ועל קיום התורה, בא לנו ממך ה' אלקינו שני ציונים, כתבת בתורתך "פרו ורבו", וכתבת בתורתך "ולמדתם אותם את בניכם". והכוונה בשתייהן אחת, כי לא לתוהו בראת כי אם לשבת, ולכבודך בראשת, יצרת אף עשית, כדי שנהיה אנחנו וצאצאינו... ולומדי תורתך וכו' עכ"ל. וצ"ב הקשר ביניהם דאמנם פו"ר המצוה ראשונה בתורה, ות"ת כנגד כולם. אך למה הכוונה בשתייהן אחת?

אבל לפי המתבאר יובן היטב, שתכלית לימוד התורה, הוא להיות מחובר בכל נימי נפשינו למציאותנו כיהודים, והמבחן לספיגת התורה בכל נמי הנפש, הוא העברתה אל הדורות הבאים, כי מה שהאדם חווה כחויית חיים, את זה הוא מעביר לילדיו אחריו, ובמידה שהתורה הגיעה אלינו לאותו רובד עמוק ופנימי שחיי הנפש תלויים בו, אז היא תהיה מועברת על ידינו באופן טבעי אל ילדינו אחריו, ובדיוק כפי שאנו דואגים לכל פרטי חייהם, כך נדאג ל"למדתם אותם את בניכם" מתוך אמונה שזהו התיקון של העולם שיתרבו בו יהודים שחווים חיי תורה.

את תמצית דברינו נוכל לומר בהגדרה אחת קולעת, שהכתרים מחברים אותנו למי שלמעלה מאיתנו, והילדים למי שלמטה מאיתנו, כלומר, הכתרים שניתן לנו בסיני, הם כתרים המבטאים את דרגת התקשרותנו לנותן התורה בקביעות, כי על ידם זוכרים אנו בכל שניה את חשיבות תפקיד חיינו, והילדים שניתנו לו תיכף אחרי המעמד, הם מתנה למזכרת, שעלינו להגיע לדרגת ספיגה של תורה בעומק הווית חיינו עד כדי שגם ילדינו אחריו ימשיכו את הרשפיה רשפי אש הלאה לילדיהם אחריהם.

"אם יהרג במקדש ה'..."

א. ברגעים טמירים ונעלים של דמדומי היום האחרון של הספירה - מלכות שבמלכות, בהם פסעו ריבי רבבות קהילות הקודש אל מרגלות הר סיני, בשעת בין הערביים טרם התקדש חג השבועות, בהיכלא דקרלין, אסון ארע, כשקרס מקום מעמד פרחי החסידות. בשכונות סמוכות לגבעת זאב, מקום משכנה של החסידות, נרעדו קהילות הקודש למשמע אותן יללות קורעות לב, וצווחות סירנות של מאות ניידות ההצלה אשר המשיכו להפר את דממת החג שעתיים ויותר אל תוך הלילה הקדוש. המתפללים פנו אל ביתם שחוחים, הלב סירב להאמין שזה קרה שוב. זה יהיה לא רק יומרני, אלא פשוט טפשי, לחשוב שיש ביכולת אנושית לתת הגדרה מדויקת למה שקורה כאן, בקרב הציבור החרדי, החל מהקורונה, דרך מאורעות ל"ג בעומר והתפרעויות בני ישמעאל, ועד למאורע האחרון, שנקווה ונייחל, שהוא אכן האחרון!!! אבל גם להתעלם ממה שגלוי לעין בכל מסכת ההתרחשויות, ג"כ לא נכון.

המכנה המאד משותף לכל האירועים, הוא ביטול כוח הציבור וזכות התכנסות, בפרט בבית מקדש מעט. כאשר בעת הקורונה אמנם רק נסגרו בתי הכנסות על מנעול ובריה, אבל עכשיו כבר מדובר בשריפות של עשרות בתי כנסת, בהיקף שלא זכור מליל הבדולח ה' יצילנו, ויחד עם זה, האסונות של מירון וקרלין ארעו בעת שהציבור נאסף להתפלל ולהתחזק ולהגיע לדבקות בה' כאיש אחד בלב אחד, אולי כ"ז מלמד אותנו שהאצבע מופנית לפרט זה.

ב. בתקופה האחרונה רבת התהפוכות, שכבר עמוסה להתפקע מטלטלות תכופות, כמעט נשכח אותו מכתב מרטיט שכתב בנו של הגאון ר' בן ציון פלמן זצוק"ל תחת הכותרת "היתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו", בו הוא מספר איך שאביו נתגלה אליו בחלום הלילה, וזירזו מאד לעורר ברבים על מעלת השתיקה בעת התפילה, כנודע.

הרב פלמן נפטר למגינת כל לב, ותיקף לאחריו פרץ נגיף הקורונה, שסגר בתי הכנסת בכל העולם לתקופה ארוכה, ועלינו להישמר מסילוק השכינה מבינינו, בפרט בתפילת לחש כשאחרים עדיין מתפללים לבל הפריעם, וכן בעת חזרת הש"ץ, חובה להקשיב לברכות ולומר אמן ולכוון כראוי, וכל צורת התפלה אצלנו טעונה חיזוק גדול.

ג. ברם ישנה בעיה עצומה, שבנושא כבוד בית-הכנסת התיקון קשה ומורכב, כאשר הוא מצריך שליטה בהלכה, וגם היפוך של הרבה מסדרי דפוס החיים הנהוגים בינינו. כשכל המפגשים בין איש לרעהו, ענייני כספים, שידוכים, ארגון ענייני הציבור ופוליטיקה, מתוזמן לשעות התפלה. אבל נראה להציע חיזוק בענין שכבוד בית הכנסת משליך עליו, והוא עצם צורת התפילה ודרך פנייתנו לה'. הרי

התפלה צריכה להיעשות בדרך תחנונים, מתוך צפיה לשעת התפלה, והבנת גודל ההזדמנות לעמוד לפני מלך, ולבקש מאיתו את כל צרכי חיינו. לצערינו המציאות היא שהתרגלנו לעשות את תפילתנו קבע, בשעות הנוחות, לבל "יפגע" לנו מהלך סדרי היום, אנו רגילים לירות את ברכות התפלה, וליפטר מחיובינו לעבודת ה' כפורע חוב. רצון הי"ת לעוררנו שנקרא אליו באמת ובתחנונים כבן המתחטא לפני אביו, בתפלה היוצאת מעומקא דליבא, מתוך צירוף כוונה ומחשבה טהורה בכל תיבה ותיבה, ובהתבוננות בכל ברכה מה תוכנה, בשבח מלא התפעלות בג' ראשונות, והודאה כינה בג' אחרונות, לחלות פני מלך.

הנפש החיים (ש"ב טז-יח) מתאר לנו כיצד באמת צריכה להראות תפלה לפני ה', וז"ל: "...ולכן העובד האמיתי בכונה רצויה, יכוין לשפוך ולדבק יחד בתפלתו כל הג' בחינות נפש רוח נשמה אשר נפשו כלולה בהם. שבעת שמוציא מפיו כל תיבה מהתפל' שיש בה כל הג' בחינות נר"ן באותיותיה ונקודותיה וטעמיה, יתעצם בטוהר לבו בעוצם התשוקה לקשר ולדבק על ידה ממטה למעלה בסדר המדרגות נפשו ברוחו ורוחו בנשמתו ויתעלו כולם לשרש אותה התיבה בעולמות העליונים. ואח"כ כותב: "לכן קבעו אנשי כנה"ג לומר קודם התחלת תפלת העמידה הפסוק אדני שפתי תפתח, כי מי שזוכה למדרגה זו בעת התפלה (לדבק כל שלשת בחינות נפשו רוחו ונשמתו בעולמות העליונים) הרי מהתקשרות המחשבה זו יוכל להיות גופו כאבן דומם וכאלם לא יפתח פיו, רק שהוא יתברך יפתח שפתיו לדבר לפניו תיבות התפלה".

א"כ יוצא כאן מאבי הישיבות, תפיסה אחרת על התפלה.

ד. ההתפרעויות האחרונות של בני ישמעאל, מזכירים לנו את דברי חז"ל בפרקי דר"א (פלא"א) שיש ששה נקראו בשמותם עד שלא נולדו ואחד מהם ישמעאל - "ולמה נקרא שמו ישמעאל שעתיד לשמוע הקב"ה באנקת העם ממה שעתידין בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים" ע"כ. בלתי ניתן לתיאור צער יושבי ערי הדרום, שמופגזים כל הזמן. באיזה חרדות אימה נתונים הילדים, וכמה היה קשה להם לחגוג חג תחת ירי צפוף, ה' ישמח אותם, ויחזיר להם את השלווה. אבל עלינו לזעוק בעדם שכבר תפסק המלחמה, וככל שנתעורר יותר מהר לפנות לה' שיושעינו מצרותינו, בביאת משיחנו ובבנין מקדשינו מהר, כך נציל עצמינו ממאורעות עוד יותר איזמים רח"ל.

כולנו תקווה שטרגדיה זאת שארעה בדקות האחרונות של השנה הקודמת, תהיה על דרך תקנת עזרא הסופר לקרות בקללות בחוקתי לפני חג השבועות כדי שתכלה שנה וקללותיה, ונזכה שמעתה, משבועות זה, ולהבא, לא ישמע עוד שוד ושבר בגבולינו, ונתבשר בשורות טובות.

פנימיות ועומק בעבודת ה'

א. כל אחד רוצה למנף את כל רגשות הקודש שליוו את יום מתן תורה, ולהפוך אותם לתוספת חיזוק בלימוד התורה ובקיום המצוות, הלכה למעשה. לכאן, כיראים וחרדים לדבר ה', עלינו לחזק בעיקר את העומק בפנימיות עבודת ה', כי במעטפת החיצונית כולנו משתדלים לבצע מה שלימדונו בבית, אבל הפנימיות כמוסה וחתומה בלב.

ותחילה נעתיק מדברי השל"ה (תו"א יב) וז"ל: "...ותורה אור, יקיים בידיעת טעמי המצוות וסודיהן, אשר על זה נאמר "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם", במה שכתוב "יעשה" – הוא עשיית המצוות בפועל, ומה שכתוב "וחי בהם" – רצונו לומר, דביקות רמיזות המצווה שהוא החיות הרוחנית מהמצווה, אשר מצד זה הרוחניות שהיא המחשבה, יש לו דביקות בשמו יתברך... ומבואר בזוהר ובחכמי האמת, כי מגשמיית המצוות והתורה והתפילה, דהיינו מעשה ודיבור, נתהוו מהם לבושים אל הנשמה מדרגה של גן עדן התחתון, אבל אין לו אחיזה ודביקות בג"ע העליון, שהם מעלות דקות הרוחניות, כי אם בסוד הכוונות שהם בסוד ידיעת שמותיו יתברך..." עכ"ל.

ומבואר בדבריו הקדושים, שכל העסק בפרטי והלכות המצוות, הוא רק עסק חיצוני בגוף של המצווה, אבל העסק בפנימיות טעם המצווה והרגשה הפנימי הוא עסק בנשמת המצווה. ועוד הוא מוסיף שהחילוק ביניהם גם בשכר, שע"י העסק החיצוני זוכה לגן עדן תחתון, וע"י העסק הפנימי זוכה לג"ע עליון. וראה בנפש החיים שע"י הנגלה זוכים לבחינת "והארץ החדשה", אבל ע"י הנסתר זוכים לבחינת "השמים החדשים", וזהו כדברי השל"ה.

ב. ישנה אזהרה גדולה שהוסיף שם השל"ה: "ודעו בני יצ"ו, שלא יעלה במחשבותיכם מה שאזכור בקונטרסים האלו מסודות המצוות והתפילות שירדתי לעומק הענין כי אינו אפילו בערך טיפה בערך ים הגדול, כי לסודות ההם אין סוף ותכלית אדם אם יחיה אלף שנים פעמיים, לא יעלה ויגיע לתכלית מצווה אחת עד עומקה ושורש שורשה, כי אם רשב"י וחבריו די מדרהון עם בשרא לא הוו, וגם ידיעה גדולה לתלמידיו ותלמידיו תלמידיו הזוכים להנות מאורו הגדול, אמנם לא כל מוח סביל דא, ואני לא באתי רק לגלות קצת מהקצת מה שקבלתי מפי סופרים."

לכן גם הזוכה להתבונן בחלק הדביקות של המצוות, וזיכוהו משמים לעסוק בטעמים ורמזי המצוות בעומקן, עליו לידע שאי"ז אפילו תחילת דבר, וכמו שאמר הח"ח על הפסוק "תורת ה' תמימה משיבת נפש" שעם כל מה שגילו בה ויגלו בה בלי גבול ומידה, היא נשארה תמימה כמות שהיא נתנה לנו וכאילו עדיין לא התחילו ליגע בה, אבל מ"מ רצון ה' שנתחיל ולהתבונן בעומק של כל מצוה.

ג. וצריך לדעת שהיחס בין פנימי לחיצוני זה גדר של דבר מועט מול דברים הרבה, כדאי בשל"ה (תו"כאות י"ד) וז"ל: "הנה ר"מ אמר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, וקשה מאי נינהו, כי מה שחישב אח"כ הוא בכלל 'ולא עוד'. אלא נראה דהוא ע"ד שכתב ריב"ש בתשובה, מענין התפילה על דבר השגת הסודות, אמר "גול על ה' דרכך ובטח עליו והוא יעשה", שהוא יתברך יזמין לך ויגלה הנסתר, וסודות עליונות נקראים 'דברים הרבה', כי מה שלמדת בנגלה מעט הוא בנסתר הרבה, כמו שאמרו מקדש עצמו מלמטה מעט מקדשים אותו מלמעלה הרבה, וזהו שאמר וכל 'המרבה דברים' מצד העסק וההשגה הגדולה בנסתרות, אז הגוף מתבטל מגשמייתו ובא לידי חטא, כי לפום רום המעלה סביבו נשערה מאד, אפילו כחוט השערה, ואין מתה בלא חטא, אי נמי חטא לשון חסר כמו "אני ושלמה בני חטאים" ר"ל שנחסר הגופניות", עכ"ל. (ובדבריו אלו יש טעם עמוק לסילוקן של צדיקים שלא בדרך ענישה, אלא מכוח ה"סביבו נשערה", והבין).

ויש המחשה נפלאה ליסוד זה, שמה שבחיצון נראה כמועט בפנימי הוא הרבה, דהנה השמש הולכת ביום על פני כל כפת השמים, אך כאן למטה ניתן להרכיב שעון שמש ולהראות איך כל ההילוך של השמש אינו אלא כדי חצי עיגול של השעון, ומי שמוסתכל רק בארץ אומר: הנה השמש זזה חצי סנטימטר. אבל מי שנושא עיניו למרום קולט שברגע השמש דהרה וטסה על פני רקיע השמים במהירות אור שהיא בלתי נתפסת אצל הבריות דרי ארץ. ולכן אמרו 'נר מצווה ותורה אור', שהתורה כאור השמש, ומה שכאן נתפס אורה מעט, שם במקומה הוא פי מיליון מבחינת מהירות ההילוך, ובדרגת עוצם האור בחוזק רב.

וכך כותב הפלא יועץ שטוב להסתכל בסודות המצווה גם למי שעדיין לא בא בסוד ה', כדי שידע ויבין עד היכן מגיעים פעולות המצוות שפועל בשמים ממעל ובגבהי מרומים לאין חקר ושיעור, ובדיוק כך אמורה להיות ההרגשה גם אחרי שפתח ולמד בספרי מחשבה, ונכנס לעומק הפנימי של מערכת עבודת ה', שבעצם אין כאן מיצוי ההשגה, אלא אי"ז כמציץ מבין החרסים לראות עד היכן הדברים מגיעים. וכמש"כ על הר"ש מקינון שאחרי שלמד כוונות התפילה על בוריים חזר להתפלל כתינוק בן יומו שמכוון בפשטות הדברים, כי הבין שבין כך אינו יכול להשיג את סוף הכוונה, לכן העדיף ללכת כפשטות, ולסמוך על ה' שיקבל תפילתו כאי כיוון את כל הכוונות והרמזים הנוראים הגנוזים בכל תיבה ובכל תפלה ותפלה.

וזהו ענין גדול ב"למעשה" של מתן תורה, להכניס בכל תורה תפלה ומצוה מרחשי הלב, להתבונן בכל עבודת ה', מה עומק כוונת הענין ומה רמוז בזה, וה' יזכינו להגיע לזה.

אחרי ה"חתונה"...

א. כעת יצאנו מהיום הגדול, יום מתן תורתנו. גם השנה קיבלנו במתנה תורה חדשה, המלאה בהשגות חדשות, ועמקים חדשים ונפלאים בתורה. זה מחייב אותנו דבר ראשון פשוט לשבת וללמוד ולהתחיל לגלות ולחשוף את מה שקיבלנו, להנות מהעושר שבידינו. אבל זה גם אמור למלא אותנו בשמחה רבה על עצם הזכיה שבידינו, לא פחות ממי שזכה בהגבלת הפיס עשרות מיליארדים.

אנו רואים ששמחה טבעית זו, פרצה כמו מעצמה, והופיעה במלא עוצמתה אצל אבותינו תיכף אחר מעמד הר סיני, כפי שנמסר לנו בשם אדונינו הגר"א ז"ע. וכך לשון הספר 'כאיל תערוג' (מועדים עמ' רמט): אמר רבינו (הוא מרן הגרא"ל זצוק"ל) ששמע בשם הגר"א, שאחרי מתן תורה חזרו ישראל לביתם ורקדו ושרו עד הלילה, והגר"א אמר שידוע את הניגון שניגנו אז עם ישראל, ברם לא העביר ידיעה זו לתלמידיו, ועל כן נשכח מאיתנו.

והסביר רבינו שידיעה זו היא מכוח סגולי שידע הגר"א בחכמת הנגינה, כמו"ש פאת השולחן בהקדמתו שהגר"א שיבח את חכמת המוסיקה, והיה אומר אז כי רוב טעמי התורה וסודות שירי הלויים וסודות תיקוני הזוהר א"א לידע בלעדיה, ועל ידה יכולים בני אדם למות בכלות נפשם מנעימותיה ויכולים להחיות המתים בסודותיה הגנוזים בתורה, הוא אמר כמה ניגונים וכמה מדות הביא משה רבינו ע"ה מהר סיני והשאר מורכבים עכ"ל. ולכן הגר"א מכוח ידיעותיו ברזי תורה, קלט את הניגון ששרו.

ובשיחה אמר רבינו בתוך דבריו: כתוב שכלל ישראל שחזרו מהר סיני שרו, ומובא שהגר"א אמר שידוע את הניגון מה שכלל ישראל שרו בזמן שהלכו מהר סיני, יכולים אתם לתאר לכם היאך הם שרו? האם הם למדו שירה, הם למדו נגינה? הם חיברו איזה ניגון מיוחד שהוצרכו ללמוד את זה?! אלא שמחה כזאת התפרצה אצל כל אחד ואחד, שהלכו בשיירה כזו גדולה, שהיתה להם כזו שמחה, אפילו אחרי שגמרו מתן תורה, עכ"ל.

ופעם כתב במכתב: בשעת קבלת התורה היה בבריאה שמחה גדולה, כמו"ש "ההרים רקדו כאלים" שהקב"ה עשו שינוי בטבע כדי להראות שמחה ממתן תורה, כמה עלינו להיות מאושרים על שזכינו לקבלת התורה, ויש לנו הזכות שאנו יכולים לשבת באהלה של תורה ולעסוק בה... עכ"ל. כלומר לא רק כלל ישראל שוררו ורקדו אלא כל ההרים מסביב, כל הנוף כולו, רקדו ופיזו משמחה...

ב. באמת זו ידיעה מופלאה ביותר. שהרי לפי מה שנכתב בתורה משמע שרק אמר להם ועתה שובו לכם אל אהליכם והרי אין דרכו של אדם להיכנס לביתו אלא

בלילה, ומה עשו מעלות השחר עד הלילה...? ובפשטות היו תיכף עסוקים בתורה, ודנים בכל מה ששמעו וקיבלו מהר סיני, אבל לדברי הגר"א יוצא שליבם לא יכל להכיל את עוצם המתנה היקרה שקיבלו עתה, ולכן היו הולכים ושרים כל היום כולו כשמחת תורה דידן בריקודים ושירה מיוחדים במינן, מנעימות היכלות הנגינה דלעילא.

ובאמת שזה מוכרח כבר מתוך דברי הגמ' (תענית כו,ב) ד"ביום חתונתו" זה מתן תורה, והצורה של חתונה שיש בה כלי זמר וריקודים לשמחת המשתתפים, וכך במעמד הר סיני היו שירים וריקודים נפלאים כחלק בלתי נפרד מקבלת התורה, ונכלל זה בדברי הפייט (יוצרות למוסף) "עליונים שישו ותחתונים עלזו בקבלת תורה מסיני", דאפי' המלאכים שתחילה התנגדו, אך משניתנה התורה, הצטרפו גם הן לזמר ולשיר לרגל השמחה הגדולה הזאת.

וא"כ גם עתה שעבר יום טוב דשבועות, הלא נמצאים אנו בימי השבע-ברכות של ה'חתונה' הגדולה הזאת, ובידינו מונחת מתנה יקרה מפז, תורה חדשה שקיבלנו, שמי יודע מה עוד מונח בה מעבר למה שנתחדש עד כה, וככל שחולפים השנים מתגלים לנו בתורה עוד מטמוניות שלא שמעתן אוזן מעולם, ונחשפים מעמקים מתוקים מדבש ונופת צופים, ומי שפעם טעם טעימה מנופת צוף התורה, מבין ויודע שיש לתורה מימדים עמוקים ומיוחדים במינם שאי אפשר לתארם בפה, א"כ איך אפשר שלא נשמח בתורה החדשה שטמון בה חידושי חידושים, כבירים ונפלאים מכל מה שגילינו עד כה.

ואי בגמ' (ע"ז לב,ב) דההולכי לתרפאות בע"ז אין לישיא וליתן עמהם משום שהם אזלי ומודי לעבודה זרה על הצלחתם, אבל בחזרתם משם מותר לישיא וליתן עמהם ד'מאי דהוה הוה', כלומר לגויים לא נשאר לו שום רושם מאותו פולחן שעורכים לכבוד הע"ז, כי הכל טכס חיצוני ונבוב מהשפה ולחוץ, ומה שהיה, היה ואיננו... וא"כ מי שאחרי שבועות לא נראה אצלו ח"ו שום שמחה והודאה על מה שקיבל, זהו סימן שהוא תפס את הכל בחיצוניות.

ג. מאידך, עכשיו גם יש סיכון גדול להפסיד ח"ו, דהנה בסניני כל החולים נתרפאו, עיוורים החלו לראות, אילמים החלו לדבר, לגידמים צמח ידיים ולחיגרים רגליים, וכולם נעשו שלמים בגופם, אולם אח"כ כשחטאו בעגל אמרו חז"ל שנתבטל מהם כל אותם הרפואות, וחזרו העיוורים לעיוורונם, אילמים לאלמותם, חיגרים וגידמים למומם... כי כל רפואות אלו ניתנו להם ככלים להשיג את התורה, מכיון שבה רמ"ח עשין ושס"ה ל"ת, ורק בעזרת שלימות כל הרמ"ח והשס"ה ניתן להשיג היטב את כל פרטי התורה. וכך מידי שנה, מקבלים כלים חדשים להשיג את התורה, ועלינו להזהר שלא לאבד את הכוחות האלו.

נושא הגיליון

'החזר דמי הנסיעה למירון'

אסון מירון תשפ"א

עולו ואתו ואיתכנשו להילולא דרבי שמעון: האסון הטראגי בליל שישי פרשת אמור י"ח אייר לג בעומר תשפ"א, הדהד מסוף העולם ועד סופו, כאשר בעיצומה של השמחה בציון הרשב"י במירון, בשל העומס העצום במעבר ר' דוב (בצוק העיתים קיבל את השם המצמרר 'מדרגות המוות'), מאות אנשים נפלו זה על זה, ועלו בסערה השמימה 45 צדיקים אברכים בחורים וילדים, מעל 150 איש נפצעו בדרגות פציעה שונות, שמחה ההילולא הושבתה, ורבבות החוגגים התפזרו בפנים אבלות. אוי מ"ה היה לנו.

עם היוודע האסון, הושבתה התחבורה ציבורית מכל ערי הארץ למירון כמעט עד סוף ההילולא, ולא הותרה כניסת רכבים למירון עד צהרי יום שישי, גם האוטובוסים שהיו בדרך לא הגיעו למירון אלא שבו על עקבותיהם באמצע הדרך, כמעט כל האוטובוסים שיצאו מהערים מ-10 בלילה ואילך לא הגיעו למירון.

וכעת השאלה, האם החברות חייבות להחזיר את דמי הכרטיסים לנוסעים, שהרי בערב ל"ג בעומר, נמכרו עשרות אלפי כרטיסי נסיעה בתחבורה ציבורית למירון? ומתחלק ל-3 חלקים. א. נסיעות שהגיעו עד החניון של מירון, והנוסעים לא ירדו ונאלצו לחזור בלי לרדת מהאוטובוס. 2. נסיעות שחזרו באמצע הדרך. 3. נסיעות שלא יצאו כלל.

פיגוע קו 2: בזמן הפיגוע בקו 2, שיצא מהכותל המערבי וברחוב שמואל הנביא סמוך לככר זקס עלה מחבל מתאבד ופוצץ מטען נפץ ונעקדו על קידוש השם 22 קדושים הי"ד, והתעוררה השאלה האם חברת אגד חייבת להחזיר לנוסעים את דמי הנסיעה, שהרי האוטובוס לא הגיע ליעד.

קורונה: המפתח לפתרון השאלה נעוץ בחקירה היסודית, האם 'אסון מירון' שהוא מצב בלתי צפוי, נחשב כ'אונס', או מוגדר כ'מכת מדינה'. שאלה דומה התעוררה בעידן ה'קורונה', האם דינו כ'אונס' או כ'מכת מדינה', כפי שהתבאר בגיליונות עומק הפשט (מספר 265-268). ומאחר שנאמרו שיטות שונות בפוסקים, יש הבדל בהוראה למעשה מי מוחזק, בין אופן שהנוסע כבר שילם את דמי הנסיעה, לאופן שהנוסע עדיין מוחזק בכסף. עוד יש חקירה מהותית האם חברת האוטובוסים היא 'פועל' שהנהג יוביל באוטובוס את הנוסעים, או 'קבלן' כי המטרה היא התוצאה להביא את הנוסע למירון.

דבר העורך

מי האיש החפץ חיים

מבצע ענק
עניוד הלימוד ע"י מבחנים שבועיים
בספר 'חפץ חיים' ו'אהבת חסד'

פרס ראשון 500 ₪ * ועוד 10 זוכים ב-180 ₪
פרס ראשון 1,000 ₪ * ועוד 10 זוכים ב-260 ₪
לחודש הראשון (סך כל הזכות לחודש סיון 12,800 ₪)

073-7289669

הלכות שמירת הלשון, עלינו ללמוד לדעת ולקיים בדיוק כמו כל ההלכות. אכשר דרא וכיום הרבה ארגונים מפיצים את חשיבות לימוד החפץ חיים לפי הסדר של שני הלכות ליום.

לבקשת אגודת נוצרי לשון ופריקט מבחני לדעת אנו מפרסמים בזאת את תכנית המבחנים השבועיים על חפץ חיים ואהבת חסד לאור ההתעוררות

העצומה שהחלה בל"ג בעומר תשפ"א לתיקון חטא שנאת חינם ולשה"ר ע"י לימוד יומי בספר 'חפץ חיים' (בבחינת 'סור מרע') ולהתחזקות במצות אהבת ישראל ע"י לימוד יומי בספר 'אהבת חסד' (בבחינת 'עשה טוב'), ולהגל תחילת המחזור בא' סיון בלימוד היומי בספרים אלו, יוצאים אגודת 'נוצרי לשון' ומבחני 'לדעת' במבצע ענק של מבחנים שבועיים בשיטה אמריקאית. תשובות יתקבלו מיום רביעי בשעה 13:30, עד מוצאי שב"ק בשעה 1:00

- בטלפון 0737-289663
- במייל A0527692282@gmail.com

כל שבוע תתקם הגרלה בין העונים, הפרסים השבועיים לחודש הקרוב: פרס ראשון 500 ₪ ועוד 10 זוכים ב-180 ₪. בסוף החודש יתקיים מבחן חודשי על כל החומר הנלמד, פרס ראשון 1000 ₪, ועוד 10 זוכים ב-260 ₪. (סך כל הזכיות לחודש סיון 12,800 ₪).

ניתן להצטרף למבצע חלוקה בחינם לבתי הספר היסודיים של הספרים "גם אני נוצר לשוני", "קומיקס" "אני ולשוני", "נצור לשוני" ו"קיצור חפץ חיים". ולסמינרים ספרי "אהבת חסד". המעוניינים יפנו לטלפון 0527172627.

תודה לעשרות המשפחות אשר קיבלו על עצמם לזכות את הרבים על ידי חלוקת ספרי "אהבת חסד", וספרים לילדים בנושא שמירת הלשון למקבלים על עצמם ללמוד עם ילדיהם. לשמיעת המוקדים ברחבי הארץ וכן משפחות נוספות המעוניינות להוות מוקד חלוקה יפנו לטלפון 053-3105891 או 054-8427181.

בברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

התשלום למלמד הוא עבור שכר שימור התינוקות, ועל זה המושל לא גזר. ולדעת הדרכי משה (הקצר חושן משפט סימן שכא), יש לחלק בין קרקע העומדת בחזקת המשכיר, ולכן מנכה לו במכת מדינה, ואין כל ההפסד על השוכר, אבל בפועל סתם, כל ההפסד של השוכר.

ופסק ה"ז (סימן שכא ס"ק א) כדעת הרמ"א שבמכת מדינה' כל ההפסד על בעל הבית וחייב לשלם הכל. ושיטת החתם סופר (ספר הזכרון עמוד ל) שבמלמד ב'מכת מדינה' יש לעשות פשרה ששניהם יפסידו, כיון שמזל שניהם גרם. ויש בזה הרבה פרטי דינים ראה בספר פתחי חושן (חלק ד הלכות שכירות פרק ו סעיפים י-יב).

4. מהי 'מכת מדינה'

רוב העוסקים במלאכה: בפוסקים נאמרו הגדרות שונות מה נחשב 'מכת מדינה', לדעת המהר"ם פדואה (שו"ת סימן פו) 'מכת מדינה' היינו רק באופן שהמכה על כל העיר. והוסיף הש"ך (סימן שלד ס"ק ג), והערך השולחן (סימן שלד סעיף י), שגם באופן שגזרו על רוב העיר, נחשב 'מכת מדינה', אף שאינה על אנשי אותה מלאכה דוקא. וכתב בשו"ת זקן אהרן (ח"מ חלק ב סימן קמג) שאכן 'מכת מדינה' הוא רק כאשר גזרו על רוב העיר, ובמלמדים נקרא 'מכת מדינה' למרות שאינם רוב תושבי העיר, כיון שכל המלמדים שייכים לגזירה זו, ונמדד לפי רוב מי ששייך לגזירה זו.

גוף המלאכה: לדעת שו"ת מהראנ"ח (חלק א סימן לח) 'מכת מדינה' נחשב רק כאשר הקלקול הוא בשדה עצמה, אבל קלקול הבא מבחוץ, אינו נחשב מכת מדינה, ובחנות שעומדת להלוות כסף, וגזר המלך שלא להלוות שם, כיון שעיקר החנות עומדת לכך, נחשב קלקול בגוף החנות.

5. הוראת פוסקי זמננו שליט"א

לגבי 'אסון מירון', מצד הכללים של אונס, הוא דומה לאופן של ספינה זו ויין זה, כיון ששניהם אינם יכולים לקיים תנאים, הן מצד חברות האוטובוסים שאין להם אפשרות להגיע למירון, והן מצד הנוסעים שאינם יכולים לנסוע בדרך המלך, והאונס אירע לשניהם בשוה, ואף אחד מהם אינו מוכן לקיים תנאו.

ומפורש בשו"ע (סימן שיא סעיף ד) לגבי 'ספינה זו ויין זה' אם כבר שילם נשאר בידי המשכיר ואם לא שילם לא יתן. טעם הדין מבאר הסמ"ע (ס"ק ו), שהמוחזק יכול לומר לבעל היין מזלך גרם, שאינך יכול לקיים התנאי להביא אותו יין עצמו.

ולכן אם היה מוגדר כאן כאונס ולא כמכת מדינה, ההוראה היתה שמי שלא שילם לא ישלם, ומי שכבר שילם לא יקבל כספו חזרה, אולם למעשה ההוראה היא שגדרו כמכת מדינה, וכדלהלן.

והורו בשם הג"ר שריאל רוזנברג שליט"א והג"ר יהודה סילמן שליט"א שלפי כל שיטות הפוסקים 'אסון מירון' מוגדר כ'מכת מדינה' כיון שכל חברות התחבורה לא יכלו להגיע למירון, והאונס אירע בגוף המלאכה. ולמרות שהקלקול לא אירע באוטובוסים עצמם אלא ביעד הנסיעה, הרי זה כדברי המהרנ"ח שדבר שעומד רק למטרה מסוימת ונאנס נחשב מכת מדינה. ולכן הדין מתחלק בין המקרים הבאים:

א. נסיעה מלאה - 100% תשלום: אוטובוס שהגיע עד מירון, שאף שהנוסעים חזרו מיד, אין ספק שחייבים בתשלום מלא שהרי הגיעו ליעד.

ב. נסיעה חלקית - תשלום חלקי: אוטובוס שבאמצע הנסיעה חזר על עקבותיו בהוראת הרשויות (במחסום בצומת גולני או יוקנעם), על הנסיעה הלוח מעיקר הדין פטורים מתשלום, כי המחיר הנקוב בכרטיס הוא רק בתמורה להגעה ליעד. ועל הנסיעה חזרה מעיקר הדין חייבים שני שלישי מהמחירון, שהרי כעת ש'תקועים' באמצע כביש בינעירוני, רוצים לחזור הביתה בתשלום מלא. ומה שפטורים מתשלום דמי הנסיעה הלוח, ושלישי מדמי נסיעה חזרה, כיון שנחלקו הפוסקים בדין 'מכת מדינה', יש להתפשר ולשלם חצי כדין 'מכת מדינה'.

לדוגמה: כאשר מחיר נסיעה כל צד הוא 60 ₪, מעיקר הדין

1. כמה אופנים בדין 'אונס'

ביטול מלאכה ב'אונס': מבואר בגמ' (בבא מציעא דף עט.ו), ונפסק בשו"ע (ח"מ סימן שיא סעיפים ב-ה), השוכר את הספינה וטבעה בחצי הדרך, חלוק דינו בד' אופנים:

א. 'ספינה זו ויין סתם' דהיינו שרוצה דווקא את הספינה הזו בכדי להעביר בה יין סתם, השוכר פטור מלשלם, ואפילו אם שילם, מחזיר המשכיר את כל התשלום, כי השוכר אומר הבא לי הספינה ואוליך יין אחר.

ב. 'ספינה סתם ויין זה' שלא איכפת לו איזה ספינה, ורוצה להוליך דוקא את היין הזה, אפילו אם השוכר לא שילם כלום חייב לשלם את הכל, כי המשכיר אומר שביא את היין וישיג ספינה אחרת.

ג. 'ספינה זו ויין זה' שרוצה להעביר דוקא בספינה זו את היין הזה, לדעת רבי נתן אם נתן לא יטול, ואם לא נתן לא יתן ופירש רש"י כיון ששניהם אינם יכולים להשלים, יד תובע על התחנותה.

ד. 'ספינה סתם ויין סתם' חולקין, ופירש רש"י כיון שביד שניהם להשלים, ואם יעכב הנתבע מלידת החצי יעשה תנאו.

למדנו אם כן, שיסוד ההבדל נעוץ אצל מי אירע האונס, אם ההסכם התייחס לספינה מסוימת או ליין מסוים, האונס מתייחס אליו, ואם ההסכם התייחס לספינה סתם ויין סתם האונס לא מתייחס אליו, כי יכול להביא אחר.

2. 'מכת מדינה'

נקצץ האילן: עוד מבואר בגמ' (בבא מציעא דף קג.): ונפסק בשו"ע (ח"מ סימן שכא סעיף א), החוכר או המקבל שדה מחבירו ויש בשדה מעיין או אילן, אם יבש המעיין ונקצץ האילן, לא יכול להוריד לו מסכום החכירה, כי בעל השדה טוען שהחוכר יכול להביא מים עם דלי מן הנהר הגדול, אך אם החוכר גילה את דעתו לפני כן במפורש שהוא רוצה את השדה הזו בגלל המעיין או האילן שבה, החוכר מפחית לו מדמי החכירה, כפי שווי ההפסד שנגרם לו מהתייבשות המעיין, והפסד פירות האילן. ומוסיף השו"ע, שאם הנזק של המעיין או האילן הוא 'מכת מדינה' כגון שיבש הנהר הראשי, בכל אופן צריך להפחית לחוכר מדמי החכירה. ולדעת הרמ"א (שם) הוא הדין בכל מקום שנפסד הענין לגמרי ב'מכת מדינה' מנכה מדמי החכירה, אך אם אפשר לתקן את הנזק בטורח ותחבולות אינו מנכה מדמי החכירה.

נשדפה השדה: מבואר במשנה (בבא מציעא דף קה): ונפסק בשו"ע (ח"מ סימן שכב סעיף א), המקבל שדה מחבירו לכמה שנים, תמורת סכום כסף כל שנה, וזרע בשדה וצמח תבואה, ואכלה חגב או נשדפה, אם הנזק הוא 'מכת מדינה' שגם כל השדות מסביב לקו בחגב ושדפון, החוכר מנכה מסכום דמי החכירה לבעל השדה, ואם אינו 'מכת מדינה' אינו מנכה כלום מסכום החכירה דאמר ליה מזלך גרם (רש"י). והגמ' מפרטת איזה מקרה נחשב מכת מדינה.

ההבדל המהותי בין אונס למכת מדינה, שבאונס העיכוב הוא של אדם פרטי, ואז דנים מזלו של מי גרם, שאם אחד מהם יוכל לקיים את התנאי נמצא שמזלו של השני גרם, ולכן אינו צריך לשלם. מאידך מכת מדינה כיון שכל המדינה ניזוקה לא שייך לומר שמזלו של אחד מהם גרם.

3. פועל

חייב לשלם: כתב הרמ"א (סימן שכא סעיף א), פועל שלא עבד בגלל מכת מדינה, מנכה לו משכרו. וכן פסק מהר"ם לגבי מלמד תינוקות, אם המושל גזר שלא ילמד, נחשב 'מכת מדינה' ובעל הבית חייב לשלם לו את הכל.

ותמורה הסמ"ע והגרי"א שהרי בכל 'מכת מדינה' פטור מלשלם, ומדוע לגבי פועל חייב לשלם במכת מדינה, ועוד שמשמעות הרמ"א (סימן שלד סעיף א) שגם בפועל פטור מלשלם כמו כל מכת מדינה. ונחלק הסמ"ע (ס"ק ו) על הרמ"א וסובר שיחלוקו, וטעמו שאי אפשר לדעת מזלו מי גרם, מכיון שהיתה 'מכת מדינה'. ושיטת הנתניבות (סימן שלד ס"ק א) בדעת הרמ"א שבאמת בפועלים פטור מלשלם, ורק לגבי מלמד חייב לשלם מחמת סברא אחרת, שעיקר

כהן שליט"א שהורה הג"ר שלמה זעפרני שליט"א, כל הנסיעות שכבר הגיעו למירון, או שהיו בדרך למירון וחזרו באמצע הדרך, על הנוסעים לשלם תשלום מלא, שהרי כל משך הנסיעה רצה שהנהג יסע, ומה בכך שבסוף לא הרויח כלום מהנסיעה, והרי זה כדין שליח שעשה שליחותו שהמשלח חייב לשלם לשליח את מלא הסכום שסוכם.

אבל נסיעות שעדיין לא יצאו, פטורים לגמרי מתשלום, וצריך להחזיר את הכסף לרוכשי הכרטיסים. וגדרי 'מכת מדינה' התבאר בהרחבה בספרו לגבי הנזקים שאירעו בעקבות 'הפגנות האתיופים'. [במכת מדינה מחייב בתשלום כאשר שכר בית מסוים, אבל כאשר רכש זכות נסיעה באוטובוס שלא יצא לדרך, אין על מה לחייבו, ועל החברה להשיב את הכסף - הרב יוסף פליסקין].

כדין מכת מדינה: ולדעת הג"ר יצחק זילברשטיין שליט"א (ווי העמודים קובץ 93 סיון תשפ"א עמוד לז), הנוסעים שיצאו לדרך, אף שהגיעו רק עד יוקנעם עליהם לשלם מחיר מלא, כיון שכעת הם רוצים לשוב לביתם ולא להמשיך, נמצא שכל הנסיעה היא כפי בקשתם. אבל רוכשי הכרטיסים שלא יצאו כלל לדרך, פטורים מלשלם, כדין מכת מדינה שאפשר לבטל את הזמנת הנסיעה. ולגבי הנהג שלא הגיע לנסיעה, לא צריך לשלם לו משכורת על אותו יום, אף שטוען שהפסיד נסיעה אחרת בגלל ההזמנה למירון, כיון שבמכת מדינה אפשר לחזור מהשכירות.

מעשה שהיה: אחד האוטובוסים מחברת נסיעה פרטית שנסע למירון בליל ל"ג בעומר, הגיע עד המחסום סמוך ליוקנעם, וכאשר נודע שהמשטרה סגרה את כל דרכי הגישה למירון, והתחילו להתווכח על החזר דמי הנסיעה, הודיע הנהג שהוא מבחינתו מוכן להמתין כמה שעות עד שיפתחו את דרכי הגישה להר, ואינו מסכים לצייט לדרישת הנוסעים לחזור מיד, כי אם בתנאי שהנוסעים ישלמו מחיר מלא על כל הנסיעה הלוך וחזור.

ויש להסתפק הצדק עם מי, האם הנוסעים מתחייבים לשלם מחיר מלא, כתנאי של הנהג, ואפילו פועל בטל לא יוכלו לקזז, כי הסכימו בעל כרחם לשלם מחיר מלא. או דלמא הנוסעים יכולים לטעון 'משטה הייתי בך' ויש אומדנא דמוכח שהנהג לא התכוין ברצינות להמתין שעות ארוכות ללא תועלת, והצהיר כך כדי שיתחייבו לו לשלם, וסופו של דבר היה חוזר מעצמו בלי קשר להסכמת הנוסעים. וצ"ע. [כל הנדון הוא, רק לפי השיטות שהנוסעים לא חייבים לשלם מחיר מלא, בנסיעה חלקית, אבל לפי השיטות שחייבים בתשלום מלא גם כאשר הנסיעות בוצעו באופן חלקי, אין נפק"מ בתנאי של הנהג].

על הלוך פטור לגמרי, ועל חזור חייב לשלם שני שלישי נמצא שמשלם סה"כ 40 ₪. ומדין ספק של 'מכת מדינה' לגבי 60 ₪ של הנסיעה הלוך, ו-20 ₪ של נסיעה חזור, משלם 50% והוא עוד 40 ₪, ובסה"כ 80 ₪. ואם בדרך חזור נסעו לעיר אחרת, צריך לשלם באופן יחסי לפי המרחק.

ג. **ביטול נסיעה - 50% תשלום:** אוטובוס שלא נסע כלל, רוכשי הכרטיסים חייבים לשלם חצי מדין 'מכת מדינה' שצריך לעשות פשרה בין הצדדים, ויש לנכות מהמחיר הנקוב בכרטיס כדין 'פועל בטל', שהרי הנהגים הרוויחו שלא היו צריכים לעבוד, וחסכו את הדלק.

ד. **שילם כבר - אין יכול להוציא:** בכל אופן אם שילם כבר אין יכול להוציא מהחברה, כי זכות החברה לטעון 'קים לי' כדעות המחייבות לשלם ב'מכת מדינה'.

הבדל בין הלוך לחזור: ולדעת הג"ר יונתן שושן שליט"א (גיליון משפט כהלכה 42 אייר תשפ"א), נוסעים שלא שילמו בתחילת הנסיעה פטורים לגמרי, שיכולים לטעון קים לי שב'מכת מדינה' הפועל מפסיד שכרו. ואם רוצה להתפשר ישלם חצי מדמי הנסיעה. נוסעים שכבר שילמו מראש, אינם יכולים לתבוע החזר דמי הנסיעה, אבל יכולים לתבוע החזר חלקי על פי כמות הדלק שחסכה החברה בנסיעה עד צומת גולני או עד יוקנעם במקום למירון (בערך 40 ₪ במקום 60 ₪). ולגבי הנסיעה בחזור בכל אופן צריך לשלם את המחיר המלא, ואינו יכול לדרוש החזר על החסכון בדלק.

הוראת הרשויות: כל המדובר בגיליון הנוכחי, מתייחס לחברה פרטית שאינה כפופה להוראות משרד התחבורה (או בהעדר הוראה רשמית מטעם הרשויות), אבל חברה זכיינית לקו מסוים שכפופה להוראות משרד התחבורה, אין ספק שהוראת הרשויות מחייבת גם על פי דיני התורה כדין 'תנאי בדבר שבממון' שעל דעת כן השכירו עצמם.

ולדברי גורמים במשרד התחבורה, אמור להיות הוראה ברורה לחברות, להחזיר את דמי הנסיעה לכל הנסיעות שלא יצאו בכלל לדרך. אבל הנסיעות שיצאו וחזרו באמצע הדרך לא יחזירו את הכסף.

והורה הגר"ש בארי שליט"א שחברות האוטובוסים חייבות להחזיר את התשלום שנגבה על הנסיעות שלא הגיעו למירון, גם מדינא, ובעיקר בגלל הוראות הרשויות, שהחברות כפופות להוראות אלו.

תשלום מלא לכל הנסיעות שבוצעו: והעיד הג"ר אברהם חיים

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- א. **ספינה שטבעה:** השוכר ספינה וטבעה באמצע הדרך, 'ספינה זו ויין סתם' פטור, 'ספינה סתם ויין זה' חייב, 'ספינה זו ויין זה' אם נתן לא יטול ואם לא נתן לא יתן.
- ב. **מכת מדינה:** ב'מכת מדינה' מנכים מדמי החכירה, וכן בנקצץ האילן ויבש המעיין אם גילה דעתו לפני כן שצריך את האילן והמעייין מנכים מדמי החכירה, ואם אפשר לתקן את הנזק בתחבולות לא מנכים.
- ג. במלמד תינוקות נחלקו הפוסקים האם חייב לשלם או שפטור ככל מכת מדינה, או שיעשו פשרה ביניהם כי לא ידוע מי מזלו גרם. ונחלקו הפוסקים האם 'מכת מדינה' היא רק בכל העיר, או רוב העיר, או רוב מי ששייך לגזירה הזו.
- ד. **אסון מירון:** כמה שיטות נאמרו בפוסקים איך להגדיר מכת מדינה, וכל התנאים קיימים ב'אסון מירון' ונחשב מכת מדינה, ולא רק אונס סתם.
- ה. **תשלום:** ולגבי התשלום, חברות שכפופות לרשויות, אם יש הוראה חייבים לשלם לפי ההוראות, אם אין הוראה וכן חברות פרטיות יש הבדל בין המקרים כדלהלן.
- ו. **לדעת הגר"ש רזונברג והגר"י סילמן -** אוטובוס שהגיע למירון חייבים לשלם מחיר מלא, אוטובוס שנסע רק חלק מהדרך, על הנסיעה הלוך פטור, על הנסיעה חזור חייבים שני שלישי מהמחירון, ובאותו חלק שפטורים כיון שהוא מכת מדינה יתפשרו וישלמו חצי. אוטובוס שלא נסע כלל משלם חצי בניכוי פועל בטל ואם כבר שילם לא יחזיר, ואם רוצה להתפשר יתן חצי. אם שילם לדעת הג"ר יונתן שושן - בנסיעה הלוך אם לא שילם מראש פטור לגמרי, ואם רוצה להתפשר יתן חצי. אם שילם מראש אינו יכול לדרוש את הכסף כי אם החסכון של הדלק. בנסיעה חזור חייב בתשלום מלא.
- ז. **לדעת הגר"ש בארי -** חברות האוטובוסים חייבות להשיב את התשלום על הנסיעות שלא הגיעו למירון.
- ח. **לדעת הגר"ש זעפרני והגר"י זילברשטיין -** כל הנסיעות שהגיעו למירון, או נסיעות שהיו בדרך למירון וחזרו באמצע הדרך, חייבים לשלם תשלום מלא, ואילו הנסיעות שלא יצאו כלל לדרך פטורים לגמרי, ועל החברה להשיב את הכסף.

משיב כהלכה

ההגרלה השבוע על 100 שקל במזומן

שאלה: ניצולי 'אסון מירון' ו'אסון קרלין' האם צריכים לברך 'שעשה לי נס' כשרואים את מקום האסון?

האם יברך בשם ומלכות או בלי שם ומלכות? כל כמה זמן עליו לברך? שו"ע ומשנ"ב (סימן ריח); שער העין (פרק כג), שבט הלוי (חלק ה סימן כח); הליכות שלמה (פרק כג סעיף ט); פסקי תשובות (סימן ריח); הג"ר יצחק זילברשטיין שליט"א (קובץ ווי העמודים 93 עמוד כז); הג"ר שמואל יוסף שטיצברג שליט"א (שערי הברכה פרק כב, ובמכתב מתאריך כח אייר תשפ"א).

במדור זה מופיעה שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה. ההגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

נא להעביר את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה), בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באחת מהאפשרויות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שלוחה 4
2. בעמודות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' גיליון 'עומק הפשט'
3. בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. בפקס מספר 02-5377-085-1532
5. במייל 5047867@gmail.com

הזוכה בהגרלת גיליון 310 בסך 100 שקל מזומן התלמיד החשוב מרדכי אדלר הי"ו תלמוד תורה 'חוות דעת' ירושלים

לעילוי נשמת הרוגי 'אסון קרלין' האברך הצעיר הר"ר מרדכי בנימין רובינשטיין ז"ל והבחור הצעיר כמר מאיר גלויברמן ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.

בית הוראה הילכתא

לג בעומר מירון תשפ"א

היו שתרמו לקופות הצדקה על מנת ששליח הקופה יזכיר את שמם על ציון הרשב"י בל"ג בעומר במירון, והשנה עקב האסון הנורא נבצר ממנו להגיע לציון, האם הקופה צריכה להשיב את כספם.

שאלה זו נשאלה אצל כמה מורי הוראה והתשובה היתה שאין צריך להשיב. נאמרו בכך כמה סיבות. א. הגם שתרמו על מנת שיזכיר את שמם, אבל לא מעכבים שולוא זה לא יתרמו, כעין מה שמצינו בב"ב (דף י: בנותן צדקה על מנת שיחיה בנו, שגם אם אינו חי אינו מהרהר אחר הצדקה. ב. יכול השליח להתפלל לקב"ה גם במקום אחר, ולקיים בזה שליחותו. ג. בתרומה מדגישים כי התרומה על דעת הגבאי צדקה, ובידו לשנות ולא לקיים את התנאי.

שאלה דומה אותם שתרמו ח"י רוטל משקה לכבוד הילולא דרשב"י ועקב האסון לא הצליחו לחלק בל"ג בעומר האם חייבים להחזיר את הכסף לתורמים. וצ"ע האם הסברות שנאמרו בהזכרת שמות שייך גם בח"י רוטל.

עדכוני הלכה

ניסים בתוך ההסתרה

ניצולים מספרים, בתוך ההסתרה הגדולה ל"ג בעומר תשפ"א במירון כאשר עלו בסערה השמימה 45 נשמות קדושות, התרחשו ניסים בתוך ההסתרה, כל ניצול עם הנס הפרטי שלו. ניתן להאזין בקו הילכתא 02-5377-085 שלוחה 1 סיפור אישי מפי אברך חשוב שליט"א מתושבי בית שמש.

נושא הגיליון הבא:

ברכת הניסים בניצולי מירון וקרלין

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

ברכת מזל טוב לחבר המערכת

הג"ר יוסף שלמה בייפוס שליט"א לרגל הולדת נכדתו תחי' בת לבנו הר"ר ברוך בייפוס שליט"א מחשובי הלומדים בישיבת מיר יתן ד' שיזכו הוריה לגדלה לתורה לחופה ולמעשים טובים

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

גיליון שבועי עומק הפשט
שיעורים וימי עיון
בית הוראה טלפוני
בירורי הלכה אקטואליים
קו מידע הלכתי
חברות הדרכה

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

קו מידע הלכתי

02-5377-085

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...

פקס: 02-6507823 לקבלת הגיליון במייל: 5047867@gmail.com

פניני הלכה

חידושי הלכה

מראשי ורבני חבורות בישיבת מיר

גליון מספר 152

פרשת נשא

תשפ"א

הרב אברהם זנגר

בירך המוציא בשבת בבוקר ונזכר שלא קידש

ליתן לבהמה לאכול אינו מענין סעודתו אלא יש כאן איסור צדדי ואריה הוא דרביע עליה שאינו יכול לאכול עד שיתן לבהמתו, וכן האיסור לאכול לפני קידוש הוא איסור צדדי מחמת חומר מצות קידוש ואינו צורך הסעודה מצד עצמה, ולכן בכה"ג רק באיסור דאו' לא הוי הפסק ולא באיסור דרבנן, וביאור החילוק נראה דאיסור דאו' הוא איסור בעצם וחשיב כצורך הסעודה ממש אבל איסור דרבנן אינו אלא איסור גברא ואריה הוא דרביע עליה.

והגרשז"א זצ"ל תמה בזה (מנחת שלמה סי' י"ח), חדא דהרמב"ם והסמ"ג ס"ל דהאיסור לאכול קודם שמאכיל לבהמתו הוא רק מדרבנן, וכן הסיק הביה"ל סי' קס"ז, ועוד דטעימה בעלמא לכו"ע היא רק איסור דרבנן, וגם עיקר החילוק בין דאו' לרבנן הוא צ"ב, ולכן כתב לדחוק דאין כוונת הריצב"א לחלק בין חומר איסור דאו' לחומר איסור דרבנן, אלא כוונתו לומר שהחייב להאכיל לבהמתו קשור ממש לאכילת האדם ונחשב צורך הסעודה כמו מלח וליפתן כיון שנלמד מהפסוק 'לבהמתך ואכלת ושבעת' אף שא"ז אלא אסמכתא בעלמא, דמשמעות הילפותא היא דסדר האכילה הוא להאכיל קודם לבהמה ואח"כ לאכול בעצמו, משא"כ איסור אכילה לפני הבדלה שהוא רק מפני שאסרו חכמים לאכול לפני שקיים מצות הבדלה המוטלת עליו לא חשיב צורך הסעודה ממש.

נשבע שלא לאכול עד שילמד פרק משניות

ונפ"מ בין ב' הביאורים במי שנשבע שבועה דאו' שלא לאכול עד שיאמר תחילה איזה פסוק או ילמד פרק משניות, דלפי פשוטות דברי הריצב"א לא הוי הפסק כיון שהוא איסור דאו', וכן הביא בכף החיים סי' קס"ז סקנ"ה בשם ספר פתח הדביר, אבל להנ"ל כתב הגרשז"א דבדואי הוי הפסק וצריך לברך שוב כי אינו צורך הסעודה כלל אלא רק אריה הוא דרביע עליה.

עכ"פ משמעות דברי הרמ"א דגם לגבי קידוש הוי הפסק כמו לגבי הבדלה, ולכן כתב הרמ"א שיקדש על הפת, דאף דלכתחילה אין לקדש על הפת מ"מ כדי להנצל מברכה לבטלה עדיף לקדש על הפת, וכ"כ הפמ"ג ולבושי שרד ומשנ"ב שם בכוונת הרמ"א דגם לענין קידוש הוי הפסק, וכן משמע מל' הגר"ז שכתב 'ואם נזכר אחר שבירך המוציא קודם שטעם פרוסת המוציא לא יקדש על היין ויצטרך לטעום מהפת קודם קידוש כדי שלא תהא ברכת המוציא לבטלה אלא יקדש על הפת', ומשמע דבאופן שא"א לקדש על הפת יטעם מעט קודם הקידוש כמו לגבי הבדלה.

ולפ"ז עולה בניד"ד דעליו לטעום מעט מהפת כמו בהבדלה כדי שלא תהא ברכתו לבטלה. וכן בליל שבת מי ששכח ובירך שהכל על כוס מים קודם קידוש, לדעת השואל ומשיב יקדש על היין ולא הוי הפסק למים, אבל לדעת האחרונים הנ"ל יטעם מעט כדי שלא תהא ברכתו לבטלה, וכ"כ בשש"כ (פנ"ב יט-כב).

חילוק בדין הפסק בין קידוש להבדלה

והנה השואל ומשיב ציין בתוך דבריו לדברי הרמ"א הנ"ל, ופלא

באמצע הסעודה יין או שיכר צריך לקדש עליו שוב כמש"כ בביה"ל שם, אבל מי שיש לו יין הואיל והוא מחויב לקדש על היין אסור לו לאכול את הפת כיון שהעיקר לדינא דאו' לקדש על הפת.

הוי עובדא בשבת שבע ברכות שנערכה באולם, אחד הנוכחים הגיע באיחור לסעודה בבוקר ונטל את ידיו ובירך המוציא ונזכר שעדיין לא שמע קידוש. והנה כתב הרמ"א בס' רע"א ס"ה 'אדם ששכח לקדש עד לאחר שברך ברכת המוציא ונזכר קודם שאכל, יקדש על הפת ואח"כ יאכל', כלומר יקדש על הפת שבירך עליה המוציא ואח"כ יטעם ממנה. אולם עצת הרמ"א היא רק בליל שבת, אבל ביום אין מקדשין על הפת כמבואר בס' רע"ב ס"ט¹, ועוד דאף להשיטות דאפשר לקדש על הפת גם ביום מסתבר דלא מהני בניד"ד, דהא ביום כל הקידוש הוא רק ברכת הגפן, ולדעת כמה אחרונים מי שבירך בפה"ג בקידוש היום ולא כיוון לשם מצות קידוש לא יצא, וכאן הלא לא כיוון בברכת המוציא לשם קידוש. ועל כן צ"ע מה יעשה כדי שלא תהא ברכתו לבטלה.

והנה בשו"ת שואל ומשיב (מהדורה ה' סי' י"ח) דן בציור דומה וכתב שיקדש על היין וישתה הכוס ואח"כ יאכל ולא הוי הפסק לפי שהקידוש הוא צורך האכילה, ולא גרע ממי שאמר 'הבא מלח' או 'תנו מאכל לבהמה' דלא הוי הפסק בדיעבד כמבואר בשו"ע סי' קס"ז ס"ו כיון שהוא מצרכי הסעודה (לפי שאסור לאכול קודם שהאכיל לבהמתו), וכן מבואר שם ס"ז דמי שבירך ענט"י בין ברכת המוציא לאכילה לא הוי הפסק כי הוא צורך הסעודה, וא"כ כ"ש בניד"ד דהא אסור לאכול קודם קידוש וא"כ הוי צורך הסעודה ולא הוי הפסק, עכת"ד.

אולם המהרש"ם (דעת תורה סי' רע"ג ס"ה) ועוד רבים תמהו עליו דמדברי הרמ"א הנ"ל משמע דהוי הפסק, דז"ל הרמ"א; 'אדם ששכח לקדש עד לאחר שברך ברכת המוציא ונזכר קודם שאכל, יקדש על הפת ואח"כ יאכל, אבל בהבדלה יאכל תחלה, דהרי אין מבדילין על הפת'. הרי דנקט הרמ"א לגבי הבדלה דאם יבדיל קודם שיטעם מהפת הוי הפסק וכיון שאיסור ברכה לבטלה תמור יותר מאיסור אכילה קודם הבדלה הכריע הרמ"א דעדיף לעבור על איסור אכילה קודם הבדלה כדי להנצל מאיסור ברכה לבטלה (כדביאר בא"ר שם), ומשמע דגם לגבי קידוש הוי הפסק, אלא דשם מצא הרמ"א עצה שיקדש על הפת משא"כ בהבדלה דאין מבדילין על הפת, וא"כ קידוש ביום דמי להבדלה דאין מקדשין על הפת.

החילוק בדין הפסק בין קידוש לתנו לבהמה לאכול

והנה המג"א (סק"ב) עמד בסברת השואל ומשיב דלכאו' לא הוי הפסק דומיא ד'תנו מאכל לבהמה' כיון שאסור לאכול קודם שיבדיל, וכתב בשם הריצב"א לחלק דהאיסור לאכול קודם הבהמה הוא איסור דאו' אך האיסור לאכול קודם קידוש אינו אלא איסור דרבנן. וביארו המחצה"ש ופמ"ג דודאי הפסק מענין הסעודה ממש לא הוי הפסק כלל בכל גווני, ולכן מבואר בשו"ע שם דאם אמר תנו לפלוני לאכול או הביאו ליפתן לא הוי הפסק, אע"פ שא"ז מצוה דאו' ולא דרבנן, וכן מותר לצוות אפי' בדיבור שיביאו לפני לחם משנה כמש"כ המחצה"ש והגר"ז, דזה נחשב צורך הסעודה ממש כמו מלח, וכן לברך ענט"י חשיב צורך הסעודה כי זהו סדר האכילה לפי תקנ"ח, אבל הפסק שאומר

¹ ואף שכתבו המג"א והמשנ"ב סי' רפ"ט סק"י דאם אין לו יין או שיכר כלל יקדש על הפת כד' הראב"ד, משמע שם שהוא רק לפי שעדיף להחמיר כד' הראב"ד מלאכול בלי קידוש כלל, ואם הביאו לו אח"כ

שלא הרגיש דזה סתירה לדבריו. ונראה ליישב דעת השואל ומשיב דס"ל לחלק בין קידוש להבדלה, והואיל וק"ל אין קידוש אלא במקום סעודה חשוב כצורך הסעודה ועל כן אינו הפסק בדיעבד, אבל הבדלה דאינה צריכה סעודה אינה חשובה כצורך הסעודה ולכן הוי הפסק, ודוגמא לחילוק זה מצאנו לענין ברכה אחרונה על היין, דהיין של קידוש חשיב טפל לסעודה ונפטר בברכה"ז לפי שאין קידוש אלא במקום סעודה אבל יין של הבדלה אינו נטפל לסעודה וצריך לברך עליו ברכה אחרונה בפנ"ע כמבואר בשו"ע (סי' רצ"ט ס"ח ע"ש במשנ"ב סק"ט), וכן לענין לפטור יין שבתוך הסעודה יש שחילקו בין קידוש להבדלה מאותו הטעם כמבואר בשו"ע (סי' קע"ד ס"ד ומשנ"ב שם סק"א).

[וביותר יש לבאר עפ"מ שחקרו האחרונים אם קידוש במקום סעודה הוא דין במצות קידוש או דין במצות סעודת שבת, כלומר אם הוא מתנאי קידוש שצריך לעשותו כהתחלת הסעודה כדי להחשיב את הקידוש, או הוא מתנאי הסעודה, וכדי לקיימה כראוי צריך שתהיה יחד עם קידוש, ויש שתלו זאת באופן הילפותא, דבפסחים קא. מבואר דאסמכוה אקרא 'וקראת לשבת עונג' וביארו הרשב"ם ותוס' דבמקום שקוראים לשבת כלומר במקום שאומרים את הקידוש שם יהיה העונג דהיינו הסעודה, אבל הרא"ש סי' ה' ביאר להיפך דבמקום עונג שם תהא קריאה, והרשב"ם שם כתב עוד טעם, דסברה היא מדאיקבע קידוש על היין מסתמא על היין שבשעת סעודה הוקבע דחשיב. ולהצד דהוי דין בסעודה נוחא טפי ד' השואל ומשיב, דהקידוש הוי ממש צורך הסעודה].

ודוגמא לזה מצאנו במג"א (סי' רע"א סק"א, הובא במשנ"ב סק"ע) דאם הפסיק בדיבור בין הקידוש לשתיית היין בדברים שהם צרכי הסעודה לא הוי הפסק בדיעבד משום דקידוש נמי צורך סעודה הוא, וביאר במחצה"ש שהואיל ואין קידוש אלא במקום סעודה, א"כ הדיבור בצרכי הסעודה הוי כצרכי הקידוש. ולפ"ז מסתבר כאמור דהקידוש עצמו ג"כ נחשב כצרכי הסעודה ולא הוי הפסק.

ומה שכתב הרמ"א לקדש על הפת הוא משום דלכתחילה אסור להפסיק בדיבור גם בדברים שהם צורך הסעודה כמבואר ברמ"א (סי' קס"ז ס"ו, ועי' בביה"ל שם דאפי' פת שאינו נקי דמדינא צריך לטבול מלח אין להפסיק בדיבור בשביל זה אלא יבלע מעט ואח"כ יטבול במלח, ואפי' אם לא נתנו אוכל לבהמה לא יפסיק בשביל זה לפ"ד הפוסקים דא"ז איסור דאו' לאכול לפני הבהמה ע"ש), וס"ל לרמ"א דעדיף לקדש על הפת מלהפסיק בדיבור גם בדברים שהם צורך הסעודה, אבל בדיעבד לא הוי הפסק, ולכן בשבת בבוקר דא"א לקדש על הפת יעשה קידוש על היין ולא הוי הפסק.

ולפי דברינו עולה דרק בדרך בירך המוציא או בורא מיני מזונות על פת הבאה בכיסנין ס"ל לשואל ומשיב דיכול לקדש על היין ולא הוי הפסק משום דבאכילת הפת או הפת הבאה בכיסנין מתקיים דין קידוש במקום סעודה והוי הקידוש צורך הסעודה, אבל אם בירך שהכל על מים וכדו' הוי הפסק גם לדבריו, לפי שאין שום שייכות בין הקידוש לשתיית המים.

ומצאנו סייעתא לדעת השואל ומשיב בדברי חד מקמאי בספר הבתים (הובא בברכי יוסף בשו"ר ברכה) וז"ל; 'מי ששכח וברך המוציא קודם שיקדש ועד שלא טעם כלום נזכר, יש מי שכתב

² ודנו לתלות בזה כמה נידונים; א. מי שאין לו מה לאכול או אינו יכול לאכול אם חייב בקידוש, דאם הוי דין בסעודה "ל דאם אין לו סעודה יקיים עכ"פ עיקר דין קידוש, (נחלקו בזה האחרונים, עי' שע"ת סי' ער"ב סק"ז).

ב. אם המקדש בסוף סעודת חול שאכל בערב שבת יוצא יד"ח קידוש במקום סעודה (נחלקו בזה הראשונים והובא ברמ"א סי' רע"א ס"ו).

ג. ואם שתיית כוס יין יכולה להחשב כקידוש במקום סעודה (וזהו ד' הגאונים שהביא השו"ע סי' רע"ג ס"ה), דאם הוא דין בקידוש "ל דגם שתיית יין הוי בגדר עונג, אבל אם הוא דין בסעודה לא מהני.

ד. המקדש על הפת אם בעי קידוש במקום סעודה, דלטעם ב' דהרשב"ם "ל דיין בעי סעודה כדי להחשיבו אבל פת הוא חשוב גם שלא במקום סעודה (פמ"ג סי' רע"ג מ"ז סק"א, ולא נתברר למאי נפ"מ והלא בלא"ה הוא אוכל כזית פת של הקידוש וממילא יצא בזה יד"ח קידוש במקום סעודה כמש"כ הפמ"ג שם, ויש שביארו דנפ"מ אם חילק הכזית בין המסובין דמהני לענין קידוש לדעה אחת בשו"ע סי' רע"א ס"ד, וצ"ע).

ה. דעת השר מקוצי שהביא הב"י סי' רס"ט וסי' רע"ג דהמקדש בביהכ"ס או להוציא את חבירו מותר לו ולציבור לשנות את הכוס

שמקדש קודם שיאכל ואין הקידוש מפסיק בין ברכת המוציא ואכילה, כיון שאסור לטעום כלום קודם שיקדש, הקידוש ג"כ צורך אכילה הוא וכו' עכ"ל. ולפי האמור דחלוק קידוש מהבדלה אין סתירה מד' ספר הבתים לד' הריצב"א שהביא המג"א, [נמ"מ בפרט אחד מבואר בספר הבתים דלא כהרמ"א, דלדעת הרמ"א כיון שאסור להפסיק לכתחילה אפי' בדברים שהם צורך הסעודה עדיף לקדש על הפת, ולדעת ספר הבתים עדיף להפסיק ולקדש על היין].

אך מ"מ בדברי הגר"ז פמ"ג לבושי שרד ומשנ"ב ועוד אחרונים מבואר שלא כדברי השואל ומשיב, דגם לגבי קידוש הוי הפסק, ולדבריהם עולה דעליו לעבור על איסור טעימה קודם קידוש כדי להנצל מאיסור ברכה לבטלה.

ההפסק הוא בברכת בפה"ג או בברכת הקידוש

אולם נראה לפלפל עוד בזה, דאפשר דאין סתירה מד' האחרונים הנ"ל לדברי השואל ומשיב, דאף לפי המבואר בפוסקים דקידוש הוי הפסק בין ברכת המוציא לאכילת הפת, "ל ל זהו רק בקידוש בלילה, אבל בקידוש ביום "ל כד' השואל ומשיב דהקידוש לא הוי הפסק, דהנה הפמ"ג ולבושי שרד ומשנ"ב כתבו דההפסק הוא בברכת בפה"ג שמברך על היין של הקידוש, וצ"ב דלכאו' גם ברכת הקידוש היא הפסק ולמה הזכירו רק את ברכת בפה"ג.

ואולי "ל דס"ל דברכת הקידוש עצמו באמת נחשב צורך הסעודה כדברי השואל ומשיב ואינו הפסק, ורק ברכת הגפן הוי הפסק, לפי שא"ז אלא ברכת הנהנין הבאה להתיר את שתיית היין וא"ז צורך הסעודה אלא צורך הקידוש, דהא באופן שכבר בירך הגפן מקודם ופורס מפה ומקדש א"צ לברך שוב הגפן בקידוש כמבואר בשו"ע סי' רע"א ס"ד, והאחרונים הוכיחו מזה דברכת הגפן אינו חלק מעצם הקידוש, וכ"כ בביאור הגר"א שם סט"ו, וכיון שאינו מעצם הקידוש אלא רק ברכת הנהנין הבאה לסלק איסור השתיה של יין הקידוש דמי ל'תנו לבהמה לאכול' דלא חשיב צורך הסעודה בעצמותו והטעם דלא הוי הפסק הוא רק משום דהוי איסור דאו' כדביאר המג"א בשם הריצב"א, ולכן ברכת הגפן הבאה להתיר איסור דרבנן של שתיה בלא ברכה הוי הפסק כמו הבדלה שהיא הפסק בין ברכת המוציא לסעודה.

ולפ"ז עולה חידוש, דאם כבר בירך בפה"ג על יין מבער"י וכשחשכה בירך המוציא ונזכר שלא קידש יוכל לקדש על היין ולשתות היין ואח"כ לאכול הפת ולא הוי הפסק, כי בכה"ג א"צ לברך בפה"ג בקידוש כמבואר בשו"ע הנ"ל.

חידוש הדה"ח דאפשר לקדש על פת אחת ולטעום פת אחרת

ובזה יש לבאר דברי הדרך החיים (הל' קידוש אות ז') שכתב דמי ששכח לקדש בלילה שבת וברך המוציא וקודם שטעם נזכר שלא קידש ואין לפניו לחם משנה 'ביאו לחם משנה אחר ויקדש עליהם בלא ברכת המוציא, ולא יאכל מהלחם שיקדש עליו, שאינו רשאי לאכול בלא ברכה, דדמי לסי' ר"ו ס"ו דאם בירך על פרי אחד והיה דעתו רק על זה ולא לאכול אחרת אפי' מונחות

של הקידוש אע"פ שאינם אוכלים שם סעודה, וביאר בדרך החיים דלענין להתיר איסור טעימה קודם קידוש מהני קידוש שלא במקום סעודה, ורק כשאוכלים הסעודה צריכים לחזור ולקדש. וביאר הגר"מ פיינשטיין זצ"ל דתלוי בהנ"ל, דהשר מקוצי ס"ל דדין קידוש במקום סעודה הוי דין בסעודה, אבל עיקר חובת קידוש מקיים גם בלא סעודה ועל כן פקע בזה איסור טעימה קודם קידוש.

ו. נחלקו הראשונים אם מותר לקדש בזה"ז בביהכ"נ כשאין אורחים והוי קידוש שלא במקום סעודה או הוי ברכה לבטלה, והטעם להתיר הביא הב"י סי' רס"ט בשם הרמב"ם הרשב"א והר"ן דדמי לחזרת הש"ץ וברכת מעין ז' דאף שבטל הטעם לא בטלה התקנה. ותמה הגר"מ פיינשטיין זצ"ל דלא דמי כלל לחזרת הש"ץ, דמעולם לא תקנו חז"ל קידוש שלא במקום סעודה, ואף אם תקנת קידוש בביהכ"נ נשארת גם כשאין אורחים, מ"מ קידוש היינו קידוש במקום סעודה כמו שתקנו חז"ל, ואם אין אורחים שאוכלים בביהכ"נ הוי אין כאן קיום מצות קידוש כתקנ"ח והוי ברכה לבטלה. וכתב דבע"כ ס"ל לראשונים הנ"ל דגם קידוש שלא במקום סעודה הוי חפצא של 'קידוש' ולכן דמי לחזרת הש"ץ, והוסיף לבאר ד"ל דתלוי בחקירה הנ"ל אם דין קידוש במקום סעודה הוא דין בקידוש, או דין בסעודה דהסעודה טעונה קידוש אבל הקידוש אינו טעון סעודה.

היתה הברכה מעכבת את חלות הפרשה ע"ש, אבל ברכת הנהנין הוא ענין בפנ"ע הבא להתיר את האכילה ואינו חלק מהקידוש כלל כאמור.

חילוק בין ברכת הגפן בקידוש הלילה לקידוש היום דהוי עיקרו של הקידוש

וע"פ האמור יש מקום לומר דהא דברכת הגפן הוי הפסק הוא רק בקידוש הלילה דברכת הגפן אינה מעכבת בקידוש ולא הוי אלא ברכת הנהנין, אבל בקידוש היום דכל הקידוש הוא ברכת בפה"ג ל"ל דדמי לברכת הקידוש בלילה דלא הוי הפסק³.

ובאופ"א יש מקום לחלק דבקידוש הלילה הואיל ויכול לקדש על הפת לא הוי ברכת הגפן צורך הסעודה כיון שיכול לקיים הקידוש והסעודה בלא ברכת הגפן, אבל בקידוש היום דא"א לקדש על הפת חשיבא ברכת הגפן צורך הסעודה הואיל וא"א לקיים הקידוש והסעודה בלא ברכת הגפן, [העירוני לזה יד"י הרה"ג ר' אברהם טננבוים והרה"ג ר' צבי לב שליט"א].

אם קידוש על היין הוא היסח הדעת לגבי אכילת פת

עוד יש לעורר בזה, דאף לפי מה שנתבאר דעת השואל ומשיב דאין כאן חשש הפסק בדיבור בין ברכת המוציא לאכילה ע"י הקידוש, מ"מ יש כאן נידון אחר של הפסק, דהנה דנו הראשונים אם מי שאכל סעודת חול בערב שבת והחשיך היום ועשה קידוש צריך לברך שוב המוציא על המשך הסעודה או לא, ובשו"ע סי' רע"א ס"ד הביא דעת הרא"ש דתלוי אם קידש על היין או על הפת, דאם קידש על היין הוי הקידוש הפסק והיסח הדעת לענין הפת וצריך לברך שוב המוציא, ואם קידש על הפת לא הוי הפסק, וביאור החילוק כתב במשנ"ב סק"ז וז"ל: 'שהקידוש שבינתים שהיה צריך לאמרו מפני שנאסר באכילה עד שיקדש זה הוי הפסק לפיכך צריך לברך שנית ברכת המוציא, משא"כ כשאין לו יין ומקדש על הפת שזמן ברכת המוציא שלו הוא קודם קידוש ולא היה עדיין הפסק שיהיה צריך מחמת זה לברך שנית לכן א"צ לברך המוציא לכו"ע' עכ"ל. והפסק זה אינו כדן הפסק בדיבור בין ברכה לאכילה, דהא אף כשהוא באמצע האכילה הוי הפסק, אלא הוא כדן היסח הדעת כיון שאינו יכול לאכול בשעת הקידוש [ויסודו מהסוגיא בחולין פז. דהאומר הב לן וניברך הוי היסח הדעת הואיל ומשתי וברוכי בהדי הדדי לא אפשר, עי' בב"י].

ולפ"ז יש לדון בניד"ד דאף אם אין חשש הפסק מדין הפסק בין ברכה לאכילה, מ"מ יש כאן חשש הפסק והיסח הדעת מחמת הדין הנ"ל, דקידוש על היין עושה הפסק והיסח הדעת לענין ברכת המוציא.

וכן מבואר להדיא בדברי ספר הבתים שהבאנו לעיל וז"ל: 'מי ששכח וברך המוציא קודם שיקדש ועד שלא טעם כלום נזכר, יש מי שכתב שמקדש קודם שיאכל ואין הקידוש מפסיק בין ברכת המוציא ואכילה, כיון שאסור לטעום כלום קודם שיקדש, הקידוש ג"כ צורך אכילה הוא. ויש מי שאמר דכיון דדעת הרי"ף שהקידוש הפסק בסעודה, הרי הוא הפסק לברכת המוציא, וצריך שיאכל קודם שיקדש שלא יהיה ברכתו לבטלה וצריך לחזור ולברך המוציא. ויש מי שאומר דכיון שברך המוציא יכול הוא לקדש על הפת. ואינו נראה, כיון שמתחילה לא בירך המוציא לשם קדוש הרי הקידוש הפסק, דכיון שהוא הפסק אף תוך הסעודה כל שכן שהוא הפסק בין ברכה לאכילה, עכ"ל.

יד"ח, וכן המדבר ואינו שומע יכול לצאת יד"ח קידוש של יום מאחר, וצ"ע אם צריך לראות את שתיית המקדש, עכ"ד. אולם בספר מועדים וזמנים (ח"ח בהשמטות לח"ג סי' רמ"ג) כתב בשם הגר"ח מבריסק דברכת בפה"ג היא חלק מהקידוש בקידוש של יום, והרחיב בביאור הדבר, וכן בתשובות והנהגות ח"ב סי' קס"ד כתב דהגר"ח מבריסק הקפיד שלא לומר שום פסוקים בקידוש של יום אלא רק בפה"ג, וביאר טעמו שהוא כדי שיהיה טעמו לחשוב שהפסוקים הם הקידוש ולא ברכת בפה"ג כמו בקידוש הלילה, ולכן אמר רק את הברכה כדי שיכוונו לצאת יד"ח קידוש בברכה. וכן משמע במג"א סוס"י רע"א דברכת הגפן בקידוש של יום הוא עיקר הקידוש ולא ברכת הנהנין גרידא, וכבר דן בזה בחידושי רבינו דוד פסחים קו. ואכמ"ל.

לפניו אינו רשאי לאכול את האחרים וכו', ולכן לא יאכל רק מהלחם שבצע ממנו ובירך עליו המוציא, כי מה שאינו אוכל מלחם שקידש עליו לא אכפת לן בדיעבד, ודמי לנשפך הכוס אחר הקידוש שטועם מן כוס אחר בלא קידוש, וכאן נמי כדיעבד דמי כדי שלא להכניס עצמו בספק ברכה לבטלה, עכ"ל. וצ"ב דא"כ מ"ט לא הוי ברכת הקידוש הפסק בין ברכת המוציא לפרוסה שאוכל ממנה, דבשלמא כשמקדש על הפת שבירך עליה המוציא לא הוי הקידוש הפסק כי זהו סדר הברכות שמקדים ברכת המוציא לברכת הקידוש כמו במקדש על יין, אבל באופן הנ"ל שהוא מקדש על לחם אחר שלא בירך עליו המוציא מ"ט לא הוי הפסק, ומאי שנא מלקדש על יין דהוי הפסק.

אכן לפי האמור דברכת הקידוש לא הוי הפסק אלא רק ברכת הגפן לק"מ, דהכא אינו מברך ברכת הנהנין על הלחם משנה אלא רק ברכת הקידוש. [אך י"ל באופ"א, דאכילת הפת שבירך עליה היא חלק מקיום מצות הקידוש כי מקיים בה חובת טעימה מהקידוש כמו בנשפך הכוס, ולכן מצטרף הכל יחד והוי כמו מקדש על הפת שבירך עליו המוציא דברכת הקידוש לא הוי הפסק לברכת המוציא].

קידוש על היין וקודם השתיה ראה שהוא מים

עוד נראה ליישב עפ"ז, דהנה כתב המג"א (סוס"י רע"א, הובא במשנ"ב סקע"ח) דאם קידש על הכוס וסבר שהוא יין וכשבא לשתות ראה שהוא מים יקח כוס אחר של יין ויקדש שנית אבל א"צ לברך שוב בפה"ג אם היה דעתו מתחלה לשתות עוד יין, ובגליון רעק"א שם תמה עליו דהקידוש שהיה לבטלה הוא הפסק בין ברכת בפה"ג לשתית היין, ובמנחת שלמה סי' י"ח האריך הגרש"א זצ"ל לבאר דלא הוי הפסק משום דדמי לאומר תנו אוכל לבהמה דלא הוי הפסק אף אם נתברר שכבר נתנו אוכל לבהמה או שהבהמה מתה וכדו' לפי שהיה עליו לברר זאת כדי לדעת שהוא יכול לאכול ואינו עובר על האיסור לאכול לפני הבהמה, וה"נ בזה כיון שאינו יכול לשתות לפני קידוש היה עליו לעשות קידוש, ולכן אע"פ שנתברר שהיה לבטלה לא הוי הפסק כיון שעשה זאת כדי שיוכל לאכול וחשיב צורך הסעודה.

ותמוה מאד דהתינוח לפ"ד השואל ומשיב דקידוש חשיב צורך הסעודה ולא הוי הפסק, אבל הלא ד' האחרונים והמשנ"ב דקידוש הוי הפסק אף אם נעשה כדון, וכ"ש כשהיה הקידוש לבטלה דהוי הפסק, וצ"ע. אכן להאמור דברכת הקידוש לא הוי הפסק לכו"ע לק"מ. [אך י"ל באופ"א, דכיון שברכת הגפן שבירך היא על יין של קידוש לא הוי ברכת הקידוש הפסק, כי ב' הברכות הם סדר הקידוש, ולכן אף כשנודע שברכת הקידוש היתה לבטלה לא הוי הפסק כדביאר הגרש"א זצ"ל, ולא דמי לבירך המוציא דאינו מכלל הקידוש כלל].

בירך המוציא ונזכר שלא הפריש תרו"מ

והנה בחז"א (דמאי סי' ט"ו סק"ה) כתב דמי שבירך המוציא ונזכר שהוא טבל יכול להפריש תרו"מ בברכה ולא הוי הפסק, וצ"ב מאי שנא מהבדלה דהוי הפסק. וצריך לחלק דשאני טבל דהאיסור הוא בחפצא של הפרי ולכן חשיב צורך סעודה ממש להתירו משא"כ בקידוש והבדלה. אך לפי האמור עדיין צ"ע, דהתינוח עצם הפרשה אבל הברכה מ"ט לא הוי הפסק, דהברכה הרי לא באה להתיר האכילה אלא רק לקיים חובת ברכה על מצות הפרשה.

ושמא יש לחלק בין ברכת המצוות לברכת הנהנין, דברכת המצוות הוי חלק מקיום מצות הפרשה והתרת הטבל, ולכן אין לחלק בין הפרשה לברכת המצוות, [ויודע מש"כ בתוס' הרא"ש ברכות טו. דאם ברכת המצוות של הפרשת תרו"מ היתה מדאו'

³ אולם דבר זה תלוי במה שדנו רבים אם קידוש היום עיקרו השתיה או הברכה, ונפ"מ באופן ששכח לקדש ובאמצע הסעודה בירך על מעט יין ואח"כ נזכר שלא קידש, האם יכול לשתות כוס יין לשם מצות קידוש בלא שום ברכה (כמו בליל שבת דאם כבר שתה יין מקודם מקדש בלא ברכת בפה"ג) או דבקידוש היום ברכת הגפן היא לעיכובא, עי' בספר ארוחות רבינו ח"א עמ' ק"י בשם הקה"י זצ"ל דהברכה היא לעיכובא, ובשם גיסו הגרש"א זצ"ל דאי"ז לעיכובא, (אך הוסיף דעליו לומר איזה פסוק של קידוש כדי שיהא ניכר ששותה לשם קידוש), והרחיב בזה הגרש"א במנחת שלמה תנינא סי' ה' ופסחים ח"ב סי' כ"ג, והוסיף לדון דגם אם אחד לא שמע את המקדש מברך בפה"ג והגיע לאחר הברכה יכול לבקש מהמקדש לכונן להוציא בשתייה ויוצא

אכן לדינא כיון שנחלקו הראשונים בדין זה קיי"ל דאין חוזרים לברך, דספק ברכות להקל כמש"כ במשנ"ב סק"ח, ואמנם לכתחילה בודאי אין ראוי להכניס עצמו לספק זה, אך בניד"ד דאין עצה אחרת יכול לנהוג כן לפ"ד השואל ומשיב.

בד' הרמ"א דאיסור אכילה קודם הבדלה נדחה מפני איסור ברכה לבטלה

עוד יש לדון בענין זה, דאם הדין הוא גם בקידוש היום דהוי הפסק בין ברכת המוציא לאכילה כפשטות הדברים וכמו שנקט המהרש"ם, וכן מי שבירך שהכל על מים קודם קידוש שנתבאר דלכו"ע הקידוש הוא הפסק בין ברכת שהכל לשתיית המים, יש לדון אם יטעם מעט קודם הקידוש כדי שלא תהא ברכתו לבטלה או לא. והנה בדברי המהרש"ם משמע שנקט דדמי להבדלה שכתב הרמ"א דיטעם מעט לפי שעדיף לעבור על איסור טעימה קודם הבדלה מלעבור על איסור ברכה לבטלה, וכ"כ בספר שש"כ כמובא לעיל, אולם נראה דיש מקום לחלק בזה בין קידוש להבדלה, דאיסור טעימה קודם קידוש חמור יותר מאיסור טעימה קודם הבדלה, ובזה י"ל דאין לעבור בקום ועשה על איסור טעימה קודם קידוש כדי להנצל מאיסור ברכה לבטלה, אלא שוא"ת ויאמר בשכמ"ל.

ושורש החילוק בין קידוש להבדלה בזה, דהנה מי שבירך על אכילת איסור ונודע לו לאחר הברכה כתבו הפוסקים דאסור לו לטעום מן האיסור כדי להנצל מברכה לבטלה ואפי' אם הוא איסור דרבנן, ואפי' מי שבירך על מאכל מוקצה בשבת כתב המשנ"ב ס' תקט"ו סק"ה שלא יאכל (אע"פ שא"ז בגדר מאכלות אסורות), וכן מי שבירך על מאכל בתענית ציבור כתב המהרש"ם (דעת תורה ס' תקס"ח) שלא יטעם ממנו, וכן אם בירך על מאכל חלבי בסוף סעודה בשרית כתבו הפוסקים שלא יאכל (עי' בדי השלחן ס' פ"ט ס"א בביאורים, ובספר שערי הברכה פ"ג ס"כ ליקט כל דברי הפוסקים בזה), ובשור"ת שבט הלוי (ח"ד ס' כ') הוסיף דאפי' אם רק נתעורר לו איזה חשש איסור, ואפי' חומרא שיש לה עכ"פ מקור, אינו מחויב להכניס עצמו לחשש איסור בקו"ע כדי להנצל מאיסור ברכה לבטלה, והביא כן בשם תשובת מכתב לחזק"י (לבעל השדי חמד סוסי"ה) בשם פסקי ריקאנטי ובשם ס' אור חדש ע"ש.

ולפ"ז צ"ב מאי שנא לענין איסור טעימה קודם הבדלה שכתב הרמ"א דיטעם כדי להנצל מברכה לבטלה. וביאר בשבט הלוי שם דאיסור אכילה לפני הבדלה שאני, דהא אם התחיל בהיתר מותר להמשיך באכילה לכתחלה, הרי שא"ז איסור בעצם, וא"כ י"ל

4 שורש החילוק בין איסור טעימה קודם קידוש לאיסור טעימה קודם הבדלה

ובביאור החילוק בין קידוש להבדלה עי' ברא"ש פרק ערבי פסחים ס' י"ז וז"ל; 'מה שהביא ראייה ר"ת דקידוש חמור מהבדלה משום דקובעת לקידוש ואינה קובעת להבדלה, אינה ראייה, דלאו משום חומרא דקידוש הוא (פ' הא דאסור לשנות אפי' מים קודם קידוש וכן שאפי' אם התחיל בהיתר מפסיק), אלא טעם יש לדבר, דדין הוא שתקבע לקידוש משום כבוד שבת שלא יאכל עד שיקדש ויקבע סעודתו לכבוד שבת, אבל הבדלה אינה כבוד שבת שיעטרך להפסיק סעודתו כדי להבדיל עכ"ל, ומשמעות דבריו דאיסור הטעימה קודם הקידוש הוא כדי שתהא כל אכילתו ושתייתו בשבת רק אחר שקידש וקבע את אכילתו לכבוד שבת. וכע"ז כתב הר"ן בקצרה והובא במג"א ס' רע"א סק"ו, דהטעם דקידוש חמור יותר מכל המצוות דא' דאפי' אם התחיל בהיתר פוסק הוא משום דקידוש מקמי סעודה ובמקום סעודה אתקין, והגר"ז בס' רצ"ט (קונטרס אחרון סק"ב) כתב דעיקר טעם זה בא כדי לבאר החילוק בין קידוש להבדלה.

וע"ע בגליון רעק"א על המג"א הנ"ל שכתב לבאר החילוק בין קידוש לשאר מצוות באופ"א וז"ל; 'יש לחלק דדוקא בק"ש ולולב דהאכילה אינו איסור בעצמותו אלא מטעם שלא ישכח מלעשות המצוה וטעימה בעלמא מותר מש"ה התחילו בהיתר אין מפסיקים, משא"כ בקידוש דאפי' טעימה אסור והאכילה בעצמותו האיסור וכמ"ש המג"א כאן סק"ט וסק"י בזה לא מהני התחילו בהיתר עכ"ל.

[אולם בפמ"ג ס' רצ"ט א"א סק"ב ביאר החילוק בין קידוש להבדלה באופ"א, דלגבי הבדלה הוא כבוד שבת שיגמור סעודתו ואח"כ יבדיל, ואם היה צריך להפסיק סעודתו היה נראה כמגרש המלך ע"ש, ועוד ביאר החילוק לפי השיטות דהבדלה עיקרו דרבנן ואילו קידוש עיקרו דאורייתא].

דבכה"ג שכבר בירך יש לדנוו כהתחיל בהיתר משום איסור ברכה לבטלה ושוב אין כאן איסור אכילה כלל, משא"כ כשהוא איסור אכילה בעצם אפי' אם הוא רק חומרא אינו מחויב לעבור עליו בקום ועשה כדי להנצל מברכה לבטלה, עכת"ד.

ולפ"ז לגבי קידוש דאפי' אם התחיל לאכול בהיתר מבעו"י אסור לו להמשיך ופורס מפה ומקדש וכמבואר בפסחים קה. דשבת קובעת לקידוש ואינה קובעת להבדלה, ומטעם זה מבואר שם עוד חילוק בין קידוש להבדלה דאסור לשנות מים קודם קידוש ומותר לשנות קודם הבדלה, נמצא דקודם קידוש הוי איסור בעצם, וא"כ בזה יהא הדין שלא יטעם מהפת אלא יאמר בשכמ"ל ו' ואח"כ יקדש. [אבל אפשר דלגבי קידוש היום הואיל ולדעת הראב"ד המובא בב"י ס' רפ"ט ועוד ראשונים אין איסור טעימה כלל קודם קידוש היום יש להקל בזה טפי, וצ"ע].

תמצית הדברים

העולה מכל האמור שיש לפנינו כמה צדדים בדין מי שבירך המוציא בשבת בבוקר ונזכר שלא קידש;

א. יקדש על היין וישתה הכוס ואח"כ יאכל הפת ולא הוי הפסק כי אסור לאכול קודם קידוש, כ"כ השואל ומשיב, ובפשוטו הוא נסתר מדברי הפוסקים לענין קידוש בליל שבת, אולם כתבנו לדון לחלק בזה בין קידוש הלילה לקידוש היום. [אך באופן שבירך שהכל על מים נתבאר דלכו"ע הוי הפסק אם יקדש בין ברכת שהכל לשתייה].

ב. יטעם מעט מהפת ויעבור על איסור טעימה קודם קידוש כדי להנצל מאיסור ברכה לבטלה, ואח"כ יקדש על היין, כ"כ בספר שש"כ וכן משמע מדברי המהרש"ם שדימה לדברי הרמ"א שכתב כן לגבי הבדלה.

ג. יאמר בשכמ"ל על ברכת המוציא שיצאה לבטלה ולא יטעם מהפת קודם קידוש כמו שנקטו הפוסקים בשאר איסורי אכילה שאין לעבור עליהם בקום ועשה כדי להציל עצמו מאיסור ברכה לבטלה, ומה שמצאנו בדברי הרמ"א דעדיף לעבור על איסור טעימה בקו"ע כדי להציל את ברכתו הוא רק לגבי הבדלה אבל איסור טעימה קודם קידוש חמור טפי.

לצאת יד"ח קידוש מאחר בשתיקה

ד. אכן נראה דאם יש מי שיכול לקדש ולהוציא יד"ח מסתבר דזה עדיף לכו"ע, דמדינא קיי"ל דאין הפסק ע"י שומע כעונה, [אך לא יענה אמן על הברכה].

ובאופ"א יש לבאר שורש החילוק בין קידוש להבדלה, דהנה מקור דינו של הרמ"א הוא משלטי הגיבורים על המרדכי בפרק כיצד מברכין, וז"ל; 'שכח ונטל ידיו ובירך המוציא ונזכר שלא הבדיל אחר ברכת המוציא יאכל המוציא ואח"כ יבדיל, דהא אמר רבא טעם מבדיל טעם מקדש ומי שלא קידש בע"ש מקדש והולך כל היום כולו, הלכך טוב לו שיאכל המוציא שלא יבטל ברכת נט"י וברכת המוציא שלא יבא תקנה להם להפסדתו, אבל להבדלה יש להם תקנה אע"פ שאכל עכ"ל. משמעות דבריו דאיסור הטעימה קודם הבדלה הוא רק סניף ממצות הבדלה וכיון שאינו מבטל מצות ההבדלה לגמרי אלא רק האיסור אכילה קודם הבדלה, לכן מותר לעבור על איסור זה כדי למנוע איסור ברכה לבטלה.

ולפ"ז יש מקום לדון דזהו רק בהבדלה דהאיסור אכילה הוא סניף ממצות הבדלה כמבואר במג"א ס' רל"ה סק"ד דיסוד האיסור הוא כמו בכל המצוות שאסרו אכילת קבע משום שמא ימשך באכילתו ויבטל מהמצוה, והטעם שהחמירו בהבדלה לאיסור אפי' אכילת ארעי הוא משום שחובת ההבדלה היא מיד ביציאת השבת, והרחיב בזה הגר"ז ס' רע"א ס' ט"ז וז"ל; 'אע"פ שכל מצות הקבוע להם זמן לא אסרו אלא לקבוע סעודה משהגיע זמן משום גזרה שמא ימשך בסעודה ויעבור הזמן אבל טעימה בעלמא מותר שאין לחוש בה שמא ימשך ויעבור הזמן, מ"מ בקידוש וכן בהבדלה החמירו יותר לפי שעיקר מצותן הוא בתחלת זמנם דהיינו סמוך לכניסת השבת וסמוך ליציאתו'.

אבל באיסור הטעימה קודם קידוש יש טעם נוסף דשבת קובעת לקידוש כמו שאמרו בגמ' פסחים קה. והבאנו לעיל דברי הרא"ש ש'פ' ערבי פסחים שביאר דצריך שתהא כל אכילתו ושתייתו בשבת רק אחר שקידש וקבע את אכילתו לכבוד שבת, ולפ"ז אינו סניף למצות קידוש, אלא להיפך הקידוש מתיר לאכול משום שהוא קובע את כל אכילתו ושתייתו שיהיו לכבוד שבת. ואם כנים הדברים דאיסור בפנ"ע הוא ולא הוי סניף למצות קידוש עולה דבכה"ג ליכא לסברת שלטי הגיבורים הנ"ל ואסור לאכול כדי להנצל מאיסור ברכה לבטלה.

הלוחות הכתרים והתורה שבעל פה

במסיבת סיום החג דובר על מה אנו לוקחים אתנו מן החג. כיצד ממשיכים את אורות קבלת התורה אל חיי היום יום שאחר חג השבועות.

לימדונו רבותינו במדרש רבה והדברים מובאים פעמים מספר בספרי רבנו צדוק הכהן שאם לא היו חוטאים בעגל והלוחות הראשונים לא היו נשברים והיו נשארים במקומם, לא היתה ניתנת התורה שבעל פה כיון שלא היה בה צורך. משחטאו בעגל ונשברו הלוחות ותחתיהם נכתבו הלוחות השניים ונמסרו ביום הכפורים, באותה שעה קיבלו עם התורה שבכתב גם את התורה שבעל פה.

והדברים תמוהים. הרי אין כל דרך להבין את התורה שבכתב בלי תורה שבעל פה, ואף עצם הקריאה מוטלת בספק, שהרי תורה שבכתב אינה מנוקדת ואינה מפוסקת, מה שפותח פתח לצורות קריאה שונות ומגוונות ומי יכריע מה היא צורת הקריאה הנכונה? הניקוד, ומערכת טעמי המקרא שהינם חלק מהתורה שבעל פה, מאפשרים קריאה מדויקת והבנה נכונה של הכתוב בתורה שבכתב.

זאת ועוד, הרי אין לדעת כיצד מקיימים ולו גם מצוה אחת מתרי"ג המצוות מתוך התורה שבכתב ללא התורה שבעל פה. מה היא האות שיש להניח על היד ומה פירוש טוטפות? היכן כנף הבגד, ומהי הציצית שיש לתלות עליה? אפילו זמנו של יום השבת אינו ברור, ממתי מתחילים, על פי פשוטו של מקרא, לספור שבעה ימים כדי לדעת מתי יש לקיים את יום השבת. וכך בכל מצוה ומצווה. (כפי שהארכנו להוכיח בספרנו "מסע אל פסגת הר סיני, ובהזמנויות נוספות רבות, שלא יתכן שהתורה שבכתב היתה ולו רגע אחד ללא תורה שבעל פה).

כיון שכן, איך יתכן שלולא חטאו בעגל היו נשארים עם חמשה חומשי תורה וללא תורה שבעל פה?

למדונו רבותינו שאין הכוונה שלא היו יודעים את ההלכות ואת פרטי הדינים בדיוק כפי שנמסרו לימים בתורה שבעל פה. אלא שלא היו זקוקים לתורה שבעל פה כי הכל היה מובן מתוך התורה שבכתב וכשהיו קוראים למשל "והיה לך לאות על ירך ולטוטפות בין עיניך" היו רואים את צורת התפילין המדויקת ואת צורת הנחתם.

נאמר אודות הקמת המשכן, כי נתקשה משה בהקמתו והראה לו הקב"ה את המשכן של מעלה ולפי זה ידע בדיוק את צורת המשכן של מטה שנאמר "ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו" (שמות כ"ה ט'). כך ידע משה את כל פרטי הפרטים של צורת המשכן מתוך שראה את הדבר עצמו למעלה בשרשו הרוחני. כך היו רואים בני ישראל כל מצווה ומצווה בצורתה הפנימי והיו יודעים כיצד ליישם את מה שראו בביטוי הארצי.

נאמר שבשעה שאמרו בני ישראל נעשה ונשמע ירדו מלאכי השרת וקשרו לכל אחד מהם כתרים. ומשחטאו בעגל פרקו מהם את הכתרים. שנאמר "ועתה הורד עדיך מעליך" (שמות ל"ג ה').

מה משמעות כתרי?

כתוב שחוצפה היא "מלכותא בלא תגא". כלומר, מלכות בלי כתר. כתר מבטא את העובדה שהמקור להנהגה אינו ראשו של המלך אלא הכח שמעליו... גם על אדום נאמר שהיא מלכות בלי כתר, שהם חושבים שהמלך הוא מקור השליטה. כך חשבו הרומאים - מלכות אדום - שהם מקור השליטה ואין מעליהם ולא כלום, כמו שנאמר שטיטוס דקר את הפרוכת ויצא דם ואמר כביכול הרגתי את... (אכן קיסרי רומי לא היו מתעטרים בכתר אלא בענף של עץ זית). נאמר שבעקבות משיח תגדל החוצפה, ואכן על פי ההגדרות הנ"ל אין לך חוצפה גדולה יותר מהדמוקרטיה, כי בעוד שכל עוד מלכו מלכים האמינו שהמלך מולך "בחסד עליון" הדמוקרטיה טוענת ש"העם הוא הריבון", חלילה. (ורואים אנו, כמה חדלי אישים ויצורים מפוקפקים מושחתים וחסרי כל חוט שדרה מוסרי, מגיעים לעמדות כח בחסות השיטה דמוקרטית במקומות ש"העם הוא הריבון").

הכתר מבטא אפוא שמקור הסמכות של המלך הוא בכח שמעל ראשו. כתרו של דוד המלך הכיל מאפיין מיוחד. במרכזו החישוק שבתחתית הכתר, החישוק שאמור להתלבש על הראש, היה מוט זהב שחצה אותו

באמצעו. כיצד ניתן לחבוש כתר שכזה שאין חלל בתוך החישוק? אלא שבראשו של דוד היה שקע מולד שהמוט שבכתר התיצב בתוכו והכתר התמזג עם הראש. כל מי מצאצאיו של דוד שטען לכתר המלוכה מחויב היה לתכונה זו. כתר זה מבטא אפוא את הקשר בין המלך לבין האלוקים שעליו, מחלקו העליון מכוון הכתר כלפי מעלה, ובתחתיתו מתמזג הוא עם ראשו של המלך,

כל ישראל בני מלכים, וכולם מניחים תפילין. מקום הנחת תפילין של ראש הוא במקום שמוחו של תינוק רופס, הווה אומה, מקום השקע... כי כמו כתרו של מלך, גם תפילין מבטאות את הקשר בין היהודי לאלוקיו כמו שנאמר "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך ואמרו חז"ל: אלו תפילין שבראש.

גם במושגי תורת הסוד המושג כתר מבטא את החוליה המקשרת בין עולם לעולם, (עולמות כגון: אצילות בריאה וכו') כתר של עולם הוא מלכות של העולם שמעליו.

כשעם ישראל הקדימו "נעשה" ל"נשמע" בטאו בכך את הקשר העמוק שלהם עם האלוקים. כמלאכי השרת ממש. שנאמר "בשעה הקדימו נעשה לנשמה אמר הקב"ה מי גילה רז זה לבני שמלאכי השרת משתמשים בו".

משמעות הקדמת העשייה לשמיעה היא כדלהלן: אין הכוונה שעושים לפני ששומעים, גם מלאך לא עושה עד ששומע שכן אם לא שומעים תחילה מה יעשו? אלא שבדרך כלל שומעים ובודקים את הנשמע, ובמדה והדבר מתאים, מחליטים לעשות. אבל מלאך רוצה לעשות כי זו מהותו, אם אינו עושה שליחותו הוא איננו מלאך ואינו קיים. ולכן רוצה הוא לעשות והרצון הזה גורם לו לרצות לשמוע, כלומר בראש הדברים עומדת העשייה והיא שגורמת לצורך בשמיעה. וכך בני ישראל אמרו רוצים אנו לעשות את רצון הבורא ולכן רוצים אנו לשמוע.

הקדמת עשייה לשמיעה היא אפוא הביטוי לקשר הישיר והעמוק עם האלוקים, ולכן זכו לכתר שמבטא את הקשר הזה.

וכשזכו לכתר זכו לקשר ישיר למקום ממנו רואים מה שלא רואים מכאן. כפי שראה משה את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו. ולא היו צריכים את התורה שבעל פה, כי קראו בתורה שבכתב והתבוננו בפנימיות הכתוב וראו את כל פרטי הנאמר.

משחטאו בעגל, וביטאו את רצונם באמצעי (כפי שמסבירים רבותינו את חטא העגל והארכנו במקומות אחרים), התרחקו מהקשר הישיר עם האלוקים. וכיון שכן נטלו מהם הכתרים. ועתה, כשאין להם כניסה ישירה לפנימיות הדברים זקוקים היו לתורה שבעל פה אותה קיבלו ביום הכפורים עם הלוחות השניים.

כשעלה משה רבנו למרום הראה לו הקב"ה דור דור ודורשיו, וראה בין השאר את רבי עקיבא. שאל משה את הקב"ה יש לך אדם כזה ואתה נותן לי את התורה. אמר לו הקב"ה "כך עלתה במחשבה לפני".

מדוע מכל החכמים בחר משה להמליץ דווקא על רבי עקיבא?

אמר רבנו צדוק, שמשה היה שורש תורה שבכתב ורבי עקיבא שורש תורה שבעל פה. ולפי זה הצעתו של משה היתה שהתורה תינתן עם תורה שבעל פה.

אם תורה שתורה שבעל פה דרושה לה. ניתנה אחרי החטא, מדוע ביקש עליה משה מלכתחילה?

ונראה, כי אף שאם לא היו חוטאים היה המצב שפיר לאין שיעור יותר. אך יש גם צד מעליותא לצורת קבלת התורה של יום כיפור, קרי, שילוב של תורה שבכתב עם תורה שבעל פה, כי בכך קיבלנו אפשרות להיות שותפים ליצירה ולחדש חידושי תורה. ועל כך ביקש משה רבנו.

ענה לו הקב"ה כך עלתה במחשבה לפני המחשבה היתה שיהיו "לפני" ושם יראו את הכל כמו שראה משה את המשכן וכליו.

מעתה, בצאתנו מן החג, נדע כי בלמדנו את התורה שבעל פה משלימים אנו את גילוי התורה שבמעמד הר סיני והופכים להיות שותפים ליצירה כדברי ר"ח מוואלאזין בנפש החיים שער ד' פרקים יא-יב.

{ אז נדברו }

פרשת נשא תשפ"א |

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל,

להערות והארות:

8447168@gmail.com

99

קול בת ציון תתייפח... אוי נא לי כי עייפה נפשי להורגים..

כן... עייפה נפשי להורגים... זה המשפט היחיד שאפשר להגיד בימים שכולנו... הנפש עייפה ומתקשה להכיל קצב כזה של אסונות בזה אחר זה ובקנה מידה שכזה... עוד לא הספקנו לעכל את הפצע הפתוח על ארבעים וחמשה הרוגי מירון וכבר אש הוצתה מדרום ומצאה קוצים והבעירה את כל ארץ ישראל ת"ק פרסה על ת"ק פרסה... אנחנו עדיין באמצע להחזיק ראש ולתמרן בין האזעקות והמטחים לבין ההתפרעויות וההצתות... והנה שוב!!! שוב מגיע שמועה של אסון כזה מחריד בכניסת החג הקדוש ביותר ובשעות המרוממות ביותר ובקהילת קודש שכזו... קול בת ציון תתייפח תפרש כפיה, אוי נא לי כי עייפה נפשי להורגים...

והפעם זה היה קרוב לאמא... קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה... רחל אמנו כל הזמן מחכה לגאולה השלימה... היא יודעת שאבא שבשמים הבטיח לה ששבו בנים לגבולם והיא כל הזמן עומדת דרוכה ומחכה לזה... היא יוצאת מידי ערב יום טוב מקברה וניצבת על אם הדרך לכיוון ירושלים בתקווה שהנה... עוד מעט שוב נראה את המחזה המרנין של עולי הרגלים "מה יפו פעמיך בנעלים..." והיא עמדה שם השנה בערב חג השבועות וחיכתה לנו והמתנה לנו... וש... שקט!!! שום דבר!!! היא בכל זאת המשיכה לחכות לנו שם בחלון כמו אמא דואגת ומקווה שאולי בכל זאת עוד רגע הם יופיעו... אבל לא!!! ולא זו בלבד... רחל לפתע צופה לעבר הגבעה הסמוכה של בנה הנמשל לזאב... והיא שומעת משם קול שבר של קול בת ציון תתייפח... וקול ההתייפחות מצטרף לארבעים וחמש אמהות נוספות שגם הם שיכלו את בניהם בתקופה האחרונה... רחל פונה ימינה ושמאלה לבדוק מה קרה... ומה היא רואה לנגד עיניה??? רק מטחי טילים וירוטים מכל כיוון והתפרעויות והצתות של בני הדודים... ואז רחל מבינה ש... שכנראה... כנראה שלא!!! ואז רחל פורצת בבכי נורא וכל כלל ישראל איתה:

קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להינחם על בניה כי איננו... איפה אתם בני... איפה השמחה מכם והלאה... איפה אתם... זה לשון המדרש באיכה (א' נ"ב) "אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי, אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה: לשעבר הייתי עולה וסלי ביכורים על ראשי ועכשיו?? אדדם!!! דמומה עולה... דמומה יורדת... לשעבר הייתי עולה בשירות ובזמירות בקול רנה ותודה המון חוגג ועכשיו בוכה עולה... בוכה יורדת... (כמה לוויית היו בשבועות האחרונים בירושלים כפרט ובשנה האחרונה בכלל...) אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי...

רחל אמנו שכידוע מייצגת את השכינה הקדושה שביליל שבועות וכלנו נייערים בשביל לקשט אותה כביכול בכ"ד קישוטי כלה של כתבי הקודש... כדי שעד הבוקר תואר כלה מאוד נתעלה ותהיה מוכנה לקראת החופה של מעמד הר סיני... הרי בשנה זו השכינה הקדושה היתה עסוקה בבכי תמרורים... שכינה אומרת קלני מראשי קלני מזרועי... השכינה הקדושה היתה עסוקה בליל עצרת זה בקישוטים מסוג אחר... בקישוטים של הרצאת דמים... אל תקראנה לי נעמי קראנה לי מרה... השכינה הקדושה היתה עסוקה בדברי גירות שאמרה נעמי לרות: "אי אתה יודע שישאל בומן הזה דוויים דחופים סחופים ומטרופין וסורין באין עליהם"

המדרש שם ממשיך ואומר: פרשה ציון בידיה, ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי אמר: משל למלך שהיה לו בן... והמלך היה מכה את בנו על חטא שהוא עשה... והבן מצדיק אותו!!! כן, אבא, חטאתי לפניך... ושוב אבא ממשיך להכות אותו על עוד חטא, ושוב הבן מסכים... אמת עשית... ושוב אבא ממשיך להכות את הבן... והבן ממשיך להצדיק אותו על כל מכה נוספת... עד שבשלב מסוים הבן הגיע לאפיסת כוחות... ואז כשאבא שוב היכה אותו... הבן כבר לא יכל לדבר!!! הוא רק הרים את הידיים וסימן לאבא... כן... אני מרים ידיים!!! דיי... כעת אני מודיע על כניעה... כך הקדוש ברוך הוא הוא מייסר לירושלים והות אמרה חטית, עד פרשה ציון בידיה צדיק הוא ה' כי פיהו מריתי... זו התחושה כעת!!! כלל ישראל קיבל מכה אנושה באסון מירון... הבנו שה' מדבר איתנו... הצדקנו דין שמים... כולנו התעוררנו... אבל ה' המשיך להוכיח אותנו עם כל ההתפתחויות הבטחוניות המדאיגות... שוב הנהנו בראשינו וקבלנו... שוב הבנו שה' רוצה לטלטל אותנו... אבל עכשיו שוב... שוב מכה שכזו... דיי! פרשה ציון בידיה!!! רבש"ע: אנחנו כבר לא מהנהנים בראש ומסכימים... אנחנו כבר במצב של הרמת ידיים... אנחנו מרימים דגל לבן...

אנא ה'... תגיד לנו מה אנחנו צריכים לעשות... הידיים שלנו למעלה!!! מחכות להוראה ממך!!! תן בלבנו לעזוב דרך רשע וחישי לנו ישע... תגלה לנו מה אתה יתברך רוצה שנתעורר...

עברנו שנה תמימה של קורונה על כל השלכותיה... סו"ס חוזרים לשגרה... סו"ס הגיע ל"ג בעומר... ההזדמנות הראשונה שלנו לחזור לאירוע ציבורי שאחרי הקורונה ובוס!!! התערבבה השמחה... סו"ס מגיע חג השבועות ועם ישראל נוהג ללכת לכותל... ובוס!!! דרכי ציון אבלות מבלי באי מועד... אסונות מכל כיוון... זה הרי ברור שאתה יתברך רוצה לעורר אותנו... אנא... תגלה לנו כיצד לשוב אליך... שובנו אלוקי ישענו והפר כעסך עמנו... הלא אתה תשוב תחינו ועמך ישמחו בך

סו"ס מוכרחים אנו לעשות בלאו הכי חשבון נפש מה זאת עשה אלוקים לנו... לפניך הרהורים בנימה אישית... בעמוד 4 בגיליון זה...

66

להשתתפות בהוצאות

הגליון:

בבנק:

חשבון 705284

בנק פאג"י

סניף 187

באשראי:

"נדרים פלוס"

"קהילות"

בטלפון:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

בדואר:

פולק- רח' גאולה 15,

חיפה

תודה מראש!!!

למה יששכר חמור...?? ממתני חמור

זה דבר טוב??

כמידי שנה (כמעט) בשבת שאחרי שבועות אני נוהג לכתוב על שני השבטים שלקחו על עצמם את האחריות על השינוע של התורה... הלא הם יששכר וזבולון!!! אמנם שבט לוי הוא התורה!! אבל יששכר וזבולון הם הרגלים שלו... התפקיד שלהם הוא להוציא את התורה מציון ואת דבר ה' מירושלים ולהנגיש אותה ולתרגם אותה לכלל ישראל. ואכן לפי סדר הדגלים חודש איר הוא החודש של שבט יששכר ואילו חודש סיון הוא החודש של שבט זבולון!!! וברשותך קורא יקר: הפעם נדבר על שבט יששכר... **כבר נכתב כאן בגיליון זה** שבט זבולון זה לא מה שאנחנו חושבים... זבולון זה לא הגביר הזה שיושב על בוחטות של כסף... ומי שרוצה לקבל תרומה שיקבע פגישה וימתין בתור... ושלא ישכח כמובן לעשות לו מודעה בעיתון והנצחה על הקיר... לא!!! זה לא זבולון!!! זה אולי דובי חמוד... עוד יהודי שמוכן לתת קמצוץ מהעושר שלו למען התורה ולומדיה... זה ממש לא בכיוון של שבט זבולון... הזבולון שהתורה מדברת עליו **הוא שווה ערך ליששכר!!!** שהתורה מדגישה בקנאות לאורך כל הדרך **יששכר וזבולון הם שווים!!!** זה 'סופר עקרוני' שאחד לא יותר מהשני... בגלל שהם שני הרגלים של התורה ואם רגל אחת יותר ארוכה מהשניה זה מוס... (יששכר הוא אולי הרגל הימנית שהיא יותר דומיננטית מהשמאלית אבל לא יותר ארוכה ממנה...) ממילא הזבולון הזה שעליו התורה מדברת זה לא הזבולון שמרוח לנו במודעות ואנו כל הזמן צריכים לרצות אותו.

עד כאן בחלק המחאה!!! אז מה זה כן יששכר וזבולון??? בקצרה ממש: שניהם מייצגים את הפרקטיקה המעשית של התורה! ויששכר מייצג את הפרקטיקה מההיבט של העצה ותושיה... ההדרכה והניווט לדעת מה יעשה ישראל... ואילו זבולון זה עוד שלב אחד יותר בפרקטיקה... זה כבר בחלק המעשי ממש... פיננסי וטכני...

עד כאן רקע כללי... שעזוב... שכעת לא נרחיב בו... אבל מה כן???

הנושא שהייתי רוצה לדבר עליו היום: זה **הגלות של יששכר!!!**

כן... תתפלא לשמוע... גם יששכר עובר **גלות!!!** וכאן יש טעות מוכרת שכשאנחנו מדברים על יששכר וזבולון זה נשמע על כניו שזבולון הוא זה שמכחת על רגליו ונגזר עליו **לגלות** והוא עוזב את הבית ואת המשפחה ומפליג הרחק הרחק בשביל החזקת תורה... לעומת זאת יששכר?? יששכר מתכבד בביתו ויושב ולומד בשקט ובשלווה... לא גולה ולא מתרחק... **זה פשוט לא נכון!!!** כתוב בפירושו בתורה: **יששכר חמור גרם רובץ בין המשפתיים...** מה זה רובץ בין המשפתיים?? הוא כל היום נודד... הוא לא ישן בבית... הוא ישן בין תחומי שבת... כל היום הוא נוסע מכאן לשם ומשם לכאן... זאת אומרת: יששכר נודד וגולה בדיוק כמו זבולון!!!

רק ההבדל הוא שזבולון עושה את הגלות במישור

הימי... משיקולי פרגמטיא והחזקת תורה... ואילו יששכר עושה את אותו גלות אבל במישור הקרקעי... משיקולי הרבצת תורה... **זה מה שאני רוצה להבין: מה פשר הגלות של יששכר???** למה יששכר כל היום רוכב על חמור?? למה כל הזמן הוא צריך לרבוץ בין המשפתיים?? בשלמא זבולון... נעבאך צריך לעשות ביזנ'ס... לכן שמח זבולון בצאתך... אבל יששכר באהלך... אם יששכר נמצא באהלה של תורה אז למה הוא נודד? במה זה מתבטא שהוא נודד?? **אז כאן אנחנו מגיעים לנושא מאוד מעניין:**

הגלות של יששכר היא אמנם לא גלות פיזית!!! אבל היא גלות **נפשית!!!**

יששכר אמנם לא מקריב את המרחק והניתוק מהמשפחה ומהבית... את הגלות הזו אין לו... אבל יש לו הקרבה לא פחות גדולה... ויתכן שאפילו הרבה יותר... הוא מקריב את **עצמו!!!** את **האישיות** שלו בעצמה!!!

למה?? במה זה מתבטא שיששכר מקריב את האישיות שלו בעצמה??

אני אתן לך דוגמא: ימים הנוראים... הימים הקדושים ביותר בשנה... יושב לו יהודי עובד ה' ומה הוא עושה בעשרת ימי תשובה? תשובה ותפילה וצדקה... שטייגן יותר גדול... תפילה יותר בכונה... תהילים... כל כולו מתרומם ומתעלה ככה גדול שפורש שבעת ימים קודם יוה"כ... העובד ה' הזה שתיארת כעת זה לא יששכר... זה לוי!!! זה לוי שהוא עמוד התורה... כל כולו דבוק בה'... ספון בבית ה'... אבל במקביל אני מכיר רב שהוא מורה הוראה ויש לו קהילה... ומה הוא עושה בעשרת ימי תשובה?? כל היום הוא עסוק לענות לאנשים שצריכים כן לאכול ביוה"כ לשיעורין... כל היום הוא בשיחות עם רופאים ומחלק שלוקים של שיעורין... הרב הזה בערב יו"כ לא עשה לא תשובה לא תפילה ולא צדקה... מה כן? מהבוקר עד הלילה עונה תשובות שמותר לאכול!!! ואני שואל אותך: מגיע כל נדרי ושניהם מגיעים לבית הכנסת... הרב ואותו עובד ה'... מי מרגיש יותר בעניינים?? מי מרגיש יותר קרבת ה'??

ברור שהעובד ה'!!! כל כולו אוהז שרעפי קודש... הוא התכונן כמו שצריך ליום הקדוש... אתה רואה אותו גבוה גבוה... לעומת זאת רב הקהילה שעומד כעת בכל נדרי... הוא בקושי מסוגל להתרכז!! אתה יודע למה?? כי הוא באמצע להיות עסוק בלהרגיע את הרוחות בין כמה מתפללים שלא הסתדרו עם הגבאים... והוא עדיין באמצע להתאושש ממאתים טלפונים אחד בתוך השני ששם הוא נחשף בע"כ לתיק הרפואי העדכני של כל השכונה... ועם זה!!! עם זה הוא מגיע ליום כיפור!!! ואני שואל אותך: זו לא **גלות???** במקום לנשום במלא ראותיו את אויר הרים הצח והטהור של הקדושה והטהרה של הימים הקדושים האלו... במקום זה הוא עסוק בכל מיני דברים טכניים של דבר ה' זו הלכה... זה יששכר!!!

וזו הגלות של יששכר!!! וזה גלות! זה גלות לכל דבר...

אחת מברכות השחר שאנו מברכים מידי יום: **ברוך**

שלא עשני עבד...

נשאלת השאלה: מה באמת נקודת ההבדל בין בן חורין ל---עבד? מה... שהעבד עובד קשה, ואני עובד קצת פחות ממנו?? אולי לי יש מעמד יותר מכובד... ואני מקבל עליה לתורה ואילו לעבד יש מעמד נחות והוא מקבל רק גלילה...? זה... זה הנושא?? זה מה שמפריד ביני לבין עבד?? ברור שלא! אלא מאי?? זה אנחנו מברכים שלא עשני עבד... אלא מאי?? **העניין הוא פשוט:** נקודת ההבדל בין עבד לבן חורין... זה כמו ההבדל בין בן אדם ל--כסא... כסא זה חפץ... זה כלי שירות... לכסא אין אישיות... אין פה בן אדם... יש פה כלי שהוא פה בשביל לבצע שירות!! על אותו משקל: עבד, עבד נמצא כאן על תקן של שירות... הוא כמו מכונת כביסה שהיא פה בשביל לעשות את העבודה... אין פה אישיות... אין פה בן אדם... (גם אם הוא 'במקרה' בן אדם... זה לא הנושא... סו"ס הוא פה לא על תקן בן אדם אלא על תקן של מכונה) הבן אדם שבו לא מעניין אותו... אנחנו צריכים את הפעולה שלו... את השירות שלו... את המכונה שבו... **זו האומללות שבעבודת! ועל זה!!!** על הנקודה הזו היהודי קם ומודה כל בוקר מחדש לה'... **ברוך אתה ה' שלא עשני עבד!** מה פירוש??

ה' הוא מלך גדול ויש לו הרבה משרתים... יש לו המון חמורי עבודה... כל הגויים שנמצאים בעולם הם על תקן של מכונות שירות... יש בסין מיליארד מכונות שירות של ה'... מדובר בבני אדם שאין לקב"ה שום קשר אישי איתם אין לקב"ה עניין ותקשורת עם האישיות שלהם... אלא מאי?

ה' רוצה שירות... ה' רוצה עבודה... **והם החמור!!!** הם המכונה שאמורה לבצע את השירות הזה... לעומת זאת אני היהודי...? **שלא עשני עבד!!!**

מערכת היחסים ביני לבין ה' זה לא שירות... כי אני בן של ה'... לה' יש עסק בעיקר מול **האישיות שלי!!!** ה' מתעניין בי... אכפת לו מה אני חושב עליו... חשוב לו ה'בוקר טוב' שלי... חשוב לו שאני אהיה איתו ואכבד אותו ואשמור איתו על קשר... וכאן מגיע היסוד החשוב ביותר שהרבה מאיתנו לא קולטים: ה' רוצה לא רק את השירות והתוצרת שלי... ה' רוצה בעיקר בעיקר את הקשר איתי... איך אני איתו וכמה אני חושב עליו ובעיקר מה אני חושב עליו... כן... אמנם סו"ס אנא **עבדא** דקודשא בריך הוא... אני כן עבד של ה'... ומוכן לעשות למענו הכל כמו אחרון העבדים... אבל גם אז... גם אחרי שה' רוצה שאני אעשה למענו... זה יותר בחלק הביטוי!!! פחות את השירות שלי... הוא יותר רוצה אותי!! את אישיותי!!!

אז זהו!! שזו בדיוק נקודת ההקרבה של שבט יששכר!!!

יששכר לשם שינוי הוא כן נמשל לחמור!! **יששכר חמור גרם!!!**

כן... אם לפני רגע הסברתי לך באריכות שיהודי הוא לא חמור עבודה... ה' רוצה את האישיות שלי... לא רק את השירות שלי...

יעקב מטבעו נמשך ל'שבת' בבית ה' לדבקות הגמורה בה' שרחל מייצגת... אבל בסופו של דבר בחג השבועות לאה מנצחת את רחל!!! לאה יוצאת לקראתו של יעקב באותו לילה קדוש של ליל שבועות (עיין אלשיך) ויעקב אבינו בסופו של דבר מוצא את עצמו באוהל לאה... לאה מגיע ליעקב בטענה של **שכר שכרתין!!!**... 'אוהב ה' שערים המצוינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ובתי מדרשות', כן... בבתי כנסיות ובתי מדרשות יושבים יהודים ודבקים בתורה ובתפילה. דבקות גמורה בה'. אבל אם באותה שעה יושב לו דוד המלך בבית ההוראה, וידיו מלוכלכות בדם שפיר ושליא כדי לטהר אשה לבעלה... דוד המלך משלם מחיר אישי על זה... כי כתוצאה מזה הוא כל הזמן טמא בטומאת מת... וכמה שנפשו של דוד כאיל תערוג... מתי אבא ואראה פני אלוקים... בכל זאת דוד נוטל את אומנותו של יששכר והוא עושה מה שצריך לעשות!!! הוא מכריח את עצמו לשבת בד' אמות של הלכה... ומה התוצאה??? האם דוד המלך מפסיד מזה??? ההיפך הגמור!!! 'כי טוב יום בחצרון מאלף- טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה מאלף עולות שעתיד שלמה בן הקריב לפני ע"ג המזבח', טוב לי יום אחד שאתה מקריב את כל האישיות שלך לפני, מהמזבח שעתיד שלמה להקריב לפני.

אבל כאן!!! כאן יש נישא שצריך לסגור אותה!!! גם אחרי שיששכר מקריב את עצם האישיות שלו והוא מוכן להרגיש עבד כמו חמור שמוחק את האישיות שלו ומוכן לתת את השירות הפרקטי למענו יתברך...

חן חן לך יששכר... תהא משכורתך שלימה מעם ה'... לא יקופח שכרך...

אבל!!! סו"ס הרבש"ע לא מוכן לוותר על יששכר... גם אם יששכר מצידו מוכן לוותר על עצמו... אבל אבא שבשמים לא מוכן לוותר עליו...

וכאן מתחילה העבודה המורכבת ביותר של יששכר... איך לתמרן בין התפקיד החמורי והטכני שלו לבין התקשורת האישית והעבודה הפנימית שלו בעבודת ה'... אין ברירה!!! אם יששכר ימחק לגמרי את האישיות שלו... זה כבר לא ריווחי לרבש"ע... לכן מיששכר נדרשת מיומנות עילאית שנקראת: **"רובץ בין המשפתיים"**... בין גברא לגברא... בין טירדה לטירדה... למצא את הזמן **איכות האיש** שלו עם הרבש"ע... סו"ס גם יששכר צריך לברך כל בוקר: **שלא עשני עבד!!!** גם אם יששכר חמור גרם... אסור לו לאבד את האישיות ולהיפך לגמרי להיות חמור!!! הוא חייב למצא לעצמו את בן המשפתיים ששם כן בקודש חזיתו לראות עוזר וכבודך... אוהו... כמה שזה מסובך... אוהו כמה שצריך פה לעשות שימוש מול גדולי עולם שעושים את זה... זה עיקר השימוש שלנו מולם ואכמ"ל.

אותה למטה מג' טפחים...

אז אמנם אני מבחינה מסוימת "מלכה של תורה"... אותי כולם מכירים... ואילו את אח שלי... האברך השקט הזה... אי שם בבית המדרש החצי חשוך, מישהו מכיר אותו? לא!!! אותו אף אחד לא מכיר, בטח שלא!!! הוא לא 'מלכה של תורה', כי הוא התורה בעצמה, אבל אני שמרביץ את התורה ומוריד אותה לקרקע... אני איש השטח... אותי פוגשים בשטח... אז בטח שאני יותר מוכר... אבל למעשה זה ההיפך הגמור!!! אני בסה"כ הרגלים של התורה ואילו הכבוד האמיתי של התורה הוא לאברך השקט שקולו לא נשמע...

ליששכר יש הרבה רגעים של חלישות הדעת גדולה... כי יששכר הרבה פעמים מרגיש כמו **חמור!!!** אתה יודע מה חמור מרגיש??? נו... תנחש מה??? חמור לא מרגיש כלום!!! חמור מרגיש כמו חמור...

זו התחושה של יששכר... ליששכר יש הרבה ימים כאלו שהיו עסוק בכל מיני פיצ'פוקס... אם זה לריב עם כל מיני "רשמים" בשביל להכניס נשמה טהורה לשיבה שמתאימה לו... אם זה להקשיב לצרות של יהודים ולתת להם עצה הגונה בהתנהלות נכונה בחיים... ואם זה להתלכלך בכל מיני נישות פוליטיות בשביל להשיג תקציבים להרצת תורה... ואל תשכח שיששכר הוא תלמיד חכם!!! הוא לא עוד איזה עסקן שמחפש עקשען... סו"ס זה יששכר ש'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חי', אבל עם כל ההמייית לב לשבתי בבית ה'... הוא צריך להתרוצץ בשביל כל מיני נישות צדדיות שמובילות בעקיפין ובעקיפי עקיפין לקיום התורה... ו... זה לא מוסיף ליששכר מצב רוח...

יששכר מאוד מאוד מקנא בלוי!!! יששכר מוצא את עצמו לילות שלימים רובץ בין המשפתיים וגועה בהמיה... 'צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועיף בלי מים'... מה אני עושה כאן בעוד אסיפה עגומה בנושאים ממש לא סימפטיים במישור החינוכי... יששכר זה הרב של דורנו שכל היום מטרטרים אותו מאירוע לאירוע... ולהיות האיש הרע שצריך לקחת אחריות על כל מיני החלטות קשות... ולהיות מוטרד בעיניי כספים מעניי העיר... ולכבות להבות של כל מיני ויכוחים פנימיים...

תבין: כשזבולון יושב לו שם הרחק הרחק בניכר... הלב שלו לכה"פ בבית המדרש... בכל נימי נפשו הוא מחובר לשליחות קודש שלו להיות עזר ליששכר... אבל יששכר...?? יששכר מחובר למשה?? לא!! מה לעשות... כשאתה עסוק בלהקשיב ליהודי עם כל הבוץ שעובר עליו בעבודת ה'... כאן אי אפשר לעשות יחודים... אתה צריך להקשיב!!! אתה חייב לבוסס יחד איתו בבוץ שהוא לוקח אותך אליו... זבולון מסיים יום של דבקות במטרה, זכיתי עוד יום לגייס כספים ופרגמטיא לטובת הרבצת התורה של יששכר... אבל יששכר? יששכר מסיים יום באנחה... אוי... כמה צרות שמעתי היום... אוי... כמה דברים טכניים יש לי עוד הערב לגמור סחור סחור סביב עבודת ה' ועדיין לא פתחתי ספר...

אבל יש שכר לפעולתו של יששכר... לאה מנצחת ביום הזה את רחל!!! אמנם יעקב אוהב את אוהל רחל...

אז זהו... שסו"ס לפעמים הרי כן צריך שירות... סו"ס כמו שיש לקב"ה מיליארד חמורי עבודה בעולם הגדול שהם פה בשביל שירות... סו"ס גם בעבודת ה' **צריך!!!** צריך לפעמים שירות... ומי הוא השבט שמוכן לפעמים לתת את עצמו ולהקריב את **עצם האישיות** שלו בשביל מה **שצריך** לעשות למענו יתברך?? **זה שבט יששכר!!!**

יששכר הוא השבט שמביע את הנכונות להקריב את ההקרבה הכי גדולה שיהודי יכול להקריב למענו יתברך: **את עצם האישיות שלו!!!** סו"ס מישהו צריך להכניס בחורים לישיבות... מישהו צריך להתלכלך בכל מיני בעיות שצריך לטפל בהם... מישהו צריך לתת צומי לכל מי שרק מסכים לעזור לעניים ולנצרכים... מישהו צריך לעשות שלום בית?? זה דברים שצריך לעשות אותם!!!! נו... ולעשות את זה... זה "שבתי בבית ה' כל ימי חיי"?? לא!! זה "לחזות בנועם ה'"?? לא!! זה לבקר בהיכל?? גם לא!! אז מה זה כן?? זה משהו שצריך לעשות אותו!!! אם היה חמור שיכול לעשות את זה הלואי... דא עקא שצריך פה מישהו שיתנדב להיות החמור שעושה מה שצריך כי צריך... וזה יששכר!!!! יששכר מתנדב להיות העבד הזה... החמור עבודה הזה שלוקח על עצמו את העול לעשות מה שצריך גם במחיר האישיות שלו... תפקידו של יששכר זו **הרבצת תורה... הרבצה** זה מלשון **רובץ** על הקרקע... (לשטוף ריצפה נקרא **לרובץ** ביתו 'בנאות דשא **ירבצני**') יששכר תפקידו להוריד את היהדות לקרקע... לתרגם את הנהגת התורה לפרקטיקה של חיי המעשה... וכשצריכים לקרקע את עבודת ה' לחיי המעשה כאן כבר צריך לפעמים להפשיל שרולים ולהגיע לכל מיני נישות מאוד רחוקות מבית המדרש האהוב...

אני יכול להעיד בנימה אישית, שבתור אחד שמתעסק לפעמים עם צעירים... לפעמים התחושה החלולה הזו ממלאת אותך... אני יכול לבלות ערב שלם בשיחה עם בחורים, ובשלמא אם הייתי מוסר להם חבורה בלימוד או שיחת חיזוק בעבודת ה' מילא, אבל לא!! פטפטתי איתם... וצחקתי אותם... והכנסתי להם בשיניים שילכו לישון בזמן, ושלא יעשו סגירות... ושיפסיקו לריב עם ההורים... בקיצור: כל מיני פטפוטים כאלו ש... שאין פה איזה מראה מקומות בלימוד... לא היה פה איזה שיעור תורני... אז מה כן היה פה?? **הנה פה בחינת יששכר!!!** שתפקידו להוריד את התורה לפרקטיקה של החיים... וכאן בסיטואציה המסויימת הזו כשיששכר עומד מול בחורי ישיבות בבין הזמנים... אז כעת, הדבר הנכון הוא לדבר איתם באווירה של חצי צחוקים... חצי שירה... ועל הדרך להכניס להם בדלת האחרונים כמה טיפים קריטיים לעתיד הרוחני שלהם... להגיד לך שאני יוצא מהערב הזה בתחושה מרוממת שלמדתי שלוש שעות בתענית דיבור?? **לא!!! ואין סיכוי שאני ארגיש ככה...** אח שלי כן מרגיש ככה... כי אח שלי כן למד באותו ערב בהתמדה עצומה ופניו מאירות באור התורה הקדושה, ואילו אני לא... אבל בשביל זה באותו ערב הייתי יששכר ואח שלי לוי!! הוא התורה בעצמה, ואילו אני?? אני מרביץ תורה... אני צריך לקחת את התורה שהוא השאיר בבית המדרש... ולהרביץ אותה לקרקע... להוריד

תוספת שבת

זמני הדלק"נ שבת מוקדם פרשת נשא
 ירושלים: 6:58 מוקדם: 6:48
 בני ברק: 7:13 מוקדם: 7:03
 מודיעין עילית: 7:07 מוקדם: 6:57

מדברי רבותינו זצוק"ל ושיבדלחט"א במעלת תפילת מנחה בערש"ק וקדושת השבת

הבטחת רבינו הגדול ראש הישיבה בעל ה'אילת השחר' זצוק"ל: "קבלת שבת מוקדמת מסלקת ומגינה מפני אסונות"

כבוד הרב המזכה את הרבים כמוה"ר ר' נחום קסטנר שליט"א הנה היות שכבר זכה כב' להיות מתחיל במצוה לימוד הלכות שבת לצבור גדול, וכבר דיברנו שיש לחזק גם ענין שמירת שבת למעשה. והיות שרבים עושים דברים האסורים בשבת ברגעים האחרונים שלפני שבת, וח"ו יכול להמשך אחרי השקיעה בערב שבת, בכך באנו בהצעה שכל א' יראה להפסיק מלעשות דבר האסור לעשות בשבת לכהפ"ח חצי שעה לפני השקיעה, ויהי' בזה תועלת גדולה וזיכוי הרבים גדול מאד. וצריך להשתדל להפיץ הענין הזה, היות זה עד עכשיו לא עשו זה צריך לעורר האנשים להשתדל בזה מאד, וכל מה שיפרסמו יש יותר סיכויים שיתקבל הדבר, כי בודאי כל אחד רוצה שלא להכשל ח"ו בחילול שבת רק צריך לעורר. (אגרת שנ"ה).

****

לכ' תלמידי ישיבתנו ישיבת ארחות תורה שלו' וברכה על עולם. היות שאין מזרזין אלא למזרזין הנני בזה לחזק אתכם בענין להפסיק מכל דבר שאסור בשבת, להשתדל שחצי שעה לפני שקיעת החמה יהיה הכל מסודר לכ' שבת קודש. וגודל ענין שמירת שבת קודש מבואר בחז"ל בגמ' ובמדרשים ובוזה"ק ואין צריך להאריך בזה. ויברכו כל שומריה ומהדריה בכל טוב ברוחניות ובגשמיות. - ט"ו אלול תשס"ט (קובץ אגרות אגרת שנז)

ובמכתב אחר הוסיף רבנו: ואשרי מי שעושה לעורר ולזכות את הרבים בענין זה, וכעת שמעתי שהולכים להכניס דבר זה בלוחות הזמנים. יתברכו כל מי שעושה לזה ויזכה לכל טוב ברוחניות ובגשמיות, ושכר עושיה אין לשער.

מדברי רבנו בהסרטה לכינוס חיזוק לנשים בב"ב בעניני שבת - יום שלישי י"ג אייר תשע"ג:

הקדושה של שבת אין לתאר וגם התועלת של זה כתוב בפסוק כל המתענגים בה יזכו לרוב שמחה, והזכות הזה מביא 'זוכה לשני עולמים', 'נחלה בלי מצרים', ממילא הזכות הזה גדול מאוד. כל אחד שיתחזק בזה יעלה בעיני הקב"ה שיתן לו את כל מחסורו. יכול להיות שלפעמים לא אבל יכול להיות שיהיה כל מחסורו. יזכו לרוב שמחה כל המתענגים בה. יזכו לרוב שמחה - ככה כתוב בזמירות.

ש. כמה זמן כדאי שיכניסו את השבת לפני השקיעה?

ת. חצי שעה לכל הפחות.

ש. האם שיקבלו שבת או רק יפסיקו ממלאכה?

ת. שרק יפסיקו ממלאכה.

ש. ומתי הנשים ידליקו נרות?

ת. לפני חצי שעה!! ואני עושה שלושים וחמש דקות לפני השקיעה, אני משתדל, על פי רוב אני עושה ככה. לפעמים לא איסתייעא מילתא, אבל בדרך כלל על פי רוב כן שלושים וחמש דקות לפני השקיעה...

הנה רבנו הגדול ראש הישיבה בעל ה'אילת השחר' זצוק"ל עשה מהפכה גדולה בענין הזהירות בכבוד שבת, והמעלה להימנע מעשיית מלאכה סמוך לשבת, ובהרבה מקומות בעולם הרחיב את הענין, ואכן כבר כתב הרמב"ם שזהו כבוד השבת, וז"ל הרמב"ם הלכ' שבת פרק ל' סעיף ב': איזהו כבוד... ויושב בכבוד ראש ומיחיל להקבלת פני השבת כמו שהוא יוצא לקראת המלך...

כמדומה שלראשונה עורר רבנו דבר זה בחודש שבט תשס"ה. בשכונת רמת אלחנן בני ברק, לאחר תקופה קשה של מספר אסונות שנתכו על ראשי עם קודש בזה אחר זה בשכונה, אז נדברו יראי ד', מרא דאתרא הגר"י זילברשטיין יחד עם רבני השכונה וחשובי תושביה, ונועדו לטכס עצה מתוך תחושה שחייבים לחזק ולבצר החומות כדי לומר למשחית הרף. בעקבות אותה ישיבה התקיימה עצרת התעוררות מרכזית בכינוס לשם שמים ונשאו דרשות. מרא דאתרא הגר"י זילברשטיין אמר לרבים: פנינו אל רבנו לשאול במה נכפר על נפשוננו? ואמר לנו לקבל שבת עשר דקות לפני הזמן הרגיל דהיינו חצי שעה קודם השקיעה. ורבנו ביקש שישאלו קודם את דעתו של מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל. והגר"ש אמר: הלא ב"ב סמוכה לפ"ת, ובפ"ת הקדימו ארבעים דקות קודם השקיעה, אם כן מותר גם בבני ברק לקבל לפחות עשר דקות קודם הזמן שהיו רגילים

כששהה רבנו בארה"ב, תינו אנשי לייקווד לפני רבנו את מר ליבם, שבכל יום יש צרות חדשות ומשונות, ואסונות רבים פוקדים אותם, רח"ל. בסוף שיחתו בהיכל הישיבה אמר רבנו: שבת היא מקור הברכה, חז"ל הבטיחו ששבת קודש מביאה ברכה לעולם, תתחילו לקבל שבת חצי שעה קודם, תכניסו את שבת המלכה הביתה, יחד אתה תבוא גם הברכה, והאסונות יסתלקו. ההבטחה היתה ברורה.

וראה זה פלא, במוצאי שבת צלצל ראש ישיבת לייקווד ואמר: בכל שבת יש שלושים ארבעים קריאות הצלה וידי המתנדבים עמוסות. אולם בשבת זו כמעט שלא היו קריאות. שבת שקטה עברה על לייקווד ב"ה. שיחו בכל נפלאותיו.

ואכן רבינו כתב כמה וכמה מכתבים בענין זה, ונביא בזאת חלקם. ...שמעתי על האסונות שפקדו במקומכם ר"ל ואתם חושבים לנכון שיש בודאי צורך להתחזק יותר ביראת שמים, כמובן אין אתנו יודע עד מה ועלינו להתחזק בכל הענינים, אבל מה שיש להניח מאד ליוזרה בדברים שבין אדם לחבירו שזה מאד חמור ויש להתחזק בענין שבת שכבר יפסיקו מלעשות דברי חול חצי שעה לפני השקיעה, וכל מה שמפסיקים מלעשות דבר שאסור לעשות בשבת זה מאד חשוב, וידוע מאמר חז"ל בשבת (ק"ח, ב) כל השומר שבת כדן אפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו וכן כל עניני כיבוד בלבוש ובכל הדברים הכל לעשות לכבוד שבת ומאד לזהר מלדבר דברי חול בבהכנ"ס ובפרט בשבת.

בשנת תשס"ו, בכנס החיזוק הענק בפריז שב רבנו לעורך על כך בתוך משאו:

דרך בני אדם דוקא בערב שבת ברגעים האחרונים, רואים פתאום שחסר זה וצריך לעשות את זה, ולפעמים מתוך זה יכול לבוא שיכנס לשבת אפי' אחרי השקיעה ח"ו. וממילא צריך מאד מאד לעשות חיזוקים בזה. ואמרת בכמה מקומות שהייתי בזמן האחרון שלכל הפחות שלושים רגעים 'חצי שעה לפני השקיעה' כבר יהיה שבת, דבר ראשון לא לנסוע ברכב אחרי הזמן הזה, וכן שלא לעשות מאז שום מלאכה, כי עלול מאד שבעוד כמה רגעים עוברים איסור ויכולים לפגוע אפי' בשקיעה, וזה מאד חמור! ומאד צריך לחזק את זה וזה דבר גדול שנותן השפעה על כל השבוע, כי בזכות השבת כתוב שהברכה שורה על כל השבוע.

בכינוס בבית הכנסת נחלת משה אמר כך: רוצים להציע דבר שכבר דיברנו כמה פעמים, היות שבערב שבת אנשים מאד לחוצים, וברגעים האחרונים כל אחד קצת עצבני וצריך לראות באמת שלא יהיה כל כך לחוץ, והעצה היא שיפסיקו קצת יותר מוקדם, ולכן טוב להציע שלכל הפחות חצי שעה לפני השקיעה להשתדל עד כמה שאפשר שכבר לא יעשו דבר שאסור לעשות בשבת. זה יהיה דבר גדול גם בשביל שבת וגם בשביל למעט ריב.

בקהילת 'נחלת משה' היתה תקופה שהיו שם כמה חולים, ורבנו אמר להגר"צ פלמן זצוק"ל לתקן שהציבור יקבלו שבת יותר מוקדם, ומני אז קבלת שם היא כחצי שעה קודם השבת. בעצרת חיזוק שעשו אז סיפר הגר"צ על אחת הקהילות החשובות בארה"ב, שהיתה שם מגיפה שצעירים הסתלקו מן העולם, וראשי הקהל באו לרבנו לבקש עצה בדבר, אמר להם רבנו: תראו להגדיל את קדושת השבת בעירכם ולקבל השבת חצי שעה קודם השקיעה, וכך עשו וקיבלו עליהם אנשי העיר להקדים את יום השבת ומאז פסקה המגפה. והביא שהדברים מפורשים בפרי מגדים (סי רנ"ו סוף ס"א) 'המוסיף מחול על הקודש - מוסיפים לו חיים'. והוסיף הגר"צ שכך

החפץ חיים היה רגיל לומר לאנשים שהיו זקוקים לישועת ה', להקדים את כניסת השבת, שהרי השבת היא מקור הברכה ועי"ז שתקדימו את קדושת השבת תגדילו את ברכת ה' בביתכם.

רבנו הנהיג [כבר כמה שנים] בקהילה פלונית מפני כמה מקרים שאירעו שם, להקדים קבלת שבת כעשרה רגעים קודם הזמן המקובל, אחד מבני הקהילה הנ"ל שאל את רבנו שאשתו רוצה להקדים כמה רגעים עוד יותר מוקדם מהזמן הנ"ל, אמר רבנו שלא כדאי, כיון שיכול לגרום לחץ בבית וזה לא טוב, הלה חזר ושאל שכבר ביתו מוכן מוקדם לשבת, אמר רבנו: בכל זאת א"א לדעת ולפעמים לא מצליחים להתארגן, ואם יקדימו יותר מדאי זה ילחץ את הבית ולא טוב. (צדיק כתמר יפרח עמ' קסב)

ובישיבת יקירי ירושלים אמר רבנו זיע"א ידוע שאחד מהדברים העיקריים בתורה זה שבת. הנושא של שבת אין לתאר מה שזה חשוב בעיני הקב"ה, המצוה של שבת חז"ל אומרים אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלים, על שום דבר לא כתוב מיד היו נגאלים רק שתי שבתות. ובספר יערות דבש ח"ב דרוש ג' כתוב [ומובא במשנה ברורה בהקדמה] בפרט בענין שבת קדש אשר הזהרת ואמרת כל פעם ופעם מי שלא למד הלכות שבת על בוריין פעמים ושלש לא יוכל להמלט שלא יקרה לו חילול שבת. (חלק מהספר כאייל תערוג).

וז"ל המכתב שנכתב בכתי"ק של מרן רשכבה"ג הגרא"ל שטיינמן זיע"א: "כרגיל אנשים קרוב לשקיעת החמה בערב שבת מאד לחוצים ובאים לידי קטנות, וכן מביאר בגיטין דף נ"ב, ולפעמים גם מתוך לחץ נכנסים לעשות דבר האסור אחר שקיעתה של החמה (ובפרט בימי החורף הקצרים) אשר זה מאד חמור". וטוב מאד להתרחק ולמנוע מלעשות דברים האסורים בשבת חצי שעה לפני השקיעה (ובודאי שאין הדברים אמורים לאותם המקומות אשר מקדימים להדליק נרות שבת 40 דק' קודם השקיעה), באופן שלא יקרה חלילה שיכולים לעבור אחרי השקיעה. ושכר עושיה אין לשער חזקו בזה ותזכו לכל טוב ברוחניות ובגשמיות.

"זכור ושמור הוא בדיבור אחד נאמרו" סיפור ההצלה של רבי יוסף דינקלס מפרעות תרפ"ט

הכי שנאו זה היה רבי חיים יוסף דינקלס, שהיה אז אברך צעיר וחכמתו הרבה היתה לצנינים בעיני הערבים ובאותה שבת ידועה יצאו הערבים עם גרזנים בידיהם וצעקו איטבח אל יהוד, ג'יהאד, והם טבחו בלמעלה ממאה בני היישוב ובהם עשרות תלמידים מישיבת חברון. במשך כל אותו הזמן הם צעקו כל הזמן איפה יוסף?! איפה יוסף?! וכוונתם היתה היכן רבי יוסף דינקלס. והם לא מצאוהו. ומעשה שהיה כך היה. רבי חיים יוסף נסע יחד עם בני ביתו לחתונת רבי זיסל שפירא שנערכה בליל שישי בירושלים, והוא נשאר ללון בירושלים עד יום שישי. והנה ביום שישי הם באו לשוב לביתם שבחברון והם חיכו זמן רב לאוטובוס שבושש מלהגיע. חיכו וחיכו, ואז אמר רבי יוסף אם האוטובוס יגיע עד חצות אנחנו נחזור. אם לא, לא! כיוון שזה לפני שבת אני לא אשוב לביתי שבחברון בגלל כבוד השבת... והנה הגיעה שעת חצות ובאותו זמן הגיע האוטובוס לחברון. רבי חיים יוסף וב"ב אינם מתלבטים כלל וכלל, ולמרות הכל הם נשארו בירושלים. וההמשך ידוע.

התורה מחייבת אותנו לזכור לשמור את השבת. זכור ושמור הוא בדיבור אחד נאמרו. ומבאר המגיד מדובנא כי מצוות זכור את יום השבת היא כוללת את העונג המשפחתי, קידוש על היין וסעודת בשר ודגים בחיק המשפחה וכל ההנאות שבוה. ושמור היא שמירה ממלאכה לא לחלל שבת, לא לדבר בטלפון, לא ולא וכו'. והנה, אומר המגיד, יבוא אדם ויאמר אני את הזכור מקיים אוכל שותה נהנה בחיק המשפחה ואף ישן, ואילו את השמור זה קשה לי זה גדול עלי כל ה'לא' הזה. אז האם נאמר שהוא יקבל שכר על ה'זכור', אומרים חז"ל זכור ושמור בדיבור אחד, והיינו עסקת חבילה או הכל או כלום. ועוד אומרים לנו חז"ל שהשבת היא השמור שלנו והיא שומרת עלינו ובעיקר בענייני פרנסה מי ששומר את השבת אז זוכה ומצליח בכסף כספו מתברך, ואילו מי שלא שומר את השבת כראוי אזי כספו מקולל ואין הוא רואה בו ברכה.

סיפר רבי דוד פרנקל שבשנת תרפ"ט כשבאו הערבים לחברון כדי להרוג את כל היהודים ששם, לא רבים יודעים שהאדם שהם

לתרומות לעלון אפשר גם ב"נדרים פלוס" ו"קהילות" קופת "אוסף גליונות" קופת "עלון תוספת שבת" או בטלפון 037630543 שלוחה 2040.

לפרטים והנצחות או לשליחת דרשות וכד' ניתן לפנות למייל a0732951324gail.coa
לשמיעת שיחות חיזוק בנושא שבת בטל: 073-2951324

דרישה וחקירה

להצטרפות לקובץ המלא [ח"י מדורים], יש לפנות לעורך: יהושע לינטופ בכתובת: lintop200@gmail.com

מתיקות אור השבת

פנינים וסיפורים בענין קדושת השבת [והמסתעף], מתוך סדרת הספרים 'מתוק האור' הרה"ג רבי שלמה לוינשטיין שליט"א בוקר אחד קם אבי המשפחה, והתחיל להכריז קבל עם וילדים: "תודה רבה לקב"ה שיש לי שלחן וארון וספה! תודה רבה שיש לי אור וחשמל בבית! תודה רבה שיש לי שתי רגלים!". עמדתו נדהמת. לא הבנתי את פשר הענין, אך כדי לא לפגום בגדל השעה, החרשתי...

וארון וספה! תודה רבה שיש לי אור וחשמל בבית! תודה רבה שיש לי שתי רגלים!"
והבן מציץ ומוסיף: "תודה רבה שיש לי גם אותי".
עמדתי נדהמת. לא הבנתי את פשר הענין, אך כדי לא לפגום בגדל השעה, החרשתי.

בשנים האחרונות מצב הרוח בבית היה שפוף. המצב הפלכלי היה קשה, חיינו בדחוקות. מכשירי החשמל שלנו קרסו בזה אחר זה, ולא היה פשוט כלל להשיג אחרים במקומם. התחושה הייתה הפוכה מרגשות אשר נוהגת. מאחר שפך, תהיתי לפשר התפרצות התודות והשמחה של בעלי.

בערב ברחתי בעדינות מה ארע. בעלי ספר, שערב קדם לכן הוא השתמח בהרצאה, שדבר בה הרבה אודות 'הסתכלות על היש' ועל ההודיה המתבקשת בעקבות כך.

חשבתי שמדבר בענין חד פעמי, שיחלף במחר, אך לא כך היה. למחרת בבוקר עמד בעלי וקלס

לקב"ה בקול רם ובשמחה. השמחה וההודיה נמשכו גם בימים הבאים. בסעדת שבת שמענו תקציר של ההרצאה, עם הספורים שספרו בה. המסר היה, שאנשים ששנו גישה והתחילו להודות ולשמוח - זכו לנסים ולשפע. וכאן אני שמחה להכריז - גם לנו קרה נס. נס גדול מאוד ומשמח מאד. לצאת בכל יום מהבית בשמחה ובהודיה, ולהמשיך בכך כל היום כולו - זה לא נס נפלא?

כל האוירה בבית השתנתה להפליא, קבלתי בעל תדש, ואב מאיר פנים לילדים.

ישר כח, ותמשיכו להאיר ולזכות.

ארבעה צריכים להודות

מודה אני לפניך... על כל החסד אשר עשית עמדי שמעתי רמז: פה בשם רבי יצחק אסא זצ"ל. הוא אמר כך:
בפרשת חיי שרה כתוב, שכשאליעזר עבד אברהם בא לחרו, ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים לעת ערב לעת צאת השאבת" (בראשית כד, א). אמרו חז"ל (ברכות נד ע"ב): "אמר רב יהודה אמר רב: ארבעה צריכין להודות - יורדי המים, הולכי מדברות, מי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים".

מתי מברכים את הברכה הזו? אחרי שעולים לתורה.

זהו שאומר הכתוב: "ויברך הגמלים". "ויברך" הוא מלשון לברך, ו"גמלים" הכונה לברכת הגומל.

התפלה במחנה ההשמדה

מודה אני לפניך... על כל החסד אשר עשית עמדי ואשר אתה עתיד לעשות עמי

בספר "שרגא בטיהרא" מספר המחבר, הרב שמואל דוד הפהן פרידמן, על אמירה נאה של רב נכבד ששהה במחנה השמדה נאצי, בעת שאמר בליל שבת את תפלת "רבון העולמים" הנאמרת לפני הקדוש, וקף אמר:

"מודה אני לפניך... על כל החסד אשר עשית עמדי". הנני נותן הודאה על כל

החסדים המרבים שעשית עמדי כל הימים בהיותי במחנה ההסגר, מענה ומדקא תחת יד הרשעים הללו. יחד עם זאת אני עומד ומתפלל - "ואשר אתה עתיד לעשות עמי", שאזכה שתעשה עמי חסדים גם בעתיד, אך יהיו אלו חסדים יחד עם כל בני ביתי", שאזכה לראות את החסדים הללו לא בגפי אלא גם בני ביתי וזכו יחד עמי להשפעת החסדים הגתיתיים.

הדברים הללו נאמרו אחרי שהרשעים האורחים הפרידו בין איש לאשתו, בין הורים

לבניהם, קרעו תינוקות מחיק אמותם באכזריות נוראה. באותם ימי האימים היו הגברים במחנה לבדם, בלי לדעת את גורל בני משפחותיהם, ולכן אותו קדוש התפלל ובקש כי החסד והרחמים להם זכה עד כה, וזכה להם גם בעתיד יחד עם כל בני ביתו, בתקווה שיזכה לראותם לאחר שהפרד מהם.

אם כבר עוסקים בענין ההודאה להש"ת, נזכיר רעיון נחמד ששלח הרב בן ציון סנה שליט"א בשם האדמו"ר רבי יששכר דב מבעלזא:

בתפלה אומרים: "ועונה לעמו ישראל בעת שועם אליו, תהלות לא-ל עליון". מתי הקב"ה עונה לישראל בעת שועם אליו? - באשר "תהלות לא-ל עליון", אם לא שוכחים את ההודאה. קדם עליך יהודות על מה שיש לך ואז תבקש על דברים נוספים.

האשר שבהכרת חסדי הבורא

מודה אני לפניך ה' אלקי ואלקי אבותי על כל החסד אשר עשית עמדי מובא בשם האדמו"ר המהר"ד מבעלזא זצ"ל על מה שאומרים בתפלת שחרית: "ועונה לעמו ישראל בעת שועם אליו. תהלות לא-ל עליון". מתי עונה הקב"ה לעם ישראל בשועם אליו? - "תהלות לא-ל עליון", אם לא שוכחים את ההודאה לו ויתברך.

לאחר אחת הדרשות שמסרתי בענין זה בדרום הארץ, קבלתי מכתב מאשה המתגוררת בדרום, וקב היא כותבת:

ברצוני לשתף אתכם בתופעה שהתרחשה בביתנו. בקר אחד קם אבי המשפחה, והתחיל להכריז קבל עם וילדים: "תודה רבה לקב"ה שיש לי שלחן

הכתוב מפרט מי הם הארבעה שמברכים ברכה זו:

א. "מחוץ לעיר" - מי שעבר את המדבר. ב. "אל באר המים" - מי שעבר את הים. ג. "לעת ערב" - מי שכמעט שקעה שמשו, שחלה ונטה למות, ולבסוף הקב"ה רחם עליו והתרפא. ד. "לעת צאת" - מי שיצא מבית הכלא. "השאבת" - ראשי תבות: הברכה שתבוא אחר ברכת תורה.

לטובתי נשברה רגל פרתו ונתקעה מכונתי

מודה אני לפניך... על כל החסד אשר עשית עמדי

במדרש (ויקרא רבה ה, ד) מספר על אבא יודן, שהיה נותן צדקה בעין טובה ובנד רחבה.

למים, ירד אבא יודן מנכסיו, ונעשה עני. פאשר באו החכמים לעירו, כדי לאסוף פסוף עבירו עמלי תורה, התחבא אבא יודן בביתו בבשת פנים, מאחר שלא היה לו מה לתת להם כמנהגו בעבר.

ראתה אשתו את צערו הגדול, ואמרה לו: "לא נשתיר לנו שדה אחת? מכר חציה, ונתן אותה להם".

עשה האיש כדבריה, מכר את חציו של השדה בחמשה זהובים, ונתן את חמשת הזהובים צדקה לחכמים. התפללו עליו החכמים, וברכו אותו, "המקום ימלא חסרונך".

בא אבא יודן לחוש את חצי השדה שנותר לו, אף פתאום נוצר בור באדמה, ונפלה פרתו ונשברה רגלה. האם אבא יודן התמרמר ח"ו? לא, הוא לא.

אבא יודן ירד לבור לסייע לפרה הפצועה, ומצא בבור אוצר ענק. הוא נעשה עשיר הרבה יותר גדול מאשר היה לפני כן, בשיא גדולתו.

אמר אבא יודן, "לטובתי נשברה רגל פרתו".

לאחר זמן, פאשר שבו החכמים לעירו של אבא יודן ושאלו עליו, אמרו להם האנשים: "אותו האיש! ומי יכול לעמד עם המלך?!" עד כדי כך היה עשור גדול ועצום.

למוטי היה יום נורא ואים.

אורףף. הוא לא יודע ולא מביין, למה נפלו עליו כל כך הרבה בעיות וקשיים.

זה התחיל פשהוא לא קם בבקר בזמן. אה, זה קצת אשמתו? היה נעים מתחת לשמיכה?!

אוי-קיי, נמשיך הלאה. הוא מהר מאד, להשלים את הפגור בזמן, אבל הרקב נתקע לו. נגמר המצבי, הוא היה צריך שמישהו יעזר עם כבלים.

בארוחת הצהריים, במשרד, הביאו לו מנה לא נכונה, לא מה שהוא הזמין. עד שתקנו את ההזמנה, הוא כבר היה חוב לקת, ולא אכל. תודה רבה להם. כשיצא מהמשרד, התחיל לענות בטלפון הנוד, ובדייק המכשיר נפל ונשבר. נו, זה לא מספיק?!

בא הביתה, וכל מה שרצה זה להרגע מהיום הנורא שעבר עליו, עם המכשיר החדש שקנה לעסוי רגלים. אבל מה מתברר? מכרו לו אותו בלי כבל חשמלי! גנבים, או לפחות חפזנים.

שום דבר לא הסתדר לו היום, רק צרות.

למה??

הוא לא יודע, שהיתה לו סיעתא דשמיא גדולה.

הקב"ה רחם עליו, באהבתו, ונהג עמו לפניו משורת הדין.

לטובתו, נתקע הרקב שלו. משמים לא הניחו לו להתניע, מפיון שבדייק בשעת היציאה שלו, עבר נהג שכור שחזר מבילוי, ואבד שליטה בנתיב שבו עמד מוטי ידידו לנסע. אם המצבר לא היה נגמר, היה מוטי מסיים את היום ההוא בבית חולים, אם לא במקום יותר גרוע.

עובד המסעדה, שהכין את המנה שלו, לא הקפיד במיוחד על היגיינה. אלו היה מוטי אוכל את המנה שלו באותו יום, היה מכניס אל קרבו חיידקים לא סימפטיים.

האדם שאתו עמד לדבר בטלפון, תכנן לשקר לו לגבי העניין החשוב שעליו עמדו לשוחח. אלו היה מדבר אתו, היה נגרם למוטי נזק רב. משום כך נפל הטלפון, ומוטי לא ענה.

אה, ולגבי מכשיר העסוי... במכשיר הספציפי ההוא, שדוקא עלה לא מעט, היתה תקלה פנימית, ומוטי היה עלול להתחשמל, אלו היה מפעיל אותו.

לטובתו לא פעל מכשיר העסוי. לטובתו נפל הטלפון ולא הובאה המנה. לטובתו נתקעה מכונתו.

ומוטי - במקום לשמח ולהודות - שרוי במצב רוח מזופת. לא חבל?

נשכיל אנתנו להתחזק באמונה, "כל מה שהקב"ה עושה - לטובה הוא עושה". מאהבתו אותנו. על כן נשמח ונודה.

מהעבר נלמד על העתיד

מודה אני לפניך... על כל החסד אשר עשית עמדי ואשר אתה עתיד לעשות עמי

ה"חתם סופר" בבאורו על התורה (פרשת "חיי שרה") מדייק בדברי חז"ל (תמיד לב ע"ב): "איזהו חכם הרואה את הנולד". ואת הסבה שלא נאמר שם: 'הרואה את הילד', ומבארים על פי דברי הגמרא (נדרים ל ע"ב) ש'נולד' משמעותו בלשון עבר, כמו שמצינו בדברי יעקב ליוסף (בראשית מח, ח) 'שני בניך הנולדים לך... אפרים ומנשה', והרי הם כבר נולדו. ומשמעותו גם עתיד, כמו שאמר הנביא לירבעם בן נבט (מלכים א יג, ב): "הנה בן נולד לבית דוד יאשיהו שמו", ועדין לא נולד יאשיהו. לעמת זאת 'ילד' משמעותו אף ורק לשון עתיד.

לכן אמרו חז"ל כי החכם רואה את ה'נולד' - הוא יכול לראות גם את העבר וממנו ללמד גם על העתיד.

לפי זה באר בספר "פני מבין" את הודאתנו כאן כך:

"מודה אני לפניך ה'... על כל החסד אשר עשית עמדי". ממה שאתה, השי"ת, היטיב עמי עד פה למרות שהדבר לא היה מגיע לי, אני מביין שהכל חסד, ואם חסד יש כאן, הרי שכך יהיה גם הלאה, וזהו 'ואשר אתה עתיד לעשות עמי'."

כך גם פרש הגר"א את בקשתנו בתפלת "נשמח": "עד הנה עזרונו רחמיך ולא עזבונו חסדיך ה' אלקינו" - הינו: עד עתה זכינו לרחמי הבורא מפח חסדו ותרבו, וממילא אנו מצפים - "ואל תשנו ה' אלקינו לנצח". זהו מה שאומר דוד המלך בתהלים (קט, ל, לא): "אודה ה' מאד בפי ונפתח רבים אהללנו", כי בשל חסדו עמי בעבר מבטח אני גם לעתיד - "כי יעמד לימין אביון להושיע משפטי נפשו".

הפרשה המחכימה

פירוים מבית 'הפרשה המחכימה' - אוצר מופלא של לקחים מעשיים
ואקטואליים מהפרשה פרשת נשא תשפ"א גליון 171

עזרה משמים - אחרי העבודה האישית

שאלה: מתי עוזרים לאדם מן השמים?

א. במדבר ה, יג: 'וישכב איש' אותה... וזעלם מעיניו איש'ה'. פירש רש"י (ומקורו בספרי פרשת נשא אות ז. ובתנחומא) "הא (אבל) אם היה רואה ומעמדם [דהיינו מכהה ומחשיך, כלומר שעושה את עצמו כאילו אינו רואה (מתנות כהונה במדב"ר ט, י. ועיין ברש"י איכה ד, א). ויש גורסים: ומעלים, דהיינו שיודע שהיא חטאה, ומעלים את הדבר ומכסהו, אפילו שלבסוף הקפיד וקינא לה (עיין ריטב"א שבועות ה. ד"ה אלא-הנכון), מעתה], אין המים בודקין אותה". ויש ללמוד מכך שדוקא מי שעושה מצדו את כל שביכולתו, כמו אדם שמיד שראה שאשתו נסתרה, מיהר לבית דין שיבדקו את הדבר - מסייעים לו מן השמים, לגלות האם חטאה על ידי המים המרים. אבל אם מצדו לא עשה מספיק את המוטל עליו, והעלים עינו בתחילה, אפילו אם לבסוף מצטער על הדבר מאוד ומקנא לה והתרה בה, שוב לא יועילו בדיקת המים, כיון שמשמים כבר לא יעזרו לו בזה. וכמו שכתוב (דברים כב, ד) "לא תראה את חמור אחיך וגו' הקם תקים עמו", ופירש רש"י (ומקורו בספרי, פר' כי תצא טו. וב"מ לב.) "עמו - עם בעליו, אבל אם הלך וישב לו, ואמר לו: הואיל ועליך מצוה, אם רצית להטעין, טעון, פטור". נמצא שאם בעל הבית אינו עוזר לעצמו - גם אחרים לא חייבים לעזור ולטעון עמו (והבאנו (דברים ח"ב שם 'עזרת האדם לעצמו בתחילה') שהמצוה לעזור לאדם היא רק כשהוא עוזר לעצמו].

וזוהו שאמרו בגמרא (שבת קד. יומא סוף לה: עבודה זרה גה. ומנחות כט:) 'הבא ליטרה - מסייעין אותו', וכעין זה בזוהר (ח"א פח. קסד. ועוד מקומות רבים כמו שציינו בדברים ח"ב יב, כח 'התעוררות מלמטה' ובהערה שם, ויקרא יא, מג-מד 'סיוע לאדם בדרכו' ובהערה שם) שעל ידי 'אתערותא דלתתא, אתער אתערותא דלעילא', כלומר שאין ההתעוררות וההשפעה מלמעלה באה אלא לאחר שהאדם מעורר ומשתדל כאן למטה. ומבואר שתחילת העבודה היא לעשות מעצמו, ורק אם האדם מיצה את כוחותיו, או באה הישועה מצדו של הקדוש ברוך הוא. ומעין זה אמרו (שם ריש לט.) "על הפסוק בויקרא יא, מג) 'ולא תטמאו בהם ונטמתם במ', אדם מטמא עצמו מעט - מטמאין אותו הרבה, מלמטה - מטמאין אותו מלמעלה, בעולם הזה - מטמאין אותו לעולם הבא... 'התקדשתם והייתם קדושים' (שם פסוק מד), אדם מקדש עצמו מעט - מקדשין אותו

הרבה, מלמטה - מקדשין אותו מלמעלה, בעולם הזה - מקדשין אותו לעולם הבא".

תשובה: רק לאחר שהאדם עושה מצדו כל מה שביכולתו, עוזרים לו מן השמים.

הליכה נגד הזרם

שאלה: כיצד נמדד האדם השלם?

ב. במדבר ה, טו: 'והביא האיש את אשתו אל הכהן'. הספורנו עמד על כך שמצינו בכמה מקומות שיש מובאים על ידי אחרים, כמו הסוטה ש'מובאת' על ידי בעלה (ככתוב כאן 'והביא האיש את אשתו אל הכהן'), גם המצורע 'מובא' על ידי אחרים (ככתוב בויקרא יג-ב, ט 'והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים... והובא אל הכהן... זאת תהיה תורת המצורע... והובא אל הכהן'), וכן העבד הנרצע 'מובא' על ידי אדונו (ככתוב שמות כא, ו 'והגישו אדוניו אל האלהים' שהם הדיינים), כי הצריך תיקון, עליו להיות מובא דוקא על ידי מישהו נכבד ממנו (שאינו בצרה זו), כדוגמת מאמרם (ברכות ה:) 'אין חבוש מתיר עצמו מבית אסורים! ולעומתם מצינו בניזיר שהוא בא לבדו (ככתוב במדבר שם 'ובמלאות ימי נזרו יביא אותו'), והיינו משום שהוא בא להתגלה ולהפוך לאיש אחר, אין נכבד ממנו שיביאנו, אלא הוא מביא את עצמו (עכ"ד, ועיין שם היטב כוונתו). וביאר זאת הגה"צ רבי ירוחם ממיר זצ"ל, כי המצורע, הסוטה והעבד הנרצע, כשחטאו היו 'מובאים' ומובלים בידי אחרים, שהרי נסחפים הם אחר תאותם, חברתם ודעת הקהל המתירנית (הנקרא בלשון הגר"א 'צר הרע החיצוני'), לכן גם בתיקונם צריך 'להובילם' על ידי אחרים, מה שאין כן הנזיר ההולך נגד הזרם 'הוא מביא את עצמו', שבכך מראה את עצם אישיותו, שאינו מובל על ידי אחרים - אלא אדרבה מוביל הוא את עצמו ופורש עצמו מאחרים (שאינו מסתפר ושותה יין, כמנהג בני-אדם).

ה'אבני נזר' ביאר מה ההבדל בין נזיר לכהן, למה הנזיר אסור בטומאת קרובים, ואילו הכהן מותר להיטמא לשבעת הקרובים. אלא שהכהן קדושתו באה לו בירושה, ואילו הנזיר קדושתו באה אליו מכוח עצמו, ומשום כך אין בקדושתו של הנזיר כל קשר וזיקה לקרוביו.

זהו שאמר דוד (תהלים לא, כ) "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך, פעלת לחוסים בך נגד בני אדם". ושאל החפץ חיים' (הובא בשמו באהל רחל, נה) מהו "נגד בני אדם". וביאר שהנסחף עם הזרם מעיד

תשובה: כשהאדם הולך נגד הזרם, מוכח שהוא חי, ואין לו להתבייש אלא יעשה הפוך ממעשי הרשעים.

אופן למניעת החטא

שאלה: מהו יגרום לאדם להימנע מלחטוא?

ג. במדבר ה, יז: 'ולקזו הכהן מים קדושים בכלי זרעו, ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן יקזו הכהן'. אמרו בירושלמי (סוטה י: הובא בבבלי הטורים כאן) 'ולמה (מביאים לסוטה) מים ועפר (שזכרו כאן) וכתב (דהיינו המגילה שנכתב בה פרשת סוטה כמוזכר להלן בפסוק כג?) (אלא כדי להזכיר לסוטה שלשה דברים חשובים) 'מים' ממקום שבאת, 'עפר' למקום שהיא הולכת, 'כתב' לפני מי שהיא עתידה ליתן דין וחשבון. וכמו ששם שנינו (אבות ג, א) 'עקביא בן מהללאל אומר: הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה, [דע מאין באת? מטיפה סרוחה, ולאן אתה הולך? למקום עפר רמה ותולעה, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון? לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא...]... ושלתן דרש עקביא מפסוק אחד (קהלת יב, א) 'וזכור את בוראך' (ונתן לקרותו בג' אופנים)... 'בארך' ממקום שבאתה, 'בורך' למקום שאתה הולך, 'בוראך' לפני מה שאתה עתיד ליתן דין וחשבון'.

ועל המשנה (אבות שם) פירש הרמב"ם "זה ההסתכלות (בשלשה דברים אלו) מביא (את) האדם לידי ענוה בזכרון מאין בא". וכן כתב הרע"ב "והמסתכל... (בזאת), ניצול מן הגאווה". ובאמת תמוה, למה עשה ה' שהאדם יוולד בצורה כזו? אלא כדי שיזכור לעולם שלא לבא לידי גאווה⁴. וגם באגרת הרמב"ן (הובא גם בראשית חכמה ענוה, פרק ו, ובספר חרדים פרק עב) "ובעבור הענוה תעלה על לבך מידת היראה, כי תתן אל לבך תמיד: מאין באת ולאן אתה הולך... ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון". אבל כבר הבאנו שכדי שהדברים ישפיעו עליו, לא מספיק רק 'לדעת' אותם, אלא צריך להפנים זאת ולהשיב את הדברים אל לבו, להיות את הדברים ולראותם בחוש, ואז יוכל להינצל מהעוונות. (ובשמות יב, ח דע מאין באת' הוספנו).

תשובה: אם יחשוב האדם בשפלות עצמו, ויפנים לעצמו שנמצא כאן רק כדי למלא את שליחותו, ואחר כך יצטרך לתת דין וחשבון על כל מעשיו, זה יגרום לו להימנע מלחטוא.

הודעה משמחת

ניתן לקבל במייל 'הכנה נפלאה לנישואין' (הלכה ותנועה לחתנים), וכן 'הכנה נפלאה לבר מצוה – הזדמנות פעם בחיים' (מלאת אותו היום ושהכל יולך אחד ההתחלה). וכן לרכוש: שלום רב (על שאילת שלום והארת פנים), הפרשה המחכימה (שבעה חלקים, חכמה ומוסר אקטואליים על התורה), תורת עשר המכות (סיכום והערות בענין עשר המכות בדרך הפר'ס), זמנים ומועדים (ביאורים ובידורים, ופולפולים בעניני מועדי השנה בתורשי סליו עד אב, בהלכה ובדורש), בזאת תבחנו (630 שאלות על הש"ס מכת"ח מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א שתשובותיו במסכת אחרות), אהבתי תורתך (סיפורים על אהבת תורה של גדולי ישראל). ברורי הלכות – איסור והיתר' בשר וחלב ותערובות (ויד' סינימס פו-קיא, סיכום מפורט בעיקרי הסוגיות ומפרשה עד להלכה, בטספת ביאורים ובידורים, בהרים ומאירים, ובסופו קצת שאלות ותורות 'למעשה'). בטלפון: 02-5864229 בפקס: 02-5861245 (לציין: עבור בן-דוד ולברר שנתקבל) ובדוא"ל: BH5864229@GMAIL.COM

⁴ כעין מאמר הגמרא (תוספתא סנהדרין ח, סוף ג וסנהדרין לת) "מפני מה אדם נברא בערב שבת (ואחרון בבריאת העולם)? שאם תזוה דעתו עליו (ירצה להתנאות), אומר לו: יתוש קדמך במעשה בראשית".

בעצמו שאין בו רוח חיים ורצון עצמי, אלא הוא נסחף עם הזרם. אבל בזמן שהאדם הולך נגד הזרם, הרי הוא מעיד בעצמו שיש בו דעת ונחישות, וקובע את מהלך חייו כפי הכרתו ואינו נסחף בזרם שמסביב. וזהו כונת הכתוב "פעלת לחוסים בך, נגד בני אדם", שבאים לחסות בצל השכינה נגד הזרם של בני האדם¹.

ובדרך זו ניתן לבדוק דג אם הוא חי או מת, אם הוא חי – הוא שוחה כנגד הזרם, אבל אם הוא מת – הוא נגרר עם הזרם. וכן את טהרת הדג אפשר לבדוק כן, כמבואר בגמרא (סוכה סוף יח. ועבודה זרה לט. ובירושלמי עבודה זרה ב, ב, ט) שדג טמא, גם בחייו אין לו עמוד השדרה ואין יכול לעלות במעלה הנהר כנגד הזרם, ורק דג טהור שיש לו 'עמוד שדרה', יכול לשחות אף כנגד הזרם².

ידועים דברי הרמב"ם (דעות ו, א) בגודל השפעת החברה וסכנתה (כמו שהבאנו במקומות אחרים). בפרט בזמננו שהשפעת הקב"ה רבה היא מאוד, ורוב מעשי האדם הם על פיהם. נמצא שהאדם בסכנה גדולה, כי מגין שמה ש'כולם' עושים, זה הטוב יותר, אולי כולם עושים כן משום פיתוי יצרם, לכן בכל דבר יבדוק: מזה ה' רוצה ממני שאעשה (ובספיקות יכול להוועץ עם רבו וכדומה), ובכך ידע שהוא עובד את ה' באמת. ואף שבודאי אין זו חכמה לעשות תמיד נגד כולם, ולהיות משונה, וכבר אמר החזון איש זצ"ל שהמצוה הראשונה היא שלא להיות משונה [וכפי שהרחבנו (בראשית יח, ח) בדברי רש"י (שמקורו בב"מ פ"ו: שלא ישנה אדם מן המנהג), אבל בודאי שמה ש'העולם' עושים, אינו ראהי ש'כך צריך לעשות', ובכל דבר שעושים, צריך לברר קודם לכן את ההלכה וההשקפה, אם נכון הדבר לעשותו, או שראוי להימנע ממנו.

בפרט כשיודע שמעשי 'העולם' הם מעשי הרשעים הנמשכים אחר תאוות יצרם, אדרבה מהם ילמד מה לא לעשות, וכלשון השבט מוסר (כה, ו) "באתי ללמד דרך למי שאין מי שידריכנו בדרך טובים, והוא עצמו אינו יודע איזה דרך ישכון אור כדי להלך בו. ילמד מן הרשע... שכל מעשיו הם נגד רצונו יתברך... לכן ראה כל מה שהוא עושה, ועשה אתה בהיפך, וזהו הטוב והישר בעיני ה'. הוא ישן עד ארבע שעות, (אתה תעשה) ההיפך, לקום באשמורה... ונראה שלזה כיון שלמה המלך (משלי יד, ז) 'לך מנגד לאיש כסיל, ובל ידעת שפתי דעת', ירצה (ונתכוון לומר): אתה בן אדם, ש'בל (לא) ידעת שפתי דעת' להיות קורא ושונה וללמוד מן הספר שתלך בו, אלמדך כיצד תעשה: 'לך מנגד לאיש כסיל' – ראה מה שעושה הכסיל, שהוא הרשע, ועשה כנגדו"³ (ולעיל ויקרא יג, ט 'הליכה נגד הזרם' הרחבנו).

¹ כעין זה כתב החפץ חיים עצמו (שם עולם ח"ב, קונטרס נפוצות ישראל, ח) בפירושו הפסוק הזה, שהמגביר עצמו בבטחון ביותר עד שהוא נגד רוב בני אדם הטורחים לנסוע למקומות מרוחקים, ואף לוחצים אותו לעשות כן, רב טוב חלקו הצפון לו מאת הקב"ה.

² אף שבגמרא (שם) דחו שמצינו גם דגים טמאים בנהרות עם זרמים גדולים, אבל עיקר הדברים לא נדחו, ופשוט שדג טהור שיש לו עמוד שדרה, משום כוחו מצוי הוא בנהרות אלו יותר מדג טמא. (ועוד גם מה שמצוי דגים אלו שם, היינו רק שכיולים להיות בנהרות עם זרמים כאלו, אבל עדיין אפשר שאין בוחם ללכת גם כנגד אותם הזרמים). וכן כתב הרמב"ן (ויקרא יא, ט) שעל ידי הסנפירים יכולים הדגים הטהורים ללכת למקומות אחרים, אך הטמאים שאין להם סנפירים חייבים להישאר במקומם (ולא חולקים נגד הזרם).

³ ולפי מה שנתבאר בשם החפץ חיים, אפשר לומר שלמה שאמר "לך מנגד לאיש כסיל", למד זאת מדברי אביו שאמר "פעלת לחוסים בך נגד בני אדם" כמדובר.

נא לסייע לעלון ב'זרמים פלוס' עבור 'שבט אחים – רמות מולין' (שלוחה 3044) בקטגוריית 'עלון הפרשה המחכימה'

טמונה בפרשה

עלון שבועי לעידוד העיון והבקיאות בפרשת השבוע

פרשת נשא

לסדר את הפרשה

לפניכם רשימת נושאי הפרשה בסדר מעורבב, עליכם לסדרם מחדש לפי סדר ההתרחשויות בפרשה. כשתצליחו, תקבלו מהאותיות חלק מפסוק מהפרשה.

ב. שילוח הטמאים מחוץ למחנה

ל. פירוט עבודת בני מררי

ז. פקידת הלווים בגילאי עבודת המשא

ו. פירוט עבודת בני גרשון

י. הנוכת המזבחה ע"י תרומות יומיות

של הנשיאים

ש. דיני נזיר

מ. סיכום כל תרומות הנשיאים

ל. ציווי ברכת הכהנים

מ. תרומת הנשיאים עגלות ובקר

למשא הלווים

ה. דיני סוטה

ה. דיני הגזול וגזל הגר

שאלה לשולחן שבת

"על נפש מת לא יבא"

אחד מאיסורי הנזיר הוא לא להיטמא למתים.

בספר שמואל (שמואל א פרק טו פסוק לא) כתוב: "וישסף שמואל את אגג לפני יהוה בגלגל".

ויש לבאר כיצד בחר שמואל להרוג את אגג מלך עמלק בסיף ולהיטמא, למרות ששמואל היה נזיר מאז קטנותו כידוע, ומדוע לא חשש לנזירותו?

מטרת השאלה הינה לעורר דיון סביב שולחן השבת. ניתן לשלוח את תשובותיכם למערכת (בצרוף מקורות, אם ישנם) ובל"י אכתוב מן התשובות בעוד כחודש.

פנינים

"כל הבא לצבא צבא לעבד עבדה באהל מועד"

פסוק זה עוסק בעבודת בני גרשון, אך בתחילת הפרק כתוב לגבי בני קהת: "כל בא לצבא לעשות מלאכה באהל מועד", ויש לבאר מדוע שינתה התורה בלשונה בין בני קהת שבהם מופיעה המילה 'מלאכה' לבין בני גרשון ומררי שכתוב 'עבודה'. והביאור בזה הוא מפני שבני מררי וגרשון נשאו את משאם בסיוע של עגלות ומעשה זה אינו מוגדר מלאכה לעניין מלאכות שבת אלא רק 'מחמר' המחייב מלקות. בני קהת לעומת זאת, נשאו את משאם על כתפיהם ממש וזו מלאכה לכל דבר של טיטול והוצאה כדרך המוציאים ולכן הדגישה התורה בהם לשון מלאכה. (משך חכמה)

"והתוודו את הטאתם אשר עשו והשיב את אשמו בראשו"

לכאורה תמוה הדבר, שהכתוב פותח כאן בלשון רבים "והתוודו", ואחר כך מדבר בלשון יחיד "והשיב", "ונתן"? ונביא כמה הסברים שנאמרו כדי ליישב את תמיהה זו: א. טבעם של אנשים מסוימים הוא שיש פער משמעותי בין הבטחותיהם ומעשיהם. לכן רואים אנו, שישנם אנשים רבים המקיימים את מצוות הווידוי וההכאה על חטא בכוונה מרובה אך כאשר מגיעה השעה לקום ולעשות מעשה של החזרת הגזלה לזולת וכדומה - מתברר לעיתים קרובות, שהווידוי בפה אינו מביא לכלל עשייה בפועל. ולמצייאות זו רומזת התורה בכתוב: "והתוודו", על ידי הרבים, אבל - "והשיב", "ונתן" - מתקיים רק על ידי מעטים, בודדים. (פרפראות לתורה) ב. מצינו בגמרא שהמפקיד ממון אצל חברו ללא עדים הריהו עובר על לאו של "לפני עור לא תתן מכשול", משום שעל ידי זה הוא מביא את הנפקד לידי הכחשה בפיקדון (ב"מ עה). נלמד מכאן, שגם המפקיד יש לו חלק בחטא זה של הנפקד המבקש לגזול, ולכן גם עליו להתוודות על חטאתו. (מלא העומר) ג. הגמרא (שבועות מז:): כותבת שניהם נענשים, גם הגנב וגם הנגנב. מדוע שיענש הנגנב? - מפני שלא דקדק למסור את ממונו ביד אדם נאמן וגרם ע"י זה לחילול ד' (שהרי הגנב נשבע לשקר). ואם כן על שניהם יש חטאים בעברם שעליהם להתוודות עליהם, ולכן כתוב: "והתוודו את חטאתם", אבל "והשיב את אשמו", נאמר רק על הנתבע, שגזל ונשבע לשקר. (ליקוטי בשמים)

"ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם"

יש לבאר כיצד שייך 'לשים' את שמו של הקדוש ברוך הוא על בני ישראל, ומדוע לא כתוב: "ויזכירו את שמי" כמו שכתוב בפרשת יתרו: "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך". אלא, בביטוי זה 'ושמו' התורה רומזת לכהנים שבכל דור ודור שימשיכו וישתדלו לאחוז במידתו של ראש משפחתם אהרן הכהן שהיה אוהב שלום ורוחף שלום. ולכן על הכהנים לשים את שמו של הקב"ה ('שלום') על בני ישראל ובתוך ביתם, ואז: 'ואני אברכם' - ברכה כוללת לכולם, כי בבוא השלום באה הברכה, ואף הכהנים המברכים יתברכו. (אזנים לתורה)

"ויקדיבו נשיאי ישראל"

התורה טורחת לכתוב את כל קרבנותיהם של י"ב הנשיאים שוב ושוב כל אחד בפני עצמו, למרות שקרבן כולם היה שווה לחלוטין מצד מה שהביאו. ויש לבאר מדוע באמת התורה כפלה לכתוב כך את כל קרבנות הנשיאים? ויש לומר: א. לכל נשיא היה טעם אחר וכוונות משלו. ב. כדי לחדש את הדרשה בגמרא שכך מה שבכף מצטרף לשיעור. ג. כיון שהחליטו מעצמן שכולם יביאו קרבן שווה מפני השלום, חלק להם הכתוב כבוד. (בשם הח"ח) ד. להורות שלכל אות בתורה יש סודות טמירים. ה. להורות שהמשתתף עם האחרים במצוות, אין נגרע ממעלתו דבר והקב"ה שמח בו כאילו היה יחיד. (הסבא מקלם) ו. כדי להרבות בכתיבת השבחים והקרבנות לקב"ה. ז. כיון שהביאו מעצמם עגלות למשא הלווים כדי להקל עליהם, חלק להם הכתוב כבוד. ח. כדי שלא להטיל קנאה ביניהם. (רמב"ן) ט. ללמדנו שכולם עשו תשובה. (זר הצבי) י. כדי להראות שנחשבו כולם כחונכי המזבח. (אוה"ח) (ע"פ תשובות הקוראים הנכבדים שליט"א לשאלה לשולחן שבת' תשע"ט)

העלון מוקדש לרפואת יצחק בן פרחא בתשע"י

ישנו ביקוש רב בבתי הכנסת ברחבי הארץ לקבל את העלון לקהילה שלהם. זו ההזדמנות שלכם לזכות בהפצת תורה. ניתן לתרום: 1. בהעברה לבנק לאומי (10) סניף 911 חשבון 3787939, ע"ש 'ביין' 2. לשלוח שיק למערכת

חידון א' ת'

- התשובה לכל שאלה **מתחילה** באות המופיעה בתחילת השורה
- א. אחראי על עבודת בני גרשון ומררי
  - ב. הנשיאים הביאו יחד עם העגלות גם 12-
  - ג. נשיא ששמו כשם תנא מפורסם
  - ד. שמו של אביו של אליסף נשיא שבט גד
  - ה. חוטא הרוצה לחזור בתשובה צריך ל _____
  - ו. "ישא ד' פניו אליך _____ לך שלום"
  - ז. נשלח מחוץ לשני המחנות (שכינה ולויה) _____
  - ח. גלעין הענב _____
  - ט. נשלח מחוץ למחנה השכינה _____
  - י. אסור לנזיר בשתייה, אפילו כשאינו לשוכרה
  - כ. משה שמע את הקול מעל ה _____ ובין ה _____
  - ל. במנחת סוטה לא שמים שמן ו-
  - מ. הכהן שם עפר מהמשכן בתוך-
  - נ. על ראש הנזיר (לשון הפסוק)
  - ס. הנזיר מביא בתוכו את המצות
  - ע. כל נשיא, חמישה מהם הביא
  - פ. אחד מהבהמות של קרבנות הנשיאים
  - צ. נשלח מחוץ לג' המחנות (שכינה, לויה וישראל)
  - ק. משפחה שמנתה 2750 זכרים מגיל חודש
  - ר. הנזיר צריך להביא עם קרבנותיו גם 10-
  - ש. גיל בו מתחילים הלווים לעבוד במשכן
  - ת. שניים כאלו יכול להביא נזיר שנטמא

חידון א' ת' הפוך

- התשובה לכל שאלה **מסתיימת** באות המופיעה בתחילת השורה
- א. אחד מהדברים המוטלים (תרתי משמע) על הלווים
  - ב. כך מתרגם אונקלוס את המילה 'זהב'
  - ג. קליפת הענב
  - ד. אביו של אלישמע נשיא שבט אפרים
  - ה. הסולת שהביאו הנשיאים הייתה _____ בשמן
  - ו. הנזיר צריך לגלח ראשו ביום _____
  - ז. איזו בהמה מנוח הקריב? (מן ההפטר) _____
  - ח. משה _____ את כל כלי המשכן ואת ה _____
  - ט. "וידבר אליו" - ' את אהרן מן הדברות' (רש"י)
  - י. משפחה שנשאה את קרשי המשכן ואדניהם
  - י. "ד' _____, יאר ד' פניו _____"
  - ל. אחד מקרבנות הנשיאים
  - ם. הש"ת יברך אותנו ב-
  - ן. משפחה שנשאה את יריעות המשכן ואהל מועד
  - ס. "וכי ימות עליו מת בפתע פתאום" - ב _____ (רש"י)
  - ע. כך צריך הנזיר לגדל את שער ראשו
  - ף. כל נשיא הביא אחת כזו מלאה קטורת
  - ץ. אסור לנזיר לשתות _____ יין ו _____ שיכר
  - ק. חלק מקרבן השלמים של הנזיר שמוגף
  - ר. על ראש הנזיר, אסור לו להעביר
  - ש. גזלן שמשלם צריך להוסיף _____ כשהודה שגזל
  - ת. מנחת סוטה קרויה גם 'מנחת _____'.

ואלה שמות

"זיהי איש אחד מצרעה ממשפחת הדני ושימו מנוח ואשתו עקרה ולא ילדה" (הפטרה)
 מה היה שמה של אחותו של שמשון? (התשובה במדור התשובות)

מן המדרש

מכאן נתנו חכמים מחיצות ואמרו: עשר קדושות הן: ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות, ומה היא קדושתה? שמביאים ממנה העומר, והביכורים, ושתי הלחם, מה שאין כן בכל הארצות. ארץ כנען מקודשת מעבר הירדן, ארץ כנען כשרה לבית שכינה, ואין עבר הירדן כשר לבית שכינה. עיר חומה מקודשת מן הארץ, שמצורעים הולכים בכל הארץ ואינם הולכים בערי חומה. ירושלים מקודשת מערי חומה, שקדשים קלים ומעשר שני נאכלים בירושלים, ואינן נאכלים בערי חומה. הר הבית מקודש מירושלים, שזבים וזבות נכנסים בירושלים, ואין נכנסים בהר הבית. החיל מקודש מהר הבית, שנכנסים וטמא מת נכנסים להר הבית, ואין נכנסים לחיל. עזרת הנשים מקודשת הימנו, שאין טבול יום נכנס לשם, ואין חייבים עליו חטאת. עזרת ישראל מקודשת הימנה, שמחוסרי כפורים נכנסים לעזרת הנשים, ואין נכנסים לעזרת ישראל. ישראל מעורבי שמש (שטבלו ויטהרו בערב) נכנסים לעזרת כהנים, ברוחב י"א אמה על אורך קל"ה, אבל לא היו עומדים על הדוכן. והלויים היו עומדים על הדוכן, אבל לא היו נכנסים מכאן ולפנים, וכהנים בעלי מומים ופרועי ראש ושתויי יין היו נכנסים מכאן ולפנים, אבל לא היו נכנסים בין האולם ולמזבח, ולא לאולם, ולא להיכל, ולא לסביבות המזבח ד' אמות. ושאר כהנים נכנסים, לאולם, ולהיכל, ולסביבות המזבח ד' אמות, אבל לא היו נכנסים לבית קדשי הקדשים. וכהן גדול היה נכנס לבית קדשי הקדשים ד' פעמים ביום"כ. (ע"פ מדרש רבה פרשה ז')

מילה בפרשה

**אחרי שלמד דקה,
 שקע במנוחה עמוקה,
 אך לזמן ארוך הוא נדם,
 וכשקם, חזר שוב ונרדם.**

המונח המבוקש הינו מילה
 בת 3 אותיות המופיעה בפרשה.
 אשר כל שורה בחידה
 רומזת להקשר שונה שלה.
 (יתכן כתיב חסר וחילופי אותיות
 בעלי הגיה דומה)

התשובה תתפרסם אי"ה בגליון הבא

ושפני טמוני חול

מיצד יתכן שאדם נדר נזירות ליום אחד ויהיה נזיר לעולם?

***

"מי שראה חלום ולא יודע מה ראה, שיקום לפני הכהנים בשעה שנושאים את כפיהם ויאמר כך: 'רבש"ע, אני שלך וחלומותי שלך וכו'" (ברכות נה:), בברכת הכהנים ישנם 60 אותיות. ומשום ששינה היא אחת משישים בנבואה, תיקנו להתפלל על החלומות דווקא בשעה שהכהנים מברכים, כדי לבטלה אחד בשישים. (תורת חיים) וכן, מראים שלבנ"י החלומות מהקב"ה ולא משר ומלאך. (פמ"ג) וכך כתוב במדרש שה"ש: 'ששים גברים סביב לה, אלו ששים אותיות שבברכת כהנים... איש הרבו על ירכו מפחד בלילות, שאפילו אדם רואה בחלומו חרב מחתכת בירכו, מה יעשה, ילך לבית הכנסת ויקרא קריאת שמע ויתפלל תפלתו, וישמע ברכת כהנים ויענה אחריהם אמן, ואין דבר רע מזיקו'.

שעשועי דאורייתא

"קמח שעורים, לא יצוק עליו שמן ולא יתן עליו לבונה"

מנחת סוטה מובאת מקמח שעורים.

- א. איזו מנחה מובאת משעורים אך לא מקמח?
- ב. איזו מנחה נוספת באה ללא שמן ולבונה?
- ג. באיזה מקום נוסף בתורה כתוב 'קמח'?

***

מצאו נא בפרשה:

- 1. ארבע מילים רצופות שכולן מאותו השורש.
- 2. 3 פסוקים רצופים המתחילים באותן שתי מילים.
- 3. שתי מילים בברכת הכהנים שלא מופיעה בהן האות י'.
- 4. אות המופיעה פעמיים ברצף. (9 תשובות)
- 5. שם של ספר בתנ"ך.

"זיכרון" סימן

גימטריאות ורמזים לזכירת מספר פסוקי הפרשה

בפרשת נשא מובאות בין היתר דיני אישה סוטה: "וקנא את אשתו".

בפרשת נשא (הארוכה ביותר בתורה) ישנם 176 פסוקים, ואפשר לזכור זאת ע"י זכירת המילה:

"קינני" = בגימטריא = 176

תשובות

ושפני טמוני חול - תשובה לעלון הקודם: על אלו נשים מובא שהיו להן זקנים? -רות ונעמי כשחזרו משדה מואב הצמיח להן הקב"ה זקנים ונראו זכרים בני 70. (מעשה חושב) **לסדר את הפרשה** - 'ולזבח השלמים'. **חידו א' ת'** - איתמר בן אהרן, בקר, גמליאל, דעואל, התוודות, וישם, זב, חרצן, טמא לגפש, יין, כפורת כרובים, לבונה, מים קדושים, נזר אלוקיו, סל, עתודים, פר, צרוע, קהת, רקיקי מצות, שלושים, תורים. **חידו א' ת' הפור** - משא, דהב, זג, עמיהוד, בלולה, טהרתו, עז, משח, מזבח, למעט, מררי, יברכך וישמרך אלך ויחנך, איל, שלום, גרשון, באונס, פרע, כף, חומץ, שוק, תער, חומש, קנאות. **שעשועי דאורייתא** - א. מנחת העומר. ב. מנחת חוטא. ג. אברהם אמר לשרה: "קמח סולת לושי". 1. "כל הבא לעבד עבדת עבדה ועבדת משא". 2. פרק ו' פסוקים ד' ה' ו-ו', המילים: "כל ימי" (גם בפסוק ח' אך אינו ברצף). 3. "לך שלום". 4. ובבוא, הוא, מייק, יברכך, ממני, עינן, מררי, שש, בתת. 5. "יונה". **ואלה שמות** - נשיין (ב"ב צא.) ויש אומרים נישק או נישקי. **מילה במגילה רות** - בלט. "בריקוד ניסה להשתלב" - בלט הוא סוג של ריקוד, "ובכך משך תשומת לב" - ובכך בלט, "אז רקד בחרש ובנחת" - בשקט=בחרש=בלט, "אך עדיין הזדקר כמחט" - הזדקר=בלט. **טמונות בפרשה** - 1. צב - "עגלות צב" (ז,ג) "בטנך צבה" (הכב). 2. קרון משא - "ועבודת משא" (ד,מז). 3. המחשבון מרמז על פקידת ומנין הלווים (ד,כג). 4. חומש - "וחמישיתו יוסף עליו" (ה,ז). 5. הנוכיה - "זאת חנוכת המזבח" (ז,פד). 6. 'במצלתים וכנורות' (רש"י ד,מז). 7. "קערת כסף" (ז,לא). 8. איך כניסה - למחנה לטמאים (ה,ב). 9. "גדל פרע שער ראשו" (ו,ה). 10. הידיים רומזות על ברכת כהנים (ו,כג). 11. "עגלה" (ז,ז). 12. "כל הבא לצבא" (ד,לה). 13. 'מסיעין היו אותה ממקום למקום' (רש"י ו,יח). 14. "בכתף ישאו" (ז,ט) **טמונות בהפטר** - 1. "מנוח" (ב). 2. "נעצרה נא" (טו), "תעצרני" (טז). 3. "ושיכר" (ד). 4. "בעלות הלהב" (כ) **שאלה לשלחן השבת בא** - שאלנו: רש"י כתב שהמקלל לגלג על לחם הפנים, שלא נשאר חם שבו. ויש לבאר מתי ארע מעשה המקלל והרי לחם הפנים לא היה עד השנה השניה לצאתם ממצרים וכן דגלי השבטים היו רק אז - ולכן רצה לשכון עם שבט דן. ויש לבאר אם כן מדוע רש"י כתב בהמשך: 'ויניחו במשמר, ולא הניחו מקושש עמו, ששניהם היו בפרק אחד...'. והרי המקושש היה בתחילת השנה הראשונה, כמו שכתב רש"י שם: "שלא שמרו אלא שבת ראשונה, ובשנייה בא זה וחללה". כמה מעיקרי התשובות שהתקבלו במערכת: 1. ניתן לומר שהכל קרה בשנה הראשונה ושמע שעתידיים לעשות לחם פנים ולמרות שטרם היו דגלים, בכל זאת נהגו כל שבט ושבט לישב בפני עצמם. (הרא"ם). 2. אלו מדרשים חלוקים. 3. המקושש שהה זמן רב במשמר. (נחלת יעקב). 4. התוספות במסכת בבא בתרא מביאים מדרש שהמקושש חטא בשנה השניה ליציאת מצרים.

ניתן להשיג את העלון:

במייל: ע"י שליחת מייל בקשה אל: temunabaparashah@gmail.com - מלמדים, תלמודי תורה ובתי ספר - נא ציינו זאת.

באתרים: 'לדעת', 'אידישער וינקל' (באידיש) 'תורת יוסף ו'דרשו'.

בשכונת בית ישראל בירושלים: בחנות 'פיצוחי בית ישראל' רח' בית ישראל 1, ובמערכת.

העלון מגיע מדי שבוע לעשרות אלפי משפחות וילדים, המשתמשים

בו ללימוד משותף סביב שולחן השבת.

מעוניינים להקדיש את העלון לכל מטרה? צרו קשר עם המערכת, או טלפנו: 052-766-5775

© כל הזכויות שמורות לאהרן ביין.

ניתן לשלוח תגובות, דיעונות והערות למערכת:

קויפמן 17, ירושלים

temunabaparashah@gmail.com

"חיי נשמות אויר ארצך"

פרקי חיים עמוסי הוד גדולת קומתו ותורתו ופעליו המופלאים
בהנהגת ישוב תלמידי הגר"א בא"י
מרא דארעא קדישא

רבינו ישראל משקלוב זצלה"ה
מהיושבים ראשונה לפני הגר"א ומעתיק שמועתו
בעל פאת השולחן ותקלין חדתי
גלב"ע ט' סיון תקצ"ט

רבינו ישראל משקלוב, נודע לתהילה כאחד מגדולי רבנינו האחרונים, אשר שמועותיו מתבררות בבתי המדרשות בכל יום. מלבד גדלותו העצמית, נטל חלק נכבד בהתקנת תורתו של הגר"א ומסירתה לציבור - הן בביאור הגר"א לשו"ע, הן בפירוש הנפלא 'תקלין חדתי' לירושלמי שקלים המיוסד ע"פ גירסאותיו של הגר"א, והן בספרו הגדול 'פאת השולחן'. מלבד ספריו החשובים, נקשר שמו עם ההתיישבות של תלמידי הגר"א בארצה"ק, כאשר הוא היה זה שהעמיד את היישוב על מכונו בשעותיו הקשות, ואילולי הוא, לא היה מעמד ליישוב. כפי שיסופר להלן.

א' בשה"ש ולא נמצא איש סופר מהיר שיכתוב כדעתו וגם לא רצה להפנות זמנו הקדוש לזה.

- היה חוזר כל תלמוד בבלי כל חודש כל ימיו.

- ידע כל התוספתא מכל הש"ס היכן מרומזין במשניות.

- היה יודע כל 'חסורי מחסרא' שבתלמוד בשיטותיו, דלא חסרה כלום בסדר שסידר רבינו הקדוש המתני... והיה דורש על הפסוק 'חמוקי יריכין' ר"ל ראשי תיבות חסורי מחסרא, וה"ק יריכין, מה ירך בסתר אף ד"ת בסתר.

- היה יודע שמות של כל ב"א שבעולם ועניניהם האין מרומזין בתורה שבכתב. וכששאלוהו היכן הוא רמוז, השיב שיוצא מפסוק אבן שלמה וצדק, אבן שלמה הוא 'אליהו בן שלמה', וכמו שאלף הוא פלא ונעלם כך תורתו ג"כ נסתרת ונעלמת ולכן שמו בהעלם בראשי תיבות.

- וראיתי סוד אחד שגילה לו יעקב אבינו ע"ה על מה שנתקשה בכתבי האר"י ז"ל...

לחונן את עפר ארצנו

אחת מנקודות המפנה הגדולות בפלא של שיבת עם ישראל לארץ הקודש, היתה עלייתם של תלמידי הגר"א, אשר הרפו נפשם לעלות ולתקוע יתד ופינה. הלכו הם בעקבות רבם הגר"א אשר שם את פעמיו לעלות לארץ אלא שבפועל חזר על עקבותיו ולא עלה הדבר בידו.

אמרו חז"ל שארץ ישראל נקנית בייסורים, ואותם תלמידי הגר"א

תחת אדרת אליהו

רבי ישראל היה אחד התלמידים הגדולים והמקורבים ביותר לגר"א.

תרומתו להוצאת כתבי הגר"א והתקנתם לדפוס היתה מכרעת. הוא היה העורך והמוציא לאור את פירוש הגר"א לשו"ע או"ח ויו"ד. בסוף המבוא לביאור הגר"א לאו"ח, מופיעה הקדמתו תחת הכותרת: "הקדמת המסדר". בדבריו שם מגולל את יגיעתו העצומה בהתקנת כתבי הגר"א - "מנוחה לא מצאתי לילה יום, במלאכה זו מלאכת שמים יגעתי, ושאר קביעותי בלימודים בקרן זוית הנחת, רק בעיונים האלה שמתו מגמתי ולכבוד רבינו הגדול מאד חרדתי, ושלא ישונה אות אחת מלשונו הזהב בו מאד נזהרתי".

באותה הקדמה הוא מספר על הקירבה שזכה אצל הגר"א: "אשר זיכני השי"ת ב"ה לראות באור פני המלך בחיים חיותו, חצי שנה טרם נתבקש ביישיבה של מעלה, וזכיתי לשרתו ולחיות כעבד לפני המלך, וזה עשרים יום לפני גויעתו הרבה פעמים קריתי ושנית לפני ולא זזה ידי ממנו".

ידיעות על הגר"א

הקדמתו לפאת השולחן היא אחד המקורות החשובים והמוסמכים ביותר אודות הגר"א. להלן כמה ענינים מתוכה, על הגר"א:

- חיבר יותר משבעים חיבורים. וכל החיבורים חיבר הכל עד היותו ארבעים שנה ואח"כ לא כתב ולא חיבר כי אם ע"י תלמידיו כי היה מעין נובע שבלתי אפשר היה למי ומי לכתבן, כמו ששמעתי מבנו הרב הגדול ז"ל ששמע מפיו שהיה לו ק"נ פירושים בפסוק

ומשפחותיהם קיימו את הדבר 'בהידור רב'. התקופה בין תק"ע - ת"ר, מכונה בפי תלמידי הגר"א בשם "תקופת היסורין".

אותם קשיים נוראים כמעט קט שסתמו את הגולל על הישוב המתרקם, לולי אותו צדיק, רבינו ישראל משקלוב, שאזר כגיבור חלציו ובחירוף נפש, חרף צרותיו האישיות האיומות, פעל להמשך קיום הישוב. על כל גל וגל נענע ראשו, והמשיך בפעליו הגדולים לחיזוק ולביסוס הקהילה.

החיבה לארץ ישראל ולדרישת ציון במסירות נפש, היתה מסורה לרבינו מאבותיו. זקנו ר' עזריאל עלה לא"י כארבעים שנה לפניו, בשנת תקל"ב, ואף יצא בשליחות לחו"ל בשביל הישוב בארץ, וכשחזר לארץ - נפטר באמצע הדרך.

קורות אותם ימים ארוכים, ולא באנו אלא ללקט מעט מהם:

"פנקס הכולל"

זכינו למסמך נדיר, "פנקס הכולל אשר בצפת", אשר נכתב ע"י רבינו בעצמו, ובו מגולל את תולדות הישוב המתחדש בא"י של תלמידי הגר"א. הדברים נדפסו בראש הספר פאת השלחן מהדו' מינץ. אספנו משם כמה ידיעות עיקריות.

ראש וראשון לעולים מבין תלמידי הגר"א היה הגרמ"מ משקלוב שבא לארה"ק בשנת תקס"ח. משך חודשיים התגוררו בטבריה, ומשם עברו להשתקע בצפת, על מנת להימנע ממחלוקות עם החסידים שהגיעו ארצה כ-30 שנה קודם לכן בעליית תלמידי הבעש"ט והתגוררו בטבריה.

בשנת תקס"ט הגיעה קבוצה שניה, בראשות רבי סעדיה (תלמידו הקרוב של הגר"א) ורבי נטע בן מהרמ"מ.

בשנת תק"ע הגיעה הקבוצה השלישית, בראשות רבינו ישראל משקלוב אשר נענה להפצרותיו של ידידו רבי מנדל להצטרף אל הישוב המתרקם בא"י. וכך כותב רבינו: "וגם אני נסעתי עם כל בני ביתי ועם אבי מורי ז"ל, ובאנו לפה בחדש תשרי תק"ע, צפ"ת לפ"ק, ומצאתי פה ערך ארבעים בעלי בתים ק"נ נפשות יקרות, והיו ת"ח מופלגים ועובדי ה' זקנים יראים שלמים, והיה דוחק רב..."

לצאת מארץ קדשנו...

בעקבות המצב החומרי הקשה של הקהילה, ראשי העדה החליטו לשלוח לחו"ל אישיות חשובה ובעלת השפעה בכדי לגייס תרומות. באסיפת נכבדי הקהל הוחלט להטיל את השליחות על ר' ישראל, אשר נאלץ נגד רצונו לקבל עליו את התפקיד הקשה ולהתנתק מא"י חמדת לבו, וכך הוא כותב:

"וגם כי היה כבד עלי ככובד אבן ונטל החול, המשא הכבד הזה, לצאת מארץ קדשנו אשר [נתקשרתי אליה] ביסורים געגועים רבים כצמא אלי מים, וחביבה היא ומתוקה לי מכל... ולעזוב כל בית אבי וביתי שהיה לי אז פה, ולימוד הישיבה שקבענו, ש"ס בעיון עם שו"ע ובאור הגר"א אשר יגתי בסדורו, והייתי אומר השעור... אבל כבדה עלי דברי בקשתם, והכרחם ראיתי כי רב..."

באמתחתו נשא ר' ישראל את איגרתם של רבני ונכבדי הקהילה (ביניהם רבי מנדל משקלוב, רבי סעדיה ועוד), המפצרים בתושבי חו"ל להחזיק ביד הישוב. הם מספרים על פתיחת בית מדרש

הנקרא ע"ש הגר"א, בו לומדים גמרא והלכה בעיון, הלכות שו"ע עם ביאורי הגר"א, והתורה חוזרת לאכסניה שלה....

באחד הקטעים הם מפליאים בשיר הלל לארץ הקודש, והדברים חודרי לב ובטן: "אמת מה נהדר ישיבת הארץ הטובה. אמת מה נפלא חיבת ארצנו. אמת מה נאה קודש זיו הדר ישיבתה והליכתה, שבתה וקימתה, שלוותה ושלמותה. גם בחורבנה אין דמיונה, בשממותה אין כמותה... טוב עפרה ואבניה, טוב תבואתה ופירותיה וירקותיה, טוב זכות אוויריה, טוב השגת תורותיה, טוב ריבוי מצוותיה, טוב טהרת קדושתיה..."

דרכנו להתפלל על קברי הצדיקים

לקראת סוף האגרת מודיעים המשלחים כי יעתירו בתפילה על הגבאים והנודבים "וכן דרכינו להתפלל בעת הליכתנו על קברי הצדיקים והקפת עיר קדשינו, מערת הנביא הושע בן בארי והתנא ר"פ בן יאיר ועוד הרבה אלפים צדיקים השוכנים פה. וסביבות העיר על קבר שר צבא ישראל בניהו בן יהוידע ויונתן בן עוזיאל והתנא ר"י בר אלעאי והתנא רשב"י ובנו ר"א והלל הזקן ושמאי ושאר צדיקים קדושים. וכן אנו שולחים בכל שנה מנין מבני מתיבתין לעיר הקדושה טבריא תובב"א להתפלל על קבר ר"מ בעל הנס ור' עקיבא וכו'.

בשנת תק"ע יצא בדרכו לליטא. הוא הגיע לוולוז'ין, שם קיבל עזרה והמלצה לפעולותיו בעיקר מר' חיים מוולוז'ין, ויצא עמה למסע איסוף הכספים. מסעו עבר בין היתר בוילנא ורשא ומינסק, שם הדפיס את ספרו 'תקלין חדתי' על הירושלמי שקלים.

במסעו הצליח "ליסד יסודות קבועות לישוב ארצנו בכל גלילות ליטא ורייסין", ואף להגיע להסכמים בנוגע לחלוקת הכסף בין הקהילה החסידית לבין הקהילה הפרושית.

תלאות עצומות עבר בדרך החתחתים ובחזרתו, "ולא תכיל היריעה ספור הקורות והסיבות מנסיעתי..." עד שחזר לאה"ק בשנת תקע"ג.

מסכת היסורים מתגברת

ויבקש רבינו לישוב בשלוה, אבל מסכת היסורים, רק הלכה ונתגברה...

מיד בחזרתו לצפת פרצה שם מגיפת הדבר, רבים ברחו מן העיר ורבינו ובניו ביתו עמהם בדרכם לירושלים. בדרך מתה אשתו העניא ונקברה בשפרעם. בהגיעם לירושלים פרצה גם שם מגפה, ובזה אחר זה נספו שני בניו, שתי בנותיו וחתנו. נשארה לו בת קטנה חולה, וגם הוא חלה...

ויידר ישראל נדר לאמור

ברגע חשוך זה, כאשר כלו כל הקיצין, ארע דבר מופלא, וכך הוא מספר:

"והייתי כשוכב בלב ים באש התבערה הנז' (ר"ל חום גבוה), ואוהבי ורעי רחקו ממני והייתי שוכב על הגג בוכה ומתנפל ומתחנן לפני אבינו שבשמים, ובתי הצנועה מרת שיינדיל תחי' היתה ג"כ קטנה חולה מוטלת על ידי, ודמעותי על לחיי, עיני ירדו מים על כל אשר

עבר עלי וגדול כים שברי... ומעומק הלב הוצאתי מילין בשפל קול התחנה לאשר את דכא ישכון נכח שער השמים לאמר, אנא מלך מלא רחמים חוס נא ורחם עלי ועל שארית פליטת בית ישראל וכו', ותפשתי מעשה אבינו הזקן יעקב אבינו ע"ה אשר נדר בעת צרה, כן אנכי נדר נדרתי לסדר חיבור סדר זרעים בתלמוד ירושלמי עם שיטת אדמו"ר הגאון קה"ק רבינו החסיד זצוק"ל אשר זכיתי לשמשו לפני מותו, וזכותו הגדול יעמוד לי לחבר ולסדר ההלכות אשר השמיטו רבותינו הקדושים הקדמונים.

והנה אחר בכ"י בכ"י רב ונרדמתי בשינה מתוך הבכי ונדמה כאילו אחד בא ויגע בי ויעירני כאיש אשר יעור משנתו וכה אמר לי נגוף ורפוא, ומן אז והלאה הופיע חסדו עלי ויצילני אותי ובתי הנזכרת, וישיבני לגליל הקודש וכו'."

בחזרה לצפת

בתחילת שנת תקע"ד חזר לצפת. שם עמד בראש העדה ביחד עם ידידו הגדול ר' מנדל משקלוב, ועמל לשקם את הקהילה. ר' ישראל נישא בשנית (עם בתו של אחד מנכבדי החסידים) ונולדו לו שני בנים ושתי בנות.

באותה תקופה מנתה קהילת הפרושים בצפת 461 נפשות (וכפי שכתב ר' ישראל בפנקס הכולל: "עלו למנין תס"א נפשות, כמנין וברך אתכם").

כמנהיג העדה וממונה על חלוקת כספי החלוקה לקהילת הפרושים היה עליו להתנהג בפיקחות רבה על מנת לרצות את כולם. הכספים שנשלחו מאירופה הספיקו בדוחק רב. בשנת תקע"ו עלה ר' מנדל משקלוב וכל בני ביתו לירושלים, ור' ישראל נשאר כמעט לבדו בהנהגת העדה.

ה'סגר' שהציל

עוד מהפנקס: "בשנת תקפ"ו מוצאי שביעית, פרצה מגיפת דבר כבד, "ואני אז התחזקתי ועשיתי הסגרים לכל אחינו, כי זאת מודעת משמרת לדורות עצת רבותינו חז"ל בגמ' הקדושה (ב"ק ס:) דבר בעיר כנס רגליך וסגור דלתך בעדך, רק שיהרו בו כלל השמירות לבלי צאת החוצה, ובכל כחי ומוחי ותוכי ידעתי ונתתי אל לבי להשיג הלואות, לתת לכל אנשי כוללנו ולכל עניי כוללנו שלא היה להם בתי הסגר, והושבתים בכפר פקיעין ששם היה שקט ב"ה וב"ש, ותייתי לי לעלמא דאתי שהייתי גרמא בהצלת נפשות יקרות, מכולל ספרדים ומכולל חסידים נעדרו ר"ל מכל אחד כשלוש מאות נפשות, ומכוללנו ב"ה לא נעדר רק בערך עשרה או י"ב, וביזה תינוקות ונשים שלא שמעו לדברי אזהרתם..."

פרשיות נוספות קשות ונוראות הוד, היו סביב מרד הפלאחים ופרשת ר' חיים פרחי, ואכמ"ל.

ותרעש ותרגז הארץ

כשהתרחש רעש האדמה הגדול בצפת בשנת תקצ"ז, היה ר' ישראל בירושלים. הצלתו האישית של ר' ישראל הטילה עליו עול קשה מכל מה שהתנסה בו עד אז. הוא נטל על עצמו את ההקמה המחודשת של הקהילה היהודית בצפת, ששכלה כאלפיים מבניה ברעש הגדול.

כשהגיעו הידיעות הראשונות על הרעש לירושלים, הוכתה הקהילה היהודית כולה באלם ובתדהמה. ספרדים, חסידים ופרושים, נאספו יחד בבתי הכנסיות של ירושלים, כשהם יושבים על הארץ, קוראים מגילת איכה וקיונות ואינם מעכלים באופן מלא את גודלו של החורבן שעלה בחייהם של רבים מקרוביהם. כאחד ממנהיגי היישוב הצפתי הוזמן ר' ישראל להספיד את יהודי צפת בבית הכנסת הספרדי רבי יוחנן בן זכאי. בהספדו המרטיט השתמש במילה 'צפת' ליצור אקרוסטיכון (-בתים לפי ראשי תיבות כדוגמת זמירות שבת) שבהם ביטא כאב תהומי יחד עם אמונה איתנה:

"צפת פתאום תחרבי, צפת פתאום תמותי, צפת פתאום תצעקי, צפת פתאום תיבלעי, צדיקים פרושים תמימים תיתמו, צור תמים פעלו, צור פשעים תכפר... צור פניך תסתיר, צור פשעים תמשיל, צפת פתאום תפיל, צרתה פעמים תקום, צפת פתאום תיבנה, צפת פתאום תתכונן, צמח פדותה תקדם, צדקת פעולתה תרנן, צדיקים פתאום תחי..."

ר' ישראל קם במהרה מאבלו והחל לפעול. תחילה לוהו סכומי כסף ניכרים מהקהילה הספרדית בירושלים, ושלח את הכסף לצפת

באמצעות חתנו ר' ישעיה ברדקי ושליח נוסף, שמיהרו לצפת וניסו להקל במעט על מצוקת היהודים שנותרו בה, כשהם מנסים לשקם את חייהם במידת האפשר. במקביל שלח איגרת מפורטת לראשי ועד הפקידים והאמוראים באמסטרדם, בבקשה בהולה לשלוח כסף להצלת השרידים, תוך שהוא נוקט בתיאור קשה של המציאות:

"כי החיים מוטלים ברעב ובצמא, גשם ושלג יורד עליהם, ואין בית ואין מכסה ביום קרה... אוי ואבוי! זה נשאר בלא אשה וזאת בלא בעל, וזה וזה ובלא בנים, ובנים בלא אבות... וחובה

עלי לשלם החובות ולהחיות צאן קדשים, לרפא ולחבוש החולים והשבורים, ולהציל הבריאים ולהלבישם ולהנעילם."

בשולי האגרת הוא מציין את יד ה' שהביאה אותו להתעסק בהקמת בית הכנסת לפרושים בירושלים, ובכך שמרה עליו רחוק ממלכודת המוות בצפת:

"חסדי ה' אזכיר, כי כל הסיבות שסובב בעל הסיבות ית"ש בענין מקנה החצר לבית הכנסת דכולנו פה (בירושלים), שלא ידעתי מה ומי הכנסיני באותו הצער שהיה לי מזה כידוע, עתה ראיתי כי כל זה היה סיבת הצלתו ית"ש אותי ואת ביתי בשולחו אותי הנה לגמור הענין הנזכר."

מה זאת עשה אלקים

ידידות עמוקה שררה בין רבי ישראל ובין התל-תלפיות החת"ס, ושני הגדולים החליפו ביניהם מכתבים ותשובות בהלכה. החת"ס כותב בדרשותיו על רבינו: "קדוש ה' ידידנו גאון ישראל". ובהסכמתו לפאה"ש כינהו החת"ס "מרא דארעא ד'שראל".

לאחר הרעש הגדול, נשא החת"ס הספד וקניה, אשר נדפס בדרשות חת"ס ("ב עמ' שפט, ב) תחת הכותרת: 'על מיתת צדיקים ועל חורבן ארץ הגליל בארץ הקדושה שהיה ביום כ"ד טבת העבר ונחרבו העיירות ונהרסו הבתים ונהרגו אלפים נפשות מ'שראל ובהם גאוני וחכמי ארץ לרוב בעו"ה, ונחרבו ג' עיירות, צפת טבריה שכמ'...."

להלן כמה קטעים מרתקים מתוך האריכות שם:

"ונשאר קושיא לאלקינו מדוע עשה ה' ככה לארץ הזאת ומדוע יגע בהרים ויעשנו.

והיום הגיעני מכתב מירושלים הקדושה מקדוש ה' ידידינו גאון ישראל מו"ה ישראל בעהמ"ח פאת השולחן בריך רחמנא דיהביה לן על דרך נתת ליראיך נס להתנוסס, והוא אמר ב' דברים. א' אמר שחורבן הגליל הלז ניבאו עליה חז"ל במשנה שלהי סוטה בעקבא דמשיחא גליל יחרב, והנה בלי ספק רוח ה' נתנוססה בו ויהי זה נחמה גדולה כי קרוב עת לעשות לה'. עוד זאת אמר הגאון הנ"ל כי תולה חטא חורבן הלז כחטא חורבן בית שני על שנאת חנם, ובעו"ה יפה אמר, כי שלשה עדרי צאן רבצו שם, ספרדים, פרושים, חסידים, ובהם צדיקים ואנשי מעשה, אבל בני ישראל יפים הם והעניות מנולתן והיא המביאה שאין שלום ביניהם כולו קטטות ומריבות שנאת חנם ומלשינות ולא נשא הארץ לשבת אותם..."

והביא החת"ס ממדרש שוח"ט וילקו"ש - "הזועות והרעמים באים בעון המעשה, וא"ל אליהו זכור לטוב כדן אמרת, אבל אינו כן, דכתיב המביט לארץ ותרעד, כשהקב"ה מביט לארץ ובתי קרקסאות וטרטאות עומדות על תילם בנוי כמו רמים, וירושלים הקדושה חרבה ושמה מבלי משים, ע"כ תרעד הארץ", וכתב החת"ס:

"אך לפי דברי אליהו זכור לטוב שרעידת הארץ הוא מקנאת ירושלים. נ"ל כי צדיק הוא אלקינו, וקנאת ירושלים עשתה זאת, כי שם שער השמים עיר שחבורה לה יחדיו שם הר המוריה עקידת יצחק, שם שכב יעקב וחלם לו סולם, שם הר בית ה' ותל שכל פיות עליו פונים ולא זזה שכינה מכותל המערבי. והנה נשכחה לגמרי זה מקרוב מאה שנים שמו פניהם לצפת, כי שם קבר איש אלקים הרשב"י במירון והאר"י בצפת וכל העולים לא"י לא שמו פניהם אלא לצפת וטבריה, וירושלים נשכחה לגמרי מכבוד ובמקום שגם בזה"ז מצוה לעלות לרגל לירושלים כמ"ש והוכיח בשאילת יעב"ץ ח"א, לא שם איש על לב אלא לעלות לצפת להילולא דרשב"י..."

שליח לעשרת השבטים

מפורסם הוא פולמוס ה'סמיכה' בדור מהר"י בירב ומהרלב"ח. ר' ישראל משקלוב וחבריו סברו לחדש את הסמיכה ובכך לקרב את הגאולה, אך בדרך אחרת ומקורית.

הרעיון היה למצוא את עשרת השבטים, בהניחו שאצלם, יש מן הסתם, סמוך מפי סמוך, וכך כתב רבינו באיגרתו: "הלא זה הדבר כנודע בשער רבים מפי רבותינו הקדושים... כי טרם יבוא משיח צדקנו, צריך שיהיה בא"י בית דין הגדול סמוכים. ובעוה"ר ע"י הגלויות וכובד הגזירות הקשות בטלו הסמיכות... והשי"ת יעני שיהיה ב"ד הגדול, כאמור ואשיבה שופטיך כבראשונה ויועציך כבתחילה אח"כ יקרא לך עיר הצדק קריה נאמנה, וזה יהיה מבלי

ספק כשיכין הבורא ית"ש לבות בני אדם, ותרבה זכותם ותשוקתם לשם ית' ולתורה לפני בוא המשיח".

קבוצה מתלמידי הגר"א, בראשות רבינו, התעוררה והתעסקה במימוש תכנית זו, לשלוח שד"ר לעשרת השבטים. אך לא נמצא שד"ר שיסכים לצאת לדרך הארוכה מלאת הסכנות וההרפתקאות. כמו"כ קהילת הפרושים הירושלמית לא התלהבה מן הרעיון שעלותו לא תאמה לקופתם הריקה מחד גיסא, ואשר תועלתו היתה מוטלת בספק מאידך גיסא.

לבסוף נמצא האיש המתאים. היה זה רבי ברוך מפינסק שהסכים לצאת לדרך, הוא היה רופא במקצועו, והיה בקי בשפה הערבית שהיא השפה המדוברת באיזור. רבי ברוך יצא לדרך בשנת תקצ"א, מצוייד באגרת של ר' ישראל לעשרת השבטים. המסלול המתוכנן היה להגיע לאזור דרום חצי-האי ערב, מקום שלפי השערתם התגוררו בו בני הרכבים - עדה יהודית שהתייחסה אחר יונדב בן רכב, והם יודעים את הדרך המוליכה לעשרת השבטים. וכך כתב ר' ישראל לר' אברהם ש"ז צורף: "נראה להגיד קשט דברי אמת, שמקום בני הרכבים הנזכר ידועים וגלויים לנו בלי שום ספק, שהמה קרובים מאד לגבול אה"ק וכו' בדרך המדבר למדינת מקע (-מכה).

באגרתו מבסס ר' ישראל את הקשר בין עשרת השבטים לשאר העם, ע"י הבאת סיפורים הסטוריים על שליחים שהגיעו מעשרת השבטים, כמו אלדד הדני, ועוד. ולבסוף מבקש ר' ישראל: יבחרו נא כמה מחכמייהם הסמוכים... ויבואו נא לא"י נחלת אבותינו ויסמכו לת"ח, כדי שימצאו ב"ד סמוכים בא"י אשר תחילת הגאולה תלויה בזה".

רוך עבר הרבה מקומות, ולא מצא את עשרת השבטים, ולבסוף הגיע לתימן, שם נפגש עם רב המקום ועמו ניסה למצוא קשר לבני עשרת השבטים. ובינתיים הוא עסק ברפואת האימאם של תימן, ועקב הצלחתו לרפא אותו, הוא הפך להיות רופאו של המלך, אנשי החצר שנדחו על ידו הסיתו את המלך להורגו, והוא בהיותו כנראה שתוי, ירה בו חץ וכשר' ברוך נפל מתבוסס בדמו, הם היכוהו והרגוהו. וכך כל ענין השליחות עלתה בתוהו.

זכרוננו של צדיק

רבינו נלב"ע בסיון תקצ"ט בהיותו בטבריה, ושם מנוחתו כבוד. הותיר אחריו משפחה מפוארת [חתנו רבי ישעיה ברדקי ועוד] וספרים המאירים את עיני החכמים [ולומדי ירושלמי שקלים זה לאחרונה, יודעים כי לא זזה ידם מהפירוש הנפלא 'תקלין חדתי'].
שומה עלינו לזכור: כל היישוב היהודי בארה"ק, בפרט בני התורה והיכלותיה, חבים חוב עצום לאותם צדיקים וקדושים, תלמידי הגר"א אשר חירפו נפשם במצור ובמצוק לקנות את הארץ, ולרדם ומנהיגם, רבינו ישראל משקלוב, אשר כל אשר לנו, שלהם הוא!

לקראת שנת מלכתא

"הפיזיותרפיסט בדק אותו קצת ואמר: בגיל מאה אי אפשר לעשות פיזיותרפיה.. אבל יש אולי עצה אחת ויחידה... אם הרב יסכים לשתף פעולה..."

אשרי עין ראתה אלה: שיחה מיוחדת ורווית הוד עם הגה"צ רבי בנימין רימר שליט"א, חדב"נ אצל מרן פוסק הדור הגר"ש אלישיב זצוק"ל, ראש ישיבת קרית מלך ומראשי ישיבת טשעבין, שמספר על אשר ראו עיניו ושמעו אוזניו אודות השקידה המופלאה והבלתי נתפסת של מרן זצ"ל • חלק א

יעקב א. לוסטיגמן

כבר עשרות שנים מכהן הגה"צ רבי בנימין רימר שליט"א מראשי ישיבת טשעבין כמשגיח בישיבת טשעבין, תפקיד שהוא ממלא תחת אביו זצ"ל. את הישיבה הוא מכיר מגיל צעיר מאוד, וכבר עשרות שנים שהוא מכיר באופן אישי כל אחד ואחד מהתלמידים הלומדים בה. וכך, לצד תפקידו הנוספים, בהם ראש ישיבת 'קרית מלך' בבני ברק, הוא ממשיך את עבודת הקודש בישיבת טשעבין, המתייחדת בכך שכבר למעלה מ-60 שנה היא ניצבת בראש כותל המזרח של הישיבות החסידיות הנחשבות ביותר ועדיין משחרים לפתחה המצוינים שבמצוינים, טובי הבוגרים מכל הישיבות החסידיות לצעירים, ברחבי הארץ והעולם.

התגלגלו בהמוניהם, כשלנו נותר רק ללקט זעיר שם וזעיר שם, ולהביא לפני קוראי 'לקראת שבת', מהשפע העצום הזה, כי מוננו ניקח לעבוד את ה', וכדי שנוכל אולי להשיג אפס קצהו ממוסכת חייו המופלאה של הרב הדומה למלאך, אשר הנחה והנהיג את העדה בחכמתו העצומה ובגאונותו המופלאה.

"את ההנהגות של מורי חמי זצ"ל, אי אפשר לחקות. אף אחד אינו יכול לצעוד בדרכיו. לא כי זה מאוד קשה, אלא בגלל שזה פשוט בלתי אפשרי. בלתי אפשרי!"

"אדם שיישב כל כך הרבה שעות ולמד בהתלהבות, יומם ולילה! יומם ולילה! ולא יום או יומיים כי אם שבעה ימים בשבוע, כ-50 שבועות בשנה, יום אחר יום, שבוע אחרי שבוע ושנה אחרי שנה במשך יותר מ-100 שנה.

למען האמת התקבלנו, כותב השורות והרה"ג ר' הלל קורפו מבכירי הפעילים ב'מוקד הישיבה' של 'אחינו', אצל הגה"צ שליט"א, לשיחה בענייני חינוך, הרבצת תורה ו'גישמאק בלימוד'.

ואכן קיבלנו מלוא חופניים של תוכן "יחודי ומרתק בנושאים אלו, ואלו יתפרסמו בקרוב בעז"ה בעלונים המתאימים כל אחד לתחומו והיוצאים לאור על ידי 'מוקד הישיבה' מבית 'אחינו' לקהלי יעד שונים, בחורי הישיבות הקדושות וגם ציבור ההורים והמחנכים ('מעלה מעלה', 'הישיבה', 'בית היין' ועוד).

אבל בשולי אותה שיחה ביקשנו לשמוע מראש הישיבה שליט"א כמה מילים על חמיו פוסק הדור, קדוש ישראל ותפארתו מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל. הגר"ב רימר אכן נעתר לבקשתנו, ומשהחל לספר על רבן של ישראל, עלתה לחלוחית בעיניו ובעינינו, והסיפורים

"זה לא משנה איזה יום היום, אם זה ראש השנה או פורים, או שמחת תורה או יום הכיפורים, או שהערב הוא מוחתן ילד או שאתמול בלילה או שאתמול הוא עבר ניתוח, זה לא משנה! הוא היה יושב ולומד ולומד בשקידת התורה שהיתה ממש להפליא! התמדה כזאת שאין לה אח ורע ואף אחד אינו יכול להגיע אליה.

"אני יודע שאנשים שומעים את התיאורים הללו או קוראים על הרב אלישיב זצ"ל, הם חושבים שבטח הוא היה מתמיד עצום, אבל התיאורים הללו הם קצת בגדר של גוזמאות. כי זה נשמע לא הגיוני איך שמתארים אותו. "אבל אני אומר לכם שלא כך הם פני הדברים. לא ולא! כל התיאורים שאתם שומעים על הגרי"ש אלישיב זצ"ל, לא רק שאינן גוזמאות אלא שהם מומעיטים ומצמצמים את השקידה המופלאה שלו. מי שעמד ליד וראה אותו לאורך זמן, יודע שזה היה הרבה הרבה יותר מכל התיאורים הללו, מופלגים ככל שיהיו.

"אתם יכולים לתאר לעצמכם יהודי בן 100 שיושב ולומד בצורה מופלאה שבע ושמונה שעות ברציפות, עוצר רק להתפלל ולאכול משהו וממשיך ללמוד שוב עוד רצף כזה של שעות בלי שום הפסקה?".

כדי לסבר את אוזנו מעט על גודל עוצם שקידתו המופלאה של מרן זצ"ל, מספר הגר"ב רימר שליט"א מה שהיה שומע במשך תקופה מדי יום ביומו מחוויותיה של רעייתו הרבנית, כשהיתה שבה מהתורנות היומית בבית אביה מרן הגרי"ש אלישיב, לעת זקנתו המופלגת.

"היה להם, לכל האחים, תורנות שהיו עושים כל אחד בזמן מסוים שהיה צריך להיות אצל האבא כדי לשרת אותו ולשמור על בריאותו. "בדרך כלל היא היתה צריכה להיות שם בשעות הלילה, אבל אחרי שנפטרה אחותה, הרבנית אויערבך ע"ה, אשת חבר לגיסי מרן הגאון רבי עזריאל שליט"א "בלחס"א, היא היתה ממלאת את מקומה בתורנות של שעות הצהריים, מהשעה אחת בצהריים ועד שהיה אומר שיעור ב'תפארת בחורים' בשעה שבע אחה"צ.

"השווער זצ"ל כבר היה בן 100 באותה תקופה. הוא היה אוכל קצת, ולאחר מכן היא היתה מבקשת ממנו שישכב לנוח מעט. כמובן שהוא לא הסכים, אחרי שהיה עונה על כמה שאלות בהלכה ומתייחס לכמה עניינים ונושאים, הוא היה מתיישב ללמוד בשעה שתיים בצהריים בערך, ומאז לא פסק פומיה מגירסא עד השעה שבע בערב.

"מה זה אומר לא פסק פומיה מגירסא? אני אספר לכם: באותה עת הביאו לו פיזיותרפיסט שיעזור וילמד את בני הבית כמה תרגילים שאפשר לעשות עם מרן הגרי"ש זצ"ל, כדי לחזק את השרירים, הוא הרי כבר היה בגיל מופלג והגוף בקושי הצליח לתפקד.

"הפיזיותרפיסט בדק אותו קצת ואמר: "הרב בן מאה! בגיל מאה אי אפשר לעשות פיזיותרפיה. אין הרבה מה לעשות. אבל יש אולי עצה אחת ויחידה... אם הרב יסכים לשתף פעולה... אתם יכולים לבקש ממנו שפעם בחצי שעה יקום מהכסא, יעמוד על רגליו ולאחר מכן ישב מיד בחזרה וימשיך ללמוד. כל חצי שעה הוא צריך לעמוד לרגע אחד. זה התרגיל היחיד שאפשר לצפות מאדם בכזה

גיל שיוכל לעשות...

"נו... מה הבעיה לבקש מיהודי מבוגר שיעמוד פעם בחצי שעה? אם הוא לא יכול אפשר לעזור לו קצת. לא? לא!", משיב ראש הישיבה שליט"א, על שאלתו שלו... "לא! כשמדובר ברב אלישיב אתה לא יכול לבקש ממנו שיעצור את הלימוד ויעמוד על הרגליים כל חצי שעה. הוא לא מפסיק לרגע ללמוד, מה אתה יכול לעשות? לחכות שהוא ירים רגל את העיניים מהגמרא? זה הרי לא קורה אף פעם. העיניים שקועות בגמרא, הוא לומד והוא לא מודע בכלל למה שקורה סביבו. חמש שעות, שבע שעות שמונה שעות. זה בכלל לא משנה כמה זמן. צריך ממש לעצור אותו בכח, להפריע לו מהלימוד, אף אחד לא מעז להפריע לרב אלישיב ללמוד!!! ולא כי הוא יכעס חלילה, הוא לא היה כועס בכלל, אבל זאת היתה הרגשה, עניין ידוע שהיה לכל בני המשפחה חדור בעצמות... לא מפריעים לאבא ללמוד! זאת בכלל לא אופציה!

"אז הם היו צריכים לפתח 'שיטות' איך לנסות לתפוס את תשומת הלב שלו כשהוא לומד ואז לבקש ממנו שיעמוד לרגע קט. אבל שום שיטה לא עזרה ושום דבר לא עצר את הלימוד.

"רק דבר אחד היה, וגם הוא היה פתרון חלקי: אם הוא היה עוצר מהלימוד ומבקש שיביאו לו ספר כלשהו לעיין, או אז היו מנסים לנצל את ההזדמנות ולהשחיל עוד בקשה קטנה: "אבא, הרופא אמר שצריך לעמוד על הרגליים פעם בחצי שעה".

"לפעמים זה הצליח, הצליחו לתפוס את תשומת הלב שלו כשהוא ביקש ספר. ולפעמים זה לא הצליח, כי הוא ביקש ומיד חזר ללמוד ובכלל לא שמע שמנסים לבקש ממנו משהו...

"וזה כשהוא היה בן 100!", מדגיש ראש הישיבה. "ואיך היה כשהוא היה בן 80? אי אפשר לתאר בכלל את השקידה, את השקיעות העצומה שלו בתורה, וכשהוא היה בן 60, בן 40... זה בלתי נתפס, מי שלא ראה ולא חווה את זה בעצמו לא מסוגל להבין עד כמה השקדנות שלו היתה מופלאה...

"והאמת שכל תלמיד חכם יש לו את הייחודיות שלו, ואין דבר כזה שני תלמידי חכמים שאפשר להשוות אותם ולומר שהם אותו דבר. הגמרא בירושלמי אומרת שלכל דבר יש מקור שממנו אפשר להוציא עוד כמותו. אם אבדה חתיכה של זהב, אפשר ללכת ולהשיג זהב חדש שיהיה אותו הדבר בדיוק. כך גם כסף ונחושת, יש הבדל בין הנחושת הזאת לנחושת ההיא? לא. נחושת זאת נחושת. אמנם יש כמה סוגים של נחושת, ועדיין לכל סוג יש כמות גדולה ואפשר למצוא עוד מותרו.

"אבל תלמיד חכם, אומר הירושלמי, "מי יתן לנו תמורתו מי יתן לנו חליפתו...". לכאורה צריך להקשות, מה זאת אומרת מי יתן לנו חליפתו? וכי אין תלמידי חכמים אחרים שיודעים את כל התורה כולה? בוודאי שיש. אבל זה לא אותו הדבר, כי לכל תלמיד חכם, לכל צדיק, יש את הייחודיות שלו שאף אחד אחר לא יכול להגיע אליה.

"אנחנו יושבים כאן בישיבת טשעבין מיסודו הגה"ק הרב מטשעבין זצוק"ל, יש עוד 'טשעבנער רב' בעולם? לא. יש עוד הרב אלישיב? גם לא. "פעם שמעתי ממורי חמי זצ"ל שהגאון הרב ראובן בענגיס זצ"ל

לא רק אנשים הסתובבו בכל הבית, אלא גם פתקים מילאו את הדירה וחדרו לכל פינה. היו אלו 'קוויטלאך' שבהם כתבו אנשים את שמותיהם לתפילה ולברכה. אמא היתה מברכת, והנכדים היו פותחים את הפתקים בפני אבא, שבירך אף הוא, ובערב אמר על כולם פרק תהילים. נוכחותם של האנשים בכל חדרי הבית, גרמה שלא פעם היינו מוצאים פתק כזה בתוך המלח או הסוכר

הנהגת הבית בביתו של מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, כפי שמתארת בתו הרבנית ר. צביה

"וַיִּקְדַּשׁ אֶתְּוֹ וְאֶת כָּל כְּלָיו" (במדבר ז, א)

"אמר רב יהודה אמר רב: 'כמדבר' - מזה מדבר מופקר לכל אף ביתו של יואב מופקר לכל". (מוסכת סנהדרין מט ע"א)
"כל מה שבבית הזה שייך לכלל ישראל" - משפט זה, שהיה שגור על לשונה של אמא, שיקף את תמצית משנת חייה.
אם ה'עולם' רגילים לומר: 'ביתי הוא מבצרי', אמא גילמה את ההפך - ביתי אינו ביתי. הכל שייך לכלל ישראל! 'הכל' - כולל הכל, ללא יוצא מן הכלל: חדרי הבית, רהיטים, כלים, מאכלים...
'כלל ישראל' הקיף את כולם: זקנים וצעירים, חולים ומסכנים, בריאים בנפשם ושאינם כאלה - הכל שייך לכולם, להוציא אדם אחד בלבד; את אמא עצמה...

חלק מן השכנים היו נכנסים ויוצאים מבלי לדפוק כלל, כפי שסיפר אחד מילדי השכנים: "פעם שלחה אותי אמא לבקש דבר מה מהרבנית. דפקתי על הדלת שוב ושוב, אבל לא פתחו לי. חזרתי הביתה בידיים ריקות. כשאמי סיפרה זאת לרבנית, הגיבה הרבנית בפליאה: 'וכי לא ידעת שאצלנו לא דופקים? פשוט פותחים ונכנסים!'..."

פעם ביקש אחד הנוכחים, לחסום את הדרך למאן דהו שחפץ להיכנס לאבא, וסגר בעדו את הדלת. אמא ניגשה ופתחה את הדלת באומרה לאותו אדם: "את כל נשמת אני מוציאה כדי שלא לצער אנשים, ואתה סוגר את הדלת?"...

אדם אחד הגיע לביתה של אמא בשעת אחר הצהריים, אולם משנוכח לראות כי הדלת סגורה, שב לאחוריו. לפתע הגיעה אשה מבוגרת, שהתעלמה מן הדלת הסגורה ומבני בית הישנים, והחלה לדפוק בכל כוחה. לאחר מספר דקות הוכנסה האשה פנימה, ויצאה משם רק כעבור רבע שעה שבעה ומרוצה!

כשהבחין האיש כי הדלת כבר פתוחה, שאל בחשש האם יוכל גם הוא להיכנס. לאחר שנענה בחיוב, סיפרה לו אמא: "כל הלילה לא ישנתי, ורק בצהריים נכנסתי לנוח, אולם לא עברו עשר דקות, והאשה המבוגרת נכסה ואמרה שאין לה כסף והיא רעבה. איך יכולתי להתעלם ממנה? נתתי לה ארוחת צהריים!"

מאז היותי ילדה פעוטה, זוכרת אני את ביתנו פתוח לכל. תלמידי חכמים היו באים לדבר עם אבא בלימוד, ואחרים - לשאול שאלות בגמרא ובהלכה. גם אנשים שחיפשו מקור לפסוק או למאמר חז"ל כלשהו - היו עולים אל אבא, ואף ילדי חידור נכנסו מפעם לפעם, כדי לשאול פשט בחומש או בגמרא. היו כאלו שבאו לשאול מאבא ספרים בהיותו בעל 'אוצר ספרים' גדול מאוד, וכן ללוות כספים מהגמ"ח שהחזיק למען חברי כולל 'חזון איש' והשיכון.

גם מקומן של הנשים לא נפקד: שכנות וידידות היו נכנסות לשפוף את לבן בפני אמא, ואחרות באו להתיעץ עמה. מאז פטירתו של סבא הסטייפלר רבו הבאים לאבא ולאמא, כאשר נשים רבות ביקשו מאמא להציג את שאלותיהן לפני אבא ולבקש את ברכתו.
נדיר היה למצוא את הבית ריק מאנשים. במשך שנים רבות, עוד קודם שסודרו שעות קבלת הקהל אצל אמא, היתה הדלת סבה על צירה אף בשעות שאינן שעות, ואנשים ונשים נכנסו אל הבית ויצאו ממנו, משל היה זה ביתם שלהם.

אחת הנכדות סיפרה בהתפעלות, כי בתשעה באב עלתה לביתם של אבא ואמא, ומה מאד נדהמה לראות כי הבית ריק מאנשים! "היתה זו הפעם היחידה שבאתי לבית סבא וסבתא, והבית היה ריק, ממש - רק סבא וסבתא היו בו!"...

מנוחת הצהרים של אותו יום נשכחה, ואמא המשיכה לקבל את פני הבאים...

במשך מספר שנים נסעו אבא ואמא לצפת בימי 'בין-הזמנים', כדי לנוח ולאגור כוחות. פעם, כשחזרה מן הנופש, סיפרה מ'חוויותיה' בחיך: "קילפתי תפוח אדמה שלם ללא הפרעה"...

פעם התלוננתי בפני אבא, כי על אף שאני משתדלת להכין את הטשולנט בדיוק כמו אמא, הוא אינו מצליח כמו שלה. ואבא השיב לי: "הטשולנט של אמא מצליח, כי במהלך קילוף תפוח אדמה אחד היא זוכה לקיים כמה וכמה מצוות - פותחת את הדלת לנשים הזקוקות לעזרה, מדברת איתן ומסייעת להן"...

המטבח

המטבח של אמא היה צר מאוד - יכלו לשבת בו רק שני אנשים בצמצום. (כשנשאלה אמא על ידי נכדותיה כיצד היא מסתדרת במטבח כה קטן, ענתה: "אצל אמי היה המטבח קטן עד כדי מחצית משלי...") עם כל זאת כאשר שהתה בו אמא, נכנסו אחריה נשים רבות, בבחינת "עומדים צפופים ומשתחווים רווחים", וכפי שהתבטאה אמא בחיך: "ביתי הוא ארץ הצבי, הנמתח לפי הצרכים"...

ואכן, פעם הגעתי לאמא ביום חמישי בערב בשעת אפיית החלות. היה זה בעיצומו של קיץ, והמטבח להט מחום התנור. אמא עמדה שם נוטפת זיעה וסביבה כמניין נשים!

חלק מן הנשים היו מציצות בסירים ובודקות את תכולתם... ואמא - לא התרגזה ולא העירה, אלא המשיכה להאיר להן פנים כמקודם, ועוד הציעה להן לטעום מן המאכלים!

היו נשים טובות לב ובעלות יוזמה, שהשתלבו בעבודה: זו מדיחה כלים, וחברתה מריקה את פח האשפה, השלישית סוחטת מיץ טרי, והרביעית מתנדבת להכין כוס קפה לאמא. ועם כל זאת, לא היה הדבר פשוט כלל וכלל.

דודתי הרבנית ישראלזון סיפרה בהתפעלות: "פעם ראיתי איך אחותי מבשלת דגים - אשה אחת פותחת את הביצים, השניה מטגנת בצל, השלישית מערבבת את העיסה. איזו אשה יכולה להרשות דבר כזה במטבח שלה? היא היתה היחידה בעולם! היא ידעה שהאחרות נהנות לסייע לה, והיא אפשרה להן לעשות זאת!"

אין פינה פרטית

בנוסף למטבח היה גם הבית כולו מוצף נשים, ללא פינה פרטית אחת.

השכנות והידידות שביקשו את ברכותיה של אמא, וכל עמך בית ישראל - היו מסתובבים בחדרים כולם: בחדר הרחצה כבהול, במטבח כבחדר הכביסה, בחדר השינה ובחדר הספרים.

נשים נכנסו לחדר הספרים, כדי לזכות לשבת על כסאו של סבא הסטייפלר ולומר תהילים, ואפילו לחדר השינה לא היה מעמד מיוחד... במטבח הקטן לא היה מקום למקרר, ועל כן הוצבו בחדר השינה שני מקררים ישנים. בעקבות זאת רבתה ההמולה גם שם: זו

נכנסה כדי להוציא ירקות מן המקרר, וזו כדי להוציא שקית חלב... בפריזר היתה 'ריבת האתרוגים' המפורסמת של אמא. ילדות רבות סירבו ללכת לבית החולים, מבלי לעבור דרך ביתנו כדי להתברך מאמא ולקבל מהריבה.

בחדר השינה ניצב גם מזנון שעליו 'יין הסיומים' (יין שנתר מסיומי הש"ס שערך אבא בערב פסח או במועדים אחרים), וכל החפץ בו - היה נכנס ונוטל מעט. כל אלו גרמו לדלת חדר השינה לסוב על צירה ללא הפסקה...

רק בבית כמו של אמא יכול היה להתרחש המעשה הבא: אדם ששהה באחד החדרים ביקש לשוחח עם חברו, אולם נוכחותה של אמא הפריע לו. החצוף לא התבייש וביקש מאמא לצאת מן החדר! במקום אחר היו מראים לו את דלת הכניסה מצידה השני... אבל לא אצל אמא!

באין אומר ודברים יצאה אמא מן החדר...

כשאמא עצמה רצתה לדבר עם מישהי ביחידות - היה זה פרוייקט מסובך... היו צריכים למצוא פינה שקטה יחסית, לבקש ממי שנמצא שם לפנות 'באדיבותו' את המקום לרגע קט, ורק אז ניתן היה לשוחח. בדרך כלל נעשה הדבר בחדר שינה, כשאמא והאשה ישובות על מיטתה של אמא.

לוח מודעות ומוקד מכירות

מאחר שהבית היה הפקר לכל, היו כאלו שרצו 'לזכות את הרבים' המסתופפים בבית ולפעול לרווחתם... די היה בכך שאדם החליט כי יש לשפר משהו בבית, והוא עשה זאת מיד מבלי לבקש את רשותה של אמא.

פעמים רבות כאשר חזרה מהתפילה, הבחינה בחפץ שנרכש או במדף שהותקן ללא ידיעתה וללא נטילת רשות. אדם אחד שם לב כי בחדר הכניסה מצטברים ספרי קודש רבים - מתרומה או משכחה - וחשש שיבואו לידי ביזיון. וממחשבה למעשה: הזמין ארון מיוחד עם מדפים נמוכים המתאימים לספרי תהילים ולסידורים קטנים, הציב אותו בחדר הכניסה והכניס לתוכו את ספר הקודש.

מובן מאליו שבמקום ציבורי כזה, יש השפעה מיוחדת למודעות ולפרסומות... אנשים רבים חפצו לנצל זאת, ולמענם 'נחנך' בחדר ההמתנה לוח מודעות, שאכן הועיל רבות.

מישהו שלא הצליח למכור את דירתו סיפר על כך לאמא, והיא הציעה לפרסם את הדירה בלוח המודעות שבבית... חיש נטלה דף ועט, ניסחה את המודעה ותלתה - למען אותו אדם...

מלבד לוח המודעות עיטרו את הבית קופות לרוב, שהרי הבית שימש גם כמוקד למכירת קלטות, חוברות וספרים - לכל חפץ היתה קופה, ולתוכה שלשלו את התשלום. אמא, שהצטיינה בחישובים מהירים ומדוייקים, היתה עומדת ומסייעת לקונים בחישוב העודף, והחלפות הכספים בין הקופות השונות.

"הבית פה כולו הפקר"

לא רק אנשים הסתובבו בכל הבית, אלא גם פתקים מילאו את

זכיתי ללמד שלוש שנים בישיבה קטנה של 'בעלזא' בתל אביב. היה שם יהודי קשיש, הרב רבי שמחה מונד זצ"ל, תלמיד חכם מופלג, צדיק וירא שמים, שנון ופיקח. הוא היה מרבה להביא דברים בשם הרבי הקדוש רבי יששכר דב מבעלזא זצ"ל, וממנו שמעתי אמרה זו, שעשויה להציל בעלים רבים מכעס ומרוגז על נשותיהם, נשות החיל, בנות ישראל הקדושות

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א: שנזכה לראות כל אחד מעלת חברנו ולא חסרונו

"וְכַפֵּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנֶּפֶשׁ" (במדבר ו', י"א)

אספר לכם מעשה נורא שארע בחצר קדשו של הרה"ק השר שלום מבעלזא זצ"ל:

פעם נכנס אליו אורח שלא היה מתושבי בעלזא, ובכה במר נפשו על המקרה שקרהו:

היות שביתו מבורך בבנים ובבנות בלי עין הרע, ופרנסתו דחוקה עד מאד, יצא מעירו וסבב על פתחי נדיבי עם בכפרים ובעיירות הסמוכים, לצורך כלכלת ביתו.

בימים אלו הוא הגיע לכאן, לבעלזא, והתאכסן באכסניה אחת, כשבאמתחתו צרור כסף שהצליח להשיג בקושי ובעמל רב. בבוקר נדהם לראות, שצרור כספו נגנב ממנו, והוא עומד אובד עצות, ואינו יודע מאין יבוא עזרו.

כששמע זאת הרבי הקדוש, ציווה לקרוא לאברך מחסידיו, סיפר לו דברים כהווייתם ופקד עליו לחפש אחר הגנב, ולהביאו הנה עד יום מסוים. האברך התנצל וטען, שאינו יודע איך לעלות על עקבותיו, אך הרבי לא רצה לשמוע שום תרוץ, ועמד על דעתו, שעד ליום שקבע עליו להניח ידיו על הגנב, ולהחזיר את הגניבה לבעליה.

האברך יצא מבית הרבי כשהוא מבולבל לגמרי, ולא ידע מהיכן יתחיל לטכס עצה, היאך ימלא בשלמות את התפקיד שהטיל עליו הרבי.

בהיותו בר דעת, הגה בליבו רעיון נועז. מה עשה? נכנס לבית המדרש הסמוך לבית הרבי, ושם עינו על אחד מזקני ונכבדי ה'יושבים', שכידוע דרו בבית המדרש, והתחיל לשמשו ולהגיש לו את הצטרפויותיו הרבות ברוחניות ובגשמיות. כך נהג במשך מספר ימים, עד שהגיע היום, שבו היה עליו לגלות מיהו הגנב שרושש את היהודי הזר מכספו.

באותו יום קם האברך בשעה מוקדמת ביותר, נקש על דלת ביתו של ה'יושב' הזקן, וכשפתח הלה את הדלת, השתומם למראה האורח שהקדים לבוא אליו בשעה לא רגילה זו... בזריזות ביקש ממנו האברך, אם יועיל בטובו להכניסו לביתו, כי דבר סתר לו אליו.

הזקן הכניסו, ואז נעל האברך את הדלת, נטל לכיסו את המפתח, ובד בבד פנה אל היהודי ה'יושב' ואמר: "הנה לפני כמה ימים התרחשה

בעירנו גנבה, מיהודי אחד המתאכסן באכסניה מסוימת. הרבי פקד עלי לאתר את הגנב, ולהחזיר את הגנבה לבעליה. אי לכך באתי אליך עתה, מבקש אני ממך לאות הכרת הטוב, על ששימשתיך בימים האחרונים, שתאמר לי מיהו הגנב שעשה דבר עוול זה בלא בושא".

ה'יושב' הזקן השתומם מול דבריו הנועזים של האברך. פנה אליו ואמר לו: "וכי נטרפה דעתך עליך? מנין לי לדעת מי הגנב? לא נביא אנוכי, ולא שוטר העיר אנוכי, שאדע דבר וחצי דבר מיהו הגנב דמתא! ואם תשלום על שימושך הנך רוצה, נקבה שכרך עלי, ואתנה!".

אולם האברך שהאמין בגדולתו של ה'יושב', לא הרפה, אלא אמר בנחישות: "ידע נא מר, כי אינני פותח את דלת ביתו, כל עוד לא אדע מיהו הגנב, ואם אינו רוצה לגלות - לא יוכל כבודו לצאת לתפילה בבית המדרש".

כשראה ה'יושב', שהאברך מתכוון לדבריו ברצינות, הוכרח לגלות מקצת מגדולתו. נענה ואמר, שהוא מסכים לספר לו, אבל בתנאי כפול ומכופל, שלעולם לא יספר לשום בריה על השתלשלות הדברים.

האברך הסכים לתנאי זה, אך הבהיר, שאם הרבי ישאל אותו מנין ידע לאתר את הגנב, יספר לו דברים כהווייתם. וה'יושב' הסכים לכך. מיד אמר הזקן: "דע לך כי, פלוני בן פלוני, הגר בשכונה זו וזו, הוא גנב דמתא, ובביתו נמצא צרור הכסף בשלמותו!".

ואכן, תכף ומיד רץ האברך לבית יהודי זה, והלה - כשראה שנתפס בקלקלתו - הוכרח להודות על האמת, והשיב את הגנבה אשר גנב. לאחר מכן נכנס האברך אל הקודש פנימה, וסיפר לפני הרבי את מעשהו עם ה'יושב' הזקן, שגילה לו את זהות הגנב. מיד שלח הרבי לקרוא ל'יושב' זה, ושאלו מנין ידע נסתרות, והשיבו ה'יושב' שלפני ימים מספר הזדמן לו לעמוד לפני חדר הרבי, במקום שבו עומדים המוני המבקשים להיכנס אל הקודש פנימה לעצה ולברכה, ואז צדה עינו את הגנב הלו, כשבדו קויטל שבו רשום שמו ושם אמו. כשהסתכל על הקויטל ראה בו, שיהודי זה שלח ידו במזון רעהו, ומכאן ידע שאליו הכוונה.

[בדרך אגב אנו רואים כאן דבר נפלא מאד, ומבינים מי היו אותם 'יושבים' בדורות הראשונים, שלא היו צדיקים מפורסמים שמחוללים פלאות וישועות לרבים, אבל 'ידעו' לקרוא על קויטל את עוונותיו של הכותב].

נענה הרבי מבעלזא ואמר: "דע לך, שבימי חורפי הייתי רואה על הנכנסים אלי את כל מעשיהם הטובים והרעים שעשו מעודם עד היום הזה, ולא רק בגלגול זה, אלא גם מה שעשו בגלגול הקודם. אבל בשנים המאוחרות יותר חשבתי לעצמי: הרי חז"ל הקדושים מעידים, שהשי"ת אינו מביט בעוונותיהם של ישראל (במדבר רבה כ, כ), ואנו מצווים מפי הגבורה: 'אחרי ה' אלקיכם תלכו... ובו תדבקו' (דברים יג, ה), ודרשו חכמים בספרי: 'וכי אפשר לדבקה בו? אלא הדבק במידותיו וכו'.

ואם כן, הרי מוטב שלא אראה עוד עוונותיהם של אישי ישראל, לכן התפללתי לפני הקב"ה וביקשתי, שייקח ממני יכולת זו, לראות את חסרונותיהם של האנשים הבאים לפני, ומאז אינני רואה שום עוולה בפניהם של היהודים. זוהי, אפוא, הסיבה, שאנוכי לא ידעתי מיהו הגנב בלתי היום".

"ואהבת לרעך כמוך" - מעלה מיוחדת לישראל

כאשר מתרגלים לא לראות בחסרונות הזולת, קל יותר להרבות אהבת חנין בין אדם לחברו. עיקרה של עבודה זו כתובה בתורה (ויקרא יט, יח): "ואהבת לרעך כמוך".

מידה זו היא נחלתם הבלעדית של כלל ישראל, רק הם יכולים לעורר בליבם אהבה לאיש זר בלי סיבה ומטרה חומרית. ראיתי מאמר נפלא בספר 'דברי שאול' על התורה, מאת הגאון הנודע רבי יוסף שאול נתנון זצ"ל, רבה של למברג, ובעל שו"ת 'שואל ומשיב', שמביא מה ששמע מהרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זצ"ל, על הסיפור המובא בגמרא (שבת לא ע"א): "מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו: גירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה, כשאני עומד על רגל אחת, דחפו באמת הבנין שבידו. בא לפני הלל, גיריה, אמר לו: 'דעלך סני לחברך לא תעביד' - זו היא כל התורה כולה. ואידך פירושה הוא זיל גמור".

ושאל, למה דיבר הלל אל הנכרי בלשון שלילית: "מה דעלך סני" וכו' ולא אמר לו בלשון חיובית: "אהוב את חברך"?

ותרץ, שגוי אינו מסוגל להבין מושג כזה - לאהוב את הזולת בחינם

ובלי מטרה מסויימת, אך הוא מסוגל להבין, שאין זה טוב ויפה, ואין זה מן המוסר, לצער את הזולת, כמו שאתה בעצמך אינך רוצה להצטער, ולכן הוכרח הלל הזקן לומר לו בלשון זו דיקא.

ברעיון קדוש זה יש מליצה ישרה ומתוקה על ראשי עם קודש, ישראל אהוביו של מקום ב"ה, להבחין ביקרתם ובמעלתם, בבחינת: "ראו מה בין בני לבין בן חמי" (ברכות ז ע"ב), שרק להם ציווה השי"ת בתורתו: "ואהבת לרעך כמוך", מפני שרק הם מסוגלים לתקוע בלבם אהבה וחיבה לזולתם, בלא שום מטרה וסיבה צדדית, אלא בשביל לקיים את מצוות הבורא יתברך.

לימוד זכות על נשים המעכבות את בעליהן...

זכיתי ללמוד שלוש שנים בישיבה קטנה של בעלזא בתל אביב. היה שם יהודי קשיש, הרב רבי שמחה מונד זצ"ל, תלמיד חכם מופלג, צדיק וירא שמים, שנון ופיקח, בהיותו מעל גיל תשעים, ועד הרגע האחרון לחייו היה צלול בראשו, כשכל חייו היה חיוך על פניו. הוא היה מרבה להביא דברים בשם הרבי הקדוש רבי יששכר דב מבעלזא זצ"ל, וממנו שמעתי אמרה זו, שעשויה להציל בעלים רבים מכעס ומרוגז על נשותיהם, נשות החיל, בנות ישראל הקדושות:

רואים בכל בית, וכמדומני שיכולים להגיד בפה מלא: לא בתשעים ותשע פסיק תשע אחוז של הבתים, אלא במאה אחוז, ואין זו בושח, כל אחד מוזמן לעשות חשבון, ולראות אם המציאות הזו אינה קיימת גם בביתו:

קורה שהבעל מסכם עם אשתו: "היום בשעה תשע נצא לחתונה של השכן". השעה מגיעה, ובדיוק אז האשה מתעכבת, נוצרה בעיה, צריכים לחכות... תמיד יש לה תרוץ: שכחו לסכם עם הבייביסיטר, היא לא הספיקה להתארגן, צריך לסדר עוד משהו קטן בבית לפני היציאה...

בסדר. יוצאים בתשע ועשרים. לבעל זה מציק כמובן, היא מבינה שכואב לו. אבל הבעל הוא צדיק: נושך שפתים ולא אומר דבר...

היא מקבלת על עצמה שבפעם הבאה בסיעתא דשמיא, כשיצטרכו לצאת מהבית - היא תשתדל להקפיד על הזמן.

והנה, הקב"ה עזר. כחלוף שבוע עליהם לצאת שוב מהבית, והפעם לשמחת בר מצוה של קרוב משפחה. לכתחילה הם מסכמים לא בתשע, כי אם בתשע וחצי, כשהכל 'בטוח' יהיה מוכן...

האם הפעם, אכן, הכל היה מוכן? והתשובה ברורה וידועה: כשהגיעה השעה תשע וחצי. בדיוק התעוררה איזושהי בעיה... משהו לא מוכן... צריכים לחכות עוד עשר דקות...

שאל רבי יששכר דב מבעלזא זצ"ל: הרי חז"ל אומרים שנשים הן יותר פקחיות - במידה מסוימת - מאנשים. ניתנה להן בינה יתרה, ויש להן חכמת חיים רבה מאד. עד כדי כך ששלמה המלך אומר עליהן (משלי יד, א): "חכמות נשים בנתה ביתה". מדוע, אפוא, בכל פעם שצריכים לצאת מהבית, בא האיחור מצד 'אשת חיל' הצדקנית?

רבי יששכר דב בעלזער זצ"ל אמר, שזהו קומפלימנט עצום וקדוש

לאחר דקות ארוכות של נקישות, פותח הגאון את הדלת בבגדי שינה, ועושה רושם כמי שמתמתח לאחר שקם מן השינה, תוך כדי שפשוף העיניים, ופעולות נוספות הנעשות בעת שהאדם קם ממיטתו. ואז הוא אומר לחברותא בנימה של התנצלות: "אני מבקש סליחה אם נאלצת לדפוק זמן רב בדלת!"

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, על מבטם העמוק ומידותיהם של גדולי ישראל

"וְלֹא הִרְאָנוּ אֶת כָּל אֱלֹהִים" (מתוך ההפטרה)

מעשה מופלא ארע אצל האדמו"ר משינאוא זצ"ל, שהיה כידוע אחד מענקי דורו.

פעם הודיע הרבי לחסידיו, כי בשבת הבאה ישבות בעיירה פלונית. החסידים התפלאו מאוד על כך, כיון שידעו שבעיירה זו לא מתגורר אף אחד מחסידיו וממקורביו של האדמו"ר.

הם הבינו שיש לרבי כוונה נסתרת בביקורו זה, אבל לא הצליחו לגלות את טיבה. רבים מן החסידים בחרו, אפוא, גם הם לעשות את השבת בעיירה ההיא, ולראות מה יפעל שם הרבי.

בהגיע הרבי לעיירה בערב שבת, יצאו כל הפרנסים והתושבים לקבלו. והנה כאשר ניסו חשובי המקום להזמין את הרבי לתפילות בבית הכנסת הגדול, סרב, ולגודל תמהונם הודיע שיתפלל בבית המדרש של החייטים והסנדלרים.

התימהון היה בכפליים; ראשית, על עצם העובדה שהרבי מעדיף להתפלל בבית הכנסת של האנשים הפשוטים; ושנית, משום שבמקום ההוא התפללו בהשכמה, ודרכו של הרבי משינאוא היתה להתפלל מאוחר יותר.

הרבי אמר ועשה: הגיע לבית הכנסת ההוא ועמו החסידים שביקשו לעקוב אחר פעולותיו במקום זה. בשעת התפילה וקריאת התורה התנהל הכל כשורה, והחסידים לא הבחינו בשום סימן או רמז לעילה שהרבי בחר להתפלל דווקא כאן.

משהגיעו למפטיח, התברר שבבית הכנסת יש 'אופרוף' של חתן מבני המקום. והנה החתן עולה ומתחיל לברך. ברגע זה נבהלו החסידים, וכל המתפללים, לראות את הרבי מתחיל להתלהב נמרצות, ודופק בידיו על השולחן ללא הפסק.

דפיקותיו של הרבי עשו רעש גדול בבית הכנסת. המתפללים והחסידים הביטו על הרבי בתמהון הולך וגובר, אבל הרבי בשלו, ממשיך לדפוק ולדפוק, ומשים את עצמו על ידי זה ללעג ולקלס.

הדפיקות החלו, כאמור, מהרגע שבו החל החתן לברך את ברכות התורה, המשיכו בברכות שלפני ההפטרה, בהפטרה עצמה, ועד הברכות שלאחריה. רק משרד החתן מהבימה הפסיק הרבי מהנהגתו הכל-כך מוזרה.

הרבי לא הסביר לאף אחד את פשר מעשיו, והדבר היה לפלא בעיני כל מי שנוכח במקום. רק במוצאי שבת קודש, משנסע הרבי לביתו, נודע הדבר ונודעה הסיבה, על מה ולמה הרעיש הצדיק את בית הכנסת.

החסידים גילו, שבתחילת השבוע הגיע החתן ההוא אל הרבי, ותוך שהוא פורץ בבכי תיאר את חששותיו משבת ה'אופרוף' שלו, כיון שכשהוא עומד בפני ציבור, הוא נתקע בלשונו ומגמגם.

"הרי בשבת זו נמצאת כל המשפחה של הכלה בבית הכנסת, וחושש אני מאד, שכאשר הם ישמעו כיצד אני נתקע בברכות, ולא מסוגל להוציא מילה מהפה, השידוך כולו עלול להתבטל", אמר.

החתן בכה מאד, והרבי שאל אותו היכן יתקיים ה'אופרוף', והרגיעו והבטיחו לו שהכל יעבור בשלום.

זו היתה הסיבה שהרבי הטריח את עצמו להגיע לעיירה ההיא, ולבית הכנסת של החייטים, שם התפלל החתן. וכאשר קראו לחתן לתורה, והוא החל לברך את הברכות - ביזה את עצמו ועשה רעש בבית הכנסת, כדי שלא ישמעו עד כמה החתן מגמגם, ולא ייכלם בפני כל הציבור!

שמענו על מעשה שהיה בליל שבת, בביתו של הגאון רבי אברהם גניחובסקי מראשי ישיבת 'טשיבין' בירושלים:

סיפר מורי ורבי, הגאון הגדול רבי מאיר דב רובמן זצ"ל, שפעם הלך עם אחד הרבנים שלו, ולפתע האט הרב בדרכו, והחל לצעד באיטיות רבה. במקום להגיע ליעדו בחמש דקות, צעד כמהצית השעה צעד אחר צעד... כאשר שאלו התלמיד לסיבת הדבר, הסביר לו: "היהודי הצועד לפנינו הינו תלמיד חכם גדול, וגם הוא צריך להגיע למקום הליכתנו. דא עקא, שהוא, גורר רגל אחר רגל באיטיות ובקושי רב. אם אלך מהר, אולי יעלה בלבו הרהור צער, בראותו שאחרים צועדים מהר"

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א, על הזהירות בכבוד הזולת

"וְיִקְרִיבוּ נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל" (במדבר ז', ב')

לא היה יותר או פחות לאחד מהם

התורה הקדושה מאריכה לפרט את קרבנו של כל נשיא ונשיא: "ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו נחשון בן עמינדב למטה יהודה" (במדבר ז', יב); "ביום השני הקריב נתנאל בן צוער נשיא יששכר" (שם, יח), וכו'.

זאת, אף על פי שקרבנות הנשיאים היו זהים בכל פרטיהם, ומדויקים בתכלית, לא היה יותר או פחות לאחד מהם!

יש להתבונן בטעם הדבר: מדוע נזוהרו כל כך שלא לשנות זה מזה? מה היה קורה לו היה אחד מהם מוסיף מעט סולת או כף זהב למנחתו? מכאן אתה למד, שאכן ישנה משמעות לכל סאת סולת ולכל כף זהב... הנשיאים כה נזוהרו זה בכבודו של זה, עד שכל אחד מהם, דאג, שלא יהיה קרבנו גדול אפילו במעט משל אחרים, שלא יראה, חלילה, כאלו יש לו מעלה יתרה על פניהם.

כבוד כל אחד שווה בעיני המקום

גם התורה נהגה בנשיאים כשם שנהגו הם זה בזה, ופרטה את קרבנו של כל אחד ואחד מהם, אף על פי שהיה זהה לקרבנות שהקריבו לפניו. כך מבאר רבנו בחיי (במדבר ז', פד):

"ומה שהיה הוצרך לכתוב שתיים-עשרה פרשיות, כולן מעניין אחד, בקרבנות הנשיאים, וכמה גופי תורה תלוין בתורה במילה אחת או באות אחת.

הנכון בטעם זה, שהקב"ה חולק כבוד ליראיו, ומכבד מכבדיו, כאמרו: (שמואל א ב, ל): 'כי מכבדי אכבד', ואילו היה מזכיר ומכבד הראשון ואומר: 'זה קרבן נחשון בן עמינדב', ויאמר: 'וכן הקריבו כל הנשיאים איש איש יומו', יהיה זה קיצור בכבוד האחרים.

"ועוד, שכל אחד מהם חשב בקרבנו טעם בפני עצמו, שלא כטעם

חברו, ולפי שהיו הטעמים חלוקים, שהיה כל אחד מהם רומז לשבטו, לכך באו הפרשיות חלוקות, לכל אחד ואחד פרשה בפני עצמה, כדי לחלק להם כבוד, ולהורות כי כשם שהיו שוים בקרבנם בעצה ובהבאת הקרבן ובשעורי המשקל, כך היו שווין בזכות, ולפי שכבוד כל אחד שווה בעיני המקום - לכך תאריך התורה בסיפור כל אחד מהן בשווה".

כלומר, אם היתה התורה מפרטת את קרבנו של נחשון בן עמינדב נשיא יהודה, ואחר כך כותבת לנו כי זה היה גם קרבנם של אחד עשר הנשיאים האחרים, היתה בכך פחיתות כבוד לנשיאים האחרים, ששם לא הוזכר. רצה הקב"ה להראות, שכשם שהיו קרבנותיהם שווים, כך היתה גם זכותם שווה, וממילא - כבודם שווה בפני המקום. לכן הזכיר ופרט כל אחד מהם בנפרד, כדי להראות שכולם שווים לגמרי! שלא ירגיש אחד מהם פחיתות, אלא כל אחד ואחד ירגיש חשיבות ויקבל את הכבוד שקבלו רעיו.

הצלף שהחטיא - למען כבוד מלכו

ריש גלותא דבבל ה'בן איש חי' זצ"ל, מביא סיפור על קלען מקצועי בצורה מופלאה, שהיה מצליח לקלוע בדיוק לנקודה שהתבקש.

בכל מטרה שהציבו - קלע בדיוק מוחלט. אם רצו שיקלע לאזנה של חיה, הצליח להחדיר את הכדור למרכז האוזן בדיוק, מעולם לא החטיא במילימטר...

המלך באותה מדינה אהב אף הוא להתאמן בקליעה למטרה, והיה קלען מצוין. כאשר שמע על הקלען המומחה, הזמינו לתחרות, כדי לראות עד כמה הוא יודע לקלוע למטרה...

הגיעה עת התחרות, לוח הקליעה הוצב, ומקום המטרה סומן. המלך כובד להיות הראשון להראות את אליפותו. לקח המלך את הרובה, וירה לכוון המטרה. בסבוב הראשון פגע הכדור מילימטר ליד עגול המטרה, וכך היה גם בכדור השני, והשלישי. המלך היה קלען מצוין, קליעותיו היו טובות, אך הייתה בהן סטייה דקה...

המתח עמד בחלל האוויר, הקלען הוזמן להתחרות במלך... ולהפתעת כל הנוכחים הוא לא הצליח לקלוע למטרה, ואף לא לנקודה שבה קלע המלך, אלא החטיא את המטרה במרחק של כמה מילימטרים.

הוא ניסה את כוחו בעשרים כדורים, שאת כולם קלע לאותה נקודה בדיוק, ללא שום סטייה, כולם באותו מילימטר בדיוק...

אבל, המלך ניצח, הוא היה קרוב יותר למטרה!

המלך הזמינו לסעודה, ובסעודה פנה אליו ותמה, היאך יתכן שכולם אומרים שהוא מעולם לא החטיא את המטרה, ואלו הפעם לא הצליח לדייק כלל...

נענה הקלען והשיב: "אדוני המלך, אמנם קלעתי במרחק מועט מהמטרה, אך עשרים כדורים לא זוזו מילימטר מאותו חור שקלעתי, יכולתי לקלוע בנקודת האמצע בדיוק, אך כבודו של המלך עמד לנגד עיני, ומוכן הייתי לאבד את נצחוני, ובלבד שמלכי יהיה בראש!".

כששמע זאת המלך, חבקו ונשקו ונתן לו מתנות...

גם אנו, למען כבוד מלכנו, מלכו של עולם, נשמור על כבוד הזולת, ונזהר מכל צל של פגיעה, נותר על הניצחון וההישגים שלנו כדי לשמור על כבוד זולתנו. הקב"ה אוהב מאוד את מי שנוהג ברעהו ברגישות, הוא ציווה עלינו מצוות רבות בין אדם לחברו, עליהן הוא מקפיד ביותר, וכל הזהיר בהן זוכה לשכר רב בעולם הזה ובעולם הבא.

מדוע טרח הרב לצעוד למרחקים?

התורה מאריכה בקורבנו של כל אחד מהנשיאים, כדי שלא תגרם, חלילה, הרגשה קלה של עלבון, כדי לחדד לנו עד כמה חשובה הרגישות לזולת וההתחשבות בכל יהודי.

גדולי ישראל היו מושלמים בכל מידה, הם נהגו כלפי כל איש מישראל ברגישות דקה מן הדקה. נספר כמה סיפורים, שמהם נוכל ללמוד עד היכן מגיעה הרגישות לכבוד הזולת:

רשכבה"ג מרן רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל, בעל שו"ת 'אחיעזר', היה רבה האחרון של וילנא טרם השואה הנוראה. הרב היה גדול וחרף בתורה בצורה נשגבה, גדולי עולם היו משחרים לפתחו, אף ה'חפץ חיים' הגיע אליו כדי לקבל ממנו הסכמה לספריו...

הוא היה מקבל מאות מכתבים ושאלות בדברי תורה, ובגאונותו העצומה היה עונה לשני מכתבים באותו זמן, כאשר בכל אחת מידי

הוא כותב מכתב אחר, בנושא שונה לגמרי, ומצטט תוך כדי כך מקורות רבים, והכל במהירות אדירה...

בימים ההם היה נהוג לצאת לעיירת מרפא. היו עיירות מיוחדות, ששרר בהן אוויר צח ונקי, והיו שם מעיינות נקיים. לעיירות הללו היו מגיעים רבים, בעיקר אנשים מבוגרים, לתקופה קצרה של חופשה כדי לשאוף אוויר צח לצורך בריאותם. האוויר שם היה מרפא, וגם המים היו מיוחדים, היו בהם מינרלים מיוחדים המבריאים את הגוף. רבים מגדולי ישראל יצאו אף הם לעיירות המרפא, וכמובן היו עוסקים שם בתורה, כאילו מצויים הם בישיבתם.

באחת השנים לעת זקנותו, שהה רבי חיים עוזר זצ"ל בעיירת המרפא, כשאחד מתלמידיו מלווהו בדרכו ותומך בו. והנה באחת הפעמים בעת צעידתם, הבחין לפתע התלמיד, כי הרב פונה לכוון שונה מהיעד שאליו רצו להגיע, ולפתע רואה הוא אדם המתלווה אליהם.

התלמיד לא הבין: הלא הרב חלוש ועייף, וההליכה קשה עליו, ומדוע מתאמץ רבו כל כך?

לפתע שם לב כי הגיעו לבית הדואר, והרב פונה ליהודי הזר ואומר: "הנה, פה זה בית הדואר".

התפלא התלמיד ושאל את רבו: "מדוע הרב כה טרח, וכי לא יכולנו להדריכו ללא הלווי הצמוד?".

לתדהמתו, השיב לו רבי חיים עוזר בפשטות: "הלא שמת לב? אדם זה הינו מגמגם, אלו הייתי מראה לו את הדרך ושולחו לדרכו, היה נאלץ לשאול אדם ועוד אדם, כשבכל פעם היו נגרמים לו ביזיונות ובשוש בשל גמגומו הכבד... לא רציתי שיצטרך לשאול שוב ושוב, לכן טרחתי ללוותו עד המקום, וכך לא יצטרך לדבר כלל".

זוהי רגישות אמת לצער הזולת, גדולי ישראל התאמצו וטרחו לשם מניעת רגע של צער מיהודי.

מתי מאטים את קצב ההליכה?

סיפר מורי ורבי, ראש הישיבה, הגאון הגדול רבי מאיר דב רובמן זצ"ל, שפעם הלך עם אחד הרבנים שלו, ולפתע האט הרב בדרכו, והחל לצעוד באיטיות רבה. במקום להגיע ליעדו בחמש דקות, צעד כמחצית השעה צעד אחר צעד...

כאשר שאלו התלמיד לסיבת הדבר, הסביר לו: "היהודי הצועד לפנינו הנו תלמיד חכם גדול, וגם הוא צריך להגיע למקום הליכתנו. דא עקא, שפיסח הוא, גורר רגל אחר רגל באיטיות ובקושי רב. אם אלך מהר, אולי יעלה בלבו הרהור צער, בראותו שאחרים צועדים מהר, והוא נאלץ לגרור את רגליו בקושי רב. אולי יחשוב לרגע: 'ריבוננו של עולם, למה אני פיסח?!...!'. אני רוצה להחליש דעתו, ועל כן מעדיף אני להשתרך בדרכים לאיטי, ובלבד שלא תגרם ליהודי תחושה קלה של צער".

גם על פאר הדור מרן ה'חזון איש' זצ"ל מסופר, שבאחת הפעמים צעד עם מלווהו במהירות, ולפתע עצר ועמד על מקומו. כאשר העיר מלווהו שמחכים להם, הבהיר לו ה'חזון איש' כי מאחוריהם צועד יהודי מבוגר, ואם יראה אותם צועדים במהירות רבה, עלול

איך הרב ירחמיאל קראם זצ"ל מזכה הרבים הגדול, מצא ברחוב את ה'גאון' שידע להשיב על השאלה כמה זה 7 כפול 3

ועל הבית ספוג האמונה וגדלות הנפש, בו גדל איש האשכולות הרב מנחם שוורץ שליט"א

הרב יהושע לייבזון

בתחילת שבוע הבא, יופץ למנויי גיליון 'לקראת שבת' המגזין החדש 'בית היין' של ארגון 'אחינו'. מגזין מרתק ומיוחד על חינוך, ואהבת תורה. מומלץ לכל אחד לקבלו ולעיין בתוכו. שלפנו לכם כמה ראשי פרקים מיוחדים, מהתוכן שיפיע אי"ה, כאמור, בתחילת שבוע הבא. הקטע הראשון הוא חלק קטן מראיון מרתק, עם הפעיל הוותיק הרה"ג ר' יעקב מויאל הי"ו, שמספר סיפורי פלא על מסירות הנפש של הגאון רבי ירחמיאל קראם זצ"ל, וכך הוא מספר:

זה היה לפני למעלה מארבעים שנה. הגאון רבי ירחמיאל קראם זצ"ל הגיע אז לביקור בעיר שדרות, כחלק מהפעילות הבלתי פוסקת שלו להפצת תורה ויהדות בכל מקום אפשרי.

הוא צעד ברחובה של עיר, בין כתובת לכתובת, ולפתע הבחין בנער צעיר הצועד מולו. הרב קראם ניגש אל הנער, לחץ את ידו בחביבות ושאל אותו: "תגיד, אתה יודע כמה זה שבע כפול שלוש?"

הנער הסתכל עליו בחוסר הבנה: "בטח שאני יודע, שבע כפול שלוש זה 21!"

הרב קראם הפגין התפעלות גדולה מהתשובה המהירה והמדויקת. "וכמה זה שמונה כפול תשע?"

הנער חשב רגע והשיב מיד: "72!"

חיוך רחב התפשט על פניו של הרב קראם: "תשמע, אתה גאון!", הוא אמר לנער הנבוך, "יש לך ראש חזק! אני חושב שאם תשקיע בלימוד תורה, אתה בוודאי תהיה ראש ישיבה גדול!"

הנער שמח במחמאה, וחשב שבכך הסתיימה לה הפגישה עם האיש המוזר, אבל הרב קראם ידע שזאת רק ההתחלה...

"איפה אתה גר?", הוא שאל, והנער השיב שהוא גר בירושלים בשכונת בקעה, כעת הוא נמצא אצל דודתו בשדרות לכמה ימים. הוא אפילו מסר לרב קראם את כתובתה של הדודה, והרב קראם מצידו לא חשב פעמיים, באותו רגע, רגליו הוליכו אותו לבית הדודה.

"ידעת שלאחיין שלך יש כזה פוטנציאל גדול?", הוא שאל את הדודה המבולבלת. "את מארחת בבית שלך בחור שעתיד להיות ראש ישיבה בעזרת ה', אם הוא ילמד תורה כמובן..."

הדודה התלהבה: "אחי מאוד ישמח לשמוע. הוא מאוד אוהב את לומדי התורה. אני חושבת שהוא ישמח לשלוח את הבן שלו לישיבה, אם הוא ידע שיש לו עתיד כתלמיד חכם..."

כמובן שהכתובת של האח, אביו של הנער, נרשמה בפנקס, ובתוך ימים אחדים כבר ניצל הרב קראם ביקור בירושלים כדי לקפוץ לשכונת בקעה, ולשוחח עם הוריו של הנער אותו פגש בשדרות.

ההורים שבעו נחת מהמחמאות, וסמכו את ידיהם על ראשו של

הרב קראם, שייקח את בנם לישיבה שהוא מוצא לנכון. לא עברו ימים אחדים, והנער כבר למד בישיבה! באותה תקופה היו הרבה ישיבות לעם, שבהן למדו בחורים שבאו מבתים של קירוב. הם לא ידעו הרבה, אבל הם קיבלו המון דרבון ואימון שהם יכולים להצליח, ואכן רבים מאוד פרחו ועלו כתלמידי חכמים.

"את הסיפור הזה", אומר הרה"ג יעקב מויאל, "שמעתי מפיו של ראש ישיבה חשוב מאוד, תלמיד חכם מופלג. אני הוא הנער משדרות!", אמר לי ראש הישיבה. 'רבי ירחמיאל זצ"ל לקח אותי מהרחוב, כפשוטו, הוא פגש אותי ברחוב ושינה את החיים שלי, הוא נתן לי חיים חדשים, הפך אותי לתלמיד ישיבה ולאחר מכן גם לראש ישיבה, והכל בזכותו!"

הרב מויאל מספר לנו את הסיפור בהתרגשות רבה, ומדגיש: "אני מכיר את ראש הישיבה הזה, כמובן שלא אזכיר את שמו, אבל יש לו למעלה מעשרה ילדים, כולם יראים ושלמים, הבנים והחתנים כולם תלמידי חכמים, נכדים בישיבות הטובות ביותר, ממש משפחה גדולה, שבט שלם שהגיע מחיי ריקנות חסרי תוכן לעולם התורה והיראה, והכל בשיחת רחוב של הגאון רבי ירחמיאל קראם זצ"ל..."

קטע נוסף מומלץ מאוד שבחרנו להביא, הוא תיאורו של הרב מנחם שוורץ שליט"א, העוסק עשרות שנים בזיכוי הרבים, ובצרכי ציבור באמונה בפתח תקווה, ועתה בירושלים, על הבית ספוג האמונה וגדלות הנפש בו גדל. וכך הוא מספר:

בשנות הזעם הצטרפה ממשלת הונגריה האנטישמית לצד גרמניה, הוציאה את היהודים משורות הצבא וְשֶׁעָבְדָה אותם במחנות עבודה

הביתה!" פסק אבא. "הביתה! הקדוש ברוך הוא ישלח את עזרתו ממקום אחר...!".

אמא ע"ה סבלה נוראות כל חייה מכאבים בגבה וברגליה. כאבים שבאו כתוצאה מעבודת השיעבוד הקשה בשנות הזעם. התקפי הכאבים ליוו אותה לעיתים קרובות, ובניסיונות להקל עליהם עברה טיפולים וניתוחים בארץ ומחוצה לה. תמיד היה אבא ניצב לצדה, כואב את מכאוביה ומתייסר בייסוריה.

כל אותן שעות שאמא עליה השלום סבלה מכאבים, לא חסך אבא כל מאמץ בהשתדלותו להקל מעליה. טיפל בה ולא הרפה עד שחלפו הכאבים. גם כשאושפזה בבתי חולים, היה שווה לצדה ימים ולילות, הגם שהיו עמם עוד בני משפחה, וכל זאת גם בשנותיה האחרונות.

ברגעים שגברו כאביה והיה צורך לבקש זריקת הרגעה, היה אבא זצ"ל רץ מיד לאחיות וזועק: "שוועסטער, גיפערלאך...!" (אחות... זה נורא...)

עם כל מכאוביה, היתה אמא מתמסרת לאבא ומכינה לו את כל צרכיו בשימת לב, כמו כלה העושה עבור חתנה בימי 'שבע ברכות'.

אליהו - איש מסר נפשו על חנוך בניו

לנגד עיניו של אבא זצ"ל עמד במקום החשוב ביותר חינוך הבנים לתורה. את כל נפשו ומאודו נתן כדי שילדיו יקבלו חינוך יהודי אמת. באותן שעות שאבא היה נצרך להעדר מהבית, אם לצורך הבאת טרף לביתו ולעולליו, ואם לעבודת ה' ולימוד תורה, היתה אמא ע"ה, עקרת הבית, פוקחת עין על חינוך הבנים ומוסרת נפשה לגדלם ביראת ה', בתורה ובמידות טובות.

גם לאחר שסודרו הילדים במקומות לימודיהם, היה אבא הולך ובודק בשימת לב כיצד מתנהגים הילדים בבית הספר, ומשלא מצא הדבר חן בעיניו, העביר את בניו למקומות חינוך טובים יותר. עם כל זאת, עדיין לא נחה דעתו ושאף ל'יותר טוב', וכשראה בבני ברק את פנימיית 'בתי אבות' של ישיבת פוניבז', ולבו אמר לו ששם יתעלה הבן מנחם יותר טוב, שלח אותי - ילד בכיתה ה'!!! - ללמוד ב'בתי אבות'. גם את אחי צבי שלחו מהבית ללמוד ב'היכל התלמוד' בתל אביב.

אמא עליה השלום היתה טורחת ומרבה לבקר ולשלוח אוכל, ואני מנחם, תלמיד בכיתה ה', הייתי חוזר הביתה מהישיבה אחת לשלושה שבועות...!

כל ההקרבה הגדולה הזו נחשבה לכדאית ביותר בעיני הורינו, עבור הידיעה, שבניהם לומדים ומתחנכים במקומות הנכונים והישרים. אבא עסק בעבודה קשה, וכל המשפחה התנהלה בדחקות נוראה, ועם כל זאת מעולם לא התלוננו!

על אף המאורעות והנסיונות הקשים, שאין ביכולתנו לאמוד אותם, נותר אבא זצ"ל איתן באמונתו. יתרה מזאת, אבא שימש כעמוד האמונה לסביבתו, ניחם ועודד, חיזק וסייע, ותמך באחרים בכוחות על-אנושיים.

כאמור, זהו חלק קטן מהחומר הרב במגזין החדש 'בית היין' של ארגון 'אחינו'. מומלץ מאוד...

שהיו מספקים את צרכי הצבא - בתנאי עבודה קשים ביותר. גם אבא זצ"ל נלקח למחנה עבודה שזכה. אוכל כשר לא ניתן במקומות אלו, ואבא זצ"ל היה מהמעטים שלא נגעו באוכל של הצבא, אלא קיימו את גופם על לחם יבש ותפוחי אדמה.

אבא ערק מהצבא בשנות המלחמה, וחזר לתוך הונגריה. שם תפסוהו הגרמנים ימ"ש והובילוהו למחנה העבודה 'דכאו' הידוע לשמצה. פעם אחר פעם עמד המוות לנגד עיניו, ובְּנִסֵי נְסִים נותר אבא בחיים ושרד את השואה האיומה.

וַיֵּתֶר אֵלָיו לְבָדוּ...!

אבא זצ"ל, במקום לשקוע בחושך הנורא ששרר בעולם באותה תקופה, ראה לנגד עיניו רק את חסד ה', שהציל אותו שוב ושוב מידי המרצחים בשנות המלחמה.

אדרבה! דווקא מאותן שנות זעם, אשר בעטיין התפקדו חלק מהניצולים, ואחרים, הגם שהחזיקו באמונתם, איבדו את שמחת חייהם, היה אבא שואב אמונה ותקווה למשך כל חייו.

אבא התחיל לשקם את חייו, ועבר לדברצן. בחודש אדר תש"ו התחתן עם אמא ע"ה, ושם נולד אחי הגדול, שאבא קרא את שמו על שם אביו: צבי.

אבא ואמא ע"ה עלו לארץ ישראל בחודש מנחם אב תש"ט. לאחר עלייתם לארץ, נולדתי, ושמי נקרא מנחם, על שמות סבא של אבא וסבא של אמא, ששניהם נקראו מנחם מנדל. חבלי הקליטה לא היו קלים כלל וכלל. ככלל, היתה אז 'תקופת הצנע', והעניות והדחקות שהיו מנת חלקם של אבא ואמא, לא תתוארנה. למגוריהם קיבלו חדרון מהסוכנות בעיר רעננה, הפרנסה היתה קשה מאוד, ואבא היטה שכם לעבוד בכל עבודה שנזדמנה לו, ובלבד שיביא טרף לביתו.

היתה תקופה בה נאלץ אבא זצ"ל להתרוצץ, ולאסוף שקיות ריקות של מלט הפזורות ברחובות, לנקות אותן, לחותכן ולספק אותן לחנויות לשם עטיפת דגים... וזאת, כדי לקבל תמורתן מעט דגים לשבת.

דחקות ועוני היו מנת חלקם של אבא ואמא, והחדרון שקבלו למגורי המשפחה היה צר מלהכיל, הפרנסה היתה קשה מאוד, ואבא היה נושא בעול הכבד ומתגלגל מהשתדלות אחת לַחֲבֵרָתָהּ. תקופה ארוכה רצופת תלאות עברה, ואבא קיבץ פרוטה לפרוטה וחסך סכום כסף ניכר, בתקווה שנוכל לעבור מהצריף ולהתגורר תחת קורת גג ראויה. או אז הגיע ניסיון נוסף...

בליל יום טוב של חג הסוכות, פרצה שריפה בצריף והוא עלה באש על כל תכולתו, יחד עם כספי החסכוניות... רק בני המשפחה הצליחו בחסדי שמים להימלט מהצריף הבווער, כשכותנות דקות לעורם.

באותם ימים, כבכל התקופות שבאו אחריהם, היו כל מעייניו של אבא זצ"ל נתונים לאמא ע"ה. אהבתו אליה איננה ניתנת לתיאור, אֶהְבֶּה תְּמִימָה וזכה, והתמסר לכל צרכיה בדאגה כנה ואמתית.

בשנת תשכ"ו, כשעברו לגור בבני ברק, התקבלה אמא לעבודה בניקיון המטבח בישיבת פוניבז'. אבא בא לבדוק את טיב העבודה, וראה את אמא עומדת ליד הסירים הגדולים... "אנחנו חוזרים

אמר לי מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל: כל כך הצטערתי על כך, בחור בא לומר לי 'שלום עליכם', מה הייתי צריך לבחון אותו?! הצטערתי על כך מאד, והתבוננתי כי לא הייתי צריך לשאול אותך את השאלה", הצטער על שגרם לנו צער...

ראש ישיבת בית מתתיהו הגאון רבי ברוך ויסבקר שליט"א על הימים ההם, בצילם של אילנות גדולים מרנן ראשי ישיבת פוניבז' ו'קול תורה'

"הם נשיאי המטות" (במדבר ז, ב')

ראש הישיבה שליט"א שהה תקופה ארוכה לצידו של מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך בישיבת קול תורה בירושלים. ישנו סיפור על 'בקשת מחילה' שמרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל ביקש ממנו... הוא לא ביקש מומני מחילה, אבל היה דבר מעניין בדומה לכך. בבחורותי בישיבת פוניבז', אחיינו של מרן הגרש"ז זצוק"ל היה חבר שלי - הגאון רבי יעקב אויערבאך. באותו יום שבו התרחשו הדברים, רבי שלמה זלמן שהה בבני ברק, בבית גיסו הגאון רבי אברהם הורביץ. חברי הנ"ל אמר לי כי הוא יורד לבקר את דודו ושאל האם רצוני להצטרף, שמחתי והלכנו בצוותא. כשנכנסו הוא שאל מי אני ומיד האחין השיב: "זה חבר שלי מהישיבה". הפטיר מרן הגרש"ז: זה שהוא חבר שלך מהישיבה פשוט, כי 'יגיד עליו רעו'...

הוא התעניין מה אנו לומדים ומשהשבנו 'בבא מציעא', חייך ושאל: והיכן מוזכר במסכת בבא מציעא 'יגיד עליו רעו'...? ולא ידענו.

לאחר כ-12 שנה או יותר, בגיל שלושים, בעת שהגעתי להתקבל כר"מ ב'קול תורה', כאשר נפגשנו, הוא התעניין: "אולי אנחנו מכירים מהעבר, אולי נפגשנו פעם?" השבתי בשלילה, ואמרתי שרק פעם אחת נכנסת לדקות ספורות עם רבי יעקב אויערבאך. מיד התחדדו חושי הגאונים: "זה אתה מ'יגיד עליו רעו'?! ומיד הפטיר והתאנה: "כל כך הצטערתי על כך, בחור בא לומר לי 'שלום עליכם', מה הייתי צריך לבחון אותו?! הצטערתי על כך מאד, והתבוננתי כי לא הייתי צריך לשאול אותך את השאלה", הצטער על שגרם לנו צער... הנוסח שלו היה כעין בקשת מחילה...

מסתמא בישיבה עצמה, ב'קול תורה' היה יושב איתכם בעת הבחינות של התלמידים.

ודאי שהיה בוחן, וזה היה בשנים הראשונות שהייתי שם, אחר כך נחלש מעט ובחן פחות.

הוא היה שואל אותי קודם לכן, בשקט: האם הבחור הזה אפשר לשאול אותו שאלה קשה, ועשה כן כדי לא להביך בחורים בשאלות שכלל לא שייכות אליהם. הוא בחן בשאלות יפות, בפשט בעיקר ובהבנה בפשט, וגם מה'ראשונים' המפורסמים. הוא אמר לי כי רבי

איסר זלמן בחן אותנו בהיותו תלמיד ישיבה. הגאון הגדול שליט"א מפליג עמנו יחד לימים הטובים בחיקו של מורו ורבו מרן רבי שמואל רוזובסקי זצוק"ל. הוא נתן גישמאק בלימוד, חיות בלימוד. לחיות את הסוגיות! רבי שמואל היה מלא חיים בלימוד התורה. המשגיח זצוק"ל אמר עליו 'לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי', כי אכן זה הציל אותנו. היו לו חיים קשים, רק שחי בלימוד ודיבר בלימוד ושמח בלימוד, כולו מונח בלימוד.

האם נשמר הקשר ההדוק עם ר' שמואל גם אחרי שראש הישיבה שליט"א עזב את ישיבת פוניבז'?

בוודאי, הייתי בא במשך כמה שנים בימי חמישי בלילה אליו, לומר לו את הדברים שאמרתי בשיעור. לא בכל פעם הספקתי לומר לו הרבה, כי הוא לא נתן לומר סתם ללא חידושים או ביקורת, הוא התנוכח. רק הייתי מתחיל לדבר - והחל משא ומתן והסתיים הזמן שעמד לרשותנו.

פעם אחת הסתכל על השעון וראה שכבר השעה אחת אחרי חצות לילה. "איך תחזור לירושלים?" שאל. "זו לא בעיה". השבתי, למרות שהיה בכלל לא פשוט לנסוע לירושלים בשעות כאלו דרך תל אביב, אבל כל כך רצינו לדבר איתו בלימוד התורה הוא הסכים להמשיך

החידושים ששמענו, זכורים לנו כאילו שמענו אותם היום, בזכות הבהירות המיוחדת, ההסבר ובגלל החיות המיוחדת שרבי שמואל העביר את הדברים. וגם מחמת שראו כי חפץ באמת. בלימודו לא היה אומר דבר שהוא לא האמין שזה אמיתותה של תורה

וטוב ויפה...! מה הפשט שאחרי כל המעלות הגדולות, המעלה האחרונה זה 'ויפה'? אפשר לקחת אוזניים, אף וכל איבר בפני עצמו, אי אפשר לומר עליו שהוא יפה, אבל השלמות של הכל ביחד, זה היפה. המושלם. וזה מה שהיה רבי שמואל: ויפה. 'שהכל סכין ביפיו'. כוונתי ללימוד התורה.

אבל גם ב'מידות', היתה לו שלמות באופן מיוחד במינו. בתקופה האחרונה לחייו, באותם ימים לא היו מצויים מזגנים, ומשם כך החלונות היו נשארים פתוחים כדי שיכנס אוויר לבית. בגלל מחלתו התקינו בביתו מזגן, אבל בשעה 11 היו מכבים את המזגן כדי שזה לא יפריע לשכנים. באחד הערבים, שכחו לכבות את המזגן. הוא התרעם על כך מאוד. 'איך שכחתם לסגור את המזגן? האנשים רוצים לישון ואיך אדם יכול לשכוח דבר כזה? הוא חזר כמה וכמה פעמים ואמר; איך אדם יכול לשכוח דבר כזה בשעה שזה מפריע למישהו אחר. בכך ראה רבי שמואל דמות של אדם. למעשה, בעמקות, אלו המידות המיוחדות שלו, גם הביאו את הצד החיובי של הרצון שלו להיטיב איתנו עם התלמידים להעלות אותנו בלימוד, לקרב ולהחדיר בהם את מהלך התבונה הנכונה בלימוד.

החידושים ששמענו, זכורים לנו כאילו שמענו אותם היום, בזכות הבהירות המיוחדת, ההסבר ובגלל החיות המיוחדת שרבי שמואל העביר את הדברים. וגם מחמת שראו כי חפץ באמת. בלימודו לא היה אומר דבר שהוא לא האמין שזה אמיתותה של תורה.

(קטעים מלוקטים, מתוך 'תד נאמן' פסח תשפא)

ללמוד עוד עד שכבר התאחרה השעה עוד יותר והתבטא "כבר מאד מאוחר" וסיימונו. אינני זוכר אם נשארתי ללון באיזה בית מדרש בבני ברק או שהצלחתי לשוב לירושלים... בזמן מחלתו, היינו מאד בקשר. תקופה קצרה הרי גם היה בירושלים, אחרי ששב מאמריקה, והייתי נכנס אליו כמעט מידי יום אחרי השיעור שלי.

פעם אחת נכנסתי, והיה שם הגאון רבי בייניש פינקל זצ"ל. מיד שכשנכנסתי רבי שמואל התעניין "מה אמרת בשיעור?" רק התחלתי לומר, והוא התחיל להתווכח, עד שהיה שמחה וששון, קרא לעברו רבי בייניש, בשמחתו האופיינית: 'ראש ישיבה! מה אמרת שאתה לא יכול ללמוד, אני רואה שאתה חי בלימוד ומדבר בלימוד!' הוא אכן חי את הדברים בחיות ובלעדיג'קייט של תורה. חיים שיש בהם אהבת תורה.

הגעתי לחג 'שבועות' האחרון שלו במיוחד לבני ברק עם המשפחה, והתאכנסתי אצל אחי שליט"א, כדי שנזכה להיכנס ולהיות במחיצתו, עליתי אליו כמה פעמים באותו יום טוב של שבועות, בליל שבועות לפני מעריב ואחרי מעריב. בלילה נכנסתי שוב עם בני הבכור הגאון רבי צבי שיבדלחט"א שלמד ב'ישיבה קטנה' לצעירים פוניבו'. "מה אתה לומד?" שאלו ר' שמואל. "בבא בתרא" היכן אתם עומדים? בתוספות דף ח' ע"ב אכפיה לר' נתן. והבן החל לומר את שאלה של התוספות ואת התירושים. תוספות שואל כיצד הוא כפה את רב נחמן והרי אין כופין על מצוות עשה שמתן שכרה בצידה, ורבינו תם מתרגם ג' תירושים.

בני שיח' אמר את שלושת התירושים. רבי שמואל נהנה אך העיר: "אבל הסדר של התירושים הוא לא כזה"..." בני שיח' אמר את התירון השלישי לפני השני, לא לפי הסדר שבתוספות. עד כדי כך היה חי רבינו הלמדן הגדול את התורה. הסדר של התירושים אינו ממש כך". כך בכל דבר, הסוגיות היו מונחות לפניו בבהירות מושלמת, לא רק בתוכן והבנת הדברים, אלא אפילו בסדר של הדברים.

חודש לפני שחלה, הצעתי לו שנעשה חבורה של תלמידים שהם מגידי שיעורים ור"מים, נתכנס אצלו פעם בחודש או בקביעת זמן אחרת ונאמר חבורה או שניים בפניו, וידברו איתו בלימוד. אילו היה כך, זה היה דבר גדול מאד, ותועלת רבה לכולנו. זה היה 'מחייב' גדול. בתחילה הוא התחמק: "אתה אומר טוב מאד, אבל תעשו את זה לבד, בלעדיי", ביקש אך בסוף הסכים, אלא שנטרפה השעה, אומר ראש ישיבת בית מתתיהו בכאב רב.

הגאון הגדול שליט"א: לאחר קריאת שמע אנו אומרים 'ויציב ונכון וקיים וישר ואהוב וחביב ונחמד ונעים ונורא ואדיר ומתוקן ומקובל

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

"עזוב", הוא אמר לי, "הילד הזה יש לו 'ראש בטטה'! אתה שומע? בטטה! זה מה שיש לו על הכתפיים. הוא לא מבין כלום, הוא לא רוצה להבין כלום והוא לא מסוגל להבין שום דבר..."

הצצה לפרויקט 'אבות ובנים', של המגזין החדש מבית 'אחינו' 'בית היין' -
שבו בנים משוחחים עם הוריהם בנושאים שונים בשדה החינוך

יעקב א. לוסטיגמן

במשך למעלה מארבעה עשורים זכה אבי מורי, הרה"ח ר' ישעיה לוסטיגמן שליט"א, להיות בין מצדיקי הרבים, אשר עליהם נאמר שהם ככוכבים לעולם ועד, בעבודת הקודש כמחנך ומרביץ תורה לצעירי הצאן.

למעלה מאלף תלמידים העמיד בשנותיו כמחנך, בהם ראשי ישיבות, מרביצי תורה, מורי הוראה ויושבי על מדין, וכמובן לא מעט מלמדי תינוקות, שבעצמם זוכים להעמיד תלמידים אחריהם.

לפני למעלה מעשור וחצי, זכיתי גם אני להתקבל לעבודה כמחנך בתלמוד תורה, מלאכה בה זכיתי לשרת כמה וכמה שנים, לשמחת ולהנאתי המרובה.

כמובן שלפני שהתחלתי בעבודה פניתי לאביו, וביקשתי שייתן לי כמה כללים בסיסיים מניסיונו העשיר, למען אוכל לצעוד בדרך סלולה וברורה, ולא אהיה כסומא המגשש את דרכו באפילה בלי מורה ומדריך.

אבי נעתר, ונתן לי אז כמה כללי ברזל. אחרי שצברתי מעט ניסיון, הבנתי שהם כולם היו חצובים בסלע ויצוקים מפלדה, וכל אחד מהכללים הללו אכן מהווה בסיס יסודי ומשמעותי מאוד בעבודת החינוך.

עם השקתו של 'בית היין' - המגזין החדש של 'אחינו', התבקשתי מהנהלת 'אחינו' לראיין מחנכים ותיקים, כשלשמחתי אחד מהם הוא אבי מורי שיחי' לאו"ט.

"כלל ראשון בחינוך, זה לתת לכל ילד הזדמנות", פותח אבא מארי שליט"א את השיחה. "אין דבר כזה ילד שאינו יכול להתקדם. אין דבר כזה ילד שאתה לא יכול לעזור לו. לכל תלמיד יש פוטנציאל, ותפקידו של המחנך הוא, לסייע לו למצות את הפוטנציאל, ולהתקדם למקום גבוה יותר מזה שבו היה אתמול. כמובן שזה חייב להיות לפי כוחו, כישוריו ודרגתו של התלמיד.

"זאת לא חכמה לקדם את המצוינים והמוכשרים", הוא מוסיף. "הם יוכלו להתקדם גם בלעדיך. החכמה היא להטביע חותם בקידום של הילדים המתקשים, אלו שנמצאים בשולי החברה, שלא מבינים בפעם הראשונה את הנלמד. הילדים האלו חשובים לא פחות, וזקוקים לך הרבה יותר.

"לפני שנים רבות, בתחילתה של שנת לימודים אחת, ראיתי ילד שאינו משתף פעולה בשיעורים, וכמה שאני מנסה לרתק אותו ולהסביר לו

את החומר, אני לא מצליח. הוא פשוט מנותק ולא מסוגל להבין מה אני מדבר אליו.

"פניתי למלמד שלימד את הכיתה שנה קודם לכן, וביקשתי לקבל ממנו עצה, איך אפשר לדבר אל הילד הזה. איזה תחום הוא אוהב, באיזו דרך אפשר להשפיע עליו.

"אבל המלמד ההוא רק נאנח אנחה עמוקה, והמליץ לי בחום להימנע מהאתגר הבלתי אפשרי הזה: 'עזוב', הוא אמר לי, 'הילד הזה יש לו 'ראש בטטה'! אתה שומע? בטטה! זה מה שיש לו על הכתפיים. הוא לא מבין כלום, הוא לא רוצה להבין כלום, והוא לא מסוגל להבין שום דבר. גם ההורים שלו לא ממש מתעניינים ולא ממש מנסים לעזור. אני התייאשתי ממנו אחרי כמה חודשים של השקעה ויגיעה שפשוט ירדו לטמיון'....

"אותו מלמד בעצם המליץ לי להשאיר את הילד בקצה הכיתה, ולתת לו לרבוץ שם בשקט, כל עוד הוא לא מפריע לילדים אחרים, ולמזלנו הוא באמת לא הפריע לאף אחד.

"אבל אני לא יכולתי להשלים עם הגורל הזה, שנגזר על התלמיד המסכן", אומר אבא. "קיוויתי שאני אצליח במקום שבו המלמד הקודם נכשל. אולי בגלל שיש לי יותר ניסיון ואולי בגלל שהילד גדול יותר אני אצליח למצוא איזו פרצה בחומת הניתוק שאפפה אותו מכל צדדיו.

"ניסיתי לספר לו את הנלמד בצורה סיפורית. זה לא עבד. ניסיתי לעשות לו מבצעים, לתת לו כבוד, להחמיא לו, לדבר את האגו שלו, לבנות לו את ההערכה העצמית שלו. שום דבר לא עזר.

"באותם זמנים לא היו כמעט אבחונים, וכל הנושא הזה של עזרה

קלטת או דיסק, מנגינותיו של הגאון הגדול ר' משה שמואל שפירא זצוק"ל לא יצאו בחייו, אבל קלטת אחת מנגינותיו כן יצאה, ושמה היה 'מארק המשוגע'... וכך היה סיפור הדברים

השירה היא לא אמצעי לקדושה - היא עצמה כלי קדושה!

הרב בנימין בירנצוויג

"וְלִבְנֵי קִהָת לֹא נָתַן כִּי עֲבַדְתָּ הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם בְּכַתֵּף יִשְׂאוּ" (במדבר ז', ט')

שירה מן התורה מניין?! - דורשת הגמרא בערכין (י, א) מפסוק זה, שהיה די לכתוב 'בכתף', למה כתוב 'ישאו', אלא מכאן לשירה מן התורה!

טועים העולם ששירה היא רק אמצעי לרומם את האדם לדבקות ורוממות!

מלמדת אותנו התורה מפסוק זה, שמדברת על עבודת כלי הקודש הארון וכליו, שהם מפני קדושתם לא ינשאו בעגלות אלא בכתף ישאו! וזוהי נלמד לשירה, ללמדנו ששירת קודש היא עצמה כלי קודש ככלי המקדש, סגולתו של שיר קודש מצד עצמותו ומצד קדושתו - להביא את אדם לרוממות ודבקות בה' יתברך.

הדיבור הוא מנפש האדם - 'נפש ממללא'. השירה היא מלב האדם - 'מנגנת על מיתרי הלב'. היא עצמה יש בה קדושה שכוחה להלהיב ולהצית את ליבו של האדם לדבקות ורוממות.

אבל יש לזכור: השיר הוא 'כלי ביד היוצר', היוצר והשר הוא זה שיוצר את הכלי - כמה תהיה בו קדושה וממילא כמה הוא יקדש וירומם, מי ששר בדבקות יוצר שיר קדוש ומרומם, מי ששר בריקנות ופיזור, הרי השיר שיצר לא יביא לשום דרגה ושום התעלות!

מוזמין שירין ותשבחין בגודל התלהבות, עד שבאו להתפשטות הגשמיות ונתדבקו באורות ובעולמות לפי מדריגתן הנעלה, וככה הנהיג את תלמידיו לעשות קיבוץ יחד ולזמר שירות ותשבחות לה'".

בעל הדברי ישראל' ממודז'ין זצ"ל, נסע לברלין לעבור ניתוח לכריתת רגלו, הוא שכב במיטה והביט בבנייני ברלין המפוארים, ונזכר בירושלים בחורבנה, ואז עלה בליבו חיבור של ניגון כואב על המילים "אזכרה אלוקים ואהמיה בראותי כל עיר על תילה בנויה ועיר האלוקים מושפלת עד שאול תחתיתה". ואז הגיע זמן הניתוח, וניגש אליו הרופא כשברצונו להרדימו לקראת הניתוח, הרבי זצ"ל לא ניאות והמשיך לשיר, כשהרופא מבצע את הניתוח של כריתת הרגל, תוך כדי שירתו המרוממת של הרבי, שלא שם לב כלל לכאבים ולניתוח.

בחדר סמוך שכב גנרל גדול ומפורסם שגם עבר ניתוח, ואף אחרי שהורדם, בכה וגנח מכאבים כל הזמן, אמר לו הרופא: "כאן לצדך שוכב רבי יהודי, ששר בדבקות בניתוח ללא שום גניחה של כאב, ואתה כל הזמן בוכה וגונח..."

זוהי דרגת שירה בדבקות, היא מרוממות את האדם לדרגות כה גבוהות, שהוא מתנתק מגופו וגשמיותו.

הגאון הגדול רבי משה שמואל שפירא זצ"ל, היה ידוע מלבד גאונות

ידוע שהגר"א זיע"א החשיב מאד את השירה, ואמר שדרגת הנגינה נמצאת ברום דרגות הקדושה, לפני דרגת התשובה שהיא הדרגה הכי גבוהה. ומפורסם בשמו שאמר, שלכך אם לא היה חיוב של "והגית בו יומם ולילה", היה עוסק בעולם הנגינה שממנו אפשר להגיע לשיא הדבקות בבורא העולם.

בהקדמה לספר 'פאת השולחן' מסופר על הגר"א דברים נפלאים, בקשר לחכמת הניגון וז"ל: "כל החכמות נצרכים לתורתנו הק' וכלולים בה, וידעם הגר"א כולם לתכליתם, והזכירם חכמת אלגעבר"ע וחכמת מוסיק"ה ושבחה הרבה. הוא היה אומר אז 'כי רוב טעמי תורה וסודות שירי הלויים וסודות תיקוני הזוהר, א"א לידיע בלעדה, ועל ידה יכולים בני אדם למוות ככלות נפשם מנעימותיה, ויכולים להחיות המתים בסודותיה הגנוזים בתורה".

בספר 'שומרי אמונים' (עמ' תכ) הביא: "ככה היה גם מנהג של הבעש"ט הקדוש זי"ע, בעת שיבתו יחד עם החבריא קדישא, היו

בני הבית מצטרפים למבצע החיפוש, הפ"ק מוקם במטבח, נעשים שחזורים, מי ראה אחרון? מי השתמש באשראי? מתי? ולהיכן החזיר אותו? הצעות לייעול מתעופפות באוויר, כשהן מיד מושתקות: 'כעת זה לא הזמן להצעות אלא לחיפוש', אומר אחד מהילדים הגדולים, שמיד מושך אליו מבטים חשדניים

סיפור של השגחה פרטית

הרב אברהם פוקס

"יְבָרְכֶךָ ד' וַיִּשְׁמְרֶךָ" (במדבר ו', כ"ד)

בני התורה, עמלי התורה - לגיונו של מלך, פעמים רבות זוכים לראות עין בעין את חיבתן לפני ה', ואת הסייעתא דשמיא הסובבת אותם ומשגיחה עליהם בכל צעד ושעל.

דברים שהולכים לאיבוד בין כותלי הבית, זהו דבר שבשגרה. יש חפצים שלא תמיד מרגישים בחסרונם עד לרגע שפתאום צריכים אותם. אבל יש חפצים שמהר מאד שמים לב לחסרונם, ובשבילם יהפכו את כל הבית על קרבו וכרעיו, עד למציאתם המיוחלת, כמו למשל תעודת זהות. אבל לא סתם תעודת זהות, אלא כזאת שמשמשת גם כארנק לכרטיסים אשר לא יספרו מרוב: רב קו, קופת חולים וכמובן כרטיסי אשראי מכמה מינים וצבעים.

וכשזו אבדה לידידי ר' נתנאל, הוא הרגיש את התחושה הלא-נעימה שמתפשטת לה בגופו, מזג האוויר בחוץ היה ממש נעים ואביבי, כמו שהיה מצופה בימים שלאחר פורים, אבל הוא הרגיש לגמרי מזויע, תוך שהוא מריץ במחשבתו את ההשלכות של אובדן כרטיסי האשראי על הוראות הקבע שבהם, על צ'קים שחיכו שם למועד פרעונם שטרם הגיע, ועוד ועוד.

אבל ר' נתנאל מיד מתנער, ומגרש מראשו את אותן מחשבות נוגות ומדכאות, שפתותיו כבר דובבות כאילו מעצמן את הסגולה הידועה: "אמר רבי בנימין הכל בחזקת סומין, עד שהקדוש ברוך מאיר את עיניהם". במילים האחרונות 'מאיר את עיניהם' הוא עוצם את עיניו בדבקות, ומלבד כוונת הלב במילים אלו, הוא משחזר את הפעמים האחרונות שהוא מצליח להיזכר היכן הוא ראה אותה, כמה מקומות אפשריים צצים בראשו, והוא עובר ובודק בהם אחד לאחד, בארון במטבח, במגירה בחדר שינה, בחליפה, במכנסים, אפס.

בני הבית מצטרפים למבצע החיפוש, הפ"ק מוקם במטבח, נעשים שחזורים, מי ראה אחרון? מי השתמש באשראי? מתי? ולהיכן החזיר אותו? הצעות לייעול מתעופפות באוויר, כשהן מיד מושתקות: "כעת זה לא הזמן להצעות אלא לחיפוש", אומר אחד מהילדים הגדולים, שמיד מושך אליו מבטים חשדניים האומרים: 'הנה מצאנו את מי

שבשלו הסער'...

כשניסיונות השחזור לא צולחים, הם עוברים לשלב ב'. מיפוי הבית ונקודות התורפה שבהן יכולה להיעלם ולהסתתר אותה אבדה, שגודלה פחות מכף יד, אך גורמת לכאב ראש גדול מאד. הם מציינים לעצמם את אותן נקודות, ובודקים בהן תוך כדי דיבור. אף אחד לא עומד בדברו, אלא אצים אנה ואנה במרחבי הבית, מתחת למיטות, מתחת לארונות, במדפים של כלי מטבח ובארון של כלי העבודה, דומה היה שסרקו את כל הבית, ורק חסר דבר אחד, צעקת השמחה: 'מצאתי!!!' שטרם נשמעה בין כותלי הבית...

"רגע", מעלה עקרת הבית הצעה נוספת, "מה עם המכונית?" - "מכונית?", חוזר אחריה ר' נתנאל בקול מהדהד. "איך זה שייך?", אבל הוא כבר בדרכו למכונית, הוא מגיע אליה במרוצה, ומפתיע את עצמו על מהירות הריצה שיש לו ולא ידע עליה...

הוא סוקר את המכונית, וחוכך בדעתו מאיפה להתחיל לחפש, הוא פותח את משענת היד, ומגלה שם חבילת ממחטות, בקבוק של תינוק ועוד אי אלו פריטים שממש לא הצדיקו את הריצה מהבית. הוא ניגש לתא הכפפות בלב כבד, הסיבה לכובד הלב, היא מחשש שהתא יצליח להיפתח אבל לא ממש להיסגר...

זה עידן ועידנים שהוא קיבל על עצמו לא להשתמש בתא זה... אולי המונח 'לא להשתמש' אינו מדויק כל כך, הכוונה היא 'לאחסן' בו

הוא עוצר את נשימתו כשהוא מתבונן בתאריך הרשום על הצ'ק, ומחשב במהירות עד מתי ניתן לפרוט את הצ'ק. הוא לא מאמין למראה עיניו! מחר זה היום האחרון, שעדיין פיסת נייר זו שווה את הסכום הרשום עליה!

התורם...

הוא עוצר את נשימתו כשהוא מתבונן בתאריך הרשום על הצ'ק, ומחשב במהירות עד מתי ניתן לפרוט את הצ'ק. הוא לא מאמין למראה עיניו! מחר זה היום האחרון, שעדיין פיסת נייר זו שווה את הסכום הרשום עליה!

הוא ממהר לחייג לחברותא, לספר לו על המענק שקיבל לפני חצי שנה לכבוד החגים, ועל המענק העכשווי לכבוד חג פסח הקרב ובא, תוך שהוא מתנצל מעומק הלב. הוא מספיק לשכוח לרגע מהאבדה שלו וחוזר לביתו בהתרוממות הרוח על האבדה שנמצאה, שכלל לא ידע שאבדה. פתאום תעודת הזהות האבודה היתה נראית לו הרבה יותר שולית.

בבית, באותם הרגעים חזרו שוב לחפש במקומות שכבר חיפשו מי יודע כמה פעמים, כן, גם במדף של התינוקת, בין המגבונים לחבילת הטיטולים, כל בני המשפחה חיפשו, כל אחד בתורו. וכשהגיע למפתן הדלת הוא שומע מתוככי הבית, אי שם ממעמקי מדף התינוקת, את המילה שכל כך ייחלו לשומעה: "מ-צ-א-ת-י!!"

דברים שאין בהם צורך מייד, או צורך בכלל ורק הלב ממאן לזרוקם, כך שטיפול בתא הזה, שמור לימים נשגבים של ערב פסח ממש. נכון שימים אלו קרבים ובאים, אך נצרכת לכך הכנה, תעצומות נפש ועצימות עיניים למחצה, מי מהחפצים ינוח ומי ינוע? מי בקיצו ומי לא בקיצו?...

הוא מתיישב על הכסא הצמוד, ופותח את התא העמוס לעייפה, ומתחיל להוציא את החפצים והמסמכים אחד לאחד. את חלקם הוא מזהה, את חלקם פחות, נדרשות כמה שניות להיזכר, מה עושה בתא הכפפות אישור תשלום לרופא שיניים, מלפני כמה שנים, של אחיו הגדול שמתגורר בעיר אחרת, או איך פתק שחרור לילד לרגל שמחה משפחתית, שנשאר בתא במכונית ולא במגירה של המלמד בתלמוד תורה...

הוא ממוקד מטרה, מחפש ומפרך באצבעותיו אחר תעודת הזהות, ולפתע הוא מוצא בידי מעטפה. מעטפה חדשה שטרם נפתחה, לא מהסוג המוכר של חשבון חשול או מים, אלא מעטפה לבנה פשוטה סגורה, הוא הופך אותה לראות אם רשום עליה שם כלשהו, והוא מגלה את שמו של החברותא מתנוסס עליה.

עוד כמה שניות חולפות ואז הזיכרון מכה בו. 'אוי ואבוי!', הוא חושב לעצמו וקורע את המעטפה במהירות ובזהירות. הוא קיבל אותה לפני חצי שנה, הוא לא זוכר בדיוק באיזה יום מן ימים זה קרה. זה היה בסוף חודש אלול, הימים ימי קורונה, והשיגרה המבורכת טרם חזרה. יום אחד היגיע ראש הכולל עם צרור מעטפות לאברכי הכולל כשהינך על פניו, וסיפר להם שאחד מהתומכים הקבועים של הכולל, התקשר לתת בנוסף לתרומה הקבועה, תרומה נוספת ומכובדת לכל אברך מהכולל.

החברותא לא היה בימים אלו בכולל, והוא לקח עבורו את הצ'ק כדי להעביר לו כשיפגוש אותו, אך שר השכחה דחק את רגליו לתוך תא הכפפות, והשאיר שם את המעטפה. כידוע במחוזותינו תוקפו של צ'ק הוא חצי שנה מיום התאריך שבו, ולאחר מכן ניתן לצור בו על פי צלוחיתו, או לחלופין לחזור לבעל הצ'ק ולנסות לבקש חדש תמורתו, דבר שמאד לא נעים ומכובד לעשות במקרה זה, לחזור אל

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'

מיד כשנכנס ר' צבי הירש ל'חפץ חיים', אמר לו הח"ח, שצריך לנהוג כמו שכתוב בתורה: "כי במקלי עברתי את הירדן ועתה הייתי לשני מחנות", וכל זה עוד בטרם אמר לו ר' צבי הירש, שזה מה שעלה לו בגורל הגר"א שעשה. ר' צבי הירש ביקש מהח"ח שיעשה שוב בעצמו את הגורל, כדי להיות בטוחים שזהו הדבר הנכון לעשותו, שהרי זו החלטה כה גורלית, אך הח"ח סירב ואמר: "אינני רוצה להטריח את הקב"ה יותר"

על הברכה וגלגולי הישיבה, של מרנן בעל ה'חפץ חיים'
וראש הישיבה הגאון רבי משה לנדינסקי זיע"א

"יְבָרְכֶךָ ד' וַיִּשְׁמְרֶךָ" (במדבר ו', כ"ד)

בתשעה באב שנת תרע"ד פרצה מלחמת העולם הראשונה. אש המלחמה בערה בכל אירופה, הכוחות הגרמניים כבשו עיר אחר עיר מדינה אחר מדינה. המלחמה הסבה סבל רב לעולם כולו, ובפרט ליהודים שהיו כתמיד הראשונים להפגע. יהודים רבים הפכו לפליטים וחסרי כל. המלחמה המשיכה והכוחות הגרמניים החלו מתקרבים לראדין. יהודים רבים חששו מהיותם תחת שלטונם של הגרמנים, וברחו לתוככי רוסיה.

הח"ח התקשה להכריע מה לעשות, האם להישאר במקומו או לברוח לתוככי רוסיה, הספק היה האם להישאר בראדין ואז צפויים להמצא תחת השלטון הגרמני, ומאיך גיסא החלטה לברוח, טמנה בחובה סכנה, באשר מנוסה עם קבוצה כה גדולה של בחורים, אנשים ומשפחות וטילטל עמם בדרכים בעת מלחמה - יש בה סכנה אולי לא פחות מלהישאר בראדין.

שעת ההכרעה התקרב, וחשובי הבחורים נכנסו לחתנו של הח"ח ר' צבי הירש, ושאלוהו מה עליהם לעשות. ר' צבי הירש נכנס לח"ח ושאלו מה עליהם לעשות, הח"ח ענה: "איני יודע!". שאלו ר' צבי הירש ובכל זאת מה נעשה, ענהו הח"ח שוב: "אינני יודע!"...

למחרת בבוקר אמר ר' צבי הירש לתלמידיו, כי לדעתו זו העת בה יש להטיל את הגורל הידוע, הוא גורל הגר"א, ואע"פ שנצטוונו להיות "תמים תהיה עם ה' אלוקיך" - אבל כאשר המצב כה מסובך וקשה, והעתיד לוט בערפל, אין ברירה וצריכים להטיל את גורל הגר"א. ר' צבי הירש הטיל את גורל הגר"א, והתשובה המדהימה שקיבל היתה הפסוק: "כי במקלי עברתי את הירדן... ועתה הייתי לשני מחנות", ר' צבי הירש חש כי קיבל משמים תשובה ברורה לספיקותיו.

מיד נכנס ר' צבי הירש לח"ח, ומיד כשנכנס, אמר לו הח"ח שסבור, שצריך לנהוג כמו שכתוב בתורה "כי במקלי עברתי את הירדן... ועתה הייתי לשני מחנות", וכל זה עוד בטרם אמר לו ר' צבי הירש את שעלה לו בגורל הגר"א...

מיד סיפר רצ"ה לח"ח על תוצאת הגורל, שעלה לו את הפסוק שציטט הח"ח. הח"ח אמר: "אם כן זה טוב מאד". ר' צבי הירש ביקש מהח"ח שיעשה שוב בעצמו את הגורל, כדי להיות בטוחים שזהו הדבר הנכון לעשותו, שהרי זו החלטה כה גורלית, אך הח"ח סירב ואמר: "אינני רוצה להטריח את הקב"ה יותר".

באותו הזמן במקום אחר, עמד רב יוזל, הסבא מנובהרדוק, באותו הספק ובאותה. לא ידע מה לעשות, האם להישאר ולהימצא תחת הגרמנים, או לברוח לרוסיה, ר' יוזל נכנס לבית המדרש, החל להתפלל ופרץ בבכי ואמר: "ריבוננו של עולם מה יהיה עם הילדים", כששאלוהו תלמידיו מהם ספיקותיו, אמר להם, שהנה ידועים דבריו של הגר"ח מוואלוז'ין שכח עמידתה של הישיבה הינה בהישארותה במקומה, וא"א לדעת מה יהא עליה כשתעבור למקום אחר.

מאיך גיסא להישאר תחת שלטון הגרמנים, שהינם נושאי דגל ההשכלה - יש בזה סכנה שישפיעו על שלימות אווירתה וטהרתה של הישיבה, אך מאיך ישנה סכנה רוחנית לא פחותה, בבריחה וטלטול הישיבה ממקומה. לבסוף הטיל הסבא מנובהרדוק את גורל הגר"א, והכסוק שעלה הורה כי עליו לברוח וכך אכן עשה, והורה

לתלמידין לבורח לתוככי רוסיה.

ספק זה של הסבא מנובהרדוק, אפשר שהוא גם מה שעמד מאחורי ספקו של הח"ח, והתלבטותו מה לעשות, ולכן הח"ח בתחילה ענה שאיננו יודע, באשר כל צד שיעשה, טמונים בו סיכונים גשמיים ורוחניים כאחד. אפשר גם כי הח"ח סבר כי זו אחריות כבדה מאד, לעקור מקום תורה ממקומו, ולכן גם שנים אח"כ, בהמשך מנוסתם בהיותם בתקופת בסימילוביץ, וכשהחליט הח"ח להמשיך בנדודיו, הורה לר' אלחנן וסרמן להישאר שם, ולהמשיך את קיום הישיבה שם, הח"ח הסביר, כי באשר המקום נעשה כבר מקום תורה, ולכן אסור לסגרו כליל, אפשר שזה גם עמד בשיקוליו וספקותיו של הח"ח, ביחס לשאלה שעמדה על הפרק אם לעקור מראדן או לא. כאמור, ההחלטה שנפלה היתה לחצות את הישיבה, והח"ח החליט כי יחד עם בני משפחתו ורוב בחורי הישיבה, יחלו במסע נדידה לתוככי רוסיה, הרחק מהחזית והמלחמה. אמנם היו בחורים שמספרם הגיע לכמה עשרות, שהחליטו בכל זאת להישאר בראדן ולא להצטרף לח"ח.

חלק מאותם בחורים היו כאלו שחששו להיכנס לרוסיה, באשר מצב אזרחותם היה כזה שחששו להימצא ברוסיה, ולכן העדיפו להישאר בראדן. אך רוב בחורי הישיבה החליטו כי הינם מצטרפים לח"ח, ובחודש אלול תרע"ה נפלה ההחלטה המעשית, על חציית הישיבה לשני מחנות, הח"ח ובני משפחתו יחד עם ר' נפתלי, וחתן הח"ח ר' צבי הירש וכן ר' אלחנן, שגם הגיע לראדן, באשר העדיף בשעות קשות אלו להימצא במחיצת הח"ח, ורוב בחורי הישיבה - החליטו שהם בורחים לרוסיה.

ר' משה לנדינסקי שראה כי קבוצה נכבדת מבחורי הישיבה מתעתדת להישאר בראדן, החליט כי כאב לתלמידיו וכקברניט נאמן, לא יכול לראות את תלמידיו האהובים נשארים לבד, ללא מנהיג וללא דואג, למרות שכל מי שיכל לברוח העדיף לברוח, החליט ר' משה להישאר ולהמשיך לנהל את הישיבה, ולדאוג לתלמידיו עד כמה שניתן, הח"ח צירף לר' משה את המשגיח רבי יוסף לייב ננדיק.

חילול ה' דוחה פיקוח נפש

הח"ח ורוב תלמידי הישיבה, רבניה ובני משפחותיהם נמלטו מראדן לעבר עתיד לוט בערפל, היתה זו לגביהם תחילתה של דרך מלאת קשיים וייסורים. הח"ח כמצביא מסור, ניהל את הישיבה והנהיגה בכל בכל נדודיה ובכל דרכיה.

ארע ובעת מנוסתם כשהיו על הרכבת, ראה הח"ח שהשבת מתקרבת, החליט הח"ח כי למרות שהנסיעה הינה פיקוח נפש, הרי חזותם הנראית כרבנית יש בה משום חילול ה' אם ימשיך בנסיעתו בשבת, ולכן למרות הסכנות שבדבר החליט כי יורד בתחנה הסמוכה, וכך, חשוף לסכנות ולפורעים שבת הח"ח בשדה הפתוח במסירות נפש, העיקר שלא יכשל חס וחלילה בחשש חילול ה'...

לאחר שבת המשיכו בנדודיהם, עד שבערב יוה"כ פ"ג שנת תרע"ו הגיעו לסמילוביץ שבפלך מינסק. הח"ח הודיע על קביעת מקומם שם, ומיד פעל לחידוש הישיבה על כל סדריה עם שיעורים כאשר

ר' משה לא חש שום בושה, בכך שהפך להיות ירקן. הפשטות שבה חי, מסירותו ואהבתו הגדולה לתלמידיו, גרמה לכך שהיה זה לגביו כמובן מאליו להיהפך למוכר בצל, העיקר שבכך יוכל לפרנס את תלמידי היקרים

היה בראדן. כעבור שנה, כשהורע המצב הביטחוני בסמילוביץ והסכנות נתגברו, החליט הח"ח שוב לחצות את הישיבה, ואז החליט הח"ח כי בסמילוביץ תשאר הישיבה ולא תיסגר לחלוטין. הח"ח העמיד בראש הישיבה את ר' אלחנן וסרמן, שנשאר עם קבוצת בחורים, בעוד הח"ח ורוב בני הישיבה המשיכו לנדוד לעבר העיר סומיאץ שבפלך מוהילוב.

סבלה הישיבה הגולה של ראדן סבל אחר סבל, הסבל היה רב לפרט והסבל היה גדול לכלל, ורבים מהנודדים נפגעו מטלטולי הדרך, ממחלות ומהרעב הנורא ששרר אז. באחד ממקומות נדודיה של הישיבה בזמן המלחמה, הגיעה הישיבה למחוז מסוים. המחסור בצרכים בסיסיים היה חמור, ואוכל לא היה בנמצא, הממונה על המחוז מטעם השלטונות היה יהודי, ומשלחת מטעם הישיבה ניגשה אליו, וביקשה ממנו סיוע של מעט מזון, על מנת להחיות את נפשם. למרות היותו של הממונה רחוק מהתורה - בקשתם נגעה לליבו, ועשה כל אשר לאל ידו על מנת לסייע להם כל משך שהותם באותו המקום. קודם שעזבה הישיבה את המקום, הח"ח בא לאותו המושל והודה לו על עזרתו הרבה, ואף ברכו כי יזכה לאריכות ימים.

אותו מושל סיפר, כי שנים אחר אותה ברכה שבירכו הח"ח, עברו עליו ימים ומצבים קשים ומסוכנים אליהם ניקלע, אך תמיד חש כיצד השגחה מיוחדת שומרת עליו לבל ייפגע. היו מצבים שמימינו ומשמאלו נהרגו אנשים בקרבות ורק הוא ניצל, הדברים הגיעו לידי כך שמפקדיו בצבא - כשהוצרכו לשלוח מישהו למשימה מסוכנת - היו שולחים אותו, בידעם כי לא יאונה לו כל רע.

בהמשך הזמן בעת מלחמת העולם השנייה, היה אותו מושל לשעבר בין הכוחות הרוסים הראשונים שכבשו את ברלין, כשפלו פנימה רצו לתלות את הדגל הרוסי על בנין הפרלמט הגרמני, אך

גדולה של בצל, מיד רכש את הבצל ופתח חנות למוכר בצל, כשהוא עצמו נעשה המוכר, כשמטרת הדבר היתה לכך, שכל ההכנסות קודש להחזקת הישיבה בראדין...

ר' משה לא חש שום בושה, בכך שהפך להיות ירקן. הפשטות שבה חי, מסירותו ואהבתו הגדולה לתלמידיו, גרמה לכך שהיה זה לגביו כמובן מאליו להיהפך למוכר בצל, העיקר שבכך יוכל לפרנס את תלמידיו היקרים.

ר' משה סיפר לר' אלעזר שמחה, כי העיסוק בחנות לא גרם לו לביטול תורה, באשר כל הזמן המשיך ר' משה למלמל ולחזור על תלמודו, כאשר היה עושה תמיד, ונהג לומר כי מתמיד איננו זה שלומד כל היום, אלא מתמיד זהו אדם הלומד כסדר ללא הפסק, אף כשהוא עוסק במסחר. בהזדמנות אחרת אמר ר' משה: "מה אתם חושבים, שמתמיד זה אדם שלומד שמונה עשרה שעות ביממה? לא! מתמיד זה אחד שמנצל כל זמן שיש בידו ע"מ ללמוד!". והוסיף ר' משה ואמר: "כשהיתה לי החנות למוכר בצל, נו, האם גם שם אי אפשר לנצל את הזמן? הנה בזמן ששקלתי לאשה בצל, תוך כדי השקילה חזרתי על תשעה פרקי משניות בעל פה!".

לאחר תקופה מסוימת שרר מחסור נוסף וחמור באוכל, ובחורי הישיבה רעבו ללחם. ר' משה עשה כל מאמץ לנסות להשיג להם אוכל, אך מאמציו לא נשאו פרי. ר' משה החליט כי ילך לעיירות הסמוכות אולי שם יצליח להשיג אוכל לתלמידיו, מיד שינס מותניו ונסע לעיירה אישישוק, שהיתה במרחק לא רב מראדין, שם הסתובב וחיפש בניסיון נואש להשיג אוכל לתלמידיו. לבסוף הצליח להשיג שק שלם של קמח. לשמחתו לא היה גבול, נטל בשמחה את השק הכבד, וניסה להשיג עגלה שתובילו חזרה לראדין עם האוצר שבידו, אך מכיוון שהשעה היתה שעת חרום, לא מצא שום כרכרה שתובילנו לראדין. בצר לו החליט ר' משה, כי השק היקר שכה עמל להשיגו - לא ישאירנו, העמיס את השק הכבד על גבו, וצעד רגלי את כל הדרך לאורך שלוש עשרה קילומטרים עד לראדין, ולמרות הקושי הרב והעצום שבדבר, ליבו היה מלא שמחה על שסוף סוף יש קמח, ממנו יוכלו להכין אוכל לתלמידיו האהובים.

אם יש קמח יש תורה, ובמסירות נפש שהיתה לר' משה למען תלמידיו, החזירו התלמידים אהבה ולימוד מעבר לכל הכוחות.

(מתוך הספר 'בשבילי ראדין', תולדות חייהם של מרנן ה'חפץ חיים' וראש הישיבה הגאון רבי משה לנדינסקי ז"ע"א)

כיון שהאזור שרץ צלפים גרמנים, כולם חששו מלקחת משימה זו. לבסוף החליטו המפקדים לשלוח למשימה זו את אותו החייל, והוא אכן עלה ללא מורא, בידעו כי ברכת הצדיק תגן עליו, והצליח במשימתו ולא נפגע, ברכתו של הח"ח הגנה עליו לכל אורך חייו....

אחד מתלמידי הישיבה שהיה עמיה בגלות רוסיה סיפר, כי קודם עוזבם את המקום, הזמין הח"ח לביתו את מושל המקום מטעם הבולשביקים ואמר לו: "אני נוסע אחרי שבת, אתם הבולשביקים הבטחתם שכשתשלטו יהיה לכל אחד לחם, והנה בזמן שהייתי פה דאגתי לארבעים ושתיים משפחות, ונתתי להם כל יום את האוכל שהיו זקוקים לו. כעת כשאני הולך אין מי שידאג להם, ולכן אני מבקש שתבטיח לי שתדאג לכל מחסורם". המושל שמע את דברי הח"ח ואמר: "רבי, אני מבטיח לדאוג להם!". אחר שהלך הח"ח אמר אותו מושל: "אם כולם היו כמו הרב הזה, לא היו צריכים בולשביקים בעולם..."

יש קמח יש תורה

באותו הזמן, הקבוצה האחרת של הישיבה שנשארה בראדין, סבלה אף היא סבל רב. הצבא הגרמני שכבש את ראדין, מיד עם בואו השתלט על בנין הישיבה, והפכו מקום אכסניה לחיילים. בחורי הישיבה נאלצו ללכת ללמוד במקומות אחרים, שם המשיכו בסדרי הישיבה הרגילים למרות כל הקשיים, כשר' משה והמשגיח ר' יוסף לייב ננדיק, מנהיגים ומנווטים את הישיבה ועמלים כי תמשיך ותתפקד כאשר היה, באותם הסדרים ועם אותם השיעורים כפי שהיה מימים ימימה. ואכן הישיבה המשיכה ושגשגה חרף הקשיים ולמרות הרעב והמחסור.

ר' משה לנדיסקי, כראש ישיבה וכאב רחום לתלמידיו, עמל ללא לאות לדאוג למילוי חסרונם וצרכיהם של תלמידיו, והדבר היה מאד לא פשוט. בתחילה ניסה ר' משה לנסות לאסוף אוכל וכסף מתושבי העיירה ראדין, אך במהרה התברר לו כי גם הם שרויים בקשיים, ואין תקווה כי יוכל להשיג מהם משהו על מנת לפרנס בו את תלמידיו האהובים.

סיפר רבי אלעזר שמחה וסרמן, כי כאשר ראה ר' משה כי מתושבי ראדין לא תצמח הישועה, החליט ר' משה לחפש מקורות אחרים לפרנסת תלמידיו. גילה ר' משה כי ישנה אפשרות להשיג כמות

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

דברי תורתם וסיפורים על גדולי עולם שיום פטירתם חל השבוע

העיסקה בין מרנן הגרי"י וייס והגר"י קניבסקי זצ"ל • חיבורו הראשון שמעולם לא התפרסם • כיצד גילה הרב וייס את הזיוף בשטר ההלוואה? • ומה גרם לרבי שלמה זלמן לרקוד בעיצומו של יום חול?

בי"א בסיוון תשמ"ט נתבקש לישיבה של מעלה, ונטמן בהר הזיתים בירושלים.

"בְּרַקָּהּ ה' וַיִּשְׁמְרֶהָ... וַיְהִי בַיּוֹם פְּלוֹת מַשָּׁה לְהַקִּים אֶת הַמִּשְׁפָּן... (במדבר ו' כ"ה, ז' א')

למה נסמכה פרשת ברכת כהנים לקרבנות הנשיאים? שאל הגאון אלפי תשובות בכל חלקי התורה נוכל למצוא בחלקי המנחת יצחק, ולדברי הגאון רבי יצחק יעקב עצמו, הכרכים האחרונים כוללים תשובות רק לעשירית מהשאלות שנשאל מכל רחבי תבל, אלא שבזמנו לא היה בידו להעלות על הכתב את כל התשובות. ועם כל זאת הוא היה ירא הוראה בתכלית. כל פסיקה שלו לוותה בחרדה פנימית עמוקה, והוא היה עונה רק כאשר היה ביישוב הדעת. גם על שאלות שכבר נשאל עשרות פעמים היה אומר: "מען דארף זאך מיישב זיין" [צריך להתיישב בדבר]. ולכן לא היה עונה תשובות כשהוא מהלך בדרך, כי הדרך עושקת את צלילות הדעת.

באחת התשובות הארוכות בדיון מכירת חמץ של בני חו"ל בערב פסח, שהרי קיימים הבדלי שעות, אחרי שהוא מקיף את הסוגיא מכל היבטיה ומקורותיה, הוא אינו רוצה להכריע הלכה למעשה, וכותב: "יש לי טרדות רבות, על כן לא אחליט בהלכה..."

הרב ישראל ליוש

ביום י"א בסיוון חל היא"צ של הגאון רבי יצחק יעקב וייס זצ"ל, גאב"ד העדה החרדית ירושלים ת"ו ובעל המנחת יצחק.

רבי יצחק יעקב נולד בשבת קודש ח' באדר א' תרס"ב בק"ק 'דאלינא' בגליציה, לאביו הגאון רבי יוסף יהודה זצ"ל ולאמו מרת יוכבד באבטשי בת הרה"ח ר' ישראל מייזלעס זצ"ל. בשנת תרע"ד, כשהיה בן י"ב שנה, פרצה מלחמת העולם הראשונה ומשפחתו עברה למונקאטש, עיר מלאה חכמים, ושם עלה ונתעלה בתורה וביראה, בחברת תלמידי חכמים.

בגיל צעיר מאוד כבר הוסמך להוראה ע"י כמה גדולי תורה, הגאון רבי מאיר אריק זצ"ל, הגאון רבי שמואל ענגיל זצ"ל והגאון רבי שמעון גרינפלד זצ"ל, ועוד, ואף התכתב בדברי תורה עם גאוני הדור, רבי יוסף ראזין מרוגאטשוב זצ"ל ובעל ה'חקל יצחק' מספינקא ז"ע, ועוד.

בהגיעו לפרקו נישא למרת אלטע רבקה לאה בת הגאון רבי פנחס צימטבוים זצ"ל אב"ד גרוסוורדיין, ואחר נישואיו עבר לגור בעיר חמיו. תיכף הכירו את כוחו בתורה ובהוראה ומינוהו לדומ"ץ בעיר. בשנת תש"ג החל להדפיס תשובותיו בספר 'דברי יצחק', אך בגזירת המלחמה הנוראה, כמעט לא נשאר זכר ממהדורה זו.

את שנות הזעם עבר בהמלטות, מחבוא ועבודת כפיה, ותיאור הניסים שעבר העלה ע"ג קונטרס 'פרסומי ניסא' והודפס בחלק א' בשו"ת 'מנחת יצחק'.

אחר המלחמה חזר לגרוסוורדיין להציל את רכושו וכתביו, ובראותו את היהודים המוצלים מאש שנשאר ללא משען ומשענה, ובשמוע את קולותיהם זועקים אליו לבל ישאירם לבד, כספינה המטורפת בלב ים, גדלו רחמיו עליהם והחליט להישאר שם ולעכב עלייתו לארץ ישראל, ושם גם עסק רבות בהיתר עגונות השואה.

בשנת תש"ח עבר לאנגליה ומונה לאב"ד מנצ'סטר. השקיע רבות בביסוס הקהילה, ועמד איתן לבל יפרצו בה פרצות. בעת ההיא החל בהוצאת ספרי שו"ת 'מנחת יצחק' ויצא שמו לתהילה כפוסק אדיר, ומצודתו היתה פרוסה על פני תבל.

בשנת תש"ל נקרא על ידי הרה"ק רבי יואל טייטלבוים מסאטמר ז"ע לכהן בעדה החרדית בירושלים. בתחילה כיהן כסגן הראב"ד, בשנת תשל"ב מונה לראב"ד ובשנת תשל"ט, בפטירת רבי יואל מסאטמר התמנה תחתיו לגאב"ד.

ספרו? ספרי הוא רק כמה מערכות פלפולים על מסכת יומא, ואילו ספרו הוא ספר עמוק תשובות ופסקים להלכה ולמעשה, הרי הוא עולה לאין ערוך יותר מספרי בכמות ובאיכות, לכן הנה יש כאן במדף שורה של ספרי קהילות יעקב שהדפסתי מחדש לאחרונה, קח מכל אחד מהם ספר, ותן אותם במתנה לבעל ה'מנחת יצחק'...

וכך יצאה לאור עיסקת הספרים בין הני תרי גדולי הדור, שבענוותנותם ובגדלותם העריכו והעריצו זה את זה.

ליל שבת בבית הכנסת 'זופניק'. לפליאת המתפללים, ה'מנחת יצחק' מחפש אחר נער צעיר ממתפללי בית הכנסת, שלפי מיטב ידיעתם כלל לא היה לו קשר מיוחד עמו.

עברו דקות של חיפושים, ומשלא מצאו, פנה לנאמן ביתו הר"ר משה יהודא שטיינברגר, ואמר לו: "צר לי שלא פגשתי אותך, הוא התחדש היום בקפוטה יפה מאד ורצייתי לברכך, אנא ממך העבר לו זאת בשמי!"...

לא רק גאונות בתורה וטוב לב, אצילות ועדינות היו ברבי יצחק יעקב, גם חכמה ופקחות היו בו...

פעם באו לפניו לדין תורה שני בעלי דינים, ביד התובע שטר הלוואה חתום בידי הנתבע, על סכום כסף גדול מאוד.

הנתבע טוען שאכן זוהי חתימתו, אך מעולם לא לווה מהתובע סכום כה רב. ואילו התובע טוען לעומתו: 'שטרך בידי מאי בעי? הרי שטר הלוואה חתומה בחתימתך...!'

לאחר שמיעת שני הצדדים שקע ה'מנחת יצחק' בהרהורים, ולאחר שהם שאלו את הנתבע אם השאיל אי פעם ספר לתובע? הוא קצת היה המום מהשאלה הלא קשורה, ואחר שאימץ את זכרונו, נזכר שאכן השאיל ספר לתובע.

ה'מנחת יצחק' ביקש מהתובע שילך להביא את הספר, בתחילה סירב, אך לא נותרה בידו ברירה, כי הרב וייס עמד על כך שהספר יובא לבית הדין. בלית בררה הביא התובע את הספר, ולעיני הנוכחים נפתרה התעלומה. העמוד הראשון, בו רגילים בדרך כלל לכתוב את שם בעלי הספר היה גזור, ואז הבינו הכל שהתובע גזר את הדף הראשון, וכתב מעל חתימתו של בעל הספר את שטר הלוואה השקרי.

שאלה חמורה בענייני איסור והיתר, הובאה לפני אחד ממורי ההוראה בירושלים, ומחמת חומרתה חשש לענות עליה מדעתו, ועל כן העלה אותה קמיה שולחנו של גדול ההוראה, מרן בעל ה'מנחת יצחק' ז"ע, ולאחר שבחן אותה מכל צדדיה, פסק את פסקו.

כשחזר השואל לביתו, פתח בספרי ההלכה, ולתדהמתו ראה כי

יחסי הערכה וידידות שררו בין מרנן בעל ה'מנחת יצחק' ז"ע ובעל ה'קהילות יעקב' ז"ע, וע"כ תעיד העובדה הבאה שמספר הרב מנחם מנדל גרליץ: יהודי תלמיד חכם מירושלים עלה לבית מרן ה'קהילות יעקב' ודן עימו בענין הלכתי עפ"י מה שכתב בספרו, והוא התבטא: "כל מה שכתבתי בספרי, לא כתבתיים להלכה, אלא לפלפולא בעלמא".

"בספר 'מנחת יצחק' - סיפר האברך למרן הסטייפלער - 'בחלק ח', שיצא לאחרונה, מסתמך המחבר רבות על מה שכתב מרן בספרו 'קהילות יעקב'."

"להלכה, חס ושלום!" - הגיב הסטייפלער - "אין לסמוך על ספריי להלכה!", וביקש מהאברך: "כיון שלא ראיתי עדיין את חלקו החדש של ספר 'מנחת יצחק', אם תזדמן שוב לבני ברק הביאו לי", ותיכף הוציא מכיסו סכום כסף, ומסרו לידי האברך עבור החלק החדש של ה'מנחת יצחק'."

האברך שהיה מקורב למרן בעל ה'מנחת יצחק' זצ"ל, אמר למרן הסטייפלער זצ"ל שכנראה לא יאות הרב וייס לקבל את הכסף, ובודאי ירצה לשגר לו הספר במתנה.

אך הסטייפלער התנגד ואמר: "אני רוצה לחזקו ולעודדו שיוציא לאור את כל התשובות שפוסק, והרי ממון רב נצרך להדפסת ספרים, אך מכיוון שאתה מכירו ואתה יודע שלא יחפוץ לקחת ממני הכסף, לכן אל תספר לו שאני הוא הקונה ואמור לו שמאן דהוא רוצה לקנות ממנו את ה'מנחת יצחק' חלק ח', ואז יקבל את הכסף..."

האברך שידע עד כמה מעריץ הגרי"י וייס את מרן הסטייפלער נענה שוב ואמר: "הרי עונג רב יהיה לו אם ידע שמרן ה'קהילות יעקב' מעוניין בספרו..."

הסכים עימו הסטייפלער, ומיד עלה ברעיונו עצה כיצד להביא לו בכל זאת כסף עבור הספר: "אתן לך רק חצי ממחיר הספר, סכום פעוט כזה בוודאי יסכים לקבל ממני..."

כשעלה האברך אל מרן הגרי"י וייס זצ"ל, וסיפר לו כי הסטייפלער רוצה לרכוש ממנו את החלק החדש בספר 'מנחת יצחק' ומסר לו הכסף, מיד הוציא הרב וייס ספר ורשם עליו: "אל כבוד הגאון הגדול רשכבה"ג בעל ה'קהילות יעקב' שליט"א, חותם בידידות ובהוקרה מרובה, יצחק יעקב וייס, המחבר", וכמובן סירב לקבל את הכסף.

האברך אמר לו שמרן הסטייפלער הפציר בו כמה פעמים, שיעביר הכסף ולפחות חצי ממחיר הספר, או אז אמר לו הרב וייס, שיבקש מהסטייפלער שיתן לו בתמורה את ספר 'קהילות יעקב' האחרון שהוציא.

כששוב בא האברך לבית מרן בעל ה'קהילות יעקב', הביא לו את ה'מנחת יצחק' החדש, ולאחר שעלעל בו מעט ועבר מקופיא על כמה תשובות, שיבח מאוד את הספר ואת מחברו, וכשמסר לו חזרה את הכסף ואמר לו שהרב וייס רוצה בתמורה את החלק החדש ב'קהילות יעקב', אמר הסטייפלער: "הנה הספר שהוצאתי לאחרונה, על מסכת יומא, אולם מה ערך ספרי הקטן לעומת

במהלך אחד הטיולים פגשו במהר"ש גרינפלד, והלה הציג את הגר"י בפני המהר"ש ענגיל, תוך שהוא משבח מאוד את גדולתו בתורה, ואף סיפר לו על הקונטרס 'ר' שמעון לשיטתו ועל התנגדותו להמשך ההתעסקות בו, כי עליו להשקיע באסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

לאחר מכן, נפגש שוב הרב וייס עם הגר"ש ענגיל, ואז אמר לו שהוא חולק על המהרש"ג וכי עליו להמשיך לעסוק בכתיבת הקונטרס, שמאוד התפעל ממנו, כי 'ר' שמעון לשיטתו, היינו 'ר' שמעון גרינפלד לשיטתו המתנגדת לדרך הפלפול, אבל באמת יועיל לו אם יעסוק מעט אף בפלפול.

אבל למעשה הרב וייס לא המשיך לעסוק בחיבור זה, ועסק יותר בעסק ההלכה, ועד היום מונחים הכתבים אצל בנו, והגר"ר משה שיינברגר ששמע את פרטי המעשה מהגר"י וייס זצ"ל, זכה לראות את הכתבים הללו.

סייעתא דשמיא מופלאה לוותה את הגאון רבי יצחק יעקב וייס זצ"ל בכל פסקיו, לבל תצא תקלה מתחת ידו. מסופר שפעם הגיעו לסדר אצלו גט, ולאחר שסיכמו כל הצדדים וכבר נכתב הגט, נטל רבי יצחק יעקב את הגט כדי לעיין אם נכתב כשורה, ולפתע נפל כובעו על הדיו והוא נשפך על הגט, עד שחלקו לא היה ניתן כלל לקריאה.

אך מלבד שפסל הרב וייס את הגט, גם סירב לבקשת המשפחה לערוך לאלתר גט חדש, והסביר שאם מן השמים נפסל הגט באופן מופלא כזה, סימן הוא שיש איזה פגם בגט, ועל כן יש לבדוק שוב את כל הפרטים ולשוב למחרת.

ואכן, כאשר באו למחרת לבית הדין, אמר אב האשה שאכן נזכר שיש לבתו שם נוסף, והוא כלל לא היה מוזכר בגט שנפסל. שמח הרב שמחה גדולה, על שמן השמיים סייעו בידו לבל יוציא חלילה מידו גט פסול.

יום שגרתי בביתו של הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, ולפתע הוא פוצח בריקוד... "מה זאת?" - תמהו בני ביתו - "לשמחה זו מה עושה?". "זה עתה נודע לי שהגאון בעל ה'מנחת יצחק' הגיע לגור בארץ, ושמחת גדולה מאוד עד כדי ריקוד..."

בתום הריקוד, הסביר לבנו הגר"ר ברוך זצ"ל, שמאז פטירת הגאון מטשיעבין זצ"ל, אינו רגוע, כי לא השאיר אחריו רב חסידי בקנה מידה שלו, וכעת, כאשר שמע שהרב וייס הגיע לארץ ישראל הרי זו שמחה גדולה, כי מעתה יש מי שימלא את מקומו בשיעור קומה כמו הרב מטשיעבין זצ"ל.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

הפסק נסתר מדברי 'מגן אברהם' מפורשים, ומאוד רצה להפנות את תמיהתו לבעל הפסק, רבי יצחק יעקב, אך מנגד, יראת הכבוד שהיתה לו כלפי רבי יצחק יעקב, מנעה ממנו לעשות זאת.

לאחר לבטים רבים החליט לגשת ביראה, ולשאול על דברי ה'מגן אברהם' הסותרים את הפסק. והיה אך הגיע לבית משפחת וייס, תכונה רבה שררה שם עקב שמחה משפחתית שעמדה להיערך שם. הוא עמד שם בפנינת החדר, מהסס אם להפריע לרב בשעה זו, אך מיד כשהבחין בו הרב, אמר לו בחיוך: "בוודאי הגעת בגלל דברי ה'מגן אברהם', גם דבריו היו בכלל השיקולים, ובכל זאת פסקתי כפי שפסקתי..."

כשהיה הגר"י וייס אך בן חמש עשרה, נקלע לידו ספרו של הגאון האדיר רבי יוסף ענגיל זצ"ל 'גבורות שמונים', ובו שמונים תירוצים על קושיא אחת בסוגיא אמורה בקדשים. הרב וייס התפעל מאוד מרעיון הספר ומגאונותו המופלאה, והרי 'קנאת סופרים תרבה חכמה', וחשקה נפשו גם לחבר קונטרס בסגנון זה, ומיד החל בכתיבת עשרות רבות של תירוצים על קושיית התוס' בכתובות טו א, ונשאר שם בצ"ע על דברי 'ר' שמעון בסוגית 'קבוע'. ואף קרא לקונטרס בשם 'ר' שמעון לשיטתו', כי בחיבורו קישר בגאונות אדירה בין מאמרי 'ר' שמעון לכלל אורך הש"ס, וגיבש את כולם לשיטה מרכזית אחת.

זו היתה יצירה מופלאה, וכל מי ששמע עליה או ראה חלק ממנה התפעל מאוד, ובמיוחד מגילו הצעיר של המחבר. כוחו האדיר בתורה התגלה שם במלוא עוזו, ולעין כל ניכרה בקיאותו העצומה בסוגיות הש"ס והפוסקים.

במהלך כתיבת הקונטרס, נסע הרב וייס לקבל סמיכה והיתר הוראה מהגאון רבי שמעון גרינפלד זצ"ל בעל 'שו"ת מהרש"ג', ששהה אז בעיירת המרפא 'נעליפינא' לצורך בריאותו, ולאחר שהשתעשע עמו בדברי תורה וניסה אותו בכל מקצועות התורה, בתלמוד ובשולחן ערוך, ונוכח שאינן פינה שאינו שולט בה, הכתירו לאלתר בכתר הוראה, ובכך נסמך למורה הוראה בישראל. הגר"י וייס ניצל ביקור זה להראות למהרש"ג את יצירת המופת 'ר' שמעון לשיטתו', ע"פ רעיונו של הגר"י ענגיל 'גבורות שמונים', אך הוא הניאו מלהתעסק בזה, כי הוא התנגד מאוד לדרך הפלפול, כפי שהיה נהוג אז, ואמר לרבי יצחק יעקב כי עליו להשקיע יותר בלימוד דרך העיון והפשט ובהלכה למעשה, ולא יתעסק בפלפול כלל.

באותה תקופה, היה בעיירת המרפא גם הגאון מהר"ש ענגיל זצ"ל בעל 'שו"ת מהר"ש', והרב וייס ניצל הזדמנות זו כדי לקבל אף ממנו היתר הוראה. כשבוע ימים עמד אצלו בכור המבחן, ואת הבחינות היה עורך לו תוך כדי הטיול היומי שערך לצורך בריאותו. ואף מהר"ש ענגיל, ככל רואיו, התפעל מאוד מעוצם ידיעותיו וגאונותו של עלם צעיר זה, והעניק לו סמיכה ותיארו שם בתארים מופלגים ונדירים.

"השיב לי מורי חמי, "אינני יודע כי לא בדקתי את זה, אבל אני יכול להאמין דבר כזה על הרב בענגיס..."

"הנה כי כן אנחנו רואים שלכל תלמיד חכם יש ייחודיות מופלאה. הרב בענגיס! אנחנו לא מסגולים להבין את המשמעות! תראו לי מישהו שיכול לומר את 'אשרי יושבי ביתך' מהסוף להתחלה בלי להסתכל בספר. אתה יכול לומר לי מה המילה שכתובה לפני "עיני כל אליך ישברו"? לא. הוא יכול היה לומר כך את כל הש"ס מהסוף להתחלה... זה מבהיל על הרעיון!

חלקה השני של השיחה המרתקת אודות שקידתו המופלאה של מרן זצ"ל, יופיע אי"ה בגיליון של השבוע הבא.

המשך מעמוד 7 | הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א

לנשים. היה שם ציבור ענק של נשים, ורציתי להדגיש בעיקר את הנקודה של "כל כבודה בת מלך פנימה".

בתוך הדברים ציטטתי, בשם אומרו, את אמרתו זו של רבי שמחה'לה מונד זצ"ל, בשם הרב הקדוש רבי יששכר דב מבעלזא.

למחרת בבוקר קיבלתי טלפון מיהודי בהול שאמר לי: "רבי אהרן! אתה לא יודע מה עשית לי! הרסת לי את החיים! יש לי בעיות כה רבות בבית סביב העניין הזה. כל פעם מצריכים לצאת, ממש בכל פעם, אשתי מעעבת אותי... אתמול היא חזרה מהכנס בתרועת ניצחון ואמרה לי: 'אתה רואה? הרב טויסיג אמר שזה קומפלימנט לבת ישראל לעכב את בעלה'... מה יהיה עכשיו? כל פעם היא תתעכב יותר ויותר..."

אמרתי לו, ואני מדגיש זאת לכולם: לא התכוונתי לומר שזה קומפלימנט לבת ישראל לעכב את בעלה. התכוונתי בסך הכל לומר, שיש חלק קדוש בענין, שאם הבעלים ידעו אודותיו, זה עשוי להקל על מתחים וכעסים השכיחים בשעות אלו של יציאה... (מתוך 'כבודם של ישראל')

לכל בת ישראל!
הנה, דוד המלך קובע בתהילים (מוה, יד): "כל כבודה בת מלך פנימה". הכבוד השמור לכל בת ישראל, שכל אחת שמחה וגאה בו, הוא להיות בבית פנימה, ולא, חלילה וחס, להיות 'יצאנית' - לצאת בחוץ.

ומה נעשה, הרי היום כל אחד מוכרח לצאת החוצה: פעם לחתונה, ופעם לבר מצוה, פה ל'תנאים', ומשם בסיעתא דשמיא ל'שבע ברכות'. שה' יעזור שיהיו אלו רק אירועים של שמחות, אבל זוהי מציאות החיים: צריכים לצאת מהבית!

לכן, בכל פעם, שבת ישראל צריכה לצאת מהבית - 'מתעורר' עיכוב כל שהוא, שמשאיר אותה למשך זמן נוסף 'פנימה' בבית.

'יציאה מהבית' ו'בת ישראל' - הם תרתי דסתרי. משום כך נוצרים העיכובים. ושבת הוא להן, לבנות ישראל הקדושות והטהורות, שחדורה בהן הכמיהה להיות: "כל כבודה בת מלך פנימה".

אני מוכרח לומר לכם מורי ורבותי, עם חיוך על הפנים: פעם ביקש מומני מרן הרב וואזנר זצ"ל שאדבר בכנס גדול שנערך

המשך מעמוד 8 | הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

סליחה אם נאלצת לדפוק זמן רב בדלת!..."

ראש הישיבה עשה כל טצדקי, כדי להוכיח לאורחו שהוא נרדם על מיטתו ולכן לא פתח את הדלת.

"הדבר היה נראה מוזר עד מאד", אמר החברותא, "כיון שמעולם לא קרה לי כדבר הזה, שאבוא לביתו של הגאון ואמצא שהוא ישן..."

השעה היתה יחסית מוקדמת, בסביבות תשע וחצי בלילה, ולא איש כהרב גניחובסקי ילך לישון על מיטתו בשעה כזו, ועוד בבגדי-שינה... אין זאת אלא שהגר"א גניחובסקי שמע את צלצול הפעמון, והבין שאם יפתח את הדלת מיד, כמו שהוא עושה תמיד, החברותא ירגיש את עצמו במצב מאד לא נח, על חילול השבת בשוגג, ולכן כדי למנוע זאת, עשה עצמו כמי שנרדם על מיטתו, ואם כן החברותא יהיה בטוח שהרב לא שמע את הצלצול, וחסל סדר ביזיון!

יתרה מזאת; עדיף היה לרב גניחובסקי לבייש, כביכול, את עצמו, על שנרדם על מיטתו, והעיקר לא לגרום לבזיון לחברותא!

(מתוך הגדה של פסח 'חשוקי חמד')

מידי ליל שבת, לומד היה הגאון בחברותא עם אברך תלמיד חכם. באותו ליל שבת שעליו אנחנו מדברים, הגיע החברותא כרגיל לביתו של הגר"א גניחובסקי, וארע לו מקרה מצער; הוא לחץ בטעות על כפתור הפעמון שליד הדלת, וקולו של הצלצול נשמע בכל הבית. והנה, למרות קולו החזק של הפעמון, לא ניגש בעל הבית זצ"ל לפתוח את הדלת, כהרגלו מידי ליל שבת. האברך המתין זמן מה, ומשלא פתחו לו סבר החברותא שהרב גניחובסקי לא שמע משום-מה את הצלצול, והחל לדפוק על הדלת פעם ופעמיים. אבל גם אז לא נשמע רחש כלשהו מן הבית, ואיש לא ניגש לפתוח.

כיון שהיה בטוח שהגאון רבי אברהם גניחובסקי נמצא בביתו, המשיך הת"ח לדפוק ולדפוק. ואכן, המאמצים נשאו פרי... לאחר דקות ארוכות של נקישות, פותח הגאון את הדלת בבגדי שינה, ועושה רושם כמי שמתמתח לאחר שקם מן השינה, תוך כדי שפשוף העיניים, ופעולות נוספות הנעשות בעת שהאדם קם ממיטתו, ואז הוא אומר לחברותא בנימה של התנצלות: "אני מבקש

להיווכח כי הכל כבר נלקח, ולא נותר דבר... מספר פעמים התבטאה אמא, אמנם ללא תרעומת, אלא מתוך השלמה: "איש אינו מבקש ממני רשות באשר לנעשה בביתי. אנשים פשוט שכחו שאני מתגוררת כאן". פעם גם אמרה: "אין לי בביתי אף פינה פרטית, ובמשך היום - אף לא דקה פרטית אחת". וזאת מבלי להזכיר את המחיר הכבד של הגניבות, שהתרחשו בבית לעיתים שאינן רחוקות כלל... בל נשכח שאמא אהבה מאוד ניקיון וסדר, ובשנים קודמות היתה מספרת לנכדות: "היום שטפתי את הבית בשעה ארבע לפנות בוקר". עם כל זאת, אמא לא ניסתה לשנות את צביון הבית, אלא כפי שסיפרתי - אף 'טיפחה' זאת.

מדוע? אמא היתה מושלמת במידת החסד. היא ידעה כי בבית שכזה יתעודדו מרי נפש, ישמחו נדכאים, יתחזקו מסכנים ויתרפאו לבבות שבורים. היא ויתרה על המינימום שבמינימום שכל אשה זקוקה לו - קן פרטי המתנהל על פי רוחה, טעמה ורצונותיה - כדי לגרום לזולת לחוש נעים יותר. ואכן, המטרה הושגה. בצילה של אמא חשו הכל רצויים ואהובים, שמחים ומאושרים.

(מתוך הספר 'בית אמי')

הדירה וחדרו לכל פינה. היו אלו 'קוויטלאך' שבהם כתבו אנשים את שמונתיהם לתפילה ולברכה. אמא היתה מברכת, והנכדים היו פותחים את הפתקים בפני אבא, שבירך אף הוא, ובערב אמר על כולם פרק תהילים (כפי שנוהג עד היום). נוכחותם של האנשים בכל חדרי הבית, גרמה שלא פעם היינו מוצאים פתק כזה בתוך המלח או הסוכר... נראה שהסיפור הבא ימחיש עד כמה היה הבית הפקר לכל: יונה קיננה במרפסת ביתנו, ואמא שמחה מאוד: "נוכה לקיים מצוות שילוח הקן!".

לשמע הדברים, הביעה אחת הנכדות את תמיהתה בפני אבא: "הלא כתוב 'כי יקרא קן ציפור', ופסוק זה מלמד שמדובר בשטח הפקר, ולא בתוך הבית!". "הבית פה - כולו הפקר!", השיב לה אבא בבדיחותא. "כל אחד נכנס ועושה מה שעולה בדעתו..."

דרכה של אמא - להפוך את ביתה לרשות הרבים ולהפקירו לכל - לא היתה קלה בעבורה. אמנם נראה היה כי הדבר נעשה בטבעיות, אך לא כך היו פני הדברים. יום שישי אחד נראתה אמא עומדת ליד המקרר. "לפתוח?", תהתה בקול. "אם קשה לרבנית לפתוח, אני יכולה לעזור!", הציעה אחת הנשים שבאה להתייעץ עמה. "לא!", השיבה אמא, "לא קשה לי לפתוח, אלא שאני חוששת

המשך מעמוד 19 | הרב בנימין בירנצוויג

של מארק המשוגע'. זו היתה גדלותו של ראש ישיבת 'באר יעקב' זצ"ל, שבדבקונו בשירת ה' היה נוהג חסד עם אחרים, ומדביק את כל סובביו שיצאו אחר שירתו, מרוממים ודבקים בה' יתברך. פעם אחת הסב הגאון רבי משה שמואל זצ"ל עם תלמידים, ושר עמם את הניגון הישיבתי הידוע 'אמר אביי', כשהוא מציע בפניהם נידון הלכתי מעניין הנגזר משיר זה. הוא סיפר שהרבי ר' יואל מסאטמר שאל את מרן החזו"א האם באמירת המילים 'אמר אביי' מקיים האדם מצוות תלמוד תורה, או שמא רק באמירת המימרא עצמה? והנה אמר הגאון ר' משה שמואל: "ממה נפשך, אם מקיימים מצוות תלמוד תורה בעצם הזכרת המילים, אז עכשיו כשאנו שרים מילים אלו, אנו שרים מתוך מצוות תלמוד תורה, ואם אין מקיימים במילים אלו מצוות תלמוד תורה, הרי שאת מתיקות המילים של 'אמר אביי' אי אפשר לקחת! כמה אנחנו אוהבים את אביי!!!" ... ושב לנגינתו בדבקות עצומה.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצוויג, כתבו ל: 7622500@gmail.com

המפליגה בתורה ומהיותו מגדולי מרביצי התורה מעתיקי השמועה, שהיה משקיע בעולם הנגינה כפי שקבל מרבו בעל ה'ברכת שמואל' זיע"א, ורבים מנגינותיו התפרסמו בעולם הישיבות, והם השראה לשירת דבקות בבורא יתברך.

קלטת או דיסק מנגינותיו לא יצאו בחייו, אבל קלטת אחת מנגינותיו כן יצאה, ושמה היה 'מארק המשוגע', וכך היה סיפור הדברים: בבאר יעקב שכן בית חולים לחולי נפש, ואחד הטיפוסים ההזויים ששבית חולים נקרא 'מארק המשוגע', הוא היה יהודי גלמוד וערירי שניצל מהתופת של השואה, והיה שבור ורצוף בגופו ונפשו.

רק הנאה אחת נותרה לו בחייו: פריטת צלילים של מנגינות על הכינור שהיה ברשותו. שמעו של הגאון הגדול רבי משה שמואל זצ"ל ועוצם שירתו המרגשת הגיעו לאזנו, ומני אז - הדקות השמחות ביותר בחייו היו, כאשר הגיע לנגן יחד עם ר' משה שמואל את מנגינותיו כשהוא לצידו. וכך רבי משה שמואל זצ"ל היה יושב ליד 'מארק המשוגע' מנגן את ניגוניו הדבקים, ואותו מארק מלווה את ניגוני ר' משה שמואל בכינורו, וכך במשך הזמן הקליט אותו 'מארק' את ניגוניו עם ר' משה שמואל, והוציאם בדיסק שקראו לו 'הדיסק

חצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

תלמודו. כאשר בא בקשרי שידוכין, הבטיח ששיגי ממשפחתו חמש מאות לירות לצורך החתונה, אך מזלו לא שפר עליו, ולא הצליח להשיג את הסכום הזה.

"בעוד שבוע ימים יחול התאריך שנקבע לחתונה", תינה הבחור את צערו ודאגתו לפני הרב, "ואם לא אשיג את הכסף - החתונה עלולה להתבטל". הבחור ודאי לא ציפה שרבי רפאל ברוך יוציא את הכסף מכיסו, אך להפתעתו ענה לו הרב: "תן לי את שעונך כמשכון, ואעניק לך בהלוואה את הסכום שאתה זקוק לו".

וכך היה. החתן נתן לרב את שעונו, ובתמורה למשכון זה, שהיה שווה חמש לירות, נתן לו הרב הלוואה על סך חמש מאות לירות... אבל בכך לא תם הסיפור. הרב ענד את השעון הפשוט על ידו, והראה אותו לבני ביתו ולתלמידיו. "ראו איזה שעון נאה!", אמר להם. "קבלתיו מהבחור כמשכון...". מאוחר יותר שאלוהו: "מדוע עונד הרב שעון פשוט שכזה? מה עניין מצא בו?".

ענה להם רבי רפאל ברוך: "אמנם איני זקוק לשעון הזה, אך הבחור קיבל ממני הלוואה כה גדולה בתמורה למשכון כמעט חסר ערך, רציתי שירגיש שהמשכון שנתן לי הוא בעל חשיבות, וגורם לי לקורת רוח".

צא ולמד כמה חשובה הזהירות בכבודו של כל אדם מישראל! אם נזכה להרגיש כך, תתרבה האהבה והאחוה בישראל, וישרום השלום, שהוא כלי מחזיק ברכה לישראל.

(מתוך הספר 'משכני אחרך')

הוא לחוש צער ולחשוב עד כמה הזקין הוא, וכמה קשה הליכתו. זה עניין של ביזיון הבריות, וכדי לא לבזותו, עדיף שימתינו להם מעט, ובלבד שלא לצער את הזקן... [אולם עניין זה הוא בדרך כלל, רק כשישנה היכרות בין השנים, וגם ששניהם מבוגרים וכדומה והולכים באותו שביל].

זה ענין של רגישות. לכן מאריכה התורה כל כך בפרשת קורבנות הנשיאים, ומפרטת שוב ושוב את הקורבן בדיוק נמרץ, כדי שלא תיגרם לאף נשיא חלישות הדעת והרגשת פחיתות.

התורה מוצוה אותנו ציוויים רבים על זהירות מופלגת בכבוד הזולת. תפקידנו בזה העולם הוא לטפח את המידות האציליות ולזכנן, לרכוש ענווה ואהבת הבריות.

בניו של מרן גאון ישראל, רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, סיפרו, שאביהם לא היה מדרבן אותם בדברי מוסר שיהיו גדולי הדור או צדיקים, עיקר חינוכו היה תמיד להרגיש את נפש הזולת. הוא היה אומר, שאדם שאינו מרגיש את נפש הזולת - אינו בגדר אדם, והריהו כבהמה, ואולי אף פחות מבהמה!

בענין זה, של זהירות בכבוד הזולת, נביא עובדה מאלפת מחייו של האי גאון, צדיק וחסיד רבי רפאל ברוך טולידנו, סבו של מחותני הגאון רבי נסים טולידנו זצ"ל.

רבי רפאל ברוך, חסידא קדישא ופרישא, היה דיין ואב בית דין בעיר מקנס שבמרוקו. פעם הגיע אליו בחור אחד שישב ושקד על

המשך מעמוד 18 | פרויקט 'אבות ובנים'

הלומדות בבית ספר שהיה לא רחוק, נתתי לכל ילד לחמניה עם שוקו, ולתלמיד שלי נתתי שייקה גם לאחיות שלו שלומדות בבית הספר. "באותו ערב הרמתי טלפון לגורם בקהילה של אותה משפחה, ומאז הם דאגו לעניין ובאמת הילדים אכלו היטב, גם בבוקר וגם בצהריים ובערב, היה להם אוכל מבושל וכריכים עם ירקות ופירות, והילדים פשוט התחילו לפרוח!

"זה רק סיפור אחד מיני רבים. בשנות עבודתי ראיתי אינספור מקרים של ילדים, שבשנים קודמות לא הצליחו, ופתאום אצל מלמד אחר התחילו לפרוח, כי הוא הצליח לפענח את הסיבה ואת הגורם לחוסר ההצלחה שלהם, למרות שקודמיו לא הצליחו.

"לפעמים זאת בעיה בראייה, שגורמת לכך שהילד לא מצליח לקרוא וממילא נכשל בלימודים, לפעמים זה עניין של קשב וריכוז, בעיות במשפחה, מצוקה חברתית ועוד ועוד. לא תמיד אפשר לפתור את הבעיה, אבל כשמוצאים מה הגורם לקושי של הילד, אפשר לסייע לו לנסות להתגבר עליו.

"אז זה הכלל הראשון!", מסכם אבי מורי את הנושא, "לתת לכל ילד הזדמנות. גם אם זה נראה שאין לו סיכוי בכלל". את הכללים הנוספים, תוכלו למצוא בעז"ה במגזין 'בית היין', שיופץ א"ה בתחילת שבוע הבא.

לתלמידים מתקשים כמעט לא היה קיים. היו ילדים מוצלחים והיו ילדים עם 'ראש בטטה'. ככה זה עבד. מי שלא הצליחו לעזור לו בדרכים הרגילות, פשוט נשאר ילד מסכן וגדל להיות מבוגר מסכן ברוב המקרים.

"החלטתי לשים עליו עין, ובהפסקת האוכל בדקתי מה קורה איתו. נדהמתי לגלות שהילד לא אוכל.

"למה לא הבאת אוכל?", שאלתי, "אכלתי כבר בבית", הוא השיב, והרגשתי שהתשובה הזאת לא ממש מדויקת.

"התחלתי לחקור אותו בעדינות, 'מה אכלת?', 'אתה רוצה לאכול עוד?', 'אתה רעב?'. ואז הילד נשבר והודה שהוא לא אכל כלום, כי אין אוכל בבית.

"התברר שאמא שלו סובלת ממוחלה כלשהי, ופשוט לא יכולה לתפקד. האבא עובד מחוץ לעיר ויוצא מוקדם מאוד מהבית, והילדים מתארגנים לבד והולכים ללימודים, אין מי שיקנה להם לחם וחלב, ולחיידר הם הולכים רעבים..."

"הלכתי למכולת הקרובה, קניתי לו לחמניה עם שקית שוקו, והילד התנפל על האוכל וחסל אותו בתוך רגעים ספורים. הבנתי שזה לא רק הוא, זה כל האחים והאחיות. יצאתי למכולת פעם שניה, קניתי לחמניות ושקיות שוקו לכל האחים שלומדים בחיידר, וגם לאחיות

4 סיפורים מיוחדים על מידת הכרת הטוב של הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל

1 מי מוריד כלים מהשולחן

סיפר הגה"צ רבי דב זאב שטיינהויז זצ"ל בזכרונותיו מתקופת 'גייטסהד': זכינו פעמים רבות לארח על שולחנו את הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל, וכאשר הייתה הסעודה מסתיימת, היה בעצמו מוריד את כלי האוכל מן השולחן, באומרו: "זהו תפקידם של הגברים כהכרת הטוב לנשים אשר טרחו בהכנת הסעודה".

2 "מורדיגע, הכרת הטוב יש לי בשבילך"

בפתח תקוה התקיימה חתונה של בחור נכבד מבחורי ישיבת פוניבז'. בנסיעה חזור ארגנו הבחורים אוטובוס מיוחד לנסיעה הלוקחת רבע שעה או חצי שעה בימים ההם.

עלו הבחורים לאוטובוס, והנה המשגיח הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל עולה גם כן לאוטובוס. הראשון שישב ליד הדלת, נעמד ופינה לו את מקומו, הגרא"א דסלר התיישב, כי אכן היה חלש וזקוק למקום ישיבה. הוא הודה בחום לבחור: "אני מודה לך מאד, תזכה למצוות, אני אכן צריך לכך".

לאחר נסיעה של כמה מאות מטרים, הסתובב שוב הגרא"א דסלר אל הבחור ופנה אליו: "ברוך תהיה, נתת לי את מקומך, אה ממש החיית אותי, יישר כוחך".

הם נוסעים עוד חמש דקות, והגרא"א דסלר הסתובב בשלישית: באמת, אני ממש לא יודע איך להכיר לך טובה, שיהיה לך למצוות, ושתבורך, החייתני!"

הבחור חשב לעצמו: "מה הוא רוצה ממני, מה נטפל אלי?! אם עוד פעם יפנה אלי ויכיר טובה ויברך, אני כבר אענה לו משהו. וכך אכן היה. לפני שירדו תפס המשגיח אותו בשתי ידיו ובהתרגשות אמר: "מורדיגע, הכרת הטוב יש לי בשבילך, תודה רבה!"

כעת הבחור הגיב: "המשגיח, אני חושב שלאחר כל כך הרבה ברכות ואיחולים, לא יהיה לי שכר על המצוה..."

הגרא"א דסלר שמע את דבריו. פניו הרצינו, הרהר שנית והגיב: "מה אתה רוצה, שאני אהיה מושחת? אני הרי חייב הכרת הטוב!"

3 מחירים של בגדי ילדים

סיפר הגאון רבי בצלאל ראקוב זצ"ל: יום אחד צעדתי עם הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל ברחובה של עיר. לפתע עצר הגרא"א

דסלר והתעכב ליד חלון ראוה של אחת החנויות, כשתוך כדי כך הוציא מכיסו את פנקסו ורשם מחירים של בגדי ילדים.

כמוכן התעוררה בי תמיהה לפשר מעשיו, אך הגרא"א דסלר השיב לעומתי: אברך פלוני מהכולל הזמין אותי לארוחת ערב, לפי העניין, נדרש ממני למלא את מבוקשו, והרי אצטרך להביע הכרת תודה גם לבעלת הבית, לכן הבטתי על מחירים של בגדי ילדים, כדי שאוכל לדבר דבר-מה עם בעלת הבית, כתמורה וכהבעת תודה על האירוח שלה.

4 "הכרת הטוב" לתספורת

הספר שסיפר את הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל היה מתאר בפני הבריות, כיצד ביקש הגרא"א דסלר זצ"ל להיטיב עמו כגמול על התספורת: כל פעם שהיה הרב מגיע להסתפר הוא לא הסתפק בתשלום כספי, אלא כהכרת הטוב ביקש להנות אותי בדברי תורה. אך הוסיף ואמר לי: "כיון שאי אפשר לשוח בדברי תורה במהלך התספורת, לכן לא אומר לך דבר חכמה, אלא דברים שהם בגדר פניני חכמה". הספר שהוקסם מאישיותו של הגרא"א דסלר, החל להשתתף באורח קבע בשיחותיו המוסריות שהשמיע בישיבה.

(מתוך הספר אוצר פנינים ועבודות)

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכיה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעני"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

לחתן את כולם בכבוד? איתנו זה אפשרי!

הפתרון הבלעדי לחיסכון לחתונות הילדים מגילאי 6-14

עפ"י המודל הפיננסי של גמ"ח 'אושר בכבוד' הבנוי על חסד ועזרה הדדית, ההורים מפקידים סכום לפי בחירתם והזוג הצעיר מקבל הלוואה עד 300,000 ₪ בפריסה נוחה במיוחד!

שקיפות מלאה ונגישות
נוחה למידע האישי

תוכנית משפחתית ייחודית
למשפחות מ-5 ילדים

מסלולים מותאמים
לכל כיס

מודל פיננסי שנבדק ואושר
ע"י בכירי הכלכלנים

ט.ל.ח.

למידע מפורט צור קשר עכשיו <<<

073-3679295

פיקוח הלכתי: גלאטרהון

ועד ההלכה שע"י דייני בתי הדין
של הגר"י קרליץ והגר"ש ואזנר זצ"ל
חברי הועד: רבי יעקב לנדו ורבי נעם פל שליט"א

HERZOG
HERZOG GROUP

Wise
Consulting Group

פיקוח פיננסי
וליווי משפטי:

חברת וויז, מודל כלכלי הרצוג פיקוס ואחון, ע"ר

בין הדעה לדבר
מסעות חייו של יורב מלצק
מנחם מנחם ז"ל זלמן סווצקין זצ"ל

אמרי טל
על חמשה חומשי תורה ומעורב השנה
האנן ז"ל אליעזר וויס שליט"א

חסד לאברהם
שיעורים בהלכות שבתיות
האנן ז"ל אורי יצחקי שליט"א

ספר ביאור הגר"א על היכלות
בראשית - פקודי
ז"ל ע"י הוצאה לאור צוף

◆ לזכות להיות ◆

מבני היכלא דרשב"י

עם הפירוש המקיף והיהודי
"היכל קדשו" על ביאור הגר"א
להיכלות הזוה"ק

- ◆ הערות והוספות
- ◆ ציונים והשלמות
- ◆ הקבלות משאר ספרי הגר"א
- ◆ מקורות מדברי האריז"ל
- ◆ כותרות והקדמות
- ◆ חלוקה לפרקים
- ◆ הצגת כלל דברי הזוה"ק במקומם
- ◆ מבוא רחב להיכלות

לראשונה
בהסטוריה
750 עמ'